

דברי הכנסת

הישיבה השלוש-מאות-ושש-עשרה של הכנסת השלוש-עשרה

יום רביעי, כ"ב באדר א' התשנ"ה (22 בפברואר 1995)

ירושלים, הכנסת, שעה 11:03

תוכן העניינים

- הודעת יושב-ראש הכנסת על שאילתות שלא נענו במועד
שאילתות בעל-פה
קבורתם של עולים חדשים שאינם יהודים
שאילתות ותשובות
יחסי ישראל-מצרים
הנפקת דרכונים פלשתיניים
ביקורי אורחים רשמיים ב"יד ושם", בגולן ובמצדה
מניעת פגישה בין אורח רשמי של המדינה לבין נציגי הליכוד
הצעת חוק המסים (החלטות מקדמיות), התשנ"ד-1993
(הצעת חבר הכנסת א' גולדשמידט)
הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תמריץ לבניית דירות מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת א' פורז)
הצעת חוק איסור שימוש בנגב כבאתר פסולת ארצי, התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)
הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון – רווח מקסימלי לתרופות), התשנ"ד-1994 (הצעת
קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון) (מינויי השרים בידי ראש הממשלה ללא אישור הכנסת) (הצעת
חבר הכנסת א' פורז)
הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת י' לס)
הצעת חוק השבתון ביובל הניצחון על הנאצים (הוראת שעה), התשנ"ה-1995
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)
הצעת חוק לריכוז מיקומם של שירותי חירום, התשנ"ד-1993
(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)
הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת ז' המר)
הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994
(הצעת קבוצת חברי הכנסת)
הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – רשיון לבוגרי קורס קצינים), התשנ"ה-1994
(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)
שאילתות בעל-פה
צו מינהלי נגד תושב כפר רינה
שאילתות ותשובות
אי-גיוסם של עולים חדשים לצה"ל
הסגרת רוצחי אורי מגדיש לידי ישראל
כביש עוקף-שכם

מניעת טיפול רפואי מחייל צה"ל
הצעה לסדר-היום
העצרת לזכרו של ברוך גולדשטיין
שאלות ותשובות
השקעות יפניות לייצור חשמל לצורכי התפלת מים
מכרז לרכישת דוודים של חברת החשמל
קו מתח גבוה מעל בתים בתל-שבע
הצעות לסדר-היום
ג'נין תחילה
הצעות לסדר-היום שוק ההון, מדיניות הריבית ויתרות מטבע החוץ של ישראל
שאלות ותשובות
אלימות של שוטר כלפי מפגין
תקן למשרת רב בכפר-חנניה
מוסדות הדת המוסלמיים
מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת
הצעה לסדר-היום מעמד הציבור החרדי ומוסדותיו בוועדה הציבורית לחלוקת עיזבונות
הצעה לסדר-היום העדר נוהל לטיפול בעבריינות בקרב מתנחלים ביהודה ושומרון
שאלות ותשובות
נוהלי אימוץ
נטישת ילדים עם תסמונת דאון בבתי-החולים
תשלום דמי ביטוח לאומי לעצמאים תמורת שירות מילואים חד-יומי
קצבות נכות לילדים
דפוסי החיים בקיבוצים
הצעה לסדר-היום
הביטוח הלאומי והגיל החייב בדמי ביטוח
הצעה לסדר-היום
תוכנית כוללת לתחבורה הציבורית
הצעות לסדר-היום
גיור קונסרבטיבי לתינוקות מאומצים
הצעה לסדר-היום
המתת חסד מול קדושת החיים
הצעות לסדר-היום
העיצומים במגן-דוד-אדום

הודעת יושב-ראש הכנסת על שאילתות שלא נענו במועד

הי"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת ביום רביעי, כ"ב באדר א', 22 בפברואר 1995.

לפני שאנחנו מתחילים בסדר-היום שלנו, אני צריך לקרוא משהו: שאילתות שהונחו על שולחן הכנסת, שלא נענו בתוך 49 יום, נכון לתאריך כ"ב באדר א' התשנ"ה, 22 בפברואר 1995. שר הבריאות – שאילתא מס' 4282, של חבר הכנסת רן כהן; השר לענייני דתות – שאילתא מס' 4299, של חבר הכנסת בנימין טמקין; שר הפנים – שאילתא מס' 4273, של חברת הכנסת יעל דיין; שאילתא מס' 4305, של חבר הכנסת משה פלד, ושאילתות מס' 4306 ו-4310, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה.

אני רוצה לחזור על דברים שאמרתי לפני שבוע, ואודה לשרים שנמצאים כאן אתנו אם יואילו בטובם להעביר דברים אלה לממשלה. אדוני השר שחל, השר המתאם, אתה יודע במה מדובר. יש לנו סיבה שלא להיות מרוצים, מכיוון שאף-על-פי שהממשלה יודעת שעליה להשיב על שאילתות בזמן, היא איננה עושה כן. בעניין זה, כידוע, נערך דיון בבית-המשפט העליון. אמנם העתירה נמשכה ברגע האחרון, אך קודם לכן אמרו שופטי בית-המשפט העליון דברים קשים מאוד על הפיגור במתן התשובות על שאילתות. העניין איננו מסובך כלל, ואינני חושב שיש איזו סיבה בעולם שהממשלה תיצור לעצמה בעיה ביחסים עם הכנסת בנושא שכל כולו נתון בידיה. לכן אני מאוד מבקש ממך, ידידי השר שחל, להעביר את הדברים לידיעת הממשלה.

אף-על-פי שקיבלנו הודעה ממזכיר הממשלה שעניין זה יטופל, עלי להניח היום שש שאילתות על שולחן הכנסת. מי כמוך, פרלמנטר כל כך מנוסה, יודע איזו פגיעה זו בחברי הכנסת, כי על זה הם לא יקבלו תשובה כלל. אנא ממך, היה לנו לפה בממשלה. אני עומד על כך בכל התוקף. יש למנוע פיגור במתן התשובות על שאילתות. זו בהחלט פגיעה בכנסת.

רחבעם זאבי (מולדת):

הממשלה עסוקה בחיפוש אחר "קדילק".

הי"ר ש' וייס:

אני מבקש לא להפריע. אדוני השר, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני בהחלט מקבל על עצמי להביא בפני השרים הנוגעים בדבר את נושא הפיגור במתן התשובות על השאלות. כזכור לך, הנושא טופל בצורה נמרצת מאוד, ומונה לשם כך אדם מיוחד, עורך-הדין אחז בן-ארי, שדואג במיוחד לצמצום הפיגורים שהיו בשני המשרדים – משרד הדתות ומשרד הפנים. אדוני היושב-ראש, אני מניח שבימים הקרובים יתמנו שרים לשני משרדים אלה, ובעיה זו תיפתר.

אני מופתע מעניין השאלתא שלא נענתה על-ידי משרד הבריאות, אבל אני אדאג שתהיה תשובה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לך מאוד על תשובתך, ואני יודע שאתה אכן פועל בעניין הזה של הפיגור במתן התשובות על שאלות. פשוט אין שום סיבה לך, ואין אפילו מקום לתירוצים.

ברצוני לקרוא עוד הפעם, לפרוטוקול, את מספרי השאלות של שר הפנים שלא נענו: 4273, של חברת הכנסת יעל דיין; 4305, של חבר הכנסת משה פלד; 4306, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה; 4310, של חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה. תודה רבה.

שאלות בעל-פה

הי"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו לסדר-היום ממש. עד עכשיו זה היה לאי-סדר-היום. אנחנו עוברים לשאלתא בעל-פה שמוצגת לשר המשפטים. את השאלתא יציג חבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה, כבודו.

קבורתם של עולים חדשים שאינם יהודים

דוד צוקר (מרצ):

אדוני השר, אדוני היושב-ראש, לפני חודשים מספר הגשת לממשלה, אדוני שר המשפטים, המלצה להסדר קבורתם של עולים חדשים שאינם יהודים. בתחקיר "ידיעות אחרונות" שערך הכתב יגאל סרנה נמסר על הפסקת הקבורה של עולים בבתי-הקברות הנוצריים בארץ.

אני מבקש לשאול:

1. מה היא האמת בתחקיר?

2. מה עלה בגורל המלצתך?

3. מה ייעשה עד להסדר קבוע של קבורת עולים נוצרים?

היו"ר ש' וייס:

כבודו, שר המשפטים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, אינני יכול להגיב על מה שפורסם בכתבה, מכיוון שהדברים שפורסמו אינם בתחום ידיעתי האישית.

הממשלה מינתה צוות שרים, שכולל את שר המשפטים, השר לקליטת העלייה, שר הבינוי והשיכון, נציגי שר הפנים והשר לענייני דתות, כדי לטפל בהקצאת קרקע לבית-קברות לאזרחים שלא השתייכו לכל עדה דתית שהיא. כך כתוב בהחלטת הממשלה, בהדגישה שאין הדברים חלים על חיילים, שכן מערכת הביטחון מסדירה את קבורתם על-פי החוק והנהלים.

בדיקתנו העלתה, שמועצת מקרקעי ישראל קבעה שקרקע לבתי-קברות תוחכר לפי המלצת משרד הדתות או רשות ממשלתית אחרת שתקבע ממשלת ישראל. התרשמנו שיש לקבוע רשות חלופית למשרד הדתות לטיפול בנושא, ולכן החליטה הממשלה – בהמלצתה של ועדת מנכ"לים, שהטלנו עליה לטפל בנושא – להסמיך את שר המשפטים, את שר הבינוי והשיכון, את השר לקליטת העלייה ואת שר הפנים לשמש כרשות ממשלתית, שתמליץ על הקצאות של מקרקעי ישראל לבתי-קברות חילוניים.

המינהל איתר בינתיים שלושה אתרים לקבורה חילונית – במרכז, בצפון ובדרום, והעניין נתון כעת בידי ועדת המנכ"לים. ועדת השרים וועדת המנכ"לים מתכנסות שוב בעוד שבועיים. העניין נמצא בינתיים גם בבחינה של בג"ץ.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דוד צוקר. בבקשה.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש מושג כזה "עולים נוצרים"? כתוב בשאלתא "עולים נוצרים". איך יכול להיות דבר כזה? מהגרים נוצרים. המונח "עולים" מתייחס אך ורק ליהודים.

היו"ר ש' וייס:

עד כמה שאני יודע יש עולים נוצרים ויש תיקון לחוק משנת 1970.

דוד צוקר (מרצ):

מאחר שחוק השבות איננו חוק דתי, לשמחתם של אחדים ולהוותם של אחרים, בעלייה הזאת יש כפי הנראה עשרות אלפי עולים שאינם יהודים, נוצרים, שהם בני משפחה של עולים, אבל זאת איננה השאלה, ואינני עוסק עכשיו בפן הזה.

כפי שאמר שר המשפטים, חלק מאותם עשרות אלפי עולים שאינם יהודים אינם משתייכים לכל עדה שהיא, משום שהם לא הוטבלו מעולם לנצרות, ובזה מטפלת הוועדה. מוטלת על המדינה – אני מניח שאיש לא יחלוק על כך – החובה לחלוק לאנשים אלה, לאזרחים אלה, את הכבוד האחרון, כשם שהיא חולקת כבוד זה לכל אזרח, לכל תושב של המדינה. השאלה היא, אדוני השר, מה עלינו לעשות בזמן הביניים, וזאת השאלה הקשה. אני מבין שהוחלט להקצות שלושה אתרים לבתי-קברות, אבל השאלה היא, מה עושים בפרק הזמן עד שיועמדו בתי-הקברות, כמה זמן זה ייקח, ואם אדוני מוכן לומר למליאה שהוא יעשה מאמץ להאיץ את התהליך, כי מדי שנה נפטרים עשרות אנשים מקרב אותם חסרי דת.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שר המשפטים, תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת דדי צוקר, העובדה שוועדת השרים וועדת המנכ"לים מתכנסות שוב בעוד שבועיים מלמדת על כך שהעניין נמצא בטיפול שוטף. הקשיים מובאים לפנינו, אנחנו מנסים למצוא פתרונות, ואין טעם שאכנס כאן לפרטי פרטים, כל עוד נותרו עניינים שלא סוכמו סופית.

שר הקליטה הוא שותף פעיל ביותר בוועדת השרים, הוא ער למצוקות העולים, הוא מביא את העניינים בפנינו. כשהיו הדברים גמורים או ניתן יהיה להודיע עליהם, מובן שהם יובאו לידיעתך וגם לידיעת הציבור.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לשר המשפטים. השר משה שחל יואיל להשיב על שאילתא בעל-פה מס' 436, שהגיש חבר הכנסת דוד מגן לראש הממשלה, בנושא: פעילות "בית הגפן" בחיפה. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

436. פעילות "בית הגפן" בחיפה

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, נכבדי השר, "בית הגפן", מוסד ציבורי הממומן על-ידי מדינת ישראל ועיריית חיפה, שלח לעזה להקת ריקודים ביום הפיגוע הרצחני בצומת השרון, בבית-ליד. כן מפיץ "בית הגפן" לוח לשנת 1995, ובו כיתוב בערבית לאמור: "ירושלים בירת פלשתיין".

אני מבקש לשאול:

1. מי הוא האחראי לדברים אלה?

2. מה הם הצעדים הננקטים כלפיו?

3. האם תינקט פעולה לשינוי הרכבה של הנהלת המוסד הזה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת מגן. בבקשה, השר שחל.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד להשיב על שאילתא בעל-פה של חבר הכנסת דוד מגן.

1. להקת התיאטרון לילדים של "בית הגפן" יצאה לעזה ימים מספר לפני האירוע הרצחני בצומת השרון. לאחר הפיגוע הרצחני קוצרה תכנית ההופעות, ואנשי הלהקה חזרו לחיפה.

עקב תקלה וחוסר תשומת לב אכן הופץ לוח מועדי הרמדאן, שבו צוין, בין השאר – "אל-אקצה אשר במדינת פלשתינ". מקרה דומה קרה באחרונה בעיריית ירושלים, שראשה הוא כידוע חבר הכנסת אהוד אולמרט. מייד כאשר גילה ראש עיריית חיפה, מר עמרם מצנע, את התקלה, הופסקה הפצת הלוח.

האחריות בשני המקרים היא של מנהל "בית הגפן" בחיפה.

2. ראש העיר חיפה העיר בכתב למנהל "בית הגפן" על חוסר הרגישות וחוסר תשומת הלב בשני המקרים.

3. לא.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, תיארתי לעצמי שתנסה לערוך הקבלה בין תקלה שהיתה בעיריית ירושלים לבין תופעה הקיימת בעיריית חיפה. ראש עיריית ירושלים נקט צעד מתבקש והעביר את האחראי למחדל מתפקידו, ואילו מהתשובה שלך על שאלה מס' 3 מסתבר, שלפחות עיריית חיפה – ואינני יודע מה באשר לגופי מדינה אחרים – עוברת לסדר-היום. אני יודע שחבר מועצת העירייה, עורך-הדין אבי גולדהמר, פנה בעניין זה לראש העיר, ואני יודע שהוא מתריע על שרשרת של תופעות שמעורבת בהן הנהלת "בית הגפן" ועל כך שהיא פשוט רומסת את הכללים המקובלים, בתחום הקונסנסוס, וגורמת להקצנה בהלכי הרוח.

אני חושב, שרצוי להרחיב את הדיון ולאפשר גם לחברי כנסת אחרים לדון בעניין. ידידי, חבר הכנסת מצא, הזכיר לי גם את חוסר הרגישות שלנו כלפי קורבנות. בשבוע שעבר, ביום שבו נרצח נהג המונית, חגגה ממשלת ישראל והבליטה זאת בתקשורת. היכן הרגישות כלפי רחשי לב הציבור? היכן הרגישות כאשר יש עבירות על החוק וכאשר מציגים סממנים פלשתיניים במרכז חיפה ובערים אחרות? מדוע לא תיעשה פעולה מוחצת יותר, נחושה יותר, שתעקור את התופעות הללו מן השורש?

היו"ר ש' וייס:

תודה לחבר הכנסת מגן. כבודו, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, השאלה הנוספת של חבר הכנסת דוד מגן איננה שאלה, כי אם יותר, אולי, הצהרה. בכל הכבוד, אני עשיתי את ההקבלה – – –

יהושע מצא (הליכוד):

חשוב שתתייחס אליה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני עשיתי את ההקבלה כדי להוכיח, שטעות יכולה לקרות ואין לייחס אותה לראש עיר זה או אחר, ולא יותר מזה. יש להניח שמה שקרה בחיפה זהה למה שהיה בירושלים. בשני המקרים היתה טעות שללא ספק לא היתה צריכה לקרות.

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל עיריית חיפה לא מענישה.

היו"ר ש' וייס:

חברים, יש כלל בתקנון שבזמן שאילתות בעל-פה אין קריאות ביניים.

שר המשטרה מ' שחל:

אינני חושב שיש ללמד ראש עיר שנבחר, כמו האלוף מצנע, מה עליו לעשות, בכל הכבוד.

יהושע מצא (הליכוד):

אפילו את ראש הממשלה צריך ללמד. תתייחס למסיבה אצל גברת רבין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא.

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מציע שיחסכם לנושא ייקבע לפי זהותו הפוליטית של ראש העיר. אנחנו לא מתייחסים כך. אתה צריך להתייחס לעניין לגופו.

אני גם לא הייתי מעלה את זה: אני מכיר את עורך-הדין גולדהמר ומוקיר אותו, הוא אדם מוכשר מאוד, אבל הוא אפוזיציה בעיריית חיפה.

דוד מגן (הליכוד):

הוא לא באפוזיציה, הוא בקואליציה. היושב-ראש יכול להעיד.

שר המשטרה מ' שחל:

נדמה לי שהוא באפוזיציה לסיעה מסוימת בתוך הליכוד בחיפה.

דוד מגן (הליכוד):

אני מצטער שאני צריך – – –

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דוד מגן, אתה לא הבנת מה אני אומר. יש בסיעת הליכוד בחיפה אפוזיציות וקואליציות למיניהן.

היו"ר ש' וייס:

כחיפאי אני חייב להוסיף ששניכם צודקים, גם חבר הכנסת מגן וגם השר, ובואו לא נרבה בדברים.

יהושע מצא (הליכוד):

תתייחס למסיבה, ביום קבורתו של הנהג שנרצח, אצל גברת רבין.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת מצא, אינני מתייחס לארוחה אצל ראש הממשלה כאל מסיבה. מסיבה היא מקום שאני הולך אליו לפי בחירתי. פה היתה פגישה, על כל המשתמע ממנה. אינני יודע מדוע אתה מייחס לה את המונח "מסיבה".

יהושע מצא (הליכוד):

כי הופיעו בתקשורת כמשתתפים במסיבה, בנשף, בשירים – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא.

אדוני השר, אל תתייחס כלל לקריאות ביניים ולשאלות, כי על פי התקנון זה אסור בשאלות בעל-פה.

יהושע מצא (הליכוד):

אבל אתה רואה שהוא מתייחס.

שר המשטרה מ' שחל:

הם טוענים בכוח שביליתי. אני אומר לך את האמת: ראיתי את זה כחלק מהתפקיד.

היו"ר ש' וייס:

בואו נסיים את הפרק הזה.

יהושע מצא (הליכוד):

זה מראה על חוסר רגישות.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, ברשותכם, לפני שאנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: יושבים מולנו ביצע האורחים – אני לא ידעתי על בואם ואני שמח מאוד שהם כאן – בני משפחת רומנו, האב יוסף ובנו עידו. עידו הוא מהחייילים הפצועים בבית-ליד. ביקרתי את הפצועים בבית-החולים "הדסה" בעין-כרם, בשקט, בשמכם, לבד אמנם, כדי לאחל להם החלמה, כדי לשאול לשלומם. אני זוכר את עידו נאבק על בריאותו, ואולי מעבר לזה, ואת הגבורה של ההורים.

קודם כול, אני שמח שהחלמת, ואני מאחל לך המשך החלמה מהירה. ובאמצעותכם, ברשותכם, ברצוני לדרוש בשלומם של כל הפצועים ולאחל להם החלמה מלאה.

מכיוון שהיום מלאו שלושים לפיגוע הטרור המזעזע, הנפשע הזה בבית-ליד – והזכיר לי זאת חברי, חבר הכנסת ורדיגר – זאת גם הזדמנות לומר תפילה קצרה לעילוי נשמותיהם של החיילות והחיילים שנפגעו ולאחל שוב החלמה מהירה מאוד לכל הפצועים.

אני שמח מאוד שאתה אתנו.

רחבעם זאבי (מולדת):

כדאי להזכיר גם את השבויים.

היו"ר ש' וייס:

כל דבר בעתו.

רחבעם זאבי (מולדת):

זה בעתו תמיד.

שאלות ותשובות

היו"ר ש' וייס:

יעלה ויבוא עכשיו סגן שר החוץ וישיב על שאילתות רגילות. אצלי רשום קודם שר האנרגיה, אבל הוא איננו כאן. סגן שר החוץ, בבקשה.

יחסי ישראל-מצרים

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר החוץ ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

לנוכח ביטולים שונים ואי-מתן אישורי השתתפות לאמנים ישראלים באירועים בין-לאומיים, נוצר הרושם כאילו הכריזה מצרים "חרם תרבותי" על ישראל.

ברצוני לשאול:

1. האם הגיבה ישראל על אירועים אלה תגובות רשמיות?

2. האם נערך דיון בנושא?

3. אילו צעדים יינקטו בעניין זה לקראת השתתפותם של אמנים ישראלים באירועים בין-לאומיים בעתיד?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כן.

2. נושא יחסי התרבות בינינו לבין המצרים עולה במסגרת המפגשים הרשמיים והבלתי-רשמיים עם הגופים המצריים השונים.

3. ב-15 בנובמבר 1994 כינס שר התרבות המצרי קבוצה גדולה של משכילים ואמנים וקרא להם לשנות את עמדת הסירוב כלפי ישראל, עמדה שהם דבקים בה עד היום.

הנפקת דרכונים פלשתיניים

חבר הכנסת י' לוי שאל את שר החוץ ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

בהסכם עם הרשות הפלשתינית מוסדרת הנפקת דרכונים פלשתיניים.

ברצוני לשאול:

1. האם יוכרו דרכונים אלה בעולם כדרכונים לכל דבר?

2. מי יהיה מוסמך להטביע על דרכונים אלה אשרות ולהאריך את תוקפם בחוץ-לארץ?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הדרכונים/תעודות המסע הפלשתיניים יוכרו בעולם כדרכונים לכל דבר.

2. תושבי עזה ויריחו, שיבקשו לבקר במדינה שהכניסה אליה מותנית בקבלה מראש של אשרת כניסה, יוכלו לקבל אשרה זו באחת הקונסוליות של אותה מדינה, בישראל או בחוץ-לארץ.

הסכם עזה-יריחו קובע, כי הדרכון פלשתיני יודפס ויונפק על-ידי הרשות הפלשתינית על-פי מתכונת שסוכמה עם ישראל. הרשות הפלשתינית תהיה גם מוסמכת להאריך את תוקפו של דרכון שפג תוקפו.

ביקורי אורחים רשמיים ב"יד ושם", בגולן ובמצדה

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר החוץ ביום כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995):

פורסם, כי סגן שר החוץ יוסי ביילין הורה לבטל את ההנחיה במשרד החוץ, שלפיה כל אורח רשמי של מדינת ישראל מבקר ב"יד ושם", בגולן ובמצדה.

ברצוני לשאול:

1. האמנם היתה הנחיה – או נוהג – כזו במשרד החוץ והיא בוטלה עתה?

2. אם כן – מדוע?

3. לנוכח החשיבות הרבה של ביקורים במקומות אלה, כדי להציג בפני האורחים חלק מההיסטוריה של עם ישראל, ממצבה של מדינת ישראל, האם תושאר ההנחיה על כנה?

סגן שר החוץ י' ביילין:

1. במשרד החוץ היה קיים נוהג ביקורים אחיד וקבוע לכל אורח, והוא כלל סיור באתרים מספר. לאחרונה הוחלט לנסות ולהתאים את מסלול הביקור לזרות האורח ולהעדפותיו.

2. השינוי נחוץ כדי להפסיק לכפות על אורחי משרד החוץ מסלול ביקור וכדי להפיק את התועלת המרבית מהביקורים.

3. על-פי החלטת ועדת השרים לענייני טקסים וסמלים, יוסיפו אורחים המוגדרים כ"אישי מדינה", קרי, מנהיגי מדינות, ראשי ממשלה ושרי חוץ, למלא אחר מתכונת קבועה של ביקור, הכוללת ביקור ב"יד ושם". לשאר אלפי האורחים המגיעים מדי שנה תותאם תוכנית ביקור על-פי העדפותיהם ותחומי עיסוקם.

אני מאמין ומצפה שכל המבקר בישראל בפעם הראשונה יפקוד את "יד ושם", וברור כי נוסף ונמליץ על כך.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לסגן שר החוץ. חבר הכנסת ורדיגר, שאלה נוספת, עד דקה.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני סגן שר החוץ, אני מודה לך על תשובתך. ההודעה התפרסמה אז בעיתוי מאוד מאוד לא מתאים, ואני יודע שהיא עוררה סערת רוחות ב"יד ושם". אני, בכל אופן, מסתפק בהודעתך, שהאורחים החשובים ביותר יוסיפו לבקר ב"יד ושם", מכיוון שלכך יש בעיני חשיבות, ולא דווקא כל אורח שמגיע לביקור בישראל.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אני מודה לחבר הכנסת ורדיגר.

ברשותכם, מכיוון שהייתי מעורב בנושא, ברצוני להוסיף: ביום שבו פורסמה ההודעה של משרד החוץ התקשרתי לסגן שר החוץ והפניתי לכך את תשומת לבו, ובו במקום הוא הסביר לי שהיתה פה אי-הבנה. הייתי אומר שהדבר תוקן באותה דקה, וזה בסדר.

מניעת פגישה בין אורח רשמי של המדינה לבין נציגי הליכוד

חבר הכנסת מ' קצב שאל את שר החוץ ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

בחודש ינואר השנה ביקר בישראל מר פטרי רומן, ראש הממשלה לשעבר של רומניה. במהלך ביקורו ביקש מר פטרי רומן ממשרד החוץ להיפגש עם נציגי האופוזיציה כדי ללמוד על השקפתנו בדבר המצב במזרח התיכון, ולא אפשרו לו. לבסוף הוא עזב את הארץ בלי להיפגש עמנו.

ברצוני לשאול:

1. האומנם נכון המידע הנ"ל?

2. הייתכן למנוע מאורח רשמי לשמוע גם את אנשי האופוזיציה?

תשובת סגן שר החוץ י' ביילין:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המידע אינו נכון.

2. מחלקת אורחים רשמיים שבמשרד החוץ נוהגת דרך קבע לפנות לגופים באופוזיציה ומציעה להם להיפגש עם אורחים, וכך נהגה אף במקרה דנן.

היור"ש' וייס:

תודה רבה לסגן שר החוץ.

הצעת חוק המסים (החלטות מקדמיות), התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת א' גולדשמידט)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום והצעות חוק, ותחילה להצעת חוק המסים (החלטות מקדמיות), התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט; הצעת חוק תת"ח. בבקשה, חבר הכנסת גולדשמידט. יש לך דקה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, הצעת חוק המסים (החלטות מקדמיות) מיועדת לקבוע נוהל דומה לנוהל המקובל במדינות מתוקנות ברחבי העולם, ובמיוחד בארצות-הברית. במצב הקיים, לנושא המיסוי בעסקות, במיוחד בעסקות גדולות, משקל רב בכדאיות העסקה. במצב כיום, לאחר שהסכימו הצדדים ביניהם על העסקה – לעתים עסקה של מיליונים רבים – הם מתדיינים במערכות המשפט השונות על גובה המס המגיע מהם; הם מתדיינים בצורה כזו עם שלטונות מס הכנסה.

בארצות-הברית קיים הליך הנקרא preruling, בעברית: הכרעה מוקדמת. הליך זה מחייב את שלטונות מס הכנסה ואת כל שלטונות המס האחרים לקבוע מראש, על סמך העובדות שמסר האזרח ופירוט העסקה, את שיעור המס המתחייב ממנה. כך נוצרת ודאות רבה מאוד מבחינת הנישומים ומבחינת המערכת הכלכלית.

בגלל בעיות כוח אדם באגף מס הכנסה, התחייבתי שאני אסכים שבשלב הראשון יחול החוק הזה על עסקות מסוימות, ובהמשך הוא יורחב. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. אדוני שר האוצר, מה תגובתך?

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, הצעת חוק בנדון, כוונתה לאפשר לנישומים לפנות לשלטונות המס ולבקש החלטה מקדמית באשר לעמדתם של שלטונות המס לגבי פירוש הניתן לדיני המס על-ידם או יישום הדינים על-ידם.

נציבי אגף מס הכנסה נפגשו עם חבר הכנסת המציע, וזה הסכים לתאם את הצעתו עם נציב מס הכנסה.

נציבות מס הכנסה התנתה מתן הסכמתה בכך שתוגבל האפשרות לפנות לשלטונות המס בבקשה לקבלת החלטה מקדמית לגבי שאלות בתחומים מסוימים שייקבעו על-ידי הנציבות ויש בהם חשיבות מיוחדת לוודאות באשר לעמדתם של שלטונות המס.

לאור זאת החליטה ועדת השרים לענייני חקיקה לתמוך בהצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה.

חברי הכנסת, אומנם עברו רק שתי דקות, אבל נדמה לי שיש פה איזו הסכמה רחבה, ובכל זאת נקיים הצבעה. אודה למזכיר הכנסת ולסגניתו אם במקרים של הנמקה מהמקום יופעל הצלצול ממש כאשר המנמק ניגש למקרופון, אבל הפעם הדברים התנהלו ממש בקצב מסחרר.

לאיזו ועדה תעבור ההצעה, אדוני השר? לוועדת הכספים. יש הסכמה של הממשלה וכן הלאה.

אנו מצביעים על הצעת חוק המסים (החלטות מקדמיות), התשנ"ד-1993, קריאה טרומית, של חבר הכנסת גולדשמידט.

הצבעה מס' 1

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק המסים (החלטות מקדמיות), התשנ"ד-1993,

לדיון מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני קובע שבתמיכה של עשרה חברי כנסת, בהעדר מתנגדים ונמנעים, ההצעה אושרה ותעבור לטיפול של ועדת הכספים.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני לחצתי וזה לא – – –

היו"ר ש' וייס:

אין דבר כזה. אין, פשוט זו המצאה. עם זאת, כיוון שאתה כאן, כדי שנרחיב את מעגל ההסכמה, אני אוסיף אותך.

משה גפני (יהדות התורה):

.11

היו"ר ש' וייס:

זה יהיה 11, תודה רבה. תאמינו לי שאם מישהו לוחץ יש תוצאות.

הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תמריץ לבניית דירות מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994 (הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום: הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תמריץ לבניית דירות מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק ב' שיט. יש לך דקה.

אדוני המזכיר, אני מבקש כבר לצלצל. תודה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, כפי שידוע, המצב בישראל היום הוא שעל מגרש יש מס רכוש. לעומת זאת, כאשר בונים בניין, והבניין מושלם, ויש דירות מגורים – אין על זה תשלום של מס רכוש.

יוצא אפוא, שמי שהורס בניין כדי להקים במקומו בניין גדול יותר למגורים, יש לו תקופה מוזרה, זאת תקופת הבנייה שבה זה נחשב כמגרש, ואז הוא משלם מס רכוש.

מטרת ההצעה ליישר את הקו ולגרום לכך שכבר במהלך הבנייה ייחשב המגרש כבניין מגורים לצורך מס רכוש. זהו תמריץ, אומנם לא גדול, לבניית דירות מגורים.

היו"ר ש' וייס:

תודה. כבודו, אדוני שר האוצר, מה תגובתך?

שר האוצר א' שוחט:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בהצעת החוק מבקש חבר הכנסת פורז לעודד בניית דירות מגורים. לכן הוא מציע לקבוע פטור ממס רכוש לגבי קרקע שייבנו עליה דירות מגורים גם בתקופת שלושים החודשים שקדמו לגמר הבנייה של דירות המגורים, לגבי קרקע שאינה בבעלותו של אדם שעיסוקו במקרקעין.

הצעת החוק תואמת את עמדת משרד האוצר וועדת השרים לענייני חקיקה, והם תומכים בה.

היו"ר ש' וייס:

אני מאוד מודה לשר האוצר. אם כן, יש הסכמה.

חברי הכנסת, אנחנו נעבור להצבעה.

אברהם פורז (מרצ):

לוועדת הכספים.

היו"ר ש' וייס:

כמובן. אנו עוברים להצבעה על הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תמריץ לבניית דירות מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994, קריאה טרומית. מוצע להעביר אותה לוועדת הכספים.

הצבעה מס' 2

בעד ההצעה להעביר את החוק לדין מוקדם בוועדה – 11

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק מס רכוש וקרן פיצויים (תמריץ לבניית דירות מגורים) (הוראת שעה), התשנ"ה-1994, לדין מוקדם בוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

11 תומכים, אין נמנעים, אין מתנגדים. אני קובע שהצעת החוק אושרה בקריאה טרומית והיא תנוע הלאה בהתאם להליכים המקובלים. היא תעבור לוועדת הכספים.

חברי הכנסת, אני רוצה להודיע שהשרים התורנים היום הם השר שמעון פרס והשר אפרים סנה. אודה לגברתי סגנית המזכיר אם תזכיר לשרים שהם שרים תורנים היום.

האם שרת העבודה נמצאת? השר לאיכות הסביבה איננו? הוא בדרך.

הצעת חוק איסור שימוש בנגב כבאתר פסולת ארצי, התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת פ' בדש)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק איסור שימוש בנגב כבאתר פסולת ארצי, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת פני בדש; הצעת חוק ב'רע. חבר הכנסת בדש, אייכה? כיוון שיש לך עשר דקות, אני מקווה שתוך דקה-שתיים השר לאיכות הסביבה יגיע. בבקשה. יומרץ בדש, בוא.

פני בדש (צומת):

למה יומרץ?

היו"ר ש' וייס:

כדי שיהיה יותר מהר.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שלי באה היום לעצור תהליך שנעשה במשך כל השנים. במשך כל השנים הזניחו כל ממשלות ישראל את הנגב בכל התחומים, הן בתחום התעשייה, הן בתחום הכבישים, הן בתחום התשתיות והן בתחום החינוך, ולאחרונה מתחילים לעשות מאמץ קטן כדי לשנות את המצב הזה. אבל במקביל, במשך כל השנים, לא רק שלא פיתחו את הנגב אלא גם הפכו אותו לאתר הפסולת הרעילה המרכזי של מדינת ישראל. כך, שאיכשהו, בלית ברירה, בגלל ריחוקו של הנגב או בגלל חוסר הצפיפות בנגב, הרחיקו אתרי פסולת מכל יישוב והקימו את אתר רמת-חובב.

רחבעם זאבי (מולדת):

מי השר המשיב?

היו"ר ש' וייס:

השר שריד. אמרו לי שהוא ממש בדרך אלינו. על כן הסכמתי שחבר הכנסת בדש יגיש את הצעתו.

פיני בדש (צומת):

לאחרונה – ואני מניח שהשר שריד, בכושר הביטוי שלו ובכושר השכנוע שלו, ינסה פה לשכנע כמה טוב להקים את אתר הפסולת ליד באר-שבע – היתה החלטה להעביר את הפסולת של כל מדינת ישראל מנתניה עד מצפה-רמון לפאתי באר-שבע; פאתי באר-שבע – 2.5-3 ק"מ מבאר-שבע, לאתר דודאים.

משרד הפנים החליט בזמנו לאתר מקומות מרכזיים לאתרי פסולת מרכזיים במדינת ישראל. אחד המקומות שאיתר משרד הפנים היה אתר כלנית ליד קריית-גת. באו השר שריד והמשרד לאיכות הסביבה והחליטו לשנות את ההחלטה ולהעביר – – –

דוד מגן (הליכוד):

אתר כלנית אינו נמצא ליד קריית-גת אלא ליד בית-ג'וברין.

פיני בדש (צומת):

ליד בית-ג'וברין, סליחה. השר לאיכות הסביבה החליט לשנות את מיקום אתר הפסולת ולקבוע אותו באתר דודאים, שמרחק 3 ק"מ מהעיר באר-שבע. למה? כי ה"ירוקים" ואנשי החברה להגנת הטבע התנגדו למיקום אתר הפסולת באזור בית-ג'וברין, שזה אזור תיירות, והוא הועתק לבאר-שבע.

יש לזכור, שהיום התדמית של הנגב בכלל ושל באר-שבע בפרט היא קשה מאוד. לבוא ולהעביר את אתר הפסולת של מדינת ישראל ולמקם אותו במרחק של 3 ק"מ מעיר שעומדת להתפתח, אני חושב שזה פשע. אני מאוד מכבד את השר שריד – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, יש פה בעיה. חשבתי שנמתין חצי-דקה-דקה לשר. זה לא מקובל שעולה הצעת חוק והשר איננו נוכח.

פיני בדש (צומת):

הוא לא חייב לענות.

היו"ר ש' וייס:

אם הוא לא יהיה, נערוך הצבעה וזהו. קדימה.

פיני בדש (צומת):

הוא לא חייב לענות.

היו"ר ש' וייס:

דווקא השר שריד מאוד מקפיד, כך שאני בטוח שיש סיבה בלתי רגילה.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני מאוד מעריך אותו על כך שהוא החליט לסגור את אתר חירייה, ואני חושב שההחלטה שקיבלו לפני 20-30 שנה, להקים אתר פסולת בפאתי תל-אביב, 3, 4, 5 ק"מ מתל-אביב, היתה טעות. זו טעות שהקימו את תחנת רדינג במרכז תל-אביב. אבל השר שריד, שרוצה למנוע את המפגע הזה של חירייה ליד תל-אביב, יבוא ויעתיק אותו לאתר המרוחק 3 ק"מ מהעיר באר-שבע, שזה כיוון ההתפתחות שלה. אני לא מבין את המהלך הזה שלו. אני לא מבין. אני מתפלל עליו. דווקא השר שריד.

הוא אומר לי: אני פותח את החלון, אני רואה את העשן של תחנת רדינג, ואתה מקבל את החשמל מתחנת רדינג, אז אתה תקבל את הזבל. אנחנו נעשה חלוקה. אינני מסכים. אינני חושב שצריך לשים את הזבל של כל מדינת ישראל 3 ק"מ מעיר מרכזית, מבירת הנגב. אתם חושבים שהמקום היחיד לשים זבל הוא בנגב? תרחיקו אותו 50-60 ק"מ מכל עיר. יש המחצבות והמכרות של אורון, רכבת עד לשם. אפשר להסיע את הזבל לשם. אבל איך הוא אמר? – קום יקום אתר דודאים, נוע תנוע חירייה לדודאים. הגישה הזאת איננה מקובלת עלי.

הוא אמר לי: אפשר יהיה לעשות פיקניק ליד אתר דודאים. אפשר יהיה לשבת 10 מטרים ליד האתר ולעשות פיקניק. האתר יהיה במצב כה טוב, שיהיה אפשר לעשות שם פיקניק. אמרתי: אם זה כל כך טוב, ואפשר לעשות פיקניק, למה לא לשים את זה במרכז הארץ? למה להסיע מנתניה עד באר-שבע? תמצא 100 דונם, כמו שמצאת ליד באר-שבע, ותעשו פיקניק בתל-אביב. למה להסיע?

צריך לזכור, שמדובר ב-300 טריילרים כל יום, שייסעו לרחבי הנגב, על הכבישים הגרועים והפגועים שיש בנגב. 300 טריילרים כל יום, במקום לשנע את הפסולת ברכבות לאורון.

כל הנושא הזה עבר בשקט בוועדה הארצית לתכנון על-ידי שלושה נציגים, בסך הכול, שהיו בוועדה. יש לזכור, שאתר דודאים נמצא בשטח השיפוט של המועצה האזורית, שהיא עצמה השתתפה במכרז של אתר הפסולת והעלימה את כל הרעש שהיה מסביב. הכול עבר בשקט בוועדה הארצית.

מי שזכה במכרז אמור לטפל בפסולת ב-6 דולר לטונה. רבותי, בארצות-הברית, כשמתפלים באתר נורמלי, הטיפול בטונה פסולת עולה 60 עד 70 דולר. מי שזכה במכרז עומד לטפל בפסולת ב-6 דולר לטונה. איך אפשר לעשות פיקניק ליד אתר פסולת שהטיפול בו הוא 6 דולר לטונה?

בחודש האחרון החתמתי כ-50 חברי כנסת – לא הספקתי להחתים את כולם – על עצומה הקוראת למנוע את הטעות שנעשתה לפני 30 שנה ולא להעביר את אתר הפסולת המרכזי לבאר-שבע. לפי המכרז, אפשר להרים את האתר הזה לגובה של 35 מטרים, רבותי. ג'בל חירייה יהיה ליד באר-שבע.

אני חושב, שזו טעות חמורה. עדיין אפשר לשנות את ההחלטה הזאת ולשנע את הפסולת לאורון, למרחקים. בהצעת החוק שלי אני מבקש פשוט למנוע את המהלך הזה של העברת אתר הפסולת המרכזי של המדינה ליד באר-שבע. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת מצא מבקש להסיר, ויש לו חמש דקות לעשות זאת. צלצלנו, שלא תהיינה אי-הבנות. בבקשה, כבודו. חמש דקות לרשותך, חבר הכנסת מצא.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו הפעם הראשונה שאני יכול – – –

היו"ר ש' וייס:

סליחה, ברשותך. נרגיע את האולם. חברי הכנסת, איש איש ישב במקומו. אני מבקש מהסדרנים להואיל לסגור את שתי הדלתות הקדמיות.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זו הפעם הראשונה שאני יכול לברך על כך שהשר לאיכות הסביבה לא הגיע לשולחן השרים. בדרך כלל אני מציין לשלילה את היעדרותם של שרים משולחן הממשלה, והיום אני מברך על כך שהשר שריד נעדר.

היו"ר ש' וייס:

כדי למנוע אי-הבנות עלי לומר, שאנחנו מקיימים את סדר-היום באופן מדויק, על-פי הסדר. כאשר עברתי לנושא הבא שאלתי היכן השר לאיכות הסביבה. נאמר לי שהוא כבר עולה, ועל כן התחלנו. בינתיים הנואם סיים את דבריו. השר לא היה. אפשרתי לחבר הכנסת מצא להתנגד לחוק. בבקשה.

יהושע מצא (הליכוד):

אני מברך על שניתנה האפשרות הזאת – – –

היו"ר ש' וייס:

נא לא להפריע.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני מברך על ההזדמנות הזאת, שבשל היעדרותו של השר לאיכות הסביבה אני יכול כאן לעלות ולהתייחס – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סילבן שלום, מה אתך? חברי הכנסת סילבן שלום וחגי מירום, אתם לא מבינים שזה לא אפשרי? משני הקצוות?

יהושע מצא (הליכוד):

אני חוזר. בהזדמנות הזאת אני צריך, על-פי התקנון, להתנגד להצעת החוק.

היו"ר ש' וייס:

זה מה שביקשת.

יהושע מצא (הליכוד):

נכון. כך ביקשתי. אף שהייתי מבקש מהשר שריד לתת את הסכמתו, שלפחות בשלב הטרומי יהיה אפשר לדון בחוק הזה בוועדת הפנים, בלי שייתן מראש את הסכמתו לכך שנקבל את החוק בוועדת הפנים. הייתי רוצה מאוד שנוכל להתייחס בוועדת הפנים לאתר דודאים גם תוך התייחסות לחקיקה. היה לנו דיון נוקב בנושא אתר דודאים בשבוע שעבר.

ביום ראשון יוצאת ועדת הפנים לסיור באתר דודאים. הבעיה היא כלל-ארצית, אך נוגעת ישירות לבירת הדרום – לבאר-שבע. השר שריד, יכול מאוד להיות שבעקבות דיונים נוספים שנערוך, בעקבות הסיור ביום ראשון והדיון בחקיקה של חבר הכנסת פניני בדש, אולי תתגבש החלטה שאתר דודאים לא יהפוך למזבלה של מדינת ישראל כולה, אלא לתקופת זמן מוגבלת, כאתר מזבלה מקומי, עם הרחבה מסוימת לשנה-שנתיים.

ניצלתי את האפשרות שניתנה לי כדי להציע להסיר את הצעת החוק הזו, אך אני מבקש מהשר שריד לתמוך בה, ולו לצורך קיום דיון משותף – התייחסות להצעת חוק בדיונים שאנו מקיימים על אתר דודאים. כי נדמה לי, שבסופו של דבר גם אתה תגיע למסקנה, שאתר דודאים יכול להיות מפגע נורא לדרום כולו.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מבקש את הקשבתכם. היתה לנו תקלה שכל-כולה פרי מקריות. אנו מקיימים את סדר-היום באופן מדויק, שלא תהיינה אי-הבנות. כאשר קורה שיש שינוי – גם זה סדר יום. ברוב המקרים זה קורה כאשר הממשלה מבקשת ויש סיבה, כאשר חבר כנסת מבקש ויש סיבה.

אני מבקש לסגור את הדלתות. אי-אפשר שהעובדים ידברו בקול רם באולם. בקושי מתגברים על חברי הכנסת.

כאשר הגענו לסעיף הזה, על-פי הסדר, שאלתי היכן השר לאיכות הסביבה. אמרו לי שהוא יעלה תוך דקה, ולכן אפשרתי להמשיך בסדר-היום. קרה מה שקרה, ולא כדאי שנעסוק בביירוטים – לא קרה שום אסון – וחבר הכנסת פניי בדש סיים את דבריו בלי שהשר היה כאן. אפשרתי לחבר הכנסת מצא להתנגד, שכן זה חוק חשוב – כל חוק חשוב – ואיני רואה שיש כאן, חלילה, בעיה של מחטף בהצבעה; חלילה. אפשר לשר שריד לומר כמה מלים, בקיצור הנמרץ ביותר ולפנים משורת הדין.

יהושע מצא (הליכוד):

זהו תקדים תקנוני, אדוני.

היו"ר ש' וייס:

לא תקדים אלא דבר חד-פעמי.

יהושע מצא (הליכוד):

אם השר שריד יתמוך בחוק, איני מתנגד.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת מצא, אני רוצה להסביר לך מדוע אין זה תקדים: מכיוון שאתה עלית להתנגד ותמכת. אני יוצר כאן איזון סביר.

יהושע מצא (הליכוד):

טוב, אתה צודק.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך על שנהגת עמי לפנים משורת הדין. אני מתנצל, בדרך כלל אני נמצא כאן. הייתי למטה ולא ידעתי שהדין התחיל.

אני רוצה לומר לחבר הכנסת מצא, כי ברצון הייתי נענה לבקשתו. חבר הכנסת מצא יודע, שהיחסים שבין יושב-ראש ועדת הפנים ואיכות הסביבה ובין השר לאיכות הסביבה ודאי היו מביאים אותי לידי כך שהייתי רוצה להיענות לבקשתך. למרבה הצער איני יכול לעשות זאת, ואני מתפלא שבכלל העלית אפשרות מן הסוג הזה.

קודם כול, הדין בוועדת הפנים ואיכות הסביבה מתקיים.

יהושע מצא (הליכוד):

אתה נהנה לאחרונה מיחסים טובים.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

בהחלט. הדין מתקיים. אם חבר הכנסת פני בדש – ואולי בהתערבותך נצליח לעשות זאת – יגלגל את הצעת החוק שלו כהצעה לסדר-היום, אין לי שום בעיה לתמוך בזה. אך, חבר הכנסת מצא, הצעת חוק המגבילה את היכולת להקים דבר מסוים במקום מסוים בארץ? אתה יודע לאן נגיע? מחר יבוא הגליל – – –

פיני בדש (צומת):

אבל מדובר עדיין בקריאה טרומית.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

אפילו בקריאה טרומית. אני מדבר על עצם העיקרון.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת תיכון, חברי הכנסת, לא להפריע.

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

חבר הכנסת תיכון, תן לי לדבר. לו הייתי אומר שבעיקרון אני מוכן לבחון הצעה מסוג זה ולקבלה, אף שאיני מסכים אולי לתוכן או לחלקים ממנו, ניחא. אבל אני מתנגד להצעה באופן בסיסי ביותר ואני חושב שחברי הכנסת צריכים להתנגד באופן הבסיסי ביותר לכך שתהיה הצעת חקיקה האומרת, שלא נוכל להקים בנגב מטמנה, ובגליל לא נוכל להקים מפעל למלט – ואגב, אני מקווה שלא יקום שם.

אם בוועדת הפנים ואיכות הסביבה נגיע למסקנות כלשהן, ואני מקווה שהמסקנות הללו תהיינה משותפות, אין כלל צורך בחקיקה. אם המטמנה צריכה לקום שם, היא תקום. אם היא לא צריכה לקום שם, היא לא תקום. מה עניין חקיקה לכאן בכלל?

הרי זה גם שולל את חופש ההכרעה של ועדת הפנים. הרי תהיה מחויב על-פי החוק. אולי תגיע למסקנה, ידידי הטוב, כפי שאני הגעתי אליה, שאין מקום טוב יותר למטמנה? אך יש כאן חוק שימנע ממך להגיע למסקנה הזו.

לכן זהו עולם הפוך לחלוטין, אין יכולת לקבל הצעת חוק מן הסוג הזה, ואני מבקש להצביע נגדה.

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים להצבעה. נא לשבת.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, אני רוצה להגיב על דבריו של השר.

היו"ר ש' וייס:

מותר לך. זהו סיבוך כתוצאה מהאיחור, אך נתגבר עליו. עוד חמש דקות.

פיני בדש (צומת):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני ממש רואה את הגיוס האדיר שהגיע לכאן, נגד הנגב.

דוד צוקר (מרצ):

נגד המדינה, לא נגד הנגב.

היו"ר ש' וייס:

בעד האזור.

פיני בדש (צומת):

הצעת החוק היא בקריאה טרומית. אמרתי בדברי, כי בדיון בוועדה יהיה אפשר לדון בהרחקת האתר לאורון או למקום אחר. רבותי, נעשתה לפני 30 שנה טעות שמשלמים עליה היום ביוקר – חירייה ליד תל-אביב. העיר באר-שבע אינה אתר הפסולת של המדינה, ולא ממקמים אתר חדש כזה 3 קילומטר מהעיר באר-שבע. מה הגיוס הזה? עשו כאן גיוס, כאילו אני רוצה להעביר את שריון חוק רמת-הגולן או יהודה ושומרון.

החוק הזה הוא למען הנגב, כדי שלא להפוך את באר-שבע לעיר הזבל – לבירת הזבל. מדובר בסך הכול בקריאה טרומית, תנו להצעת החוק לעבור בקריאה טרומית. יהיה דיון בוועדת הפנים, ונתקן אותה לפי הצורך. אני מופתע מהגיוס, כאילו מדובר בהצעת חוק מהפכנית. כל מה שאני מבקש הוא לתמוך בכך בקריאה טרומית, כדי שנוכל לדון בכך.

היו"ר ש' וייס:

שר המשפטים, משפט מהמקום, אם אפשר. אנחנו רוצים להצביע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הבעיה היא עקרונית: הנושא הוא בתחום האחריות של מוסדות התכנון והבנייה. חבר הכנסת בדש יכול ללכת לשם ולשכנע. העובדה שהוא ראש מועצה וגם חבר כנסת ורוצה לעקוף את כל מוסדות התכנון והבנייה ולכפות את עמדתו בחוק, היא בעייתית.

פיני בדש (צומת):

התייחסתי לכך בתחילת דברי.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת בדש, זה נושא מרתק, הרי תהיינה פעם גם בחירות אזוריות, ונציגי האזורים ינסו לעשות את זה. יש כאן שיקולים קונסטיטוציוניים כבדי משקל והם הושמעו.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק איסור שימוש בנגב כבאתר פסולת ארצי, התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת פיני בדש.

הצבעה מס' 3

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 14

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 24

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת החוק איסור שימוש בנגב כבאתר פסולת ארצי,

התשנ"ה-1994, מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

24 מתנגדים, 14 תומכים, נמנע אחד. אני קובע שההצעה הוסרה מסדר-היום.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מועד לתביעת קצבת זיקנה), התשנ"ד-1994 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להמשך סדר-היום. אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת יעקב שפי, הנמקה מהמקום.

השר שריד, לא משא-ומתן כאן. חבר הכנסת רענן כהן, חבר הכנסת סאלח טריף, אנא. חבר הכנסת אלי דיין. חבר הכנסת דן תיכון. אני מבקש מהסדרנים לעזור לי לסגור את הדלתות. אני מבקש מעובדי הבית שליד הדלתות לעבור לחלק האחורי של האולם, כי אתם מדברים כל הזמן.

הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מועד לתביעת קצבת זיקנה), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת דוד מגן, אברהם הירשזון ויעקב שפי; הצעת חוק א'תתקעג. בבקשה.

יעקב שפי (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי שרת העבודה והרווחה, הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מועד לתביעת קצבת זיקנה), על-פי סעיף 128 לחוק הביטוח הלאומי התשכ"ח–1968 [נוסח משולב], כל תביעה לגמלת כסף תוגש בתוך 12 חודשים מהיווצרות העילה.

התיקון המוצע בא להאריך את פרק הזמן שבו יוכל אדם להגיש תביעה לקיצבת זיקנה ל-12 חודשים נוספים לגבי התקופה שבה הזכאות לקצבת זיקנה מותנית בהכנסות, דהיינו בין גיל 60 ל-65 לגבי אשה ובין גיל 65 ל-70 לגבי גבר.

עם זאת, לא תישלל קצבת זיקנה שזכאי לה מבטוח מגיל 65 לגבי אשה ומגיל 70 לגבי גבר, אף אם התביעה למוסד הוגשה לאחר המועד שנקבע לכך בסעיף 128 לחוק. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

גברתי שרת העבודה והרווחה, תגובתך בבקשה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, חברי הכנסת דוד מגן, אברהם הירשזון ויעקב שפי מציעים לתקן את סעיף 128 לחוק הביטוח הלאומי. סעיף זה קובע כי כל תביעה לגמלה תוגש בתוך 12 חודשים מהיום שבו נוצרה עילת התביעה; אולם המוסד לביטוח לאומי רשאי לתת גמלה, כולה או מקצתה, אף אם נתבעה אחרי המועד האמור.

על-פי ההצעה, הוראת סעיף 128 לא תחול על תביעה לתשלום קצבת זיקנה, והמוסד לביטוח לאומי ישלם קצבת זיקנה רטרואקטיבית מיום הזכאות, גם במקרים שבהם הוגשה התביעה לקצבה שנים רבות לאחר היום המזכה.

לפי הנחייתי, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת, נפגשו נציגי המוסד לביטוח לאומי עם חברי הכנסת המציעים, וסוכם, על דעת המציעים, לשנות את נוסח התיקון, כך שסעיף 128 יחול לעניין תביעה לקצבת זיקנה, אם הוגשה בתוך 24 חודשים מהיום שבו נוצרה עילת התביעה, ואולם בעד התקופה שמגיל 70 לגבי גבר ו-65 לגבי אשה תינתן קצבת הזיקנה אף אם נתבעה אחרי המועד האמור.

משמעות התיקון היא, שכל מבוטח שהגיע לגיל 65 לגבי אשה ו-70 לגבי גבר והגיש את תביעתו באיחור, יהיה זכאי לקבל את מלוא הקצבה המגיעה לו, מיום שהחלה זכאותו לקצבה, ללא התחשבות באיחור הגשת התביעה. על-פי חוק הביטוח הלאומי, הזכאות למבוטחים אלו אינה מותנית. לעומת זאת, הזכאות לקצבת זיקנה למבוטח – אשה בת 60-65 וגבר בן 65-70 – מותנית בהכנסותיו, ולא תמיד יכול המוסד לביטוח לאומי, במקרים שבהם מוגשת התביעה לקצבה לאחר שנים רבות, לבדוק את הזכאות.

לפיכך הסכימו גם המציעים להאריך את תקופת 12 החודשים שבסעיף 128 ל-24 חודשים, שבהם יוכלו המבוטחים להגיש תביעה לקצבת זיקנה. כן השאירו בידי המוסד לביטוח לאומי שיקול דעת לבדוק את נסיבות האיחור ולהחליט אם תשולם קצבת הזיקנה בעד כל תקופת הזכאות.

הממשלה, אדוני היושב-ראש, תומכת בהעברת הצעת החוק לוועדת העבודה והרווחה כדי שמכלול הנושאים הקשורים בה ילובן בהכנתה לקריאה ראשונה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשרת העבודה והרווחה. הממשלה תומכת, אבל חבר הכנסת מנע מתנגד. בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להבין מדוע מוגבל התיקון לקצבאות זיקנה בלבד. מי האוכלוסייה שנזקקת היום למוסד לביטוח לאומי? זו אוכלוסייה חלשה ברובה, שלא תמיד ידוע לה אילו קצבאות מגיעות לה. תמיד מגישים באיחור. למה להגביל את התיקון רק לקצבאות זיקנה?

אני רוצה לבקש מהמוסד לביטוח לאומי לגבש הצעה לכל הקצבאות ולא להתמקד אך ורק בקצבאות הזיקנה.

יתר על כן, אם כבר מאפשרים זאת לזכאי קצבאות זיקנה – לגבר עד גיל 70 ולאשה עד גיל 65, ומעבר לזה לא יתחשבו בגיל – הייתי מצפה שזה יכלול את כל הזקנים שמגיעה להם קצבת זיקנה. מדוע רק לגיל 70 ולגיל 65? בסך הכול מה הפסד של הביטוח הלאומי אם אותו זקן בגיל 68 איחר – לא ידע, לא הבין, לא הגיש, אז הוא הגיש את זה אחרי המועד הקובע?

דבר שני, אני מבקש להסב את תשומת לבם של חברי הכנסת לכך, שנכה המקבל קצבת נכות, בהגיעו לגיל זיקנה מופסקת לו קצבת הנכות, והוא מקבל קיצבת זיקנה, שהיא נמוכה מקצבת הנכות שקיבל לפני שהגיע לגיל זיקנה. הרי לזקן נכה יש הרבה יותר צרכים מלזקן שצריך לקבל קיצבת זיקנה בלבד. למה להפחית את הקצבה שלו?

עליתי לדוכן משום שאני מבקש מאנשי הביטוח הלאומי לבדוק מחדש את כל הנושא של קצבאות הזיקנה ומועד הגשתן ואת כל הנושאים המשיקים לקצבאות הזיקנה ולקצבאות הנכות ולהביא בפני הכנסת הצעה לתיקון עוולות מספר שנגרמות לנכים קשישים או לקשישים בנושא הזה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת מנע.

חברי הכנסת, נדמה לי שאפשר לעבור להצבעה. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון – מועד לתביעת קצבת זיקנה), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת דוד מגן, אברהם הירשזון ויעקב שפי. כאמור, שרת העבודה והרווחה הסכימה שהנושא יעבור לטיפול ועדת העבודה והרווחה. אנחנו מצביעים.

הצבעה מס' 4

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 17

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – אין

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מועד לתביעת קצבת זיקנה),

התשנ"ד–1994, לדיון מוקדם בוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

הי"ר ש' וייס:

17 תומכים, אין מתנגדים, נמנע אחד. אני קובע, שההצעה אושרה בקריאה טרומית, והיא תעבור לוועדת העבודה והרווחה להמשך טיפול. תודה ליזמים, תודה לשרת העבודה והרווחה.

הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון – רווח מקסימלי לתרופות), התשנ"ד–1994 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

הי"ר ש' וייס:

הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון – רווח מקסימלי לתרופות), התשנ"ד–1994, של חברי הכנסת יורם לס, אברהם הירשזון ודוד מגן; הצעת חוק א'תרכד. ינמק, במסגרת דקה – –

רחבעם זאבי (מולדת):

סדר-היום שלפנינו – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת יעקב שפי הציג את הצעתו עכשיו.

קריאה:

היו"ר ש' וייס:

רבותי, רגע. אני רוצה לברר. נברר. אני מחזיק בידי סדר-יום שהכינה לי מזכירות הכנסת. אני מקווה שזהו סדר-היום נכון.

שר המשפטים ד' ליבאי:

היה נוסח קודם.

היו"ר ש' וייס:

היה נוסח קודם שנשאר על השולחן שלכם? זה ממש מעניין. אני מבקש לבדוק למה זה קרה. כאשר מניחים סדר-יום חדש יש להוריד את סדר-היום הישן. זה המינימום שאפשר לעשות כדי שלא לבלבל לגמרי את חברי הכנסת ואת השרים. תודה.

חבר הכנסת דוד מגן ינמק את הצעתו. אתה יכול לנמק אותה מהדוכן, אבל מבחינת הזמן זו כאילו הנמקה מן המקום. על ההצעה ישיב שר הבריאות, כפי שרשום אצלי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לשר הבריאות יש סדר-יום שונה, ולכן הוא עדיין לא כאן.

היו"ר ש' וייס:

יכול להיות. אני מקווה שאתה לא צודק כי אז זה באמת רע מאוד.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, בסדר-היום שיש לנו קודמת הצעתו של חבר הכנסת פורז, הצעת חוק-יסוד: הממשלה.

היו"ר ש' וייס:

קשה לעשות בירור נוכח פני האומה. אני מקווה שמזכירות הכנסת תתגבר על הבעיה ותדאג שהדבר לא יקרה בשום אופן פעם נוספת. זהו. מספיק. אני מבקש להזמין את שר הבריאות – שלא יחזור אותו סיפור שהיה לנו עם השר לאיכות הסביבה.

קריאה:

הוא ישנו.

היו"ר ש' וייס:

נהדר. מצוין. לא ראיתי. הכול מסודר. חבר הכנסת מגן, בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כמעט ובירכתי על שינוי הסדר אף שטרם הצלחתי לארגן את נאומי – גם אני הופתעתי מהשינויים – כי חשבתי שצריך לנצל את הימצאה של סגנית שר התעשייה והמסחר, חברת הכנסת מאשה לובלסקי, כאן. שר התעשייה והמסחר הוא האחראי לפיקוח על מצרכים ושירותים במשק, וחשבתי שתינתן לנו ההזדמנות לשמוע את דבריה בנושא שהיא בקיאה אותו ואנחנו כחברי הכנסת חיים אותו זמן רב.

אני רוצה להזכיר לסגן שר הבריאות, כי כבר בדצמבר 1993 ולא בדצמבר 1994, כפי שכתוב בדברי ההסבר, בדיון שנערך כאן במליאת הכנסת ב-14 בדצמבר 1993, במסגרת תשובה על שאלתא, מסרת לכנסת, כי אחת לשנה נבדקת רווחיות החברות המייצרות תרופות, כדי לבדוק אם חברה לא צברה רווחים מופרזים – מעל 15% מההון הפעיל של חברה הקשורה בייצור תרופות. התערבות משרד הבריאות במתח השיווק הקמעוני גרמה לצמצום פערי התיווך של מחירי התרופות, כך מסרת פה במליאת הכנסת.

אנחנו, חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה – איני מדבר בשם כולם אלא בשם החברים שיזמו את הצעת החוק, חברי הכנסת לס, הירשזון ואני – חשבנו, כי דווקא לאור הניסיון הרב שאתם הצבעתם עליו, כדאי לקבוע בדרך של חקיקה את סמכות השר. דיברתם על מעורבותו של השר בעניין כדי לפקח על מחירי התרופות ולמנוע פערים העולים לעתים על 1,000%. אני מזכיר לך שוב, אדוני סגן השר, את הדיון בדצמבר 1993 – הצבענו על מקרים שבהם יש מתח רווחים של 1,000% בין עלויות היצרן לבין מחיר התרופה.

הזכרתי אתמול, בעת הדיון על סיכומיה והצעותיה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה לדוח מבקר המדינה מס' 44, שמבקרת המדינה מקדישה שם פרק שלם לנושא הפיקוח על מחירי התרופות, על רקע הדיונים שהיו במסגרת הצעה לסדר בוועדה עוד ב-1993. היא מזכירה, אני אצטט ציטוט אחד קטן: "בפנקס התכשירים הרפואיים המנוהל באגף הרוקחות של משרד הבריאות רשומות כ-4,500 תרופות לשימוש בני אדם, כ-2,500 מהן משווקות כיום. תרופות הן מוצרים חיוניים ובדרך כלל יקרים, ומשום כך נמצאים מחיריהן בפיקוח משרד הבריאות מאז קום המדינה. במשרד מועסקת ממונה על המחירים".

בניגוד לכוונה הטובה שהיתה למשרד – נראה שיש בעיות בגלל חוסר בחקיקה, בגלל חוסר בתקנות על בסיס אותה חקיקה – הביקורת היא על הממונה על המחירים שלא מצליח למלא את תפקידו ואז, על רקע המצב הזה, בשוק התרופות התחרות מצומצמת מאוד בגלל: (1) פטנט על תרופה או על תהליך ייצורה, שנרשם אצל רשם הפטנטים, מוגן מפני תחרות במשך עשרים שנה; (2) המשרד קובע מחיר מרבי למכירה סיטונאית וקמעונאית; (3) לצרכן הסופי-החולה אין בדרך כלל אפשרות לבחור בין תרופות על-פי המחיר, גם כאשר פעולתן הרפואית זהה – יש לאיש רצפט, והוא קונה את הרשום ברצפט. יש כאן השתוללות של השוק, והנזקקים לתרופות משלמים לעתים פי עשרה מהמחיר האמיתי והריאלי של התרופה.

גם הוועדה לענייני ביקורת המדינה הביעה את דעתה בנושא ואמרה לכנסת, כי היא רואה את התופעה שעליה מצביע מבקר המדינה בחומרה. מבקר המדינה הצביע על פער המחירים הלא-סביר בין מחירי התרופות המרביים שקבע המשרד לבין המחירים שהוא משלם בעבור אותן תרופות. הוועדה רואה בדאגה את דרך קביעת המחיר המרבי של התרופות שאיננה מתחשבת בשוני במרכיב ההוצאה עקב כניסת התרופות לשוק וכיסוי הוצאות המחקר והפיתוח. ויש שורה של החלטות שהכנסת אישרה אתמול. בכוונה גם הדגשתי אתמול כי אין אנחנו כוללים את יוזמת החקיקה הפרטית במסגרת החלטות הכנסת, והודעתי עוד אתמול שהיום תידרש הכנסת לעניין במסגרת חקיקה.

אני חושב שאני יודע מהי עמדת משרד הבריאות, או מה היתה עמדת משרד הבריאות. אני יודע שמשרד התעשייה והמסחר, שממונה על הפיקוח על המחירים ועובד כתף אל כתף עם המועצה לצרכנות, תומך בהצעת החוק, ואילו משרד הבריאות מתלבט בין עניין התחרות החופשית לבין העיקרון של הפעלת הפיקוח הממשלתי על המחירים.

אני סבור שהנושא מורכב. אני חושב שהנושא דורש שינוי. אני מאמין שפניה של הממשלה ופניה של הכנסת צריכים להיות לכיוון האזרח הממוצע, המבקש את הסיוע שלנו, את העזרה שלנו כדי לחסום את ההשתוללות הבלתי סבירה במחירי התרופות. לאחר שנערכו כמה דיונים בוועדה לענייני ביקורת המדינה, במסגרת הצעות לסדר ובמסגרת דיון בדוח המבקר, הגיעה העת שהנושא יידון במסגרת חקיקה באחת מוועדות הכנסת, במגמה לתקן את החוק.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת דוד מגן.

אני חוזר ומבקש, שאם אתם מניחים סדר-יום חדש על השולחן, ליטול את הקודם.

ידידי סגן שר הבריאות, כבודו. מה היא תגובת המשרד?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון – רווח מקסימלי לתרופות), התשנ"ד–1994, שהוגשה עתה על-ידי חברי הכנסת לאישורה של הכנסת, היא מיותרת, ואין בה כדי להוסיף דבר על הסמכויות המוקנות לשר הבריאות על-פי הוראות החוק הקיימות.

בקשר לקביעת מחירי התרופות, מניעת רווח מופרז של יבואני התרופות והיצרנים והסדרת הפיקוח על המחירים יש הוראות בשני חוקים, ודי בהם:

א. בסעיף 63 לפקודת הרוקחות, התשמ"א–1981 [נוסח חדש], נקבע, בין השאר, שלא יימכרו בבתי-מרקחת תרופות, תרכיבים ונסיובים במכירה קמעונית במחירים העולים על המחירים המרביים כפי שקבעו היצרנים או היבואנים, הכול לפי העניין, במחירונים שאישר שר הבריאות או מי שהשר הסמיכו לכך. זאת אומרת, בלי החקיקה הזאת השר או מי שמוסמך לכך יכול לקבוע את הרווח המקסימלי או את המחיר המקסימלי של תרופה.

כן נאמר, ששר הבריאות רשאי לקבוע בתקנות את דרך חישובם של מחירי תרופות שנתקחו במיוחד על-פי מרשם לפי סעיף 26 ואת סך גמול הטרחה של הרוקח או את שיעורו. סעיף זה מטיל על הרוקח האחראי של בית-המרקחת את החובה להמציא לעיונו של כל דורש את המחירונים המעודכנים של התרופות, התרכיבים והנסיובים הנמכרים בבית-המרקחת.

ואכן, רבותי חברי הכנסת, במשרד הבריאות מצוי הגוף המוסמך לקביעת המחירים המרביים לתרופות ולהסדרת מתח הרווחים בתחום זה. הפקיד המוסמך פועל במשרד הבריאות זה שנים, ומחירי התרופות נבדקים בקפידה רבה מדי פעם בפעם. אזכיר לחברי הכנסת את הוויכוחים הסוערים שהתנהלו לפני כשנתיים בקשר לקביעת מחירי התרופות ומתח הרווחים כאשר דנה הכנסת בביטול המחירים האחידים לתרופות, שהיו נהוגים על-פי החוק עד אז, ובקביעת מחירים מרביים לתרופות, מתוך כוונה לאפשר תחרות בתחום מחירי התרופות לציבור.

אציין, כי בעקבות דוח מבקר המדינה מס' 44, שגם חבר הכנסת מגן הזכיר אותו, הוחלט כי נושא מחירי התרופות ייבדק מחדש על-ידי ועדה ציבורית. לאחר סיום עבודת הוועדה – וזה, לדעתי, חבר הכנסת מגן וחבר הכנסת לס, הדבר החשוב – יוחלט אם יש מקום לשנות, אולי בחקיקה, את שיעור

הרווח המרבי לייצור תרופות על-פי הסמכות הנתונה לשר הבריאות גם בחוק הקיים, אבל אפשר אז לדבר. נראה מה הוועדה הציבורית תחליט.

ב. בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, התשי"ח-1957, שאותו מבקשים עתה חברי הכנסת לתקן, מצויות הוראות המאפשרות לשר הבריאות לקבוע את מחירי התרופות בהתחשב במתח הרווחים ובפערי התיווך של מחירי התרופות. זאת אומרת שהסמכות נמצאת בידי השר, והוא צריך לאכוף את החוק.

סעיף 4 בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים קובע, כי שר רשאי להכריז: "על מצרכים ועל שירותים כמצרכים או כשירותים בני-פיקוח; הכרזה כאמור יכול שתהיה למצרך או לשירות מסוים – –". זה גם כן מעוגן בחוק.

משהכריז השר, כאמור, על מצרך, שהוא מצרך בר-פיקוח, הוא רשאי, לפי האמור בסעיף 6 לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, לקבוע בצו מחיר מקסימלי למצרך בר-פיקוח, וכן לקבוע רווח מקסימלי שמותר להפיק ממכירת מצרך בר-פיקוח, אם לא נקבע לו מחיר מקסימלי.

הוראות חוק זה מאפשרות אפוא לשר הבריאות לקבוע מחירים מקסימליים לתרופות ואת שיעור הרווח המקסימלי שמותר להפיק ממכירת תרופות ככל שימצא לראוי ולנכון לאחר בדיקת עלויות הייצור של תרופות בארץ ומחירי התרופות הנרכשות בחוץ-לארץ ומיובאות משם.

עינינו הוראות כי מצויות בחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים הוראות מספיקות המסמיכות את שר הבריאות לקבוע את מחירי התרופות ולפקח על שיווקן, ואין צורך בתיקון המוצע.

אני רוצה להעיר, בקיצור, עוד הערה או שתיים, ברשות אדוני היושב-ראש. גם בהצעת החוק, בדברי ההסבר, בקטע השני, כתוב, חברי הכנסת: "התערבות משרד הבריאות במתח השיווק הקמעונאי גרמה לצמצום פערי התיווך של מחירי התרופות". זאת אומרת, שאפשר לפי החוקים הקיימים, אם השר מוצא לנכון, וגם יושב-ראש הוועדה לענייני ביקורת המדינה בוודאי יש לו גם הזכות וגם הסמכות לבקש מהשר לאכוף את החוק ולהוציא את התקנות לפי החקיקה הקיימת.

גם השר אפרים סנה וגם סגנית השר מאשה לובלסקי עדכנו אותי, שגם בלי החקיקה הם מנסים לגבש משהו לפי החוקים האלה, תקנות, כדי שהכנסת תהיה משוכנעת, חבר הכנסת דוד מגן, שאכן אנחנו משרתים את הציבור ואנחנו בעד הפיקוח על מחירי התרופות.

העמדה של הממשלה היא שיש להסיר את הצעת החוק מסדר-היום. זאת אומרת, החקיקה הקיימת מספיקה – –

מאשה לובלסקי (העבודה):

שאלה. אתה דיברת על ועדה שהשר רוצה להקים. יש פרק זמן, שבסיומו על הוועדה לתת את – –

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

פרק הזמן חייב להיות לא ארוך, וזה גם לפי המלצות הוועדה לענייני ביקורת המדינה – – –

היו"ר ש' וייס:

אני אודה לכם מאוד אם תצטמצמו. יש לנו סדר-יום עד מחר בבוקר.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

לכן הוועדה, בתקופה לא ארוכה – זאת אומרת, אם לא יצביעו על החוק, סגנית השר – – –

מאשה לובלסקי (העבודה):

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

אם יסכימו, ברשות היושב-ראש, לדחות את ההצבעה, ותקום הוועדה, ולפי ההמלצות שלה, גם אנחנו רוצים לפעול לפי ההמלצות שלה – אני חושב שעשינו את עבודתנו נאמנה.

דוד לוי (הליכוד):

אני סבור שזה רעיון טוב.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת מגן, בבקשה. אולי נסגור עסקה. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אני בהחלט מקבל את ההצעה. אך אני מבקש להגביל זאת עד סוף הכנס, ואני מבקש שסגנית שר התעשייה והמסחר תהיה שותפה לנושא.

היו"ר ש' וייס:

יופי. אם כן, לא צריך לקיים הצבעה, נכון?

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

רק רגע. אם הכוונה לא עד סוף המושב הזה, שזה עוד חודש – – –

דוד מגן (הליכוד):

שלושה-ארבעה חודשים.

סגן שר הבריאות נ' מסאלחה:

כן, עד סוף כנס הקיץ, אדוני, כי עוד חודש יש פגרה – – –

היו"ר ש' וייס:

כנס הקיץ. זאת אומרת, מדובר לפני פגרת הקיץ – ביולי.

יופי. תראו איזה יתרון יש שנמצאים במקום שר וסגן שר וסגנית שר התעשייה והמסחר. אפשר לגמור את העניין כך. יופי, טוב מאוד.

תודה לחבר הכנסת מגן. אנחנו עוברים הלאה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להסיר.

היו"ר ש' וייס:

אין מה להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

אוי, כמה שאני בטוח. טוב.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת דן תיכון, פורמלית אין לך שום אפשרות להסיר ---

דן תיכון (הליכוד):

אין נוהג כזה.

היו"ר ש' וייס:

מייד נסדיר את העניין. מייד.

חבר הכנסת מגן, אתה מסכים לדחות את ההצבעה?

דוד מגן (הליכוד):

קן.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו, אם כך, חבר הכנסת דן תיכון מבקש לא לדחות, ולקיים הצבעה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להסיר, ולאחר מכן נחליט.

היו"ר ש' וייס:

לא. זה כבר לא. זה לא.

דן תיכון (הליכוד):

הוא יכול לומר את מה שהוא אומר רק בגמר הדיון. הדיון יגמר – – –

היו"ר ש' וייס:

רבתי, הסידור מבחינת הפרוצדורה הוא די פשוט. קודם כול, היתה הצעת חוק של חבר הכנסת – – –

דן תיכון (הליכוד):

זאת לא הצעה לסדר אלא הצעת חוק.

היו"ר ש' וייס:

ברור לגמרי. חבר הכנסת דוד מגן הביא הצעת חוק, נקודה. השר השיב לו שהוא מתנגד. יש כבר מתנגד. על רקע זה, שהשר התנגד, עלה חבר הכנסת דוד מגן, וכבר אין זכות למישהו אחר להתנגד – – –

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

סליחה, אנחנו לא נולדנו מחדש, לא אתה ולא אני. במתכונת הזאת – הוא מתנגד, ואז לחבר הכנסת מגן היתה אפשרות לעלות לשכנע כן לקבל את הצעת החוק, או לקבל את הפשרה. כלומר ההתנגדות כבר הושמעה, לפיכך הפשרה מתקבלת ואין הצבעה. אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום.

דוד מגן (הליכוד):

ההצבעה נדחית.

היו"ר ש' וייס:

לא משנה. ההתנגדות הושמעה, זהו. אשר על כן מה שקבעתי היה נכון עד כמה שזה מוזר.

הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון) (מינויי השרים בידי ראש הממשלה ללא אישור הכנסת) (הצעת חבר הכנסת א' פורז)

היו"ר ש' וייס:

אני מזמין את חבר הכנסת אברהם פורז לנמק מן המקום הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון) (מינויי השרים בידי ראש הממשלה ללא אישור הכנסת), של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק תת"רע"ז. בבקשה. שר המשפטים ישיב. אבקש לתת לו מיקרופון. בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבה, אני מודה באשמה שאני מהחסידי הנלהבים של החוק לבחירה ישירה – – –

קריאה:

לא שומעים.

הי"ר ש' וייס:

רגע, לא שומעים אותך.

אברהם פורז (מרצ):

אם לא שומעים זה כבר – – –

הי"ר ש' וייס:

התמיכה בחוק הזה ירדה דרגה כנראה, לכן לא שומעים טוב.

אברהם פורז (מרצ):

עכשיו שומעים?

הי"ר ש' וייס:

לא.

אברהם הירשזון (הליכוד):

לא שומעים טוב.

אברהם פורז (מרצ):

עדיין לא שומעים?

אני מודה באשמה שאני נמנה עם התומכים הנלהבים של החוק לבחירה ישירה של ראש ממשלה – –

–

היו"ר ש' וייס:

רק שנייה.

דן תיכון (הליכוד):

אין לנו סדר-יום מעודכן. אפשר לחלק עוד פעם את סדר-היום המעודכן? אף אחד לא יודע מה סדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

זה לוקח זמן, בעוד דקה תקבל. אני כבר העירותי למזכירות, ואני מקווה שלהבא לא יקרה כדבר הזה. סדר-היום חייב להיות מוכן לפני השעה 11:00, זה ברור לגמרי, ואם הוא משתנה צריך להחליף אותו מייד.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו בסך הכול רוצים לעקוב אחר סדר-היום.

היו"ר ש' וייס:

אני לא בא אליך בטענות. ההערה לא הושמעה כלפיך. חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אני מודה שאני נמנה עם התומכים הנלהבים של החוק לבחירה ישירה של ראש הממשלה, ואני גם יכול להבין את הנימוקים של אלה שהתנגדו ועדיין מתנגדים לחוק בעניין זה. אך אינני יכול להבין את אלה שרוצים שתהיה בחירה ישירה כשבעצם היא לא תוכל להתממש בדרך הראויה.

תארו לעצמכם מצב שראש ממשלה נבחר, כולם יודעים שהוא זכה באמון הציבור, אבל משום מה, עקב מכשלה של מפלגה קטנה שיכולה להיות שותפה בקואליציה, הוא לא מצליח להרכיב ממשלה. איזה מין סיטואציה תהיה לנו אז? תמשיך הממשלה הקודמת עם ראש הממשלה הקודם, שלא נבחר, וראש הממשלה הנבחר יסתובב לו כאחד האדם.

אם כן, מדובר בהשלמת החקיקה שהתחילה עוד בכנסת הקודמת ומשום מה נפלה, ומטרת ההשלמה היא למנוע סחיטה של ראש הממשלה הנבחר על-ידי מפלגות קטנות בדברים לא ענייניים. מטרתה של ההצעה היא לאפשר לו להציג ממשלה – ואחר כך לכנסת יש כל הסמכויות "לעשות לו את המוות".

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. מה זה פה? מה אתכם? אני מבקש לסגור את הדלתות הקדמיות, חברי הסדרנים. מה קורה כאן? איזו מהומה? חבר הכנסת רענן כהן, אי-אפשר ככה להפעיל את המליאה, צריך לעשות בשקט את הפעילות החשובה הזאת.

אדוני שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הממשלה תומכת בהצעת החוק של חבר הכנסת פורז, כי היא זהה לאמור בסעיף 1 של הצעת החוק שהגישה הממשלה לכנסת, הצעת חוק שפורסמה בחוברת הצעות חוק מס' 2155 מיום 18 בינואר 1993.

בחירת ראש הממשלה ישירות על-ידי ציבור הבוחרים משמעה, שראש הממשלה וממשלתו שואבים את כוחם וסמכויותיהם ישירות מהבוחרים ומהחוק ולא מהכנסת. תיקון החוק בא ליישר את הקו האידיאולוגי שעליו מושתת חוק הבחירה הישירה ולהחזירנו לכוונה המקורית של יוזמי השיטה החדשה.

הממשלה מסכימה להעביר גם הצעת חוק זו לוועדת החוקה, חוק ומשפט, כפי שהעבירה הכנסת הצעת חוק זהה קודמת של חבר הכנסת זנדברג באותו נושא, אולם אין בעמדתנו בנושא כדי לחייב במשמעת קואליציונית או סיעתית. תודה.

שאול יהלום (מפד"ל):

מה בדבר העתקה של חוקים?

היו"ר ש' וייס:

זו לא העתקה, זה חוש אינטואיטיבי.

עוברים להצבעה.

יוסף בא-גד (מולדת):

רגע, סליחה, אני נרשמתי להוריד.

הי"ר ש' וייס:

נכון, נכון, חבר הכנסת בא-גד. בבקשה, יש לך עד חמש דקות.

קריאות:

חבר הכנסת בא-גד, תוותר.

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, העם לוחץ שתוותר. תוותר ותיעתר. הוא יקצר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אומר משפט אחד. שלשום עברה הצעת החוק הזו, כפי שציין שר המשפטים. כידוע, אני בעד החוק, אבל אני הייתי מבקש מחבר הכנסת פורז לתת לי תשובה על השאלה איך מונעים דיקטטורה של ראש ממשלה. אם ראש ממשלה נוזף במבקרת המדינה במקום לעודד אותה, נשאיר אותו? אם ראש ממשלה נוזף ביועץ המשפטי על יד רכה אף-על-פי שגוררים את הרבנית מרים לוינגר – נשאיר אותו? אם ראש הממשלה קונה "קדילק", יבנה ארמון באל"ף או בה"א, נשאיר אותו? יש למצוא דרכים נגד דיקטטורה של ראש ממשלה. תודה.

אברהם פורז (מרצ):

אני רוצה להשיב לו.

הי"ר ש' וייס:

לא, אין לך זכות תשובה. אולי הנמקה מהמקום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

מהמקום.

קריאות:

אין לו זכות.

רו כהן (מרצ):

אין לו.

היו"ר ש' וייס:

יש או אין? רבותי, עד כמה שזה מוזר, יש לו זכות תשובה.

דן תיכון (הליכוד):

כן, אבל זה יירשם לו כהצעת חוק.

היו"ר ש' וייס:

מהמקום – זה רק בדקה הראשונה. אחר כך הפרוצדורה מתנהלת כרגיל, ואם מישהו רוצה לשנות, יפנה את זה ליושב-ראש ועדת הכנסת. חבר הכנסת פורז, בבקשה.

אברהם פורז (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מסכים שהחוק יתוקן – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת בא-גד, הוא עונה לך, ועל כן אתה בוודאי תתמוך בו.

אברהם פורז (מרצ):

אני מסכים שהחוק יתוקן באופן שראש הממשלה שייבחר ישירות – ייאסר עליו לקנות "קדילק" בשום מקרה, גם לא "אולדסמוביל". אנחנו נקבע רשימה של מכוניות המותרות לראש הממשלה המיועד, הוא יוכל לבחור מתוך הרשימה הזאת.

היו"ר ש' וייס:

"לנדרובר".

אברהם פורז (מרצ):

עכשיו – לגוף העניין. אני יכול להבין את הרב רביץ ואת הרב ורדיגר ואולי עוד כמה מחברי המפלגות החרדיות שאולי יצביעו היום נגד ההצעה, כי אכן ההצעה הזאת פוגעת בהם. להם יש עניין, שכאשר יהיה ראש ממשלה שייבחר על-ידי הציבור, הם יוכלו לסחוט אותו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה?

אברהם פורז (מרצ):

כן, כן, כדי שאתם תוכלו לסחוט אותו, שלא תהיה לו אפשרות להציג ממשלה בפני הכנסת כדי שאתם תקבלו את מה שאתם רוצים. אתכם אני מבין. לו הייתי במקומכם, גם אני הייתי מתנגד. מי שאני לא יכול להבין – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

מה זה לסחוט? מה אתה מקשקש במוח? למה אתה קורא לזה לסחוט? צריך למחוק את זה מהפרוטוקול. למה אתה קורא למשא-ומתן מכובד סחיטה?

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רביץ, אפילו לא נעים לי להרים קול עליך.

רן כהן (מרצ):

הרוב בסיעה שלך הם נגד.

אברהם פורז (מרצ):

אותם אני לא מבין.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רן כהן, חבר הכנסת רביץ, המלה "לסחוט" היא מלה פרלמנטרית. לעומת זה, "למה אתה מקשקש במוח" – פחות פרלמנטרי. במאזן הכוחות ביניכם, הפעם ידו על העליונה. תודה רבה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

ראש הממשלה – – – שאין לייצג את – – –

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, תן לו לסיים.

אברהם פורז (מרצ):

הרב רביץ, תן לי להגיד לך משהו. אם נפגעת מהמלה סחיטה, חלילה, לא התכוונתי במובן סחיטה לא חוקית או משהו שיש בו כדי לפגוע.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אברהם פורז (מרצ):

בוא נאמר ככה – זו העלאת דרישות שלא מעניינות את הציבור הכללי. לכן אתכם אני יכול להבין. מי שלא אוכל להבין אם יצביעו נגד החוק, אלו אנשים מהליכוד, מהעבודה ואפילו ממרצ. להם יש עניין גדול שההצעה הזאת תתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת ורדיגר, תירגעו.

אנחנו עוברים להצבעה. חבר הכנסת פורז, שב במקומך. חבר הכנסת בא-גד, אתה בוודאי תרצה להצביע, שב במקומך.

רבותי, הצעת חוק יסוד: הממשלה (תיקון) (מינויי השרים בידי ראש הממשלה ללא אישור הכנסת), של חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק תת"רע"ז. אם ההצעה תאושר, היא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם המשך טיפול. ההצבעה החלה.

דן תיכון (הליכוד):

לא, קודם זה צריך להיות מאושר, אחר כך זה יעבור לוועדה.

היו"ר ש' וייס:

ברור, הודעתי "אם זה יעבור", והכול בסדר. אלו תיקונים אני מקבל היום.

הצבעה מס' 5

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 10

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 28

נמנעים – 1

ההצעה להסיר את הצעת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון) (מינויי השרים בידי ראש הממשלה ללא אישור הכנסת) מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

20 תומכים, 28 מתנגדים, נמנע אחד. לפיכך ההצעה הוסרה מסדר-היום. אין מה לעשות.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

עכשיו במשך חצי שנה אסור להגיש את ההצעה הזו שוב.

דוד לוי (הליכוד):

מעמדה של הכנסת נשמר – – – מהותה של הדמוקרטיה.

רענן כהן (העבודה):

אמרנו שיש פה חופש הצבעה.

דוד לוי (הליכוד):

אם רוצים זאת, לכו למשטר נשיאותי.

רענן כהן (העבודה):

נתנו פה חופש הצבעה.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת רענן כהן, תירגע. חבר הכנסת דוד לוי, הצהרותיכם הושמעו שלוש פעמים, הציבור קלט ואנחנו ממשיכים.

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק).

התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת י' לס)

היו"ר ש' וייס:

הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת יורם לם; הצעת חוק ב'שטז. הנמקה מהמקום, דקה. גם על זה ישיב שר המשפטים בבקשה.

יורם לם (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להביא בפני מליאת הכנסת לקריאה טרומית הצעת חוק שנועדה לחזק את סדרי השלטון בישראל ולשמור על ההפרדה המוחלטת בין הרשות המחוקקת – אנחנו, חברי הכנסת – לבין הרשות השופטת.

הצעת החוק אומרת בפשטות, שחבר כנסת, בהיותו חבר הרשות המחוקקת, איננו יכול להתערב ברשות השיפוטית ואיננו יכול להופיע כסניגור, כטוען, בבית-משפט, בשמם של נאשמים שהמדינה מאשימה אותם באשמה כלשהי. זה ניצול מעמדו כחבר הרשות המחוקקת להשפעה על תהליכים בבת-המשפט, וכשם שלא היינו רוצים ששופט יהיה חבר כנסת אלא שהוא ישתמש בחוקים שלנו לצורך עבודתו, כך לא נראה הדבר שחבר כנסת, כחבר הרשות המחוקקת, יופיע בבת-משפט. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

כבודו אדוני שר המשפטים, תשובתך.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, הסוגיה היא עניין לחברי הכנסת עד כמה להתיר או להגביל עיסוקים אחרים שלהם. הממשלה לא נוקטת עמדה. תודה רבה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת אלול מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. עד חמש דקות, רצוי יותר קצר.

רפאל אלול (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, אני דיברתי עם חבר הכנסת יורם לם, והוא אמר שהוא מגביל את ההצעה לעורך-דין.

אני חושב שחבר הכנסת לס פתח כאן ויכוח בכלל על עיסוקם הנוסף של חברי הכנסת. באותה מידה אתה יכול לטעון, שראש רשות מקומית שהוא חבר כנסת לא יכול לדבר בשם היישוב שלו, כי יש פה ניגוד אינטרסים.

אני חושב, שאם הצעת החוק הזו תתקבל, היא יוצרת בעיה גם ליושב-ראש ההסתדרות, האם מותר לו לדבר בשם ההסתדרות. זה יוצר ניגוד אינטרסים.

היו"ר ש' וייס:

סליחה, זה לא בכנסת. הוא מציע בפני בתי-משפט – כדי למנוע אי-הבנה, אם הבנתי נכון את חבר הכנסת לס.

רפאל אלול (העבודה):

אני אומר שזה יוצר ויכוח לגבי המהות של ניגוד אינטרסים. הייתי אומר שכדאי שנדון על השאלה הזו באופן כללי. אי-אפשר לקחת פרט, כי אנחנו פוחדים לדון בסוגיה הכוללת. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחבר הכנסת אלול. בבקשה, חבר הכנסת לס.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, זה לא יכול להימשך כשזה במסגרת הצעות החוק.

חגי מירום (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

יש פה בעיה. חבר הכנסת חגי מירום, אני רוצה להעיר את תשומת לבך כיושב-ראש ועדת הכנסת. יש כאן בעיה שאני כבר העליתי אותה כמה פעמים בכל מיני הזדמנויות. אנחנו יצרנו מסלול מהיר של דקה הנמקה מהמקום. כל היתר, כל הגיבנת עליו. יש פה אבסורד ממדרגה ראשונה. נא טיפולכם בוועדה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אני מבקש להסיר ספק מלבם של חברי חברי הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

אל תסיר ספק, תן לנו – – –

יורם לס (העבודה):

הצעת החוק ברורה ביותר, והיא באה למנוע את הערבוב בין הרשויות – הרשות המחוקקת והרשות השופטת. נקודה. אין לזה שום קשר לשום נושא אחר.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק), התשנ"ה–1994, של חבר הכנסת לס.

הצבעה מס' 6

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 20

נגד – 4

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון סייג לעיסוק), התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת הכנסת נתקבלה.

דן תיכון (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

לא, לממשלה לא היתה כאן עמדה.

20 תומכים, ארבעה מתנגדים, אפס נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית ותעבור לטיפול של ועדת הכנסת להמשך התהליך. תודה רבה.

הצעת חוק השבתון ביובל הניצחון על הנאצים (הוראת שעה), התשנ"ה-1995

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצעת חוק השבתון ביובל הניצחון על הנאצים (הוראת שעה), התשנ"ה-1995, של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסילבן שלום; הצעת חוק ב'תרכג. בבקשה, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני מבקשת לתקן ולומר שהצעת החוק היא של חברי הכנסת של סיעת חד"ש, חברי הכנסת האשם מחאמיד סאלח סלים ושלי, ונפלה טעות בהדפסה.

היו"ר ש' וייס:

כן, בסדר, אני מתקן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חברי הכנסת, שנת 1995 עומדת בסימן ציון יובל הניצחון ההיסטורי הגדול על גרמניה הנאצית, הבסת הפאשיזם הגרמני והמיליטריזם היפני, שינוי דרמטי בהיסטוריה העולמית, שפתח דרך בפני התפתחויות דמוקרטיות, בפני שחרור העמים, שפתח דרך, בסופו של דבר, גם בפני היעד המרכזי שציפינו לו מהמלחמה הזאת, והוא הצלת עמי אירופה ועמי העולם כולו מהשעבוד הפאשיסטי.

אדוני היושב-ראש, לא אחת דנו בכנסת בנושאים הקשורים בתחיית הניאו-נאצים באירופה ובארצות אחרות. לא אחת דנו באקטואליות של נושא המאבק בפאשיזם. זה לא רק נושא היסטורי, זה לא רק זיכרון של ימים עברו, זה גם נושא שהיום מחייב כל אחד, כל שוחר שלום, כל אדם שחרד לדמוקרטיה, לזכויות האדם ולזכויות העמים, לקדש, לחנך, לטפח את המורשת הנפלאה של המאבק נגד הפאשיזם, ובמיוחד את המאבק נגד גרמניה הנאצית.

מלחמת העולם השנייה היתה מלחמת גבורה, מלחמת גבורה של העמים, של החיילים, של בעלות הברית, של לוחמי הגטאות, של הפרטיזנים, של כל מי שלחם ונתן והקריב את עצמו.

מלחמת העולם השנייה היא המלחמה האכזרית ביותר בתולדות האנושות. רק לאחרונה התפרסמו נתונים חדשים שלפיהם מספר הקורבנות של ברית-המועצות במהלך המלחמה כתוצאה מהכיבוש הנאצי, כתוצאה מהמלחמה, הקורבנות של הלוחמים, הקורבנות של אסירי המחנות, הגיע למספר הבלתי ייאמן של 40 מיליון איש.

היום אנחנו באים ושואלים את עצמנו, כיצד אנחנו, כמדינה שבה מצאו מקלט ניצולים של התופת הנאצית, לוחמים אמיצים כפרטיזנים, מורדים בגטאות, אנחנו, שחיים פה, משפחות של קורבנות ושל לוחמים במלחמה בנאצים, כיצד אנחנו נציין את התאריך הזה?

אני רוצה להוסיף ולומר, שלאחרונה הגיעו לארץ – ממדינות של ברית-המועצות לשעבר – עולים שהם ותיקי המלחמה, עולים שלחמו בגטאות, עולים שלחמו כפרטיזנים, והם באו לארץ ושאלו: הכיצד זה יום הניצחון על הנאצים איננו יום חג לאומי במדינת ישראל?

ואני רוצה לומר, שסיעת חד"ש, וקודם לכן סיעת מק"י בכנסת, העלו לא אחת את הנושא הזה, של הפיכת יום הניצחון על הנאצים ליום שבתון ממלכתי במדינת ישראל. לצערנו הרב, הבקשה הזאת נפלה על אוזניים אטומות.

אני רוצה לומר שאין זה מקרה שאנחנו עומדים על המשמר. במשך שנים נעשו ניסיונות לסלף את ההיסטוריה של המלחמה, את ההיסטוריה של קרב הגבורה הזה. אבל יש דפים בהיסטוריה שכל המסלפים לא יצליחו לסלפם. מסלפים מנסים לאחרונה לומר, שגרמניה הנאצית פתחה במלחמה בעצם כמלחמת הגנה; בעצם ברית-המועצות רצתה לתקוף אותה, וגרמניה ההיטלראית פתחה במלחמה כמלחמת הגנה. זו בושה וחרפה למדינת ישראל, שבארצנו יושבים חוקרים העוסקים בסילוף גס כזה של תולדות מלחמת העולם השנייה.

אני רוצה להזכיר, שבמלחמת העולם השנייה ניתנה הוראה לגיסות הנאצים, כי שכשהם באים לכבוש מקום, עליהם לקרוא לאלה שהם כובשים אותם, להעמיד אותם בשורה ולתת הוראה: יהודים וקומוניסטים החוצה. יהודים וקומוניסטים היו היעד הראשון לרצח, לטבח מצד הנאצים, וזה לא מקרה. התורה הנאצית, התורה של "הגזע העליון", היתה התורה האנטי-הומנית, היתה התורה שעמדה בניגוד קוטבי להשקפת העולם הקומוניסטית, להשקפת העולם הסוציאליסטית, להשקפת העולם הדמוקרטית.

לכן כל מי שבא היום – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

כדאי להזכיר את הסכם ריבנטרופ-מולוטוב – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן, כל מי שבא היום ומנסה להעמיד על מישור אחד – כפי שעושים כמה סלפני היסטוריה של הניאו-נאצים באירופה וכמה סלפני היסטוריה פה – להעמיד על מישור אחד את הפאשיסטים, את הנאצים ועוזריהם ואת הקומוניסטים והלוחמים בנאצים, עושים סילוף גס, שחותר תחת יסודות השקפת העולם הדמוקרטית ותחת יסודות ההיסטוריה הכאובה שלנו.

יכולים להיות ויכוחים היסטוריים על הסכם כזה או אחר. גם על ההסכם שאתה הזכרת, חבר הכנסת גולדשמידט, יש ויכוח היסטורי. אני רוצה לומר לך – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

שמעתי אותך, אדוני. תן לי לענות.

היו"ר ש' וייס:

למה יחד? אחד-אחד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה לומר לכם, חברי הכנסת המכובדים, שאם ברית-המועצות לא היתה מצליחה להתחמש ולהתחזק – אנחנו לא היינו יושבים פה. אם ברית-המועצות לא היתה מצליחה להשיג לעצמה עוד שנתיים של התחמשות – לא היינו יושבים פה. מי לחם? מתי נפתחה החזית השנייה? מתי? כאשר ברית-המועצות כבר הכתה בנאצים? כאשר הנאצים היו כבר בשלב הנסיגה והתבוסה? לכן, יהיה אשר יהיה – – –

גדעון שגיא (העבודה):

את יודעת כמה מיליוני יהודים לא הגיעו הנה בגלל סטלין? יש לך מושג?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה לומר לך, שהיום אנחנו עושים חשבון היסטורי עם הנאצים. כל מי שמנסה להקל בחשבון ההיסטורי הזה על-ידי הזכרת חשבונות אחרים, עליו לדעת שאין להם שום קשר לנושא הזה. לולא העם הסובייטי, לולא ההקרבה הזאת, לא היה הניצחון הזה.

מי שמזכיר את הסכם מולוטוב-ריבנטרופ – יזכיר גם את הסכם מינכן; הסכם מינכן, שבגללו אירופה כמעט כולה נכבשה, עד לברית-המועצות.

גדעון שגיא (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

רבתי, קצת יותר רגוע. זה נושא כבד, אבל למה הצעקות האלה?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני מצטערת שהרמתי את קולי.

היו"ר ש' וייס:

לא, לא, אני דווקא לא התכוונתי אלייך.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

עכשיו אני רוצה לומר ---

רחבעם זאבי (מולדת):

ברחו מהיציע בגלל הצעקות האלה.

סאלח סלים (חד"ש):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת סאלח סלים, אנא. רבותי, קשה לי מאוד פה לא להתערב, כי בנושא הזה אני אפילו יודע משהו. כל כך לא טוב לקיים ויכוח היסטורי במליאת הכנסת בשעה כזאת. כל כך לא יודעים – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

חברי הכנסת, אני רואה את עצמי מדברת בשמם של הלוחמים, ותיקי המלחמה בנאצים ולוחמי ההתנגדות. אני מברכת את הקבוצה של הלוחמים שהגיעה לדיון ויושבת ביציע. אני חושבת שאני מדברת בשמם של משפחות הקורבנות ומשפחות הלוחמים, כאשר אני מציעה פה כצעד חינוכי לאומי: לקבוע את יום הניצחון על הנאצים, את יובל הניצחון על הנאצים, ליום מיוחד במדינת ישראל.

הצעת החוק המונחת בפניכם מציעה, שביום יובל הניצחון על הנאצים, ב-9 במאי – ואפשר להתווכח, אני יודעת שיש מי שמציין יום זה ב-8 במאי – יהיה שבתון שבו בעצם המדינה כולה תציין את היום באירועים שונים ומגוונים, באירועים ציבוריים, וכל הציבור בישראל, על עדותיו, על הלאומים שבו, יהודים וערבים, ייקראו לציין את היום הזה.

הצעת החוק הזאת תהיה הצעת חוק, אם תרצו, חינוכית, לאומית, דמוקרטית, ברוח המסורת האנטי-פאשיסטית, שאני חושבת שמדינת ישראל אמורה להיות הממשיכה שלה. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לחברת הכנסת תמר גוז'נסקי. כבודו, אדוני שר המשפטים.

אגב, אני ממליץ לשני חברי, חבר הכנסת גולדשמידט וחבר הכנסת גדעון שגיא, לקרוא את הספר "הרחק ממוסקבה", אם הם לא קראו אותו. יש שם מסמכים מאוד מרתקים על המשמעות של השנתיים האלה. הם פשוט מרתקים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, יש בהערה שלך איזו רמיזה.

היו"ר ש' וייס:

לא; אם לא קראו, אמרתי.

אלי גולדשמידט (העבודה):

מותר לי להגיב?

היו"ר ש' וייס:

כן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

כשהיה הסכם האי-לוחמה בין ריבנטרופ למולוטוב, זאת היתה התקופה שהיטלר נכנס ועשה את כל מה שעשה. אלמלא פלש היטלר לרוסיה והפר את הברית שנכרתה בין ריבנטרופ למולוטוב – אני לא בטוח שסטלין – – –

היו"ר ש' וייס:

זה נכון, שום דבר – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

זה נכון שבדיעבד השנתיים האלה – – – אבל לבוא ולהתכחש לעובדה שהרוסים הקומוניסטים כרתו בשלב מסוים ברית עם הנאצים – זה לא נכון. זה כל מה שרציתי להעיר. אני מצדיק את ההצעה של חברת הכנסת גוז'נסקי. אני חושב שצריך לציין את היום הזה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, נראה לי שהכנסת מאוחדת בתחושה ובהבנה שיש לציין מלאות 50 שנה לניצחון על גרמניה הנאצית. כל החברים היושבים כאן גם יודעים שאנו כולנו עושים רבות שלא לשכוח ולא להשכיח את השואה. זו ההזדמנות לציין באופן מיוחד את יושב-ראש הכנסת על תרומתו שלו להוקעת הנאציזם והגזענות ולהנצחת זכרם של קורבנות השואה. אני יכול גם לצרף לכך את תרומתו של חברנו, דב שילנסקי. זו תרומתם הסגולית והמיוחדת.

אני תומך בדברים שאמרה חברת הכנסת גוז'נסקי באשר להוקעת הנאציזם ובאשר לחובתנו לזכור היטב ולא לתת לשכוח את הזוועות שהיו.

השאלה היא, האם לשם כך יש להכריז על יום שבתון במדינה. זו השאלה העומדת בפנינו. זה מה שמוצע כאן. זאת כאשר אנחנו נזהרים בדרך כלל שלא להרבות בימי שבתון, לבד מהחגים המקובלים ואלה שנקבעו בחוק. יש בתולדותינו ימי זיכרון קשים כמו תשעה באב, זכר לחורבן הבית, ימי צום, ימים של זיכרון לאומי. אבל גם הם לא הוכרזו כימי שבתון. לכן אני חושב שצריך להיזהר בהצעת החוק הזאת.

כיוון שהנושא כל כך חשוב וכל כך רגיש, לא הייתי רוצה שיתקבל פה הרושם כאילו אנחנו מתייחסים להצעה זו לא כפי שאנחנו באמת מתייחסים אליה ואל הכוונה של חברת הכנסת גוז'נסקי, שכולה חיובית. לכן אני מרשה לעצמי להציע לה שתסכים לראות בהצעתה הצעה לסדר-היום, שכולנו נוכל לתמוך בהעברתה לוועדת החינוך והתרבות. תידון ההצעה בוועדה. אם יתגבש רוב בוועדה ויקבע שראוי עניין זה לציין מיוחד, ואפילו כשבתון, וזה יובא מטעם ועדה לאחר דיון, ואז תוגש הצעת חוק ותונח על שולחן הכנסת, גם אם מטעמך – ניחא. אבל לא הייתי רוצה להעמיד אותנו כאן בהצבעה במצב שהוא קשה לנו, משום שאנחנו כולנו שותפים אתך ברעיון. קשה לנו רק להיגרר להוספת ימי שבתון, כי אולי זה ייצור צורך באיזונים נוספים ומחשבה נוספת לגבי אירועים אחרים.

לכן, הצעתי לך, חברת הכנסת גוז'נסקי, הסכימי נא לראות בהצעתך הצעה לסדר-היום, ואני אציע לכל חברי הכנסת לתמוך בהעברת הנושא לדיון רציני בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברת הכנסת גוז'נסקי, מה תגובתך?

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני שר המשפטים, אני חושבת שכדאי שתדע שכבר יש איגודים מקצועיים שהכניסו לתוך הסכמי העבודה שלהם את יום הניצחון על הנאצים כאחד מימי הבחירה. אני חושבת שהאיגודים המקצועיים האלה גילו רגישות להלכי הרוח בקרב העובדים, גילו רגישות להלכי הרוח בקרב הציבור.

אנחנו הגשנו את ההצעה הזאת על רקע משהו שכבר קיים לפחות כיום בחירה, וגם אז המעבידים, כמובן, הם צד שנותן את יום העבודה הזה בתשלום אבל מכיר בכך שזה אחד מאותם ימי בחירה. ההצעה גם לא אומרת שזה יהיה כל שנה. מדובר רק השנה וכו'.

אני רוצה גם להעיר ולומר לגבי מה שאמר כאן חבר הכנסת גולדשמידט: ויכוחים היסטוריים מקומם באמת חשוב ביותר, אבל צריך תמיד לראות את התמונה כולה. אם אתה לוקח קטע אחד של התמונה ואתה לא רואה את התמונה כולה, אתה לא יודע באמת מי שחרר את אירופה, אתה לא יודע מי באמת הניח את ראשו תחת – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן אני רוצה לומר לך: אם יש לנו חשבונות היסטוריים כאלה ואחרים – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

תן לי לענות לך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אל תפריע, זה לא "פייר".

אלי גולדשמידט (העבודה):

היו"ר ש' וייס:

אל תפריע. באמת קשה מאוד לעשות את הוויכוח הזה. אם לא היה הסכם מולוטוב-ריבנטרופ, היתה נכבשת כל פולין והיו נרצחים עד 1941 עוד 2 מיליוני יהודים, אם כבר. אני לא רוצה להשתתף בוויכוח הזה, כי אני ממש נרעש פה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לכן, אני מציעה לך: אנחנו רואים את העיקר בנושאים האלה. אנחנו רואים את בעלות הברית, אנחנו זוכרים את התרומה הזאת ---

אלי גולדשמידט (העבודה):

--- זה לא בסדר.

היו"ר ש' וייס:

תן לה לדבר, אחר כך תעיר לי מה שאתה רוצה.

גדעון שגיא (העבודה):

אדוני היושב-ראש ---

היו"ר ש' וייס:

אתה תעיר לי אחר כך מה שאתה רוצה. תן לה לגמור לדבר, עכשיו אל תפריע לה. חבר הכנסת שגיא, שב עכשיו, היא תדבר. אחר כך תגיד מה שאתה רוצה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אני רוצה גם להזכיר, שהיישוב היהודי בארץ ניצל הודות לניצחון ההיסטורי בקרב על סטלינגרד. לולא הניצחון ההיסטורי, ששם לחמו בית-בית, גם הארץ הזאת היתה נכבשת על-ידי הנאצים. לכן בואו נראה את העיקר בנושא הזה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לצערי הרב, ביחס הכוחות הקיים היום בכנסת אין לנו אפשרות לקבל רוב להצעת החוק הזאת, לכן אני מסכימה להצעתו של השר להפוך את זה להצעה רגילה. תודה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מרשה לעצמי רק להוסיף, שאת ההצעה הזאת ואת הדברים שנאמרו אעביר גם לוועדת השרים לענייני טקסים וסמלים לבחינת ציון האירוע הזה של מלאת 50 שנה לניצחון על גרמניה הנאצית.

היו"ר ש' וייס:

רבותי, אני רוצה קודם כול להוציא מהפרוטוקול את ההערה שלי לפני דקה, פשוט כדי למנוע ויכוח צדדי, מה עוד שהיא משקפת רק אלפית ממה שרציתי להגיד. אני מאמין שיותר טוב שהאלפית הזאת לא תופיע.

קודם כול קצת אינפורמציה: הוקמה ועדה בהרכב נכון, שמטפלת בנושא של כמה אירועים מאוד חשובים ומאוד מרכזיים, חלקם חסרי תקדים בתולדות מדינת ישראל, במלאת 50 שנה לניצחון על הנאצים. הנושא בטיפול, ואני בתמונה. יש ועדת שרים, יש תקציב. היה לי אפילו חלק בוויכוח מסוים מאחורי הקלעים להגדלה של התקציב, הוא עדיין צנוע. שר הקליטה יאיר צבן מעורב בזה כהוגן, גם מצד המוני העולים, שמבחינתם, בלי קשר ליחס לקומוניזם ולשאלות הכבודות שהעלו כאן חברי הכנסת אלי גולדשמידט וגדעון שגיא, הניצחון על הנאצים עבורם הוא מעבר לכל הקשר, כי זו הדברת האויב הגדול ביותר של האנושות. כך הם תופסים את זאת.

לכן, ברשותכם, באווירה זו של הסכמה, אני רוצה לאפשר לשר צבן להוסיף שניים-שלושה משפטים בתמציתיות. חבר הכנסת גפני רוצה להסיר את ההצעה מסדר-היום. אולי נשכנע אותו לוותר על הסרת ההצעה מסדר-היום, ובהסכמה נעביר לוועדה.

משה גפני (יהדות התורה):

רק בשביל לדבר.

הי"ר ש' וייס:

אני אתן לך לדבר דקה.

השר לקליטת העלייה י' צבן:

אני רוצה להתייחס לנושא כרגע, אדוני היושב-ראש וחברי הכנסת, רק מהאספקט של העולים מברית-המועצות לשעבר. ערכנו עכשיו סקר בין העולים בהתייחסויות לחג הזה ולחגים אחרים. 90% מהעולים מונים את יום הניצחון על הנאצים בין שלושת החגים הכי חשובים ביניהם. תדעו את זה.

דבר שני, הם אינם מסוגלים להבין – אני אומר כל מלה מדודה – פשוט אינם מסוגלים להבין, וכל ההסברים כושלים, כיצד מדינתנו של העם היהודי לא הפכה את היום הזה לאחד הימים המרכזיים בלוח השנה שלה. תנסו להסביר להם את העניין הזה, הם פשוט לא מבינים.

מובן שיום מלאות 50 שנה לניצחון הוא בשבילם דבר גדול מאוד. ב-8 במאי, כפי שאמר היושב-ראש, יהיה אירוע ממלכתי בירושלים; ב-9 במאי – אגב, זה היום שהיה יותר מקובל עליהם – תהיה בתל-אביב עצרת גדולה מאוד של עולים, בעיקרה בשפה הרוסית.

אני רוצה לומר, שאני במשא-ומתן מתקדם גם עם יושב-ראש ההסתדרות חיים רמון וגם עם יושב-ראש התאחדות בעלי התעשייה דן פרופר. חלק מזה הוא כבר תוצאה שהשתקפה בדברים של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי – הכרזת ה-8 או ה-9 במאי כיום בחירה של העובדים. תודה רבה.

הי"ר ש' וייס:

אני מודה לשר. אגב, חברי הכנסת, אנחנו כבר מתכננים דיון מקיף בכנסת באותו יום. חברת הכנסת גוז'נסקי, גם בכנסת נציין בכל כובד הראש ובכל הרצינות את היום הזה. נקיים דיון כאן בכנסת.

חבר הכנסת גפני, בוא תוסיף לנו עוד כמה דברים טובים ונעשה הצבעה, וכל זה – בדקה.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, מה שעשתה החיה הנאצית לעולם, אבל בעיקר לעם היהודי, לא יישכח ולא ייסלח. לגבי העניין הזה לא הייתי נדרש לבקש את מה שאני מבקש לומר אילולא דבריה של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. אי-אפשר, בתוך דברי הבלע שאנחנו חייבים לדבר כל הזמן נגד החיה הנאצית, להשתמש במלה "היסטוריה". אולי בטרמינולוגיה זה נקרא "היסטוריה", אבל בעם היהודי זו מזמן כבר לא היסטוריה, זה חלק מדמנו, זה חלק מנפשנו, מה שהחיה הנאצית עשתה.

אבל אנחנו לא יכולים תוך כדי דיבור – כאשר אנחנו מדברים ולא עושים שום השוואה, אנחנו לא יכולים לשכוח מה עשתה רוסיה הקומוניסטית לבני עמנו. אני לא עושה השוואה – הסכם מולוטוב-ריבנטרופ היה קטע קטן, אני לא מדבר עליו – אבל כמה יהודים סבלו, כמה מיליונים נהרגו שם מבני עמנו, כמה יהודים הלכו שם כצאן לטבח, כמה דיכאו את חופש הפרט, כמה רצו לפגוע בתורת ישראל.

אני מציע לא לעשות השוואות, אני מציע לא לדבר על מה שעשתה רוסיה הקומוניסטית באירופה, מכיוון שמה שהיא עשתה לבני עמנו לא יישכח ולא ייסלח, אף שמה שעשתה החיה הנאצית אין לו אח ורע.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

— — — לגמד את השואה.

הי"ר ש' וייס:

רבתי, באמת לא מתאים לקיים דיון היסטורי בכנסת. בואו נעשה הצבעה, הצבעה מתאימה יותר. בוועדה זה יהיה נוח יותר.

חברי הכנסת, אנחנו הופכים את זה להצעה לסדר-היום על-פי הצעתו, לדעתי – הנכונה מאוד, של שר המשפטים, והסכמתה הנכונה מאוד של חברת הכנסת תמר גוז'נסקי. הצעה לסדר-היום: שבתון ביובל הניצחון על הנאצים – של חברי הכנסת תמר גוז'נסקי, האשם מחאמיד וסאלח סלים. הוועדה שתדון בנושא – ועדת החינוך והתרבות.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 23

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

23 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה הועברה לוועדה להמשך הטיפול.

הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרתעת מוציאי לשון הרע),^{^^}

התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת מ' שטרית)

היו"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים עכשיו להמשך סדר-היום, אני מזמין עכשיו את חבר הכנסת מאיר שטרית להנמקה מהמקום במסגרת של דקה, את הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרתעת מוציאי לשון הרע, התשנ"ה-1994, הצעת חוק ב'תקכג, ואת חברי סגן יושב-ראש הכנסת, חבר הכנסת יוסף עזרן, לנהל את הישיבה. נא לצלצל.

מאיר שטרית (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, ידידי חברי הכנסת, לפי המצב החוקי היום, נתקל תובע בגין לשון הרע בחומה בצורה של מוציאי לשון הרע המגובים באמצעים משפטיים שאין בידי התובע לנצחם.

בין השאר, נוקטים הנתבעים שיטה של הכפשת שם התובע כדי להרתיעו מהגשת התביעה וכדי להרתיע תובעים פוטנציאליים אחרים.

בתי-המשפט נוקטים יד רחבה מדי בפירוש סעיף 22 לחוק איסור לשון הרע במצבו הקיים ומאפשרים לנתבעים להכפיש את שמו של התובע כמעט ללא הפרעה.

נוסף על כך, נתקל התובע בקשיים בהוכחת נזק בגין לשון הרע, והוא איננו זכאי לפיצויים בגין נזק שאיננו נזק של ממון.

הצעת החוק שלי באה להרתיע את מוציאי לשון הרע בכך שהיא קובעת סנקציה של פיצויים שאינם תלויים בהוכחת הנזק על-ידי התובע. נוסף על כך, היא באה למנוע מאותם מוציאי לשון הרע את האפשרות להכפיש את שמו של התובע בעניינים שאינם קשורים לתביעה עצמה.

מה שקורה היום, ידידי חברי הכנסת, הוא שאלה שמגישים תביעת דיבה נחשפים לדיבה נוספת על-ידי התובעים עצמם בלי יכולת להתגונן.

אני מקווה שהצעת החוק הזאת שלי תשנה את המצב הזה, ואני מבקש את אישורכם לה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אני מזמין עכשיו את שר המשפטים להשיב על ההצעה.

אנחנו צלצלנו, כמובן.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, נראה לנו שיש מקום, על רקע הצעת החוק הפרטית שהגיש חבר הכנסת שטרית, לבחון את האיזונים בין חופש הביטוי לבין הגנת השם הטוב של אדם.

יש לנו הערות והסתייגויות להצעת החוק, ואנחנו נביא אותן בפני ועדת החוקה, חוק ומשפט.

אנו מציעים להעביר את הצעת החוק הזאת לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אנו ניגשים להצבעה. מי בעד? מי נגד? אנו מצביעים על הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון – הרתעת מוציאי לשון הרע), של חבר הכנסת מאיר שטרית.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 12

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק איסור לשון הרע (תיקון הרתעת מוציאי לשון הרע),

התשנ"ה–1994, לדיון מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

משה גפני (יהדות התורה):

אני יכול לצרף את קולי? לא הספקתי.

הי"ר י' עזרון:

תצרף. 12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהצעת החוק עברה בקריאה טרומית והיא תעבור לוועדת החוקה, חוק ומשפט לשם הכנתה לקריאה ראשונה. תודה.

הצעת חוק לריכוז מיקומם של שירותי חירום, התשנ"ד-1993

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

הי"ר י' עזרון:

אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק לריכוז מיקומם של שירותי חירום, התשנ"ד-1993, של חבר הכנסת אברהם הירשזון; הצעת חוק תתת"נ. בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מדינת ישראל ואוכלוסייתה מתורגלות, לצערנו, לתפקד, להגיב ולפעול במצבי חירום. אינני מכיר עוד מדינה, לפחות לא בעולם המערבי, שאנשיה מנוסים כל כך במתן שירותי חירום והצלה בשעת חירום.

אצלנו שעת חירום איננה מושג הלקוח מהמילון, אלא הווי כמעט יומיומי, כמעט שגרה.

למען האמת, אנו מתורגלים בכגון אלה, אבל לא רגילים. כל אימת שנופלת עלינו שעת מצוקה ביטחונית אנו נרגשים, אנו מתאחדים ואנו מגלים את עוצמת רגישותנו האישית והלאומית לכל אדם החי בתוכנו.

תסכימו עמי שאין עוד מדינות רבות בעולם המתלכדות כל כך בשעת חירום, ושעות אלה אינן מרפות מאתנו.

חברי הכנסת, לאור הדברים האלה סביר היה להניח כי מדינה כל כך מנוסה במצבי חירום למיניהם תדע להפעיל את שירותי ההצלה שלה כפי ששום מדינה בעולם איננה מסוגלת. מותר היה לחשוב, למשל, כי שירותי החירום העירוניים, ובכלל זה מגן-דוד-אדום ומכבי האש, יהיו מאוחדים, משוכללים ומודרניים.

לתדהמתי ולידיעתי, אין הדברים כך. ראו, דווקא בימים אלה, מה קורה בשירותי מגן-דוד-אדום, כאשר הממשלה איננה מצליחה לגייס מיליוני שקלים ספורים כדי להבריא את מצבו של מגן-דוד-אדום, שהוא שירות ציבורי חולה, מיושן וצולע; דווקא הוא, שהיה צריך להיות שירות יעיל ביותר במדינת ישראל.

נראה לפעמים כאילו הממשלה נהנית לפגוע בשירות חיוני זה, עד כדי כך שהיום כבר לא מובטח המשך הפעלתו. אין די כוח אדם מקצועי, שכר העובדים נמוך, הציוד מיושן והתקציב מדולל.

הממשלה מפקירה את תושביה ללא שירות אמבולנסים יעיל ומשוכלל, כנדרש במדינה מודרנית הנמצאת בהרבה מאוד שעות חירום.

אני מצפה לתגובת ראש הממשלה ושר הביטחון על הדברים האלה לפני שייגרמו אסונות, חלילה.

אך, רבותי, לא רק במגן-דוד-אדום מדובר. סכסוכי העבודה הקבועים והעיצומים התכופים למדי בתחנות כיבוי האש ברחבי הארץ כבר הפכו חלק בלתי נפרד מחיי היום-יום שלנו. אינני נכנס לפרטי הסכסוכים האלה, אבל עובדה מצערת היא, שהממשלה איננה מצליחה ליעיל את השירות החיוני הזה, והיא אפילו לא מצליחה להפגין כלפי חוץ רושם שזה מעניין אותה בכלל.

אחזור לראשית הדברים ואומר, שאחטא לשליחותי הציבורית אם לא אחזור ואדגיש, כי אחרי – לא לפני – אסונות, ולעתים אף בעיצומם, אנו שומעים דברי ביקורת על תפקודם של שירותי ההצלה. לאחרונה אף היינו עדים לתופעה קשה, שעיתונאים וצלמים מגיעים לאתרי הפיגועים או האסונות לפני שירותי החירום.

אני בטוח כי אני ממש משמש פה לאזרחים רבים המבקשים לשאול ותמהים האם לא די בעובדה זו כדי להצביע על חולי קשה ביותר בשירותי החירום של מדינת ישראל.

רבותי חברי הכנסת, על רקע כל זה באתי לשכנע את הכנסת, שמהו פגום בתפקודם של שירותי החירום במדינה. לכן מונחת היום לפניכם הצעת החוק הפרטית הזאת, שבאה לעשות סדר בתחום אחד, לרכז את מיקומם של שירותי החירום במקום אחד. כיום הם מפוזרים במתקנים שונים. אין פיקוד מרכזי בשעת חירום, האזרחים נאלצים לכתת את רגליהם ממקום למקום, אין כתובת אחידה, אין מספר טלפון אחד של כל שירותי ההצלה, מספר טלפון המוכר והידוע לכול, ואין תיאום בין השירותים השונים.

לדעתי, חיוני במדינה כשלנו להקים בכל רשות מקומית מתקן מרכזי אחד לכל שירותי החירום וההצלה, ובמתקן זה ירוכזו אמצעי קשר, מסוק, חדרי טיפול, איסוף מידע ראשוני ועוד. בראש כל מוקד כזה יעמוד איש מקצוע מנוסה.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני תמה על שהממשלה מתנגדת להצעת החוק הזאת. יכול להיות שזו לא הצעת החוק המושלמת ביותר, יכול להיות שהיא לא הטובה ביותר, אבל אתם לא הבאתם הצעת חוק טובה יותר בנושא הזה. אתם לא ייעלתם את השירות. בואו נשב, נעביר את ההצעה בקריאה טרומית. תבוא הממשלה ותחזק את הצעת החוק הזה בוועדות, ויצא אחת ולתמיד חוק

מתוקן שיהיה לטובת מדינת ישראל, לטובת עם ישראל, וייתן לנו שירותי הצלה וחירום מודרניים, כפי שמתחייב במדינה כגון זו שלנו. תודה רבה.

היו"ר י' עזרון:

אני מודה לך מאוד, גם על תרומתך החשובה לזמננו – חמש דקות במקום עשר. אני מקווה שגם הצעת החוק תעבור במהירות כזאת, כמובן אם השר יסכים. בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אילו הביא חבר הכנסת אברהם הירשזון את דבריו במסגרת הצעה לסדר-היום, הייתי גם מכבד אותה וגם את גישתו, והייתי תומך בהעברת הצעה לוועדה המתאימה כדי לבחון מחדש את מצב שירותי החירום, דבר שהוא בעתו.

אבל להתיימר לפתור בעיות בהצעת החוק כפי שהיא מונחת לפנינו, ולבוא ולטעון ברצינות, שאם היא תועבר לוועדה, מסוגלת ועדה של הכנסת לטפל במצב הזה ולפתור את הבעיות הללו, או שתבוא הממשלה לוועדה ותפתור את הבעיות הללו שם – הרי זו היתממות או חוסר הבנה או ניסיון ליצור רושם מוטעה; כפי שניסו ליצור רושם מוטעה, שהממשלה הזאת מתעלמת משירותי החירום, ממגן-דוד-אדום, משירותי הכבאות.

אני הייתי פה בכנסת, הייתי אז באופוזיציה. אל מול עיני ראיתי את התפוררות מגן-דוד-אדום-נפילתו, והיו צריכים לעשות למגן-דוד-אדום הנשמה מלאכותית – וגם אז לא ייחסתי לממשלה כוונת זדון, שהיא רוצה לחסל את מגן-דוד-אדום ולהשאיר את התושבים בלי שירותי בריאות. הבנתי שיש בעיות רציניות בכל הארגון והמימון של השירות הזה, שהוא שירות המסונף, כמו הצלב-האדום, לארגונים בין-לאומיים, יש לו תקנונים ויש לו ישויות נפרדות, ויש בעיות שנצטרך להתגבר עליהן. מובן שלפעמים יש גם הזנחה וחוסר תקציב בטיפול בעניינים, אבל לא צריך לבוא וליצור רושם בציבור כאילו יש פה השחורים והלבנים, הטובים והרעים, עד כדי כך.

חבר הכנסת הירשזון, אתה חושד בי שאני לא רוצה מתקני שירות חירום מעולים, מהירים ויעילים? אבל אני רואה שכתוב בהצעת החוק שלך: "בכל רשות מקומית יוקם מתקן שירותי חירום אחד". ואם בדיקה מעלה את המסקנה, שלא בכל רשות מקומית צריך את כל שירותי החירום, ואולי יש אפשרות לרכז שירותי חירום ביתר יעילות, כשאחד נמצא בגבעתיים ואחד נמצא ברמת-גן? אז אני צריך את הכפילות, שגם ברמת-גן וגם בגבעתיים יהיה מתקן אחד, שבו יהיו גם מכבי אש, גם מגן-דוד-אדום וגם יתר שירותי החירום? ואת זה אני יכול להכתיב כך, בחוק שהכנסת תעביר, והיא תפתור משהו ותעשה משהו? זה לא רציני.

ומי אומר לך שזה טוב שהכול יהיה במתקן אחד? ואם יש אסון וצריכים לצאת אמבולנסים לאותו מקום פיגוע וצריכים לצאת מכבי אש? אולי יותר טוב שיצאו מכיוונים שונים ולא ייתקלו באותם פקקים?

היו"ר י' עזרן:

או קצר חשמלי שם.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן. מי אומר שזה טוב שכולם יהיו מרוכזים במקום אחד? יש פה שיקולים של תנועה, יש פה שיקולים של בטיחות – – –

השר לאיכות הסביבה י' שריד:

– – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

כן, אם תהיה, חלילה, פגיעה במקום אחד בשעת חירום, יחסלו לנו את כל שירותי החירום בבת אחת. כל הדברים האלה הם שיקולים נכבדים ורציניים.

היו"ר י' עזרן:

דברים הגיוניים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אי-אפשר לבוא ולהגיד: בכל רשות מקומית יוקם מתקן אחד של שירותי חירום. בהמשך כתוב: "כל מתקן ינוהל על-ידי מנהל שימונה על-ידי הרשות המקומית – – –". זו הצעה מרחיקה לכת, והיא לא תביא ולו מבנה אחד נוסף למכבי אש ולמגן-דוד-אדום, ולא רכב אחד נוסף. היא מחייבת איתור קרקעות, אם אתה רוצה להגשים אותה ולא להפוך רשויות מקומיות לעברייניות, ואיתור קרקעות יחייב תכנון יחייב בנייה, וכל זה מחייב תקציבים.

אני אומר שוב: אפשר לראות את זה כנושא רציני, וצריך לראות את זה כנושא רציני, ואני פונה אליך, חבר הכנסת אברהם הירשזון, כי אתה אדם רציני. בוא נסייע זה לזה, ולא ניצור רושם שיש מי שחשוב לו וכואב לו הדבר ויש מי שלא.

אסכים להעביר את הצעתך כהצעה לסדר-היום, ואנחנו כולנו נוכל לתמוך בה. תבוא אתה לוועדה, יבואו נציגי הרשויות, נדרוש מהם הסברים, ואם תראה שיש צורך נוסף – תנקוט הליכים נוספים. אני חושב שזו הדרך הנכונה, וזו הצעתי אליך – לראות בזה הצעה לסדר-היום לבחינת הנושא. נעביר אותה לוועדה המתאימה, תבחר את הוועדה המתאימה, ואז נוכל כולנו להיות יחד.

אם תעמוד על כך שזו הצעת חוק, אין שום אפשרות לממשלה לתמוך בהצעת חוק שכזו.

היו"ר י' עזרן:

תודה. רבותי, כבר צלצלו, ואנחנו עוברים להצבעה. חברי הכנסת, כל אחד במקומו.

דוד מנע (הליכוד):

רגע, חבר הכנסת הירשזון רוצה להגיב.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

אדוני, אל תתן לי הוראות, בבקשה. אמרתי: אנחנו ניגשים להצבעה.

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, שבו במקומותיכם. אנחנו ניגשים להצבעה, רבותי. מה, אתה רוצה להגיב? למה אתה מחכה? אני מצטער מאוד, חבר הכנסת הירשזון עמד שם. בבקשה, חבר הכנסת הירשזון.

אברהם הירשזון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא מבין את זעקתך. בכל הכבוד, פנה אלי השר וביקש שאני אמנע מהגשת הצעת החוק ואהפוך אותה לנושא להצעה לסדר-היום. הכבוד הראוי מחייב אותי לפחות להגיב על הצעת השר. גם אם אני לא מסכים אתו, אני צריך להגיב, ומאחר שאני כן מסכים לדעתו, על אחת כמה וכמה שאני צריך להגיב בנושא הזה. לכן אינני מבין מדוע הזדעקת כשרציתי להגיב.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, חבר הכנסת הירשזון, אתה מסכים להפוך את הנושא להצעה לסדר-היום. תודה.

אנחנו מצביעים. הצעת החוק הופכת להצעה לסדר-היום. מי בעד? מי נגד?

דן תיכון (הליכוד):

— — — על-פי התקנון.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 35

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

35 בעד, אין מתנגדים ואין נמנעים. אני קובע שאכן ההצעה הזו תעבור לוועדת הפנים ואיכות הסביבה לשם דיון וליבון. תודה.

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק ב'תמה, של חבר הכנסת הנגבי. אני לא רואה אותו כאן. אם כן, אני מצטער, פעם אחרת.

הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת ז' המר)

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת זבולון המר; הצעת חוק ב'תפז. בבקשה, חבר הכנסת זבולון המר.

אני מרשה לעצמי, בשם כל הנוכחים פה, לקבל אותך בברכת ברוך רופא חולים חינם. מאחר שיש מחלוקת בתלמוד איך לומר, ברוך רופא חולים או ברוך רופא חולים חינם, הגר"א אומר שם במקום שכדאי לומר את שתי הגרסאות. אז אני אומר לך כפי רבנו הגר"א, כפי גרסתו: ברוך רופא חולים חינם, בריך רחמנא דיהבך לן, ותאריך ימים בבריות גופא ובנהורא מעליא, וייתן ה' שתזכה ותצליח להפיץ ולהאיר מעיינותיך חוצה. בבקשה, אדוני חבר הכנסת המר.

מאשה לובלסקי (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

תודה. לעניית וברכת כל הנוכחים, אמן.

זבולון המר (מפד"ל):

אני מודה לסגן יושב-ראש הכנסת, לרב עזרן, על ברכותיו.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק הזאת איננה באה לשנות את ההוראות הקיימות בישראל בעניין סמכות הממשלה לנהל משא ומתן, לחתום, לאשרר אמנות בין-לאומיות. תכלית הצעת החוק הזאת היא לחייב את הממשלה בחקיקה להניח כל אמנה בין-לאומית על שולחן הכנסת בטרם תיחתם או תאושר, כדי לאפשר בה דיון בכנסת במקרים המתאימים.

בהצעת החוק אין הגדרה של המונח "אמנה", אולם המינוח הזה מתייחס לכל אמנה במישור הבין-לאומי שמוסדרת על-ידי המשפט הבין-לאומי. אמנה שהונחה על שולחן הכנסת – ניתן להציע לגביה, שתהיה טעונה אישור הכנסת, לאחר חתימתה או אשרורה, או כי לא תיחתם ולא תאושר.

אומנם קיימת מסורת של הבאת הסכמים מדיניים, שהממשלה חתמה עליהם, לאישור הכנסת, הגם שהממשלה איננה מחויבת לעשות זאת על-פי חוק. מן הדין ליצור מעורבות של הכנסת באישור אמנות בין-לאומיות בצורה שמובאת בהצעת החוק הזאת.

המוצע בחוק הזה בא להוסיף על כל הוראה אחרת בדיון של אמנות, אישורן ואשרורן, וכן על כל הוראה באמנה שמדינת ישראל צד לה או שתהיה צד לה.

כאמור בהצעת החוק, האמנה תונח על שולחן הכנסת על-ידי הממשלה, לפני חתימה או לפני אשרור – תלוי בסוג האמנה – ורשאית כל סיעה בכנסת להציע, בתוך שבוע מיום הנחתה על שולחן הכנסת, כי האמנה טעונה אישור הכנסת לאחר חתימתה או אישורה, או כי האמנה לא תיחתם או לא תאושר. הכנסת תצביע אז על הצעת הסיעה.

חברי הכנסת, היועץ המשפטי לממשלה מתח ביקורת על ההסדר החקיקתי שקיים היום, שלפיו אין הממשלה חייבת להביא לאישור הכנסת אמנות בין-לאומיות. עוד בראשית שנות ה-60 התחייבה הממשלה להביא לידיעת הכנסת את דבר כריתת ההסכמים והאמנות, אך בפועל לא תמיד קוימה התחייבות זו במלואה. משנת 1984 קבועה בתקנון הממשלה החובה להניח על שולחן הכנסת אמנות בין-לאומיות 14 ימים, לפחות, לפני אישורן בממשלה, למעט מקרים שבהם לא היה סיפק בידי הממשלה להניחן.

מן הראוי שלא להסתפק בתקנון, שלעתים מממשים אותו ולעתים לא, אלא להסדיר נושא זה בחקיקה ולהעביר לכנסת את האפשרות לדון ולהיות שותפה בדרך כזו ולהחליט בנושא האמנות.

אני מקווה שהממשלה לא תראה זאת כדבר שלילי, שלא מאפשר לה לחתום על אמנות או לאשר אותן. להיפך, היא תקבל את האישור של הכנסת, והדבר רק יכבד אותה ויכבד את הכנסת. אני פונה לחברי הכנסת לתמוך בהצעת החוק הזאת.

היו"ר י' עזרן:

אנו מודים מאוד לחבר הכנסת, גם על הקיצור בדבריו. בבקשה, כבוד שר המשפטים יתייחס.

רחבעם זאבי (מולדת):

יש עוד הצעת חוק בנושא. למה לא ביחד?

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, אתה רוצה לענות על שתי ההצעות ביחד, כי ההצעה של חבר הכנסת שאול עמור היא אותו דבר? האם אדוני מסכים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת שאול עמור; הצעת חוק ב'תקנז – בבקשה, חבר הכנסת שאול עמור. תודה רבה על ההצעה הנבונה. התקבלה.

שאול עמור (הליכוד):

כבוד היושב-ראש, שר המשפטים, חברי הבית, אני מצטרף לאיחולי ההחלמה המהירה ואני שמח על כך שחבר הכנסת זבולון המר שב לאיתנו וחוזר לעבוד אתנו במשכן.

אין הבדל רב בין הצעת החוק של חבר הכנסת המר לבין הצעתי. יש הבדל בניואנסים. אבל חשוב מאוד, כפי שציין זבולון המר, שהכנסת תדון בכל מקרה של אמנה בין-לאומית בין מדינת ישראל למדינות אחרות. הכנסת היא הגוף הסוברני שידון באמנה טרם הסכם, והכנסת היא שצריכה להחליט אם תאושר האמנה הבין-לאומית אם לאו. נכון שמאז 1984 תקנון הממשלה מאפשר לחברי הכנסת לעיין באמנה, והדבר הזה מחויב בתקנון, אבל המציאות היא, שהיום אנחנו רואים את האמנה רק לאחר שהיא נחתמה בין הממשלה לבין מדינה זו או אחרת.

ראינו מה שקרה בהסכם אוסלו, שאפילו חברים במפלגת העבודה ושרים בממשלת ישראל מעוררים היום סימני שאלה כבדים וקשים מאוד לגביו, מפני שהמלאכה לא הושלמה אז, ואנחנו רואים היום שיש התלבטויות קשות גם בקרב חברי הממשלה לגבי המשך קיומו של הסכם אוסלו.

לפיכך, אני מציע שהכנסת לא תנהג רק לפי ראייה מפלגתית צרה אלא תראה את הנושא כדבר לאומי ותאשר את הצעת החוק שלי וגם את הצעת החוק של חבר הכנסת זבולון המר. אם כי יש הבדל ביניהן. אנחנו מציעים, שאם 12 חברי כנסת – ולא משנה מאיזו מפלגה – יגישו הצעה להביא לדיון ולאישור אמנה, תהיה הכנסת מחויבת לדון באמנה. תודה רבה לך.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מודים לך מאוד. בבקשה, אדוני השר יתייחס להצעות החוק של שני חברי הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברי הכנסת זבולון המר ושאול עמור, לאחר שגם אני אצרף את ברכתי, ברכת רופא חולים, לחברנו זבולון, הרשו לי להציע לשניכם, חבר הכנסת זבולון המר וחבר הכנסת שאול עמור, את מה שהצעתי לממשלה. הצעתי שלא לנקוט עמדה בשלב זה, להמתין.

הנושא הזה, מבחינה מקצועית, הוא באחריות משרד החוץ. משרד החוץ כבר הכין הצעת חוק, והיא נבדקת גם במשרד המשפטים ובדרג ממשלתי.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפני 30 שנה בערך נאמר דבר דומה בכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אבל אני לא יודע אם היה שר משפטים שבא ואמר מה שאני אומר עכשיו.

משום כך הצעתי לממשלה שלא לדחות את שתי הצעות החוק הפרטיות הללו, אף שיש בהן הסדרים שלא נראים לי ולא נראים לממשלה, ולהעמיד את משרד החוץ על כך שאנחנו חייבים להסדיר את הנושא בחוק. באמת משרד החוץ הוא שאמון על הנושא הזה, על האבחנות השונות בין אמנות. גם אנו לא רוצים שכל אמנה תונח על שולחן הכנסת, כי אנו נוצף בניירת. יושב פה שר החוץ לשעבר, דוד לוי, והוא יודע – יש אמנות ויש אמנות. יש אמנות רבות שחוזרות על עצמן והן טכניות, ויש אמנות שהן רציניות. ניתן לסווג את האמנות, ומשרד החוץ יודע לעשות את הסיווג.

אני חושב, שמוטב שלא ייאמר שכל אמנה בין-לאומית תונח על שולחן הכנסת ולא ייאמר שכל 12 חברי כנסת רשאים להציע שיהיה דיון באמנה, אלא שהחוק יקבע קריטריונים מסוימים, אילו אמנות חובה להניחן על שולחן הכנסת ואילו אמנות אין צורך להניחן על שולחן הכנסת – ומדוע על שולחן הכנסת.

הצעת החוק צריכה גם לכלול, לעניות דעתי, פרוצדורה למקרים דחופים. הצעת החוק צריכה לכלול הוראות באשר לאמנות שיש בהן הוראות סודיות ומוטב להעבירן הישר לוועדת החוץ והביטחון במקום למליאת הכנסת. כל הדברים האלה ודומים להם טעונים חשיבה, והם כלולים בהצעת החוק שאנו מכינים עכשיו.

לכן, רציתי להציע לכם: הסכימו נא שלא להעמיד היום את שתי הצעות החוק להצבעה. כי אם תבקשו, הממשלה מתנגדת, משום שהן אינן הצעות בשלות ואף אינן מקיפות דיין. כנגד זה, אני חושב שהכנסת יכולה לומר שהגיעה השעה לעגן את נושא האמנות בחוק. נראה לי שהאיתות הזה – שהוא משותף לי, כשר המשפטים, ולכם – יביא לגיבוש הצעת חוק ויביא גם להתייחסות עניינית להצעות החוק הפרטיות שהונחו פה.

לכן, אם תסכימו להמתין ולא לקיים עתה את ההצבעה, ואני מבקש שתמתינו עד לאחר פגרת הכנסת, הרי שזה תלוי ועומד, ואין מה להיחפז. הרי אתם הייתם בממשלה שנים. גם אתה, זבולון המר, גם דוד לוי, גם קצב, וגם, כמוכן, כבוד ראש הממשלה לשעבר, שמיר, ואתם יודעים שיש סיבות לכך שגם אתם לא הבאתם לחקיקת חוק בעניין הזה, כי יש גם קשיים מהותיים; יש. מוטב שנאמר, שלוח הזמנים הוא כזה, שיש למצוא פתרון ולהביא את ההסדר לכנסת. זו בקשתכם, זו גם תביעתי, ואני מאמין שבמאמץ משותף נגיע להסדר. נדחה את ההצבעה בהסכמתכם לאחר פגרת הכנסת, ונבוא אתכם בדברים.

משה נסים (הליכוד):

אני יכול להעיר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

שר המשפטים לשעבר, בבקשה.

משה נסים (הליכוד):

כידוע לך, בוועדת החוץ והביטחון – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני יודע שהצעת חוק פרטית אחת עברה.

משה נסים (הליכוד):

על שולחנה של ועדת החוץ והביטחון נמצאת הצעת חוק בסוגיה זו, הצעת חוק של חבר הכנסת בן-אלישר. ועדת המשנה לחקיקה החלה בדיון, ונאמר לנו ששר המשפטים ושר החוץ החלו לדון בסוגיה הזו במגמה להביא לשינויים – אולי לא דרמטיים, אבל שינויים – לעומת המצב המשפטי הקיים.

אני סבור, אדוני שר המשפטים, שהיה ראוי להעביר את שתי הצעות החוק הללו גם כן לוועדה, ולדון בנושא הזה בכל ההצעות יחד. לפי בקשתך ובקשת שר החוץ עיכבתי את הדיון בוועדה. אני משמש כיושב-ראש ועדת המשנה לחקיקה. היה ראוי, אם כן, שהנושא יועבר לוועדה, ולא להמתין בהצבעה, כי ממילא המתנו. אנחנו מוכנים להמתין עוד, עד שאתם תגבשו עמדה שאולי נאמץ אותה ואולי נשנה אותה.

הי"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת משה נסים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

דבריי נכוחים, חבר הכנסת נסים. התקיים דיון בין שר החוץ לביני בנושא, והבאתי אותו לידי ביטוי בכך שאמרתי כי הצעת החוק מוכנה והיא צריכה לבוא לדיון כאן במליאה.

אילו היה תוכן הצעות החוק נראה לי, אולי הייתי הולך בדרכך. כיוון שזה לא נראה לי, אני במצב שבו אני צריך לבקש היום מהבית להצביע נגד. כנגד זה, כפי שהבהרתי, אני חושב שחברי הכנסת כאן תורמים ויכולים לתרום להאצת הליכי החקיקה.

דוד לוי (הליכוד):

שר המשפטים, האם אתה חוזר בכ מהצעתך?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא, להיפך. לכן אני מסביר לחבר הכנסת נסים שאני איתן בהצעת, ואני מבקש ממנו לתרום לאותה מגמה. אני משבח אותו על כך שהוא יודע ששר החוץ ושר המשפטים עומדים להביא הצעה מפורטת ומנוסחת והוא ממתין לנו. אני מציע שגם מליאת הכנסת תנהג כך, ונפעל בעניין זה באופן משותף.

הי"ר י' עזרן:

מה אדוני מציע?

שר המשפטים ד' ליבאי:

הצעתי היא לדחות את ההצבעה על שתי הצעות חוק אלה עד לאחר הפגרה, ואני מניח שעד אז תהיה בפני הכנסת גם הצעת החוק הממשלתית, ונבוא בדברים עם מגישי ההצעה באשר לעמדתנו לגבי הצעות החוק הפרטיות.

הי"ר י' עזרן:

רבתי המציעים, חבר הכנסת זבולון המר, זכותך להגיב. גש למיקרופון, בבקשה.

זבולון המר (מפד"ל):

אני רוצה לשאול את שר המשפטים, האם הוא מוכן לומר, שההצעה טובא להצבעה בשבוע הראשון שלאחר הפגרה, במושב הכנסת הבא, כלומר שהדבר לא יימשך ללא סוף.

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא הבינתי מתי.

זבולון המר (מפד"ל):

האם אתה מסכים שההצבעה תהיה בשבוע הראשון לאחר הפגרה, בכנס הבא של הכנסת.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מציע שנבוא בדברים, אבל לא משתמע מתשובתי שאינכם רשאים לבקש הצבעה בכל מועד במושב הבא, החל ביום הראשון של הכנס הבא.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת שאול עמור, יש לך מה לומר?

שאול עמור (הליכוד):

לא.

היו"ר י' עזרן:

ובכן, רבתי, יש לנו שתי הצעות: האחת היא הצעת השר, אשר מתנגד, כך הבנתי.

שר המשפטים ד' ליבאי:

ביקשתי לדחות את ההצבעה.

היו"ר י' עזרן:

אני רואה שהם רוצים להצביע. אם הם בעד, אדוני נגד. המציעים בעד הצעת החוק, ומשתמע מכך שהשר נגד.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מתנגד לשתי ההצעות.

היו"ר י' עזרן:

נצביע בנפרד. קודם כול על הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת זבולון המר. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 10

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 28

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 23

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1995, לדיון מוקדם בוועדת חוקה, חוק ומשפט

נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

28 בעד, 23 נגד – כי אחד הצביע פעמיים – נמנע אחד. אני קובע, שהצעתו של חבר הכנסת זבולון המר אכן עברה בקריאה טרומית, ותועבר לוועדת החוקה.

אנו עוברים להצבעה על ההצעה השנייה, הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות), התשנ"ה-1994, של קבוצת חברי הכנסת. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדין מוקדם בוועדה – 28

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 24

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט (אמנות בין-לאומיות),
התשנ"ה-1994, לדין מוקדם בוועדה

נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

28 בעד, 24 נגד. אני קובע כי גם הצעת החוק של חבר הכנסת שאול עמור עברה בקריאה טרומית,
ותעבור גם היא לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

דוד מגן (הליכוד):

לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, היא תעבור לוועדת הכנסת אשר תחליט – רק הצעתו של חבר הכנסת שאול עמור. הצעתו
של חבר הכנסת זבולון המר תעבור לוועדת החוקה.

צחי הנגבי (הליכוד):

לא. מדובר בשתי ההצעות.

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אתם לא יכולים לקבוע לגבי הצעה שכבר קבעתי כי תועבר לוועדת החוקה. אתם יכולים
להתמקח אתי על מה שנוגע להצעה של חבר הכנסת שאול עמור, אך הצעתו של חבר הכנסת זבולון
המר עברה לוועדת החוקה.

הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – רשיון לבוגרי קורס קצינים), התשנ"ה-1994

(הצעת חבר הכנסת צ' הנגבי)

היו"ר י' עזרן:

רבתי, אנחנו עוברים לנושא הבא: הצעת חוק כלי הירייה (תיקון – רשיון לבוגרי קורס קצינים), התשנ"ה-1994, של חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק ב'תפז. חבר הכנסת צחי הנגבי, בבקשה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אני מוותר על רשות הדיבור. השר ישיב ונעבור להצבעה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, תענה בבקשה על הצעת החוק של צחי הנגבי, שמנצל את הרוב המכריע שיש לו כאן ומוותר על רשות הדיבור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חבר הכנסת צחי הנגבי לא היה כאן כאשר הגיע תור הדיון בהצעתו.

היו"ר י' עזרן:

אבל הוא הגיע מייד לאחר שעברנו לנושא הבא. כך נהגתי, אדוני השר, גם בחברי הקואליציה. חבר הכנסת מציע הצעת חוק, ממתין שישה חודשים ומגיע באיחור של שתי דקות – קשה מאוד לדחות את הצעת החוק שלו. אין כאן איפה ואיפה.

הצעת חוק כלי ירייה (תיקון – רשיון לבוגרי קורס קצינים). בבקשה, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה לומר, שמוטב לעבוד לפי סדר ולפי תקנון. אי-אפשר שמישהו יחליט להעלות את הצעתו כאשר נראה לו שלצד שלו יש רוב, והוא יימנע מהעלאת הצעתו במועד, לפי לוח הזמנים ולפי סדר-היום שנקבע. משלא העלה אותה, בעצם ויתר על זכותו, ואי-אפשר שייאמר אחר כך שלא ויתר על זכותו, אלא היושב-ראש יבור לו את השעה שבה זה יוכנס לסדר-היום,

לפי מצב הנוכחות בכנסת. כל דבר יכול להיות "חוכמע", אבל מריבוי "חוכמע" – כולנו ניראה בצורה מגוחכת.

היור' י' עזרן:

אדוני השר, אשיב לך על כך.

משה קצב (הליכוד):

גם השר נוהג לפעמים להאריך בדבריו, כאשר הוא רואה שאין רוב להצעתו.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה דבר אחר. אני מדבר על שמירת הסדר.

היור' י' עזרן:

אדוני, אל תשיב במקומי. חברי הכנסת, אני אשיב לשר, והוא יראה שיש כאן סמיכות פרשיות. הדברים נכונים לכאורה – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

זה שהוא ויתר על זכות ההנמקה – זכותו. זהו צעד לגיטימי לחלוטין, בדיוק כשם שאחר מאריך. ברצותו – מאריך, ברצותו – מקצר, אבל סדר-היום צריך להישמר. ברגע שלא היה כאן חבר הכנסת צחי הנגבי, הודיעו שהנושא לא יידון אלא במועד אחר. לכן, ממילא יכלו חברי הבית המעוניינים בנושא להניח שהיום הצעה זו לא עולה. משהוכנסה, היא הוכנסה ברגע מסוים שבו שהסיטואציה היתה ברורה, ולכן גם ויתר חבר הכנסת צחי הנגבי על הנמקתו. אילו ידע שזה יתעכב במעט, הוא היה מסביר היטב מדוע הצעתו ראויה. הערתי את הערתי על כך.

היור' י' עזרן:

רבתי, שימו לב לסדר-היום: היתה הצעת חוק של חבר הכנסת הנגבי. מייד אחריה – שתי הצעות חוק שנדונו כעת. בסמיכות מוחלטת לכך – ודרשין סמוכין לכל הפוסקים – נכנס חבר הכנסת צחי הנגבי. היה לו איחור של שתי דקות ממש. אני מודיע לכם, שלא אני ולא חברי בנשיאות, מעולם לא נהגנו בחבר כנסת – ויהיה מהאופוזיציה או מהקואליציה – לאחר שהמתין שישה חודשים לכך שהצעתו תועלה, לדחות את הצעתו כלאחר יד, משום שאיחר בשתי דקות. אינני חושב שזו צורה של התחשבות במאמצים הפרלמנטריים של חבר הכנסת. לו זה היה בהפלגה – נכון, אבל כאן מדובר

בסמיכות, והנושא קרוב מאוד. אני מצטער מאוד אם אדוני השר לא רואה את זאת כנכון, אבל נהגתי כשורה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

חברי הכנסת, הצעת החוק באה לחייב את הרשות המוסמכת להעניק רשיון נשק לאדם שביקש זאת, בתוך 21 ימים מיום הגשת הבקשה – אם מדובר בבוגר קורס קצינים של צה"ל, שאין לו רישום פלילי, שלא אושפז, ולא קיימת סיבה סבירה לאי-מתן הרשיון – ובלבד שעבר הכשרה מתאימה לשימוש בנשק, כפי שנקבע בתקנות.

עיקר ההצעה הוא בהטלת חובה ליתן רשיון. הרשות המוסמכת סבורה, שיש לקבל כאן את עמדת גופי הביטחון, את עמדת משרד הביטחון, משרד פנים ומשטרת ישראל, ולהתנגד להצעה, משום שבעיניהם חשוב לשמור על מרחב מסוים של שיקול דעת בעניין, שיקול דעת שקיים היום.

אם תתקבל הצעתכם, הרי שייטוספו באופן אוטומטי אלפים, אולי עשרות אלפים של כלי נשק לרשות אזרחי המדינה. היום מספרם של נושאי הנשק הוא כ-250,000. רבע מיליון אזרחים מחזיקים בכלי נשק פרטיים. יש כ-20,000 כלי נשק ברשות המשמר האזרחי, כ-20,000 מאבטחים בחברות שמירה נושאים כלי נשק, ולא אמנה כאן את הנשק שבידי צה"ל ובידי משטרת ישראל. שאלה רצינית היא, אם צריך לחוקק חוק, באופן שכל אחד אשר עונה על הקריטריון המוצע כאן, יקבל נשק ללא בחינה נוספת.

אומנם נאמר כאן ש"לא אושפז", אבל יש אנשים שיש סיבה טובה לרשויות לחשוב, שמבחינת מצבם הנפשי אין הם כשירים לשאת נשק, ושולחים אותם לבדיקות מסוימות על סמך נתונים מסוימים. יש אחרים שאולי אין להם ההרשעה הפלילית, אבל יש מידע לגביהם, שמן הראוי לנהוג בזהירות רבה במתן נשק להם, מסיבות שבהשתייכות או בהתרועעות עם עבריינים או עם קבוצות מסופקות אחרות.

כל נושא מתן רשיונות לכלי נשק הוא נושא מבוקר הנמצא ברביזיה אצל אלה שעוסקים בכך. זוהי מדיניות שנקבעת במשותף על-ידי משרד הפנים, גופי הביטחון ומשרד המשטרה. זה נושא שבמדינה שלנו יש לגביו רגישות רבה, וצריך לבחון אותו באופן ענייני, ולא להטיל חובה בחוק.

משרד הפנים הביא לתשומת לבי, שחייל בשירות חובה רשאי לקבל נשק, אם הוא עונה על קריטריונים מסוימים שלא אפרטם כאן. כל חייל בשירות קבע, שנותרה לו יתרת שירות של חצי שנה לפחות, לרבות קצינים ונגדים, רשאי לקבל כלי ירייה.

כל הנושא נבחן על-ידי ועדת-כהן, והיא לא המליצה להרחיב בצורה כה גורפת את מתן הרשיונות לכלי נשק. לכן אני מציע גם לכנסת להיזהר בהצעת חוק זו ולא להרחיק לכת כפי שמוצע בה.

לאחר שמיעת חוות הדעת של גופי הביטחון הגענו למסקנה שיש להתנגד להצעת החוק הזו.

היו"ר י' עזרן:

תודה. ובכן, רבותי, אנו ניגשים להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זכותו של המציע להשיב.

היו"ר י' עזרן:

איפה המציע? נעלם? אם הוא לא כאן, אין לו זכות להגיב. אני מצטער. רבותי, אנחנו עוברים להצבעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

זכותו להשיב.

היו"ר י' עזרן:

איפה הוא? רבותי, מה קורה פה? מה זה "זכותו"? אני מצטער מאוד, שיהיה פה. מספיק כבר. אתם לא יכולים לעשות ממני יו-יו. אנו ניגשים להצבעה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 30

נמנעים – אין

היו"ר י' עזרן:

סבלנות, אני יודע לספור מעל 30. חבר הכנסת חאג' יחיא, סגן השר, היית במקומך?

וליד חאג' יחיא (מרצ):

כ.

היו"ר י' עזרן:

לחצת וזה לא התקבל. אותו דבר לגבי חבר הכנסת צחי הנגבי. חבר הכנסת פנחסי, אתה מקוזז.

ובכן, לצערי הרב, יש לנו 30 נגד 30, והצעת החוק לא נתקבלה. 30 נגד, 30 בעד – דאס איז דאס.

יהושע מצא (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, אל תלך, יש עוד הצבעות.

הצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (המדינה כבעל נכס), התשנ"ה–1994 (הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנו עוברים להצעת חוק לתיקון פקודת העיריות (המדינה כבעל נכס), התשנ"ה–1995, של חבר הכנסת שאול עמור; הצעת חוק ב'שב. יש הצבעה. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 13

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 30

נגד – 30

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות (המדינה כבעל נכס),

התשנ"ה–1995, לדיון מוקדם בוועדה לא נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

אותו דבר. תגידו, אני מזייף? שמישהו יעז לומר שאני מזייף. 30 פעם ראשונה, 30 פעם שנייה, הפסדתם כולכם, ורק אני הרווחתי. בפעם הבאה תהיו במקומכם ואל תזוזו. 30 בעד, 30 נגד. תיקו. הצעת החוק הזו לא נתקבלה. אנו ניגשים להתכתשות הבאה.

שאלות בעל-פה

היו"ר י' עזרון:

קעת שאלות בעל-פה לשר הביטחון. סגן שר הביטחון ישיב על שאלת בעל-פה מס' 437, של חבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה.

צו מינהלי נגד תושב כפר רינה

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, השר פרס, כממלא-מקום ראש הממשלה, הטיל ב-18 בדצמבר 1994 צו מעצר מינהלי לשלושה חודשים על ע'סאן עתאמלה, לאחר שבית-המשפט דחה את הארכת מעצרו מעבר ל-18 יום.

רצוני לשאול:

1. מדוע הוטל צו המעצר הנ"ל?

2. האם אין במעצר המינהלי משום עקיפה של פסיקת בית-המשפט?

היו"ר י' עזרון:

אדוני סגן השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, 1-2. ביום 27 בנובמבר 1994 נעצר הנדון לחקירה פלילית כחשוד בקשר עם ארגון המחבלים "אבו מוסא" וכוונה לבצע פיגוע.

הנדון הכחיש בחקירתו את דבר הפגישה וההנחיה לבצע פיגוע. הוא הודה אך ורק בנסיעתו לטורקיה ולבולגריה, שם מיוחסת לו הפגישה עם הפעיל הבכיר בפלג "אבו מוסא", ממנו קיבל הנחיות והוראות לבצע פיגוע גדול בישראל.

לאור תוצאות חקירתו של הנדון ומאחר שהוא לא הודה בחשדות שיוחסו לו, לא ניתן היה להעמידו לדין בגינם. אשר על כן, ומחשש לפגיעה בביטחון המדינה ובביטחון הציבור אם הנדון ישתחרר ממעצרו, החליט השר שמעון פרס, ביום 16 בדצמבר 1994, בתפקידו כממלא-מקום ראש הממשלה ושר הביטחון, ומכוח סמכותו לפי סעיף 2(א) לחוק סמכויות שעת-חירום (מעצרים), התשל"ט-1979, על מעצרו המינהלי של הנדון לתקופה של שלושה חודשים, מיום 18 בדצמבר 1994 בשעה 08:00 ועד ליום 16 במרס 1995 בשעה 09:00. צו המעצר המינהלי הוצא על סמך המידע הנזכר בסעיף 3 לעיל ועל סמך מידע נוסף, קיים וחסוי.

נשיא בית-המשפט המחוזי בנצרת, כבוד השופט אברמוביץ, אישר את צו המעצר המינהלי של הנדון עד ליום 16 במרס 1995 (תיק בית-המשפט – מ"מ 2/94).

הנדון ערער לבית-המשפט העליון על החלטת כבוד נשיא בית-המשפט המחוזי בנצרת (תיק בית-המשפט – עמ"מ 1/95). כבוד השופט דורנר דחתה את הערעור ואישרה את צו המעצר המינהלי.

רק החלטת בית-המשפט המחוזי במ"מ 1/95 הותרה לפרסום. נכון ליום כתיבת מסמך זה, טרם הותרה לפרסום החלטת בית-המשפט העליון.

בית-המשפט קבע, כי יש כנגד הנדון ראיות המצביעות על קיום סכנה ממשית ובדרגה משמעותית גבוהה לביטחון המדינה ולביטחון הציבור, ויש חשש ממשי אם הנדון יהיה חופשי.

בית-המשפט שוכנע, כי שר הביטחון שקל נימוקים ענייניים של ביטחון המדינה וביטחון הציבור ופעל בתום לב.

על-פי הפסיקה הקיימת במעצרים מינהליים, בטרם יוצא צו מעצר מינהלי יש לבחון אמצעים חלופיים למעצר מינהלי, כגון חקירה פלילית או צו הגבלה.

כמפורט לעיל, נעצר הנדון לחקירה פלילית. אולם אשר על כן, ומחשש לפגיעה בביטחון המדינה ובביטחון הציבור אם הנדון ישתחרר ממעצרו, הוצא נגדו צו מעצר מינהלי. נציין, כי במסגרת המעצר המינהלי שקל בית-המשפט אפשרות של אמצעים חלופיים למעצר המינהלי, אך התרשם כי בכל אמצעי חלופי לא יהיה כדי למנוע את פעילותו המסוכנת של הנדון או לסכל אותה.

הי"ר י' עזרון:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת סאלח סלים. בבקשה.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני סגן השר, האם צו המעצר המינהלי שמסתיים ב-16 במרס יהיה האחרון? אם כן ואם לא, יש בתי-משפט. עד מתי יכול בן אדם אחד, והוא לא שופט, להחליט לעצור כל בן אדם שהוא רוצה? יתבעו אותו בבית-משפט, יגישו כתב אישום, וישפטו אותו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אני כמובן יכול גם לשאול את השאלה – עד כמה אתה חושב, חבר הכנסת סאלח סלים, עם ישראל יכול לסבול מעשי טרור ולסכן את ביטחונו בלי סוף. אין לזה גבול. אם יהיה טרור, צריך לנקוט נגדו אמצעים. אינני בעמדה שאני יכול להתחייב מה הצעדים שנקוט, אבל ללא ספק ננקוט צעדים שיבטיחו במלואם את שלום הציבור. תודה.

הי"ר י' עזרון:

תודה. שאילתא בעל-פה מס' 438, של חבר הכנסת רחבעם זאבי – בבקשה.

438. גיוס 15,000 שוטרים למשטרה הפלשתינית בעזה

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, דווח בתקשורת שערפאת גייס 15,000 שוטרים בעזה, בעוד ההסכם מתיר גיוסם של 8,000 שוטרים בלבד – אולי יש פה טעות, צריך להיות 9,000.

רצוני לשאול:

1. האם הנתון הזה ידוע למשרד הביטחון?

2. מה ייעשה בנדון?

סגן שר הביטחון מ' גור:

1. התשובה חיובית.

2. בפגישתי עם יושב-ראש הרשות הפלשתינית – אני קורא בשם ראש הממשלה ושר הביטחון – אישרתי עקרונית גיוס 2,000 שוטרים נוספים מבחוץ, בכפוף לכך שהרשימה של אלה וכן רשימת השוטרים שגויסו באזור עזה תועברנה לאישורנו, ואומנם זה כך.

היו"ר י' עזרן:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני סגן השר, גם מתשובתך מסתבר שערפאת מתעתע בראש ממשלת ישראל, בממשלת ישראל, מפר את ההסכם, כי ההסכם קבע 9,000 או 8,000. רצה ראש הממשלה להוסיף 2,000 – הוסיף, אבל ערפאת גייס 15,000. הוא חייב על-פי ההסכם להעביר את השמות לאישור של מדינת ישראל. הוא לא העביר את רשימת השוטרים. אם אתה רוצה שאני אגיד לך את הסעיף בהסכם אוסלו, זה סעיף 4 (B) לנספח I. הפרה מובהקת.

המתאם המיוחד של האו"ם, מר לרסן, אישר ואמר שיש 15,000 שוטרים, וזה לא תואם את המספר שאדוני ציין, גם אחרי שראש הממשלה הואיל להוסיף עוד 2,000 לראש כנופיות אש"ף. ישראל מעלימה עין, כי אתם חושבים שזה לטובת ערפאת במלחמתו ביריביו. זו טעות נוספת ואי-הבנה של מה שקורה אצל הערבים. לפי ההיגיון הזה בדיוק תמכה ישראל ועודדה את ה"חמאס" בתחילת דרכו.

היו"ר י' עזרן:

תודה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת זאבי, אין אני יודע מי קורא נכון יותר את הערבים. אני חושב, שאם תנתח את ההחלטות ההיסטוריות הגדולות והחשובות, אתה תראה שרובן הגדול היה מבוסס על הבנה ועל פשרה. גם כאשר היו מלחמות – ואף אחת לא היתה ביוזמתנו, כולן נכפו עלינו – אחריהן באו מגעים במשא-ומתן. המשא-ומתן היה תהליך שבו דנו, ויתרו והגיעו לכלל יצירת דפוס של דו-קיום.

רחבעם זאבי (מולדת):

תמיד צד אחד ויתר, רק היהודים ויתרו.

סגן שר הביטחון מ' גור:

רק היהודים ויתרו, ועובדה היא שעם ישראל המשיך לגדול, לצמוח, להתחזק, והוא לא הפסיד אף לא מאחד מההסכמים האלה, הוא רק הרוויח מהם.

אני יכול לומר לך – עכשיו אני מדבר בשמי, לא בשם ראש הממשלה – הזדמן לי לשבת בדיונים מספר עם ערפאת. אני חושב שתהיה טעות לדבוק במספר כזה או אחר, כשמדובר על תפקידים שצריכים לבצע והכוחות הנדרשים לכך, אם אתה רואה שהכיוון יכול להיות יותר חיובי.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת זאבי, אני רוצה לשאול אותך – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

אבל הוא לא עונה לי.

היו"ר י' עזרן:

אני אשאל אותך שאלה, ואתה תענה לי. יש נוהל בשאלות בעל פה. מרשים לאדוני שאלה נוספת, והוא ניגש למיקרופון. אם ירשה לעצמו – ואני רק שואל – קריאות ביניים ללא סוף, מפני שזכותו לחשוב שאין עונים לו, מה יהיה הסוף? אם כך, למה תיקנו רק שאלה אחת?

רחבעם זאבי (מולדת):

בתשובה על שאלתו של אדוני אני רוצה לומר, שאנחנו לא באים הנה כדי לשאול שאלות על מנת להעביר את היום ועל מנת שהיום ייגמר. אנחנו שואלים שאלות כדי לקבל תשובות מממשלה, אם יש כזאת.

היו"ר י' עזרון:

סליחה, אני עונה לך, אדוני. סגן השר משיב, והוא משיב מה שהוא רוצה להשיב; כפי שנראה לו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר י' עזרון:

אני מצטער, אתה לא יכול להכתיב תשובות. אתה תשאל – מה שאדוני חפץ, מה שלבו חפץ. זו זכותו. והשר ישיב מה שהוא רוצה.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר י' עזרון:

סליחה, אני מבקש. אם יהיה פה "פינג-פונג", מה יהיה הסוף?

רחבעם זאבי (מולדת):

זה לא "פינג-פונג".

היו"ר י' עזרון:

אני מצטער. הרשינו לאדוני. יש נוהל.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אינני יודע אם הממשלה קיימת או לא. אני חושב שהיא קיימת.

דן תיכון (הליכוד):

זה בסימן שאלה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אבל, חבר הכנסת רחבעם זאבי, אני קיים. אני קיים הלכה למעשה – ידיים, רגליים וראש. אני אומר לך, שכאשר יושבים במשא-ומתן – אתה לא מסכים לעצם המפגש הזה – אבל אני אומר לך, שכאשר אתה יושב במשא-ומתן ונתקל בנושאים המחייבים תשובה על-פי תפיסתך – אין בזה שום אסון.

משה פלד (צומת):

אתה הצבעת – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת פלד, אין קריאות ביניים. מה אפשר לעשות? תירשם, בבקשה. חבר הכנסת פלד, אני רוצה לעמוד על התקנון. אדוני יכול להירשם לשאלה נוספת. הרי זה מותר.

רחבעם זאבי (מולדת):

אין שאלה נוספת.

היו"ר י' עזרן:

אז קל וחומר שאין קריאות ביניים. אני מצטער. אי-אפשר כך. לא נוכל לסחוב את התקנות.

דן תיכון (הליכוד):

אין כנסת ללא קריאות ביניים.

היו"ר י' עזרן:

לא בתוך התשובות, אדוני.

משה פלד (צומת):

הוא מדבר על כיוון? הוא מדבר על כיוון, אבל הוא כתב את מה שכתב בעיתון "הארץ" על הכיוון. הוא כתב שלא מדובר בגבעת-התמר אלא מדובר בגבעת האוניברסיטה בתל-אביב. זה מפיו. זה צוטט מפיו.

היו"ר י' עזרן:

טוב, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אם יושבים במשא-ומתן ונוכחים שהכיוון הזה או המשאלה הזאת יכולים להיות לעזר בכיוון המרכזי של המדיניות, לא רק שאין בזה משום פשע, אלא להיפך, יכולה להיות בזה משום התועלת. אם יסתבר לנו עם הזמן, למרות צעדים כאלה ואחרים, שערפאת איננו יכול למלא את תפקידו בהסכם, זאת אומרת לשמור על הביטחון כפי שסוכם – והרי כבר דיברנו על כך לא פעם אחת, הסכם חייב להתבצע על-ידי שני הצדדים – אני לא רוצה לומר מה יקרה אם. אנחנו בינתיים חיים בהרגשה שהכיוון הזה יש בו הרבה יותר מהחיוב מאשר מהשלילה, ולכן צריך להמשיך בו.

רחבעם זאבי (מולדת):

היו"ר י' עזרן:

סליחה, אני מצטער. חבר הכנסת דן תיכון, שעומד על התקנון, אדוני המלומד שתמיד מעיר ליושב-ראש כשהוא חורג – – –

דן תיכון (הליכוד):

תאמין לי שאני יודע מה אתה הולך לומר לי. אבל בכל זאת – זו כנסת.

היו"ר י' עזרן:

אני יודע שאתה יודע, אבל כדאי שתשמע. ראה מה כתוב בסעיף 13 לגבי איסור על קריאות ביניים: "אין לקרוא קריאות ביניים בזמן השאילתות". לא כתוב "אין" בתור המלצה. זה איסור. לכן, אני מאוד מבקש.

דן תיכון (הליכוד):

אין בתקנון – – –

היו"ר י' עזרן:

מה זה "אין בתקנון"? הבאתי לך "שולחן ערוך" מבית-המדרש שלי או מהרבנות שבה אני יושב? זה התקנון של הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

זו תורה בכתב.

היו"ר י' עזרן:

אהה, תורה שבכתב.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה כנסת בלי קריאות ביניים.

היו"ר י' עזרן:

יש. בשאלות אין.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא מוסד סטרילי.

היו"ר י' עזרן:

והראיה – שמרשים לאדוני שאלה נוספת, ומרשים לאדוני את האפשרות לשאול. אני הרי הרשיתי לך גם להעיר. סימן שאתה צודק.

דן תיכון (הליכוד):

תודה רבה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים ברוח טובה לנושא הבא – שאלות רגילות. אדוני השר, בבקשה.

דרך אגב, בסעיף 13 יש אפילו סמכות ליושב-ראש להורות לשר לא להשיב. כך כתוב, בפירוש.

דן תיכון (הליכוד):

השאלה מה קורה אם נשמעת אחר כך הטענה, שהשר לא עונה על השאלתא.

היו"ר י' עזרן:

אין שום טענה כזאת. היא לא קיימת. אין לה זכות קיום.

רחבעם זאבי (מולדת):

אם תשאל את סגן השר הוא יודה בפניך שהוא לא ענה לי על השאלה. יכול להיות שרבין אישר לו עוד אלפים – – –

היו"ר י' עזרן:

אני מודיע לך שאין זכות כזאת.

רחבעם זאבי (מולדת):

צוחקים מאתנו. מדינה ריבונית צוחקת מאתנו.

היו"ר י' עזרן:

בלי עין רעה, אתה מנצל עכשיו את העוצמה של קולך – בלי עין רעה, שתהיה בריא – כדי להכתיב לי את מה שאתה רוצה לומר. מה לעשות? ובכן, אני לא משתיק אותך, כי אין לי מיקרופון לסגור. תודה.

סגן השר, בבקשה. השר יתייחס לשתי השאלות מכיוון שהן בנושא אחד: לשאלתך 4257, של חבר הכנסת סילבן שלום, ולשאלתך 4280, של חבר הכנסת משה פלד. בבקשה.

אי-גיוסם של עולים חדשים לצה"ל

חבר הכנסת ס' שלום שאל את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

נכתב בעיתונות, כי בשנתיים האחרונות צה"ל אינו מגייס עולים חדשים המיועדים לשירות מילואים, בשל מגבלות תקציביות.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים הללו נכונים?

2. האם נמצא פתרון תקציבי לבעיה?

3. אם אין בכוונת צה"ל לגייס עולים אלו, האם יינתנו להם אישורי פטור או אישורים אחרים, כדי שלא ימנעו מהם קבלת הטבות שנועדו ליוצאי צבא?

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

אי-גיוסם של העולים החדשים והותרתם ללא תעודת פטור כלשהי מהצבא פוגעים בהם מבחינה חברתית ותעסוקתית.

ברצוני לשאול:

1. באיזה אופן תיפתר מצוקתם של עולים אלה?

2. האם ניתן לגייסם לשירות לאומי?

3. אם לא ימצא המימון לגיוסם, האם יזכו לפיצוי על מצבם?

סגן שר הביטחון מ' גור:

מדובר בעולים חדשים שהגיעו לישראל לאחר גיל 30, והכשרתם במסגרת חיילי שלב ב' לא מצאה את פתרונה עקב העלות התקציבית שאין לה מענה בתקציב הביטחון. לאחר שתהיה הכרעה סופית בעניין גיוסם או אי-גיוסם של עולים אלה, יוחלט גם על הפתרון לבעיית התיעוד הפורמלי.

היו"ר י' עזרן:

שאלה נוספת לחבר הכנסת שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, כידוע לך, עולים חדשים שמגיעים לארץ נתקלים בבעיות קשות – בעיות של מגורים, של תעסוקה, קשיי קליטה וקשיי שפה. אותם עולים טוענים שהם נמצאים בין הפטיש לבין הסדן. מצד אחד לא רוצים לגייס אותם, ומצד שני, כשהם באים למקום העבודה, אומרים להם שאי-אפשר לקבל אותם כי הם לא שירתו בצבא. לא הבנתי את התשובה שלך. מה הפתרון שאתה מציע כדי שאותם עולים חדשים יוכלו להגיע למצב שיגייסו אותם או ייתנו להם תעודה שהם שוחררו לא מטעמים של פרופיל וכדומה? הרי העולים החדשים נמצאים גם כך בבעיה של השגת מקום עבודה, ועצם אי-גיוסם לצה"ל – בעיקר במדינה כמו מדינת ישראל, שבה הגיוס לצבא נחשב לאחד הדברים החשובים ביותר – מקשה מאוד את הבעיה.

היו"ר י' עזרון:

תודה. אדוני השר, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

התקופה הזאת שאתה תיארת כתקופה קשה, ובצדק, צריכה להיות הקצרה ביותר האפשרית, ואז יש לתת לעולה את התיעוד הפורמלי, כדי שהוא יוכל להשתלב בחיים נורמליים. זה הכיוון.

סילבן שלום (הליכוד):

מה לתת לו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

את התיעוד הפורמלי על שירות או אי-שירות, ואז הוא יוכל להשתלב בחיים הנורמליים.

היו"ר י' עזרון:

אנחנו עוברים לשאילתות הבאות. מכיוון שמדובר בשתי שאילתות זהות, השר יתייחס לשתייהן.

הסגרת רוצחי אורי מגדיש לידי ישראל

חבר הכנסת מ' פלד שאל את שר הביטחון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

הרשות הפלשתינית הודיעה רשמית, שלא תעביר לידי ישראל את החשודים ברצח אורי מגדיש.

ברצוני לשאול:

1. האם ידרוש משרד הביטחון מהפלשתינים את העברת החשודים כצעד בונה-אמון?

2. אילו אמצעים תנקוט כלפי הפלשתינים עקב אי-עמידתם בהתחייבות שמציב הסכם קהיר?

3. איך מתיישב אישורך למסור שלוש גופות של מחבלים עם הפרת ההסכם מצד הפלשתינים?

חבר הכנסת א' ורדיגר שאל את שר הביטחון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

הרשות הפלשתינית הודיעה רשמית, שלא תעביר לישראל את ראג'ח ועמרו אבו-סיתה, החשודים ברצח אירי מגדיש, השם ייקום דמו, לפני כשנתיים בגוש-קטיף, בנימוק שהרצח בוצע לפני החתימה על הסכם קהיר.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם כן – האומנם בהסכם קהיר לא הותנה, כי גם במקרה של רצח שבוצע לפני חתימת ההסכם יש להעביר לידי ישראל את רוצחי אזרחינו?

3. כיצד תפעל הממשלה להסגרת הרוצחים?

סגן שר הביטחון מ' גור: הידיעה נכונה.

הנושא עומד בין יתר הנושאים בסדר-היום של שיחותינו עם הפלשתינים.

שלוש הגופות לא הוחזרו למשפחותיהן.

היו"ר י' עזרני:

חבר הכנסת פלד, שאלה נוספת. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

האם השאלה בשתי השאלות האלה היתה זזה?

היו"ר י' עזרון:

כן, אותו דבר, כמו שהיו שתי השאלות הראשונות של חבר הכנסת פלד וחבר הכנסת סילבן שלום.

משה פלד (צומת):

כבוד היושב-ראש, סגן השר, חברי הכנסת, מדינת ישראל לא תקום ולא תיפול על החזרתם או על אי-החזרתם של רוצחי מגידיש, זיכרונו לברכה, אבל מדובר פה בבניית צעדים בוני-אמון או ביצירת צעדים בוני-אמון.

מדינת ישראל התירה גיוס 2,000 שוטרים כצעד בונה-אמון. מדינת ישראל הולכת לקראתם – דיברת על זה קודם בתשובות על השאלות בעל-פה – והכול בנוי על בניית מערכת של צעדים בוני-אמון. השאלה היא, מדוע לא תדרוש מדינת ישראל מהרשות הפלשתינית, כצעד בונה-אמון, להסגיר את רוצחי מגידיש, על מנת שהציבור יראה שבקרב הרשות יש נכונות לבניית צעדים, לבניית אמון, בקרב הציבור בישראל. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

אדוני סגן השר, מאחר שנתת תשובה אחת על שתי השאלות, גם על זו של חבר הכנסת אברהם ורדיגר, אולי ישאל עכשיו חבר הכנסת ורדיגר את השאלה הנוספת שלו, ותוכל לתת תשובה אחת גם לחבר הכנסת פלד וגם לחבר הכנסת ורדיגר. אדוני חבר הכנסת ורדיגר לא רוצה לשאול. אם כך, אדוני סגן השר, תשובתך לחבר הכנסת פלד.

סגן שר הביטחון מ' גור:

חבר הכנסת ורדיגר, חבר הכנסת פלד, מה שאמרת זה בדיוק מה שהממשלה עושה. השאלה נשאלת מעבר לזה. בעצם אנחנו עדים לסוגיה הזאת מאז נפלו חברים שלנו לפני מערכת "קדש", וגם במערכת "קדש" היתה שאלה. הרי היו לנו כ-5,000 שבויים. השאלה היתה אם להגיע להסכם על החזרת שבויים או החזרת גופות וכדומה. אנחנו למדנו בצורה מאוד כואבת שהיחס שלנו לבני אדם שלנו – לבני אדם בכלל, אבל במקרה הזה יש פה שני צדדים לוחמים – שהיחס שלנו לבני אדם שלנו שונה לחלוטין מהיחס שלהם. אין כמעט גבול למה שאנחנו מוכנים לעשות על מנת להחזיר את הילדים שלנו הביתה. אצלם זה אחרת.

שוב ושוב עולה השאלה הזאת, ולא רק אחרי המלחמות. אחרי המלחמות היא ניצבה בצורה הנוראה של מייק וממכר, כאשר אנחנו מתחננים, אנחנו רוצים לקבל בחזרה את הגויות, והם עומדים על המיקח – על 3,000, על 5,000. אני לא אשכח את המסדר שהיה לנו על הגבול המצרי כאשר קיבלנו חזרה 39 ארונות, איזה מאמצים היינו צריכים לעשות. כך זה היה עם המצרים, כך זה היה עם הסורים. מדי פעם אנחנו עומדים בפני השאלה: טובת האנשים וטובת הכלל. הדברים הם ממוזגים, משולבים, ואף פעם אין לנו תשובה מלאה, כי התרבות של היחס אל האדם בכל המדינות האלה, בכל הגופים שהזכרתי, שונה משלנו. נשאלת השאלה, האם כתוצאה מזה יש הצדקה להפסיק תהליכים

מדיניים שצריכים לפתור באופן בסיסי את שאלת הדו-קיום שלנו במרחב הזה. וכאשר אני אומר "הדו-קיום במרחב הזה", זה לא אומר שאנחנו נחנך את כולם להיות כמונו. אנחנו נמשיך לחיות עם השכנים האלה, וכנראה זאת תהיה נקודה שבה אנחנו והם לא נראה את הדברים אותו דבר.

אין ישיבה, אין פגישה שאנחנו לא מעלים בה את הנושא, ולצערי הרב ברוב המכריע של הפעמים אנחנו לא מקבלים תשובות חיוביות. אנחנו ממשיכים לעשות כל מה שניתן, אבל אנחנו באמת לא חושבים שיהיה נכון להפסיק תהליכים לאומיים היסטוריים עקב הדברים האלה, מכיוון שגם אחר כך יישארו לנו בעיות מהסוג הזה אתם.

הסוגיה כואבת, מסובכת, אבל במדיניות לפעמים אין ברירה אלא לעבור על זה וללכת קדימה, לא לשכוח, חס וחלילה, ולא לתת לזה לעבור מן הזיכרון, אבל גם לא לתת לזה לעצור תהליכים שכך נגזר כנראה שהם יהיו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חברי הכנסת, אני רוצה להפנות את תשומת לבכם, שבהתאם לתקנון הזמן המוקצב הוא דקה, אבל כשמדובר בקדוש אורי מגידש, השם ייקום דמו, פשוט לא יכולתי להרשות לעצמי שהשעון יצלצל. אני מבקש בהמשך להקפיד על הזמנים. התקנות החדשות קובעות דקה ודקה.

כביש עוקף-שכם

חבר הכנסת א"ח שאקי שאל את שר הביטחון ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

מביקור במקום עולה, כי צדו המזרחי של התוואי שנפרץ במסגרת עבודות כביש עוקף-שכם הפך מחצבה גדולה.

ברצוני לשאול:

1. מה יעשה משרדך בנדון?

2. מה ייעשה על מנת לשמור על תוואי הדרך ופריצת הכבישים ברחבי יו"ש?

3. אילו צעדים ננקטו?

4. מה ייעשה כדי לזרז את הקמת הכבישים העוקפים בכלל ואת הקמת כביש עוקף-שכם בפרט?

סגן שר הביטחון מ' גור:

3-1. יחידת הפיקוח המרכזית של המינהל האזרחי ביצעה, ומבצעת, פעולות אכיפה להפסקת עבודות המחצבות הבלתי המורשות במקום. בו בזמן נערכת בדיקת המיקום המדויק של המחצבות המורשות, באמצעות השוואת מיקום החציבה על-פי הרשיון שניתן והמיקום בפועל, לצורך איתור חריגות שטח.

4. בשלבי ביצוע נמצאים ארבעה כבישים עוקפים. נושא ביצוע כבישים נוספים יידון בעתיד.

אני רוצה להוסיף ולומר, שעניין הכבישים מסובך מכל הצדדים. מכיוון שבאופן ישיר אני האחראי לסוגיה הזאת, נערכו אצלי דיונים רבים, כולם בהשתתפות התושבים. גם בקרב התושבים יש דעות שונות, לפי האזור ולפי התחושה.

אכן אני סיכמתי על תוכנית כבישים בתנאי שתהיה על דעת כל הגופים – על דעת המתיישבים, על דעת הסוכנות, על דעת צה"ל ועל דעת הגופים במשרד הביטחון. זה היה הסיכום. אחר כך פנו המתיישבים עוד הפעם אל ראש הממשלה, בעיקר בעניין כביש עוקף-רמאללה כנקודה לוחצת במיוחד, וראש הממשלה הלך לקראתם.

אני רוצה לומר לך, שכאשר מחליטים החלטה על 25 מיליון ש"ח, זה מייד מזעזע את מכלול התקציבים של ניצול הפרויקטים. אם אנחנו לא רוצים לעכב את הפרויקטים – ואנחנו לא רוצים – אז מתחילים על-פי סדר הקדימות שנקבע. לכן מדי פעם מתעורר הנושא מחדש. אני מטפל בו באופן עקרוני, כי כל פעם צריך להוסיף תקציבים. הנושא בטיפול מתמיד.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת שאקי. בבקשה; דקה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אין לי צל של ספק שהנושא הזה קרוב ללבך, ואני שמח שהעניין בטיפולך האישי. אלא שמפניות מספר נמצאתי למד, שכאילו שיקולים כספיים גרידא מעכבים את הביצוע. בהתחשב בכך שכביש עוקף פירושו הצלת חיי אדם, במקרים רבים, ומכיוון שידוע לנו, לצערנו, שהטרור לא פסק, והוא אינו פוסק, ומי יודע מתי ייפסק – האם באמת לא כדאי שתתקבל איזו החלטה, שכל אימת שמדובר בסלילת כביש שעניינו באמת מניעת סיכונים, או, בלשון פשוטה, הצלת חיי אדם – החישוב הכספי יהיה משני בחשיבותו?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

הצלת חיי אדם היא הנושא שאנחנו עוסקים בו תמיד. אתמול הייתי ברמת-הגולן, לבדוק שם תכונים אופרטיביים. זה חיי אדם? – זה חיי אדם. עובדה שהיו תושבים שייחסו לעוקף-רמאללה חשיבות גדולה יותר מאשר לעוקף-שכם. לכן אני אומר לך, שאני לא רוצה להאשים אף אחד, זה perpetuum mobile, זה כל הזמן בתהליך של החלטות ושינויים, החלטות ושינויים. מתפקידי לעקוב אחרי הדברים האלה, ולנסות, מדי פעם, למצוא את המקורות התקציביים. נשתדל, כמיטב יכולתנו, לפעול בעניין.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. סגן שר הביטחון ישיב על שאלתא מס' 4441 של חבר הכנסת יורם לוס.

מניעת טיפול רפואי מחייל צה"ל

חבר הכנסת י' לוס שאל את שר הביטחון ביום א' באדר א' התשנ"ה (1 בפברואר 1995):

פורסם, כי חייל צה"ל שחלק מאגודלו נקטע הוצא מחדר ניתוח בבית-החולים "שיבא" והועבר לבית-החולים "בילינסון", כדי לאפשר ניתוח לאזרח קפריסאי שטופל בבית-החולים על-פי חוזה שקיים בין בית-החולים "שיבא" ובין ממשלת קפריסין.

ברצוני לשאול:

1. מה הם ההסדרים לטיפול בחיילי צה"ל בבית-חולים?

2. מה יעשה כדי להבטיח קדימה בטיפול בחיילי צה"ל וכדי לדאוג שמקרים אלו לא יחזרו?

סגן שר הביטחון מ' גור:

2-1. על-פי הסכם השילוב שבין משרד הביטחון ובין משרד הבריאות, הכיר האחרון בחשיבות מתן קדימות בשירותים רפואיים, במקרים מתאימים, לחיילי צה"ל.

מתוך חומר ועדת החקירה שהקים קרפ"ר – קצין הרפואה הראשי – לא ברור אם העיכוב בטיפול בחייל נבע מן ההיערכות לקליטת אזרח החוץ.

מסקנות ועדת החקירה הועברו לעיונו של שר הבריאות, אשר יבדוק, ללא ספק, מצדו, את פרטי האירוע.

היו"ר ד' שילנסקי:

שאלה נוספת, בבקשה.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן שר הביטחון, תודה על התשובה.

בעניין שקשור גם הוא לחיי אדם – לאחרונה הונחו על שולחן הכנסת מספר לא קטן של חוקים במטרה לעשות רפורמה בדרך שבה הצבא בודק את הנושא של תאונות האימונים, ללכת בדרך משרד המשטרה שהוציא מתוך עצמו חקירת שוטרים. הדברים נתקלו, תמיד, בהתנגדות הממשלה, והשאלה היא, האם שוקדים במשרד הביטחון, בימים אלה, על תוכנית חדשה לבדיקה ולהפקת לקחים מתאונות האימונים?

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בבקשה, אדוני.

סגן שר הביטחון מ' גור:

כפי שאתה יודע, והצגנו את זה פה לא פעם אחת, צה"ל הגיע בשנים האחרונות להישגים חשובים מאוד בתחום הזה, ולכן אינני חושב שיש טעם לדון בתוכנית חדשה. יש טעם לבדוק האם כל המסקנות שהגענו אליהן אומנם מבוצעות בשטח.

אתה יודע היטב, שאתה נוגע פה בכל התחום של הצבא ומערכת הבריאות, הצבא והתשלום לבריאות, אי-אפשר להימנע מהתחושה שהדברים כרוכים יחד, מפני שאחרת אתה יודע שההישגים היו לגמרי לא מבוטלים.

אני יכול לומר לך, כיוון שאני עדיין פה, את תחושת האישיית לגבי העניין – אינני יודע מהי, מבחינתך, תוכנית חדשה. לפי הערכתי, רק אנשים שמטפלים בבעיות הייחודיות מאוד של המערכת הצבאית יכולים לתת את הפתרונות היותר נכונים גם בתחום הרפואי, אבל זה לא אומר שהדבר צריך להישאר

רק בידיהם של הרופאים במערכת השירות הרפואי. כאשר מדובר בטיפול כולל, אני חושב שהמערכת בצה"ל לא פחות אמינה מכל מערכת אחרת, היא מקצועית יותר ויכולה לתת תשובות הרבה יותר ענייניות, ואני חושב שאפשר לסמוך עליה. אבל אם יש איזה תוכניות בבדיקה או לא – אני מוכן לבדוק ולומר לך.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. בשלב זה סיכמנו את השאלות. לפני שאגש לסעיף הבא בסדר-היום, שסגן שר הביטחון משיב בו – זה כבר יהיה אולי יותר במסגרת של ויכוחים; עד עכשיו היו שאלות בעניינים שאיחדו את כולם. לכן בשלב זה אני רוצה להפנות את תשומת לב חברי הכנסת לכך שחבר הכנסת הרב אברהם ורדיגר הפנה את תשומת לבי לכך שמלאו שלושים לרצח ולאסון הגדול שקרה בבית-ליד. אנחנו שולחים עוד הפעם, ביום השלושים, תנחומים למשפחות השכולות ואיחולי בריאות לפצועים הרבים. מי ייתן והם לא ידעו צער עוד, לא ידעו דאבה עוד, והשם במרומים ישלח להם תנחומים בין אבלי ציון וירושלים.

הצעה לסדר-היום

העצרת לזכרו של ברוך גולדשטיין

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום – הצעה לסדר-היום מס' 6131, של חבר הכנסת גדעון שגיא, בנושא: העצרת לזכרו של ברוך גולדשטיין. חבר הכנסת שגיא, יש לך עשר דקות תמימות.

גדעון שגיא (העבודה):

תודה רבה. אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בטרם אתייחס לגוף העניין הנדון אני רוצה להזכיר לחברי הכנסת, שלפני כשבועיים העליתי כאן במסגרת הצעה לסדר-היום את הנושא של התוכנית המדינית של חבר הכנסת בנימין נתניהו, כיושב-ראש הליכוד והקואליציה, והודעתי אז שאני פשוט סקרן, מבקש – ואני אחזור ואבקש שיציג בפנינו את הפלשתינים הטובים שתומכים במדיניות הליכוד. אני רוצה להזכיר ליושב-ראש הליכוד, שעברו כבר 20 יום מאז אותה הצהרה, ועדיין לא ראינו אף פלשתיני טוב שאתו ניתן לנהל משא-ומתן על בסיס המדיניות של "אף שעל".

היו"ר ד' שילנסקי:

דיברת על הליכוד והפנית את מבטך אלי. תפנה את המבט לשם, כי אני, כרגע, מנהל ישיבה, ואני על-מפלגתי כרגע.

צחי הנגבי (הליכוד):

אתה רוצה, כבר, שיחסלו את כולם?

גדעון שגיא (העבודה):

— — — זה ידוע לי

היו"ר ד' שילנסקי:

— — — רק להצביע – אני מצביע

גדעון שגיא (העבודה):

אתם מגינים על הפלשתינים? אתם מגינים עליהם? אתם שומרים עליהם?

צחי הנגבי (הליכוד):

— — — חשבתי שאתה רוצה להגיע למצב

גדעון שגיא (העבודה):

— — — חבר הכנסת צחי הנגבי, ודאי שהדאגה לשלומם לא מטרידה אותך. אני בכל זאת סבור

צחי הנגבי (הליכוד):

— — — חבר הכנסת שגיא, מטרידה אותי מאוד.

גדעון שגיא (העבודה):

אני סבור שמן הדין שיוצגו אלה שמוכנים לנהל משא-ומתן אתנו על בסיס של מדיניות שאוהדת ותומכת בציונות ובתפיסה שלנו לגבי הסדר השלום הרצוי.

— — — אני עובר, ברשותכם

צחי הנגבי (הליכוד):

— — — חבר הכנסת שגיא, אבל היא תשלים את העובדה שאנחנו לא נאפשר להם להקים מדינה פלשתינית בלב הארץ. לפי ידיעתי, זה יהיה מצב אחר לחלוטין.

גדעון שגיא (העבודה):

זה בסדר, אני רק שמח שיש פלשתינים טובים שמקבלים את עמדות הליכוד. הייתי רוצה להכיר אותם, ואני מודיע לך שאנחנו נעדיף לעשות אתם הסכם על בסיס קווי היסוד שלכם, ולא עם אף אחד שמתנגד — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

שאלתי שאלה פשוטה. תראה לי פלשתיני אחד שמקבל את עמדות מפלגת העבודה — — —

גדעון שגיא (העבודה):

לא, אבל אנחנו לא התיימרנו ולא אמרנו שמישהו מקבל. יש לנו ויכוח אתם — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

אז מה יהיה?

גדעון שגיא (העבודה):

אנחנו במשא-ומתן אתם. לנו אין פלשתינים טובים — — —

צחי הנגבי (הליכוד):

אז מה יהיה?

גדעון שגיא (העבודה):

יהיה הסכם על בסיס של פשרה. אבל אילו ידענו שיש פלשתינים שמעדיפים את מדיניות "אף שעל", מובן שהיינו שמחים לנהל אתם משא-ומתן, ואתם מונעים מאתנו את האפשרות לנהל משא-ומתן עם פלשתינים כאלה.

צחי הנגבי (הליכוד):

אל תתחמק מהשאלה; אתה העלית את הנושא. טענת בדברייך שאינך מכיר פלשתינים שמוכנים לאמץ את תוכניתו של חבר הכנסת נתניהו. לעומת זאת, כרגע הפניתי אליך שאלה: האם אתה סבור שיש אנשים שבסופו של דבר יאמצו את הגישה של "אף שעל" של מפלגת העבודה, שאומרת שלא תהיה מדינה פלשתינית, לא תהיה נסיגה מגוש-עציון, ממעלה-אדומים, – – – מירושלים רבתי ומבקעת-הירדן? אם הם קיימים, אז אלה אנשים שיקבלו את תוכניתו של חבר הכנסת נתניהו. אם הם לא קיימים – אתה מודע לכך שלעולם לא נשיג שלום – – –

גדעון שגיא (העבודה):

לא, אנחנו נשיג, על יסוד הפשרה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

איזו פשרה?

גדעון שגיא (העבודה):

יש למפלגת העבודה, במצעה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

על מה לא תוותר?

גדעון שגיא (העבודה):

אני לא אוותר על ירושלים רבתי, אני לא אוותר – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

אש"ף יקבל את זה?

גדעון שגיא (העבודה):

סליחה, אני לא מוכן לעמוד כאן למבחן. אני אומר לך רק דבר אחד, שאש"ף לא מקבל. יש לנו קווים אדומים משלנו. מדיניות הממשלה ברורה – – –

צחי הנגבי (הליכוד):

אז איך עושים הסכם?

גדעון שגיא (העבודה):

על הבסיס של המדיניות הזאת נכנסנו למשא-ומתן, אנחנו עומדים בשלב הזה לדיון, לא הגענו לדיון על הסדרי הקבע, אבל אנחנו בתהליך של שלום מתקדם, ונמשיך בדרך הזאת.

צחי הנגבי (הליכוד):

בסוף תהיה פשרה?

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שגיא, אני מפנה את תשומת לבך לכך שהשעון רץ.

גדעון שגיא (העבודה):

לא. על חשבוני?

היו"ר ד' שילנסקי:

ודאי.

גדעון שגיא (העבודה):

הכיצד?

היו"ר ד' שילנסקי:

ודאי. אתה מנהל דו-שיח וכו'. חלפו כבר ארבע דקות, ואני אעשה חצי חצי. שתי דקות על חשבונך ושתי דקות, אבל תשים לב.

גדעון שגיא (העבודה):

טוב, אדוני. אני רוצה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

אם מנהלים ויכוח, זה על חשבון זמן הנואם, אבל לא היית ער – פשרה. תתחיל עכשיו, יש לך שמונה דקות.

גדעון שגיא (העבודה):

חברי הכנסת, אני רוצה לפתוח בסוגיה שאני מקווה ומאמין שיש לגביה הסכמה בין כל חלקי הבית. אני משוכנע, שחבר הכנסת צחי הנגבי יסכים לכל מלה מהדברים שאני עומד להציג כאן בנושא של האירועים סביב יום הזיכרון לברוך גולדשטיין שהתקיימו בשבוע שעבר.

הכתבה המצולמת שתיעדה את העצרת שנערכה לזכרו של הרוצח ברוך גולדשטיין בקריית-ארבע חשפה לעיני הציבור את חלקת הקבר המרשימה שבנו חסידיו לזכרו. גדולי האומה לא זכו לחלקת קבר גדולה יותר, דבר המעיד על הכבוד והיקר שביקשו שוחרי הצוואה הרצחנית של ברוך גולדשטיין לתת לו, דבר המעיד על הלגיטימציה שמבקשים הקנאים התימהונים בקריה לתת לרוצח ערבים באשר הם ערבים, דבר המעיד שהם יעשו הכול כדי לסכל את הסיכוי להגיע לשלום, להסדר ולהבנה בינינו לבין שכנינו – הסדר שלפי השקפתם יפגע בזכותם, על-פי מצוות ההלכה, לעשות נקמות בגויים.

עצרת הזיכרון שנערכה בשבוע שעבר לרגל יום השנה לרוצח המטורף של מתפללים במערת-המכפלה היא, על-פי הבטחות המארגנים, רק הקדמה להילולה הצפויה בחג הפורים, הילולה של חוג המטורפים, המבקשים לעשות את הפולחן סביב חלקת הקבר מכשיר לצמיחתו של המיתוס, שאמור להפוך את הנקלה ברוצחים לצדיק הדור.

מתוך להיטות להציג את התופעה המוזרה והמטורפת הזאת, עשתה התקשורת בשבוע שעבר שירות נדיר לעדת המטורפים והפכה כלי ביטוי בידי תאומי הפנאטים של האסלאם המבקשים, על-פי אותו מוסר של החשוכים בפונדמנטליסטים המוסלמים, להפוך על פיהם את כללי המוסר. לפי המוסר שלהם, הופך הרוצח לפטריוט, התוקפן לקורבן, לגיבור שמסר את נפשו על קידוש השם, לדמות מופת, לצדיק, למורה דרך, למצילנו ולגואלנו. הסיקור, התייעוד והצילום של האירוע האבסורדי, אירוע של שולי החברה, הפך – בגלל הצילום, בגלל הסיקור – לאירוע בעל השפעה המטשטשת את כל מושגי התרבות היהודית והאוניברסלית המוכרים לנו. מטשטשים בין התוקף למגן, בין הרוצח לקורבן, בין הנקלה לנעלה, בין צמאי הדם מקרב המוסלמים לתאומיהם היהודים. הפולחן המסלף את כל ערכינו צולם בשבוע שעבר מכל זווית אפשרית והגיע לכל קורא עיתון וצופה בטלוויזיה, והבית הזה בשבוע שעבר שתק.

האם ניתן לפרש את השתיקה של הבית הזה כאדישות כלפי התופעה המפלצתית הצומחת בקרבנו? האם ניתן לפרש את השתיקה של הבית הזה בחילוקי הדעות שקיימים לכאורה בשאלה הזאת בין חלקי הבית? לפי עניות דעתי, חברי הכנסת, אסור להשאיר את השאלות האלה פתוחות, ולכן העליתי את הנושא לסדר-היום ואני מבקש לקיים עליו דיון במליאת הכנסת.

עלינו להביע בכל דרך את הדאגה ולהציג את המשמעות של הסרטן הזה הצומח בגוף העם בישראל. עלינו להציג במלוא חומר את הסכנה המרחפת על כל מי שמערער על עמדתם של הרוצחים בשם האלוהים. מי שעושה הבחנה בין פשעו של גולדשטיין לבין נושאי מטען החבלה בבית-ליד, ומי שעושה הבחנה בין ההילולה בחלקת הקבר לבין צמאי הדם המוסלמים שרקדו על דמם של הנרצחים באוטובוס הדמים בכיכר-דיזנגוף, לא יבין את הסכנה של הפנאטים, שבקלות יכולים להעביר את הכוונת מאויבי ה' מבני עשיו למחללי ה' מקרב בני יעקב.

כך קרה באירן, כך קרה באפגניסטן, וכך היה גם בישראל. רפרפתי על פני העיתונים ומצאתי, לדאבוני הרב, שהכוונת כיוונה כבר לא פעם, אלא עשרות פעמים, אל בני עמנו; מצאתי שהכוונת עברה בקלות מפיצוץ ומפיגוע באוטובוס ערבי לפיצוץ ולפיגוע באוטובוס של יהודים, מהטלת קוקטייל מולוטוב על העיתון ערבי "אל פאג'ר" ב-31 ביולי 1983 אל פעולה של ונדליזם בטלוויזיה הישראלית בפברואר 1988, מפגיעה במשרדי מפלגה ערבית או ארגון ערבי אל הצתת משרדי רצ ביוני 1986, מניסיון להצית דירה בכפר ערבי סמוך לירושלים לפגיעה בביתו של טדי קולק בפברואר 1988, מתקיפה של כפר ערבי ביולי 1988 לפגיעה במכוניתו של צימרמן באפריל 1989, ורשימת האירועים ארוכה. בין האירועים האלה, לדאבוני הרב, ניסיונות להצית תחנות דלק, יידוי אבנים על מכוניות ובתי-עסק, הצתת מכוניות, פגיעה בבתי-קברות, זריקת בקבוקי מולוטוב, דקירות, תקיפת דירות ברמת-עמידר – שהושכרו על-ידי מוסלמים, לא של יהודים – איומים בטלפון על עיתונאים ועל אנשי טלוויזיה, ירי ורצח של שלושה פלשתינים בדצמבר 1993, והרשימה ארוכה.

חברי הכנסת, אנחנו עוסקים באויב המסוכן מכול, מסוכן יותר אפילו מהטרור הפלשתיני ומהטרור הזר. אני מבקש, חברי הכנסת, לתת ביטוי לשאט הנפש שכולנו, כל חלקי הבית, רוחשים לקבוצת התימהונים הזאת, שנמצאת היום בשולי החברה ומבקשת אחיזה בלב ישראלים רבים. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אדוני סגן שר הביטחון, בבקשה.

סגן שר הביטחון מ' גור:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שסיפרתי באחד הדיונים בעבר על השיחה שהיתה לי עם אחד מהמפקדים שהשתתף אתנו במערכה לשחרור ירושלים במלחמת ששת הימים. וכך אמר לי: יש דבר אחד שלעולם לא אסלח לך עליו. כששאלתי על מה מדובר, הוא אמר לי: על כך שלא הרסת את המקומות הקדושים למוסלמים על הר-הבית. אמרתי לו: אתה יודע מה? זו הפעם הראשונה שאני בכלל שומע על הרעיון הזה. אני עונה לך ביושר מוחלט: זה לא שבזמן האירוע חשבתי האם לפוצץ או לא לפוצץ, והחלטתי לא לפוצץ; הרעיון פשוט לא עלה על דעתי.

חברי הכנסת, מה שעשה ברוך גולדשטיין הוא מסוג הדברים שפשוט אסור שיעלו על הדעת. לצערי הרב, ראינו בשבוע האחרון מחולות עם מסביב לפשע הנורא הזה. לא פלא שהאנשים שנמצאים במרכזה של ההילולה ומסתכלים סביבם ורואים כמה מאות אנשים, בטוחים שהציבור אתם. אלא שהציבור לא אומר, אלא שהציבור מתבייש לומר, שזה לא יפה.

אינני יודע אם יש חברי כנסת אשר מוצאים ולו פינה קטנטונת של תמיכה במעשה הפשע הזה, אבל אני חושב שטוב עושה חבר הכנסת שגיא אשר מעלה את הנושא, כי מדובר בנושא מוסרי, מדיני, אנושי, יהודי ממדרגה עליונה. שיקומו חברי הכנסת ומעל הבמה הזאת יאמר איש-איש את עמדתו ואת דעתו, ולא יישאר שום ספק לשום אדם בישראל שבמחנה שלנו דבר כזה לא יכול לקרות, דבר כזה אין עליו סליחה. ואם יקומו חברים ויאמרו: רע מאוד המעשה, אבל – מספיק לומר "אבל", כי לגבי מעשה חמור כל כך אין מקום ל"אבל", ואין מקום אפילו לרבע הבנה.

אנחנו עומדים בעימותים קשים שנה אחרי שנה, חודש אחרי חודש, יום אחרי יום, שעה אחרי שעה, ואנחנו מסוגלים לעמוד בזה רק עם גב מוסרי איתן. כי אנחנו עומדים בהרבה חזיתות, ואת הכוח שלנו אנחנו שואבים מכמה מקורות. וצריך שיהיה ברור מעל הדוכן הזה – רצח איננו אחד המקורות של כוח נפשי, לא מיניה ולא מקצתיה.

לכן אני תומך בדיון במליאה, והייתי שמח מאוד אילו אפשר היה למצוא פרק בתקנון אשר מחייב כל חבר כנסת לעמוד פה בדיון כזה ולומר את ה"אני מאמין" שלו בצורה חד-משמעית והיה יוצא מכאן מסר ברור לעם ישראל: ראו בטלוויזיה או לא ראו, שמעו ברדיו או לא שמעו, עלו לשם להפגנה או לא עלו – כנסת ישראל איננה מוכנה בשום פנים ואופן להשלים עם רצח מהסוג הזה.

לכן אני מציע לקבל את ההצעה ולקיים דיון במליאה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. אנחנו ניגשים להצבעה.

גדעון שגיא (העבודה):

יש הסכמה.

היו"ר ד' שילנסקי:

לא היתה כל הצעה אחרת, כך שיש בפנינו רק הצעה אחת – דיון במליאה.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום – 4

נגד – 2

נמנעים – אין

ההצעה לכלול את הנושא בסדר-היום של הכנסת נתקבלה.

היו"ר ד' שילנסקי:

ארבעה בעד, שניים נגד, אין נמנעים. אני קובע שהצעתו של חבר הכנסת גדעון שגיא בנושא: העצרת לזכרו של ברוך גולדשטיין, תועבר לדיון במליאה, במועד שיקבע היושב-ראש.

שאלות ותשובות

היו"ר ד' שילנסקי:

הסעיף הבא בסדר-היום – אני מזמין את שר האנרגיה והתשתית להשיב על שאלות.

השקעות יפניות לייצור חשמל לצורכי התפלת מים

חבר הכנסת ג' שגיא שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

חברת "טומאן" היפנית החליטה להשקיע למעלה מ-50 מיליון דולר בהקמת תחנת כוח לייצור חשמל לצורכי התפלת מים, בשיתוף עם חברת "מקורות". לפי תחשיבים, יעלה מ"ק מים מותפלים 20-30 סנט.

ברצוני לשאול:

1. מה היא השפעת התוכנית על פיתוח מקורות האנרגיה בארץ?

2. האם קיימות תוכניות משותפות לישראל ולירדן בתחום האנרגיה והמים, ומה הן ההשלכות של השקעה זו על תוכניות אלה?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. למשרד האנרגיה והתשתית לא ידועים בשלב זה פרטים על התוכנית האמורה מעבר למה שפורסם בעיתונות. יתירה מזאת, לא הוגשו מסמכים כלשהם בנדון לוועדת תמ"א 10 שהיא הגוף המוסמך לאישור תחנות כוח.

גם אם תוקם התחנה האמורה, תהיה לה השפעה שולית על משק החשמל בארץ, מכיוון שהיא תהווה כ-1% מהיכולת המותקנת הארצית.

2. התוכניות המשותפות עם ירדן הן בתחום חיבור רשתות חשמל בעתיד הקרוב ובנושא תעלת הימים בעתיד הרחוק.

בנושא שיתוף פעולה בתחום המים בלבד יש לפנות לנציב המים.

מכרז לרכישת דוודים של חברת החשמל

חבר הכנסת א' קהלני שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

לאחרונה נמסר, כי קיימים חשדות לאי-סדרים במכרז חברת החשמל לרכישת דוודים בעבור תחנת הכוח החדשה באשקלון.

ברצוני לשאול:

1. כיצד פועלת חברת החשמל בעקבות החשדות וחקירת מבקרת המדינה בנושא?
2. האם התכוונה החברה לבקש הצעות מחודשות מהחברות שניגשו למכרז?
3. מדוע לא תדחה החברה את החלטתה בנוגע לזוכה במכרז עד תום חקירת מבקרת המדינה ופרסום מסקנותיה בעניין?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

לידיעתך, מבקרת המדינה סיימה את בדיקתה בנושא בעקבות פניית חברת "דורבאל" ב-8 בינואר 1995.

מסקנתה היתה, שאין ממש בתלונה; ההליך בחח"י היה תקין, ולכן אין מקום לשינוי כלשהו במכרז.

קו מתח גבוה מעל בתים בתל-שבע

חבר הכנסת ע' דראושה שאל את שר האנרגיה והתשתית ביום י"ט באדר א' תשנ"ה (19 בפברואר 1995):

מתחת לקו מתח גבוה בתל-שבע קיימים בתים למגורים, ויש חשש לבריאותם של התושבים המתגוררים בהם.

הבתים הוקמו כחוק, לפי רשיונות של הוועדה המקומית לתכנון ולבנייה.

חברת החשמל מוכנה להעביר את הקו, אבל היא דורשת מהמועצה המקומית לשלם בעבור ההוצאות הכרוכות בכך.

רצוני לשאול:

1. האם יועבר קו המתח הגבוה האמור, ומתי?

2. האם ישתתף משרדכם בכיסוי ההוצאות לשם כך?

תשובת שר האנרגיה והתשתית ג' שגב:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כפי שהסברנו בעבר בתשובות על לגבי שאילתות בעניין זה, מדובר בקו מתח עליון שהוקם כחוק והיה קיים בשטח לפני הקמת היישוב בתל-שבע. לעומת זאת, הבתים שהוקמו מתחת לקווים הוקמו שלא כחוק ובחריגה מהיתרי הבנייה. לכן, האחריות למצב חלה על בעלי הבתים ועל הרשות המקומית.

לשאלות הספציפיות:

1. האפשרות להעתקת הקו תלויה במימון העלות על-ידי הרשות המקומית או התושבים ובהימצאות תוואי חלופי לקו החשמל שיוכל לקבל רישוי כדן.

2. אין משרדנו משתתף בכיסוי הוצאות כאלו.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מודה לאדוני על המאמץ הגדול שעשה לעלות לבמה.

הצעות לסדר-היום

ג'נין תחילה

היו"ר ד' שילנסקי:

אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעות לסדר-היום מס' 6173, 6176, 6179, 6182, 6187, 6190, 6201, 6209 ו-6228, בנושא "ג'נין תחילה". ראשון המשתתפים בדיון – ידידנו, מורנו ורבנו, חבר הכנסת הפרופסור אבנר חי שאקי. אני מפנה את תשומת לבך לכך שזו הצעה דחופה שאושרה ולכן קובע התקנון שלוש דקות. בבקשה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, אני כמובן בא להתייחס בזאת להצעה "ג'נין תחילה" שהוצעה על-ידי ראש הממשלה לערפאת – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל ערפאת לא קיבל אותה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

– – בפגישתם האחרונה; הצעה שלא נתקבלה על-ידיו, כי נדמה לו שמעט מדי הדבר.

אין לי צל של ספק, כי לנוכח ההתנהגות של ערפאת ושל הרשות הפלשתינית ושל אנשיו בכלל במשך החודשים האחרונים, לא היה מקום להציע דבר זה, ולא מקרה הוא שההצעה עוררה את דאגתם וחרדתם של תושבי עפולה והסביבה, אשר, למרבה הצער, לאחר האסונות הרבים שפקדום מידיהם של מרצחים שהגיעו מג'נין ומהסביבה, משוכנעים שאסור להציע אפילו את ההצעה המוניציפלית שתשאיר את צה"ל במקום.

ואין להציע זאת, בין השאר, מן הטעמים האלה: משום שהטרור הפלשתיני עדיין משתולל ומספר קורבנותיו עדיין נמצא, לצערנו, בעלייה מתמדת; משום שצה"ל וכוחות הביטחון הם שהצהירו מפי בכירים ביותר, כי צה"ל לא יוכל לקבל על עצמו אחריות למתן ביטחון שוטף, אמין, סביר, באזור כלשהו ביהודה ובשומרון שכוחות ישראל יוצאו ממנו; משום שכאשר השב"כ והמודיעין קובעים חד-משמעית, כי במצב הנוכחי של אלימות מתעצמת, של טרור התאבדות מתועב, אסור לפנות אפילו עיר אחת ביהודה ובשומרון, שכן ברור כי הערים הללו יהפכו במוקדם או במאוחר – ודאי עם פינוי על-ידי צה"ל מאוחר יותר – לערי מקלט לטרוריסטים שירבו שפיכות דמי נקיים בישראל.

שוב, אין צל של ספק כי הפיגועים החמורים האחרונים – ובתוכם פיגוע ההתאבדות הנורא בבית-ליד – מקורם ברצועת-עזה. משמע, אזור שבשליטתו המלאה של יאסר ערפאת ושל אנשיו, מה שאומר שאין לסמוך עליהם כלל ועיקר שייחמוו בטרור, על אחת כמה וכמה שימנעו טרור, ובעיקר כאשר ברור כי הרשות הפלשתינית אינה מוכנה בשום נסיבות שהן ללחום בראשי הטרור הפלשתיני ובמוקדיהם, ב"ג'יהאד האסלאמי", ב"חמאס", בזרוע הצבאית שלו, "עז אל-דין אל-קסאם". להיפך, היא מתירה להם לפעול בחופשיות.

הרי הפרקליטות הצבאית מודיעה בצורה מוסמכת ביותר, כי הרשות הפלשתינית אחראית, בברור, לעשרות הפרות הסכם בתחום הביטחוני בראש ובראשונה, בכך שאינה פועלת למניעת מעשי טרור, בכך שאינה עושה למניעת הסתה נגד ישראל, בכך שרוצחי יהודים, ישראלים, השתמשו ומשתמשים בנשק של המשטרה הפלשתינית, בכך שהרשות הפלשתינית אינה מונעת הסתננות לישראל, בכך שנשק מוחזק בראש חוצות בידי אזרחים ברצועת-עזה ולא נלקח מהם, בכך ששוטרים פלשתיניים ברצועת-עזה כיוונו, דרכו ואף ירו מנשקם לכיוון אזרחים וחיילים ישראלים. והחמור ביותר – בכך שעד

היום הרשות הפלשתינית נמנעת מלהסגיר את הרוצחים של אורי מגדיש, גיל רווח ושלומי קפאח, השם ייקום דמם, בידועם בבירור מי הם הרוצחים, היכן הם מצויים, ויודעים בבירור שהם רצחו.

כמו-כן מודיעה הפרקליטות הצבאית על הפרות בתחום המשפטי, בתחום הכלכלי ובתחום יחסי החוץ. כל הדברים הללו מביאים לכך, שממשלת ישראל חייבת להביא זאת בחשבון, ולכן להימנע מלמסור כל יישוב נוסף, כל עיר נוספת – מדובר על ג'נין – ולו לשלטון מוניציפלי בלבד.

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, תושבי עפולה והסביבה, בטוח אני, פונים בזאת אל הממשלה להימנע מכל צעד שהוא העלול להפוך את ג'נין לריכוז מחודש של כוחות טרור, שאם הם לא יתפרצו בשבועות הראשונים, הם יתפרצו, לצערנו, מאוחר יותר. אין להתעלם מההתנגדות של תושבי הסביבה הישראלים, שכבר טעמו דיים את נחת זרועם של הטרוריסטים הללו.

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת שאקי, אני מצטער, השעון צלצל.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

דקה אחרונה.

היו"ר ד' שילנסקי:

דקה אין לך. רבע דקה.

אבנר חי שאקי (מפד"ל):

הוא ממשיך לענות סייענים, הוא ממשיך להפיץ בולים שרשום עליהם פלשתינ, כאילו היתה זאת מדינה. הוא חותם כנשיא על מסמכים רבים, בניגוד למה שהוסכם. הוא מסכן יום יום את חיי מתיישבינו בגוש-קטיף. הוא מקבל שגרירים כאילו זו היתה מדינה, והוא עצמו – נשיא. ומעל לכול, עד היום הוא טרם ביטל את האמנה. מכאן הקריאה אליו היום בקהיר. כשהוועד הפועל של אש"ף מתאסף, זה הזמן הנכון לפנות לערפאת ולומר לו: עד כה התחמקת מלמלא את התחייבותך לבטל את האמנה הגזענית הפלשתינית, כי אמרת: קשה לזמן את הוועד הפועל של אש"ף. היום הוועד הפועל מזומן, הוא נמצא בקהיר. אין לך, ערפאת, עוד תירוצים מדוע אינך מבטל היום את האמנה הגזענית הזאת, האנטישמית, שמכוחה יוצאים אנשים שלך ורוצחים יהודים חפים מפשע. וכל עוד אין לו תשובה על קריאה זו, יש להפסיק כל משא-ומתן עמו.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת עוזי לנדאו, אחריו – חבר הכנסת משה פלד.

חברי הכנסת, מתפקידי לשמור על מסגרת הזמן. מה אני יכול לעשות? השעון מצלצל ומצלצל, והחברים ממשיכים לדבר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

כמה זמן יש?

היו"ר ד' שילנסקי:

שלוש דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

שלוש דקות להצעה לסדר-היום?

היו"ר ד' שילנסקי:

הצעה דחופה לסדר-היום, בהתאם לתקנון היא שלוש דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

מה שיוצא הוא שמי שמקבל את זכות הדיבור בהצעה דחופה לסדר-היום הוא רק חבר הממשלה. יבוא השר, ויש לו זמן מקיר לקיר, ואנחנו בקושי מצליחים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

גם זמנו מוגבל.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מכיר את השר פרס. השר פרס, מאין תשובות בידי, יבוא ויאמר: מה האלטרנטיבה שלך? ומול האיוולת של מדיניות הממשלה – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת עוזי לנדאו, א. עוד מעט תיגמרנה שלוש הדקות שלך.

נעמי חזן (מרצ):

חבר הכנסת לנדאו, אני מתפלאה עליך, לא היית במליאה בחודשים האחרונים?

היו"ר ד' שילנסקי:

ב. לשר יש עשר דקות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני מודה שיש שלוש דקות להצעה לסדר-היום. לפעמים – – –

היו"ר ד' שילנסקי:

יש תקנות חדשות.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אין לי שום תלונה לכבוד היושב-ראש, אני פשוט דיברתי מהרהורי לבי.

היו"ר ד' שילנסקי:

לפי מיטב ידיעתי, התיקון של שלוש הדקות התקבל בוועדת הכנסת גם בתמיכתם של חברי סיעתך.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, לא חיפשתי אשמים.

היו"ר ד' שילנסקי:

אם יש למישהו טענות, שיבוא לחברי ועדת הכנסת. גם לשר יש הגבלה של זמן, במקרה הזה יהיו לו עשר דקות. אני מבקש להקפיד על הזמנים של כולם כדי שיהיה לי כוח מוסרי להקפיד גם על זמנו של השר.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ב-13 בספטמבר החלה הממשלה תהליך שהיא קראה לו תהליך שלום, ואמרה: עזה תחילה. מה התוצאה, אדוני שר החוץ? הקמתם בסיס טרור אסלאמי קטן בעזה, שמאז הוא מפיל בנו קורבנות רבים. לא למדתם דבר, היום אתם באים ופזמון חדש בפיכם: ג'נין תחילה. מה תהיה התוצאה? הקמת בסיס טרור אסלאמי ענק בכל יהודה ושומרון. מדיניותכם מכניסה את מציאות עזה לתוך יהודה ושומרון לאט לאט, כאשר ג'נין כרגע היא הצעד הראשון, ג'נין ליד עפולה, ואחר-כך תעברו לטול-כרם שליד נתניה, ולקלקיליה שהיא ליד כפר-סבא ורעננה. מדיניותכם מקימה מדינת טרור לצדה של מדינת ישראל.

איך אומר לנו השר פרס? – כבר היה טרור, יהיה טרור. אני רוצה להזכיר לך, אדוני: מאחורי אותה מלה יש מציאות אחרת בתקופת ממשלת הליכוד. ב-1988 היו 16 הרוגים שנפלו בטרור, ב-1989 – 34, ב-1990 – 22, ב-1991 – 24, ב-1992 – 26. מאז אתם עלייתם, מאז הסכם אוסלו, בשנה הראשונה – 67 הרוגים, פי שניים, פי שלושה, פי ארבעה, בגלל מדיניותכם. ובחצי השנה האחרונה, בחמשת החודשים האחרונים כ-60 איש נפלו. תחת ממשלה זו בתי-הקברות מתמלאים והולכים בקורבנות אוסלו, ואתם קוראים להם "קורבנות השלום" בלשונכם האורוויליאנית העקלקלה.

אדוני היושב-ראש, רבין אומר בימים אלה: אני נקרע בין שתי בעיות – מצד אחד יישום ההסכם, ומן הצד השני ביטחון ישראל. על-פי רבין, בפעם הראשונה, אנחנו שומעים מיניה וביה סתירה בין ההסכם השלום – כך אתם קוראים לו – ובין הביטחון. הנחתום עצמו מעיד על עיסתו. לא אנחנו אומרים זאת כל השנה האחרונה, אתם אומרים זאת במו פיהם.

אני זוכר שמר רבין אמר פעם: השלום הוא הביטחון. עכשיו רבין קרוע: אני נקרע. אני זוכר שמר רבין אמר: אין ביטחון בלי משא-ומתן לשלום. איך אמר מר רבין? יש טרור, כי אין משא-ומתן מדיני. מה עכשיו באים ואומרים לנו? אין ביטחון, כי יש משא-ומתן מדיני. איך אמר מר רבין? הביטחון עומד בניגוד ליישום ההסכם.

אדוני היושב-ראש, לפני חודש היה אסון בבית-ליד, ובשל בעיית הביטחון הטיל מר רבין סגר. הוא קרא לזה הפרדה. זה אותו רבין שאמר: עזה תטבע בים, ומטיל סגר על עזה. הוא לא יכול לעמוד בסגר הזה שבועיים-שלושה. רציתי לראות סגר על עזה, אין יוצא ואין בא עד שייפסק הטרור, ואם לא

– בים תטבע עזה, בביצתה תטבע. אבל כאילו דבר לא קרה, ושלושת חתני פרס נובל בוחרים להם את מחסום ארז להיפגש בהצגת בוושה שכמותה ראינו כבר אין ספור פעמים בעבר. ערפאת סוחט נגד השלום, מר פרס לוחץ בעד השלום, ומר רבין, איש חלש עם קול חזק, נכנע לשניים ואומר: מחוות. ישראל מסירה את הסגר, מסירה בהדרגה. אומרים תחילה – 15,000, כעבור זמן קצר זה יהיה 60,000, 70,000, 80,000. מדברים על השקעות בפארקים של תעשייה, אומרים: ג'נין תחילה, וכל המלים האלה משקפות מדיניות ויתורים נמשכת של הממשלה, מדיניות של פרס לטרור, שמדרבנת את גל הטרור, ומדיניות זו נמשכת ביתר שאת.

אני רוצה להזכיר לאדוני: היה פעם קונסנסוס במדינת ישראל. אמרו: לא נכנעים לטרור, בטרור נאבקים. אבל באה הממשלה והפכה את הדברים, מהפכה, ואמרה: צריך לעשות שלום עם אויבים. היו שתי הנחות יסודיות, שצריך היה לבחון אותן. הנחה ראשונה אמרה, שהאויב הזה מוכן לפשרה היסטורית. ההנחה השנייה היתה, שהוא מסוגל למלא את ההסכם ולספק את הסחורה. אני זוכר כיצד כתב מר פרס בספרו: "לישראל היו תנאים מפורשים לגבי הכרה באש"ף – שיתנער מהטרור ויאיבק בטרוריסטים, והעיקר שיבטל סעיפים באמנה הפלשתינית שקוראים במפורש וברמיזה להשמדת ישראל".

שני מבחנים, שני מבחני לקמוס לבחון את המדיניות הצבתם: שינוי האמנה הפלשתינית, אבל הם אינם משנים את האמנה. איך אומר זיאד אבו-זיאד? אנחנו נשנה את האמנה כאשר אתם תשנו את התנ"ך. אשר לטרור – אש"ף נלחם בטרור? אש"ף משתף פעולה עם ה"חמאס".

היו"ר ד' שילנסקי:

חבר הכנסת לנדאו, אתה לא יכול להתחיל דף חדש. אני רואה שיש לך עוד שלושה דפים.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אני לא קורא מהדפים, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

אני מצטער, חבר הכנסת לנדאו, עליך לסיים בחצי משפט.

עוזי לנדאו (הליכוד):

טוב, אסיים בחצי משפט. וחצי המשפט הוא זה: הממשלה צריכה לתבוע מערפאת – לא לשיטתי אלא לשיטתכם – להפסיק טרור, או חדל משא-ומתן. אנחנו ממשיכים את המשא-ומתן רק כאשר ערפאת יפסיק טרור. והדילמה שבפניה הוא צריך לעמוד היא די חדה: משא-ומתן בלי טרור, או מלחמה. וכאשר מדובר על מלחמה – כמו במלחמה. סגר מלמעלה עד למטה, לא סגר והפרדה בין יהודים ובין

ערבים. סגר עליהם, הם בתוך הגדר ואנחנו משני צדיה; שום תרומות, שום פארקים תעשייתיים, שום רשיונות עבודה. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. חבר הכנסת משה פלד, בבקשה.

משה פלד (צומת):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת חגי מירום הגיע.

חגי מירום (העבודה):

מה קרה? אל תכעס עלי.

היו"ר ד' שילנסקי:

הוא מציין בסיפוק שהגעת.

משה פלד (צומת):

הוא היה הראשון ברשימה.

היו"ר ד' שילנסקי:

עוד לפני שעליתי, ביקש חבר הכנסת מירום את הסכמתו של הרב עזרן, שניהל את הישיבה לפני, והוא הסכים להעביר אותנו למקום האחרון ברשימה. הסכמתו של הרב עזרן מחייבת גם אותי.

חגי מירום (העבודה):

הלכתי לברך את אברום בורג שמונה ליושב-ראש הסוכנות היהודית.

היו"ר ד' שילנסקי:

מזל טוב.

משה פלד (צומת):

מזל טוב.

כבוד היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי הכנסת, אני קובע בצורה הנחרצת ביותר: ממשלת ישראל נחושה להמשיך ולהפקיר את ביטחונם של אזרחי ישראל למען המשך שלטונה.

הוצאת כוחות צה"ל מג'נין ומסירתה של העיר לידי הפלשתינים יהיו ההוכחה הברורה והחותכת ביותר, כי בממשלת ישראל לא קיים מנגנון להפקת לקחים; כי בממשלת ישראל כל מערכת קבלת ההחלטות עקומה ומעוותת; כי למען המשך שלטונה תמשיך ממשלת ישראל בהפקרת ביטחונם של אזרחי ישראל ובהתנכרות מוחלטת לתחושות הציבור ולדופק הפועם בקרב אזרחיה.

נוכח הכישלון המוחלט במעבדת הניסיונות של עזה ויריחו ציפיונו, וציפה העם כולו, לעצירה, לשלב של מחשבה מחודשת, לשלב של בחינה מחודשת של התפיסה המדינית שהונחה ביסודו של הסכם אוסלו. אולם את ממשלת ישראל, שהתנתקה מעמה תוך תחושת שליחות, דבר לא מעניין. כך גם תחושת הביטחון של אזרחיה כבר לא מעניינת אותה.

כי איך ניתן להסביר את דברי ראש הממשלה, שאמר כי פתיחת הסגר מנוגדת לאינטרס הביטחוני של מדינת ישראל ולמרות זאת הוא מאפשר את כניסת הפלשתינים? איך ניתן להסביר את התופעה הנלווה הזאת, אם לא כהתאבדות בהתנדבות או ככניעה וכריעה על הברכיים אל מול לחצי השמאל הקיצוני, המובל על-ידי אורי אבנרי ו"שלום עכשיו" מחד גיסא, ועל-ידי יועצו של הרוצח, אחמד טיבי, מאידך גיסא.

איך ניתן להסביר את אמירותיו של סגן שר החוץ מר יוסי ביילין, שקם הבוקר ונזכר לשאול את עצמו, מה מניע את הסורים, או האם הסורים אכן בחרו בשלום כבחירה אסטרטגית או כבחירה טקטית? ואולי כדאי בכלל לחשוף את האמת הסורית, כדברי סגן שר החוץ?

איך ניתן לקבל שלומיאליות כזאת וצורה עקומה כזאת בתהליך קבלת החלטות? זו ממשלה שקודם כול חושבת על המשך שלטונה, לאחר מכן קובעת עובדות בשטח, ורק בסוף התהליך שואלת את עצמה שאלות. וכאשר התשובות אינן מתאימות לקביעותיה הראשונות, והציבור כבר חסר ביטחון ונוכר – רק אז באים התיקונים ובאות ההתאמות.

אני חוזר לרעיון הגאוני שנקרא "ג'נין תחילה" ותובע ממשלת ישראל, ובראש ובראשונה מראש הממשלה: עצור. עצור את הטירוף הזה, עצור את הפיכתה של ג'נין, שנמצאת במרחק עשר דקות נסיעה מעפולה ו-30 דקות נסיעה מחיפה, לעיר מקלט לכנופיות רוצחים שכבר הוכיחו את יכולתם גם

בעפולה, גם בחדרה ובמקומות נוספים בצפון הארץ. עצור את הפיכתם של יישובי העמקים הצפוניים ויישובי תענך ליישובי ספר.

אני תובע מעל דוכן הכנסת הקמת ועדת חקירה ממלכתית, שכל תכליתה לא למצוא אשמים, אלא למנוע את האסון הבא, לעצור את האסון הבא. אין לי צל של ספק, כי הפיגוע הבא, ומייד בעקבותיו הסגר הבא, יהיה בעקבות החלטה שגויה שעומדת בניגוד מוחלט לאינטרס הביטחוני של מדינת ישראל, כפי שאמר ראש הממשלה.

יוסף עזרן (ש"ס):

אל תהיה בטוח שיהיה עוד פיגוע. למה אתה אומר זאת?

משה פלד (צומת):

חס וחלילה, אני מקווה שלא יקרה, אבל יש לי חשש כבד שאכן זה מה שיקרה. תודה רבה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לך. עכשיו כבוד חבר הכנסת הרב עזרן, אני רואה שהתחלת כבר לדבר מעל מושבך.

אברהם הירשזון (הליכוד):

הרב עזרן תוסס היום.

דוד מגן (הליכוד):

יוסף עזרן (ש"ס):

כתוב: קראי בגרון אל תחסוכי – כי מדובר על ירושלים.

היו"ר ד' שילנסקי:

כבודו, הבמה לרשותך.

יוסף עזרו (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, כבוד שר החוץ, מורי ורבותי, אני חושב בכנות וביושר לבב שאחטא לאמת אם אזלזל בהצעה הזאת על פניה, ההצעה של "ג'נין תחילה". אבל אני רוצה קצת לבוא אתה בדיון ודברים.

אין שום ספק שזה סימפטום של מצב מסוים, של לחץ אדיר, של קיטור מתפרץ, של הסכמים שמופריים. אדוני שר החוץ, לא אני אמרתי שהסכם אוסלו הופר כמעט חמישים פעם בחמישים מקומות. יש לנו הרגשה כמעט שההסכם הוא חד-סטרי. מבחינתנו אנחנו מקיימים אותו, ואני יודע שממשלת ישראל אמינה בתחום הזה ומדיניותה מבחינת קיום ההסכם ועמידה על המלה מקובלת עלי. חתימה שלה היא אכן חתימה.

אבל אי-אפשר לקיים הסכם וחוזתו עם אדם שאין לו שום כוונה לקיים אותו ולכבד אותו. כידוע, רבותי, הסכם חותמים עם אדם ישר, עם אדם הגון שאמור לכבד את סעיפי ההסכם, את כל הפסיקים ואת כל הנקודות.

אבל כאן אנחנו רואים שיש כוונה, רצון טוב וביצוע של צד אחד. מה קרה? יש ממשלה לחוצה, עם נלחץ, וצריך לשחרר קיטור. ושאלתי, אדוני שר החוץ, האם ההחלטה הזאת לא נובעת ממצב של הידחקות אל הפינה, פשוט דחקו אותנו אל הפינה? מצד אחד הבטחנו בחירות, זה נכון. מצד שני, הבטחנו תהליך מסוים של העברת שלטון באופן מסודר. והנה, יש טרור שמזנב בנו.

לדברי ראש הממשלה, הטרור הפך בעיה אסטרטגית. בתרגום חופשי, לביטחוניסט שנקרא רבין – בעיה אסטרטגית פירושה בעיה קשה מאוד, מטרידה, מסוכנת. הרי זה מה שהוא מתכוון לומר. עד כדי כך – היא לא רק מסכנת את הסכם אוסלו, אלא היא מסכנת גם את הממשלה שלו, ובצדק. אני מבין את הדאגות שלו.

אבל האם עוד הפעם, כדי לשחרר קיטור, יש פה איזה ונטיל, איזה סופאפ, שבכל פעם שקיטור מבעבע, והוא ישנו, והוא דוחק, והוא לוחץ אותנו, האם עוד הפעם אנחנו לא מציעים איזה דבר שחס וחלילה נתחרט עליו, בסגנון של "עזה ויריחו תחילה"? הרי גם כשאדוני הציע את ההצעה של "עזה ויריחו תחילה", אני רוצה לומר את האמת, עם יד על הלב, שבינתיים, עם כל הצרות, עם כל השלילה שהיא הביאה – הרווח ממנה גדול יותר. זאת מציאות, לצאת מעזה, להוציא את עזה מעם ישראל, והראיה – שמוציאים אותה על-ידי סגר, וזה מה שנקרא יעילות. אף שזה לא פתרון לטווח ארוך, ואני לא מאמין שאפשר לפתור כך את הבעיה הזאת, זאת עובדה, שכאשר מצליחים במידה מסוימת להוציא את עזה מעם ישראל, יש בזה רווח.

אבל מה זה "ג'נין תחילה"? חשבנו על כל הבעיות שמסביב, בעיות הגבול, הבעיות של יישובי ספר? הרי, אדוני, היה לאחרונה כנס בעפולה, ושם התאספו ונזעקו כל יישובי הספר, בלי שום תווית פוליטית, החל בקיבוצים של הסביבה – שהם בוודאי בעד השלום הזה וודאי שהם לא מתנגדים לו –

וכלה בראשי ערים וראשי יישובים ומושבות, וכולם זעקו מתוך חששות כבדים מאוד, ולא מתוך כוונה לנגח. האם אנחנו רוצים לקרב עוד הפעם את הסגנון העזתי לעפולה ולבנותיה? זאת השאלה.

אני מסיים, אדוני היושב-ראש. אני מבקש שחס וחלילה לא נלך עוד הפעם שולל אחר מדיניות של הוצאת קיטור, של שחרור לחצים ועשיית רצונו של האדון ערפאת רק כדי לבוא לקראתו. חייבת להיות מדיניות ברורה ויעילה, ואם זה יכול להביא תועלת – כמו בעזה, להוציא את עזה מעם ישראל – יכול להיות שזה יהיה דבר טוב.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת אסתר סלמוביץ כבר מוכנה, חוסכת לנו זמן והיא כבר התקרבה לדוכן. תודה רבה. בבקשה.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דומה שאין כל טעם לשוב ולמנות אחד לאחד ולפרט את כל אותם גורמים ועובדות המעידים יותר מכול על כישלונם המוחלט של הסכמי אוסלו.

מול הפרות בוטות חוזרות ונשנות של הפלשתינים את ההסכם, ניצבת לה ממשלת ישראל, המגוננת על ההסכם באופן פאתטי ומעורר רחמים, עד כדי כך שראש הממשלה נאלץ להודות במו פיו, שממשלת ישראל נותנת את ידה ואת הסכמתה לפעולות ולצעדים שאינם עולים בקנה אחד עם שלומה וביטחונה של מדינת ישראל.

רשימת "חללי תהליך השלום" הולכת ומתארכת, אך ממשלת ישראל מסרבת להכיר בעובדה שהיא חתומה על הסכם אוסלו עם מי שאינו בעל הבית בשטחי האוטונומיה ועם מי שאינו יכול, ואולי אף אינו רוצה, לכפות בשטחי האוטונומיה חוק, סדר ומשמעת.

עתה עולה על הפרק, ביוזמתה של ממשלת ישראל, אפשרות מסירתה של ג'נין לניהולה של הרשות הפלשתינית. למרות הניסיון המר ואף שניתן לקבוע כי הסכמי אוסלו נכשלו ושטחי האוטונומיה מהווים ערי מקלט למרצחים הפלשתינים, מביעה ממשלת ישראל את הסכמתה להרחיב את תחום ערי המקלט למרצחים הפלשתינים ולכלול בו גם את ג'נין.

ממשלת ישראל כופה על עם ישראל לנקוט צעדים העתידים ברבות הימים להעמידו בפני סכנות קיומיות שאיש לא ישורן. ממשלת ישראל גם מודה – כאמור, במו פיה – בכך שחלק מצעדיה מסכנים את שלומם וביטחונם של אזרחי מדינת ישראל, ואולם גם בעצם הודאתה זו אין די כדי להניא אותה מלנקוט אותם צעדים העלולים להביא לקורבנות רבים נוספים.

אדוני היושב-ראש, אין ספק שמסירתה של ג'נין לידי הרשות הפלשתינית מרחיבה את אחיזתם של המרצחים בשטחי יהודה, שומרון וחבל-עזה ומגדילה את רדיוס מעגל הסיכון המאיימים על ההתיישבות היהודית בתוך תחומי "הקו הירוק" ומעבר לו.

אנו, חברי הבית הזה, צריכים למנוע את מחול השדים הזה ואת מעשי ההתאבדות של ממשלת ישראל, המתעקשת באופן תמוה, אם להתבטא בלשון המעטה, לקיים את הסכמי אוסלו בצורה חד-צדדית המסכנת את שלומם וביטחונם של אזרחי מדינת ישראל.

לא ייתכן שנשלים עם מצב שבו ממשלת ישראל תבין ללבו ולמצבו המיוחד של ראש הרשות הפלשתינית ובה בשעה תתעלם מצורכי עמה, משלומה ומביטחונה. לא ייתכן שנניח לממשלה הזו לזרות חול בעיני הציבור, להתעלם מן הכתובת שעל הקיר ולהמשיך ולהצעיד את עם ישראל לאבדון.

זה הזמן לעצור את התהליך ההרסני הזה. זה הזמן לאלץ את הרשות הפלשתינית לנקוט בעצמה צעדים, כמו ביטול אותם סעיפים באמנה הפלשתינית, הקוראים לחיסולה של מדינת ישראל, כליאתם של הפלשתינים שפעלו נגד אזרחים וחייילים ישראלים והוצאתם אל מחוץ לחוק של כל הארגונים המסרבים להניח את נשקם.

בכל מקרה, אדוני היושב-ראש, אין זה הזמן ואין זה המקום למסור למרצחים הפלשתינים עיר מקלט נוספת על אלו שכבר נמסרו להם בעבר, בטעות, על-ידי ממשלת ישראל. תודה רבה.

הי"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה לחברת הכנסת אסתר סלמוביץ. רשות הדיבור לחבר הכנסת סאלח סלים.

אני רוצה להגיד ששני סגני היושב-ראש הראו דוגמה איך אפשר לעמוד במסגרת הזמן.

סאלח סלים (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני שומע את ראש הממשלה ואת שר החוץ אומרים, שממשלת ישראל נחושה בדעתה להמשיך בתהליך השלום. זה דבר חיובי מאוד וזה מרגיע את כל שוחרי השלום ואת שני העמים, העם היהודי והעם הפלשתיני, שרוצים בשלום. זו עמדה חיובית. אבל, להיות בו בזמן גם נחושים בתהליך השלום וגם לרצות את הימין – זה בשום אופן לא ילך.

שלום פירושו להחזיר שטחים, והימין לא רוצה שנחזיר שטחים. לכן כל התקדמות בתהליך השלום תגביר את הצעקה של הימין, וזה נורמלי. אדוני שר החוץ, אני חושב, שכל שהצעקה של הימין יותר חזקה, אתה יותר בדרך הנכונה, כי שלום פירושו החזרת שטחים, שלום פירושו כבוד לעם השני, שלום פירושו יחסים הדדיים, יחסי שכנות לכל דבר. לא ייתכן שלום עם כיבוש.

ובאותו זמן, אדוני שר החוץ, ראינו בטלוויזיה שבמצב הסגר שקיים עד היום התנועות האסלאמיות לוקחות מכוניות אוכל לתושבים. יש רעב, ואני מקבל קריאות טלפוניות מכל מיני אנשים פרטיים וגם מאגודות, שיש רעב, ומבקשים מאתנו לשלוח להם אוכל. התנועות האסלאמיות יודעות איך לעבוד. הן לוקחות מכוניות גדולות ומחלקות אוכל. ראיתי את זה בטלוויזיה, ב"מבט". זו ההוכחה לכך שהסגר עוזר לתנועות בשטחים הכבושים אשר מתנגדות לשלום. וזאת אמרנו כל הזמן.

לכן אני מבקש, אדוני היושב-ראש ואדוני שר החוץ, ללכת מהר יותר בתהליך השלום ולומר, לא "ג'נין תחילה" אלא "לא רק ג'נין" – –

אברהם הירשזון (הליכוד):

יפו תחילה.

סאלח סלים (חד"ש):

– – להחזיר להם את כל השטחים שאנחנו, מדינת ישראל כבשה ב-1967. הם לא דורשים את יפו ולא את חיפה. כאן מסלפים דברים, כדי להפוך את העם הפלשתיני לכובש. הוא העם הכבוש, וצריך רק להחזיר לו את זכויותיו. כך נתקדם בתהליך השלום, וכך נחזק את כוחות השלום במדינה הפלשתינית העתידה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה – חבר הכנסת אברהם ורדיגר.

נעמי חזן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר החוץ, אנו נמצאים בעיצומו של תהליך פירוד מדיני בינינו לבין הפלשתינים. עקרון ההפרדה, למרות מה שנאמר כאן על-ידי נציגי הימין, מקובל על רוב האוכלוסייה במדינת ישראל. לכן, השאלה העולה כאן היא, כיצד אנו משיגים בצורה הבטוחה והצודקת ביותר את ההפרדה המדינית.

אדוני שר החוץ, הפרדה מדינית משיגים על-ידי מתיחת גבול. גבול, אדוני שר החוץ, משיגים במשא-ומתן מדיני. יש שתי אפשרויות: האפשרות האחת היא המשך התהליך שהחל באוסלו וזירוזו – ואת זאת צריך לעשות, כפי שאתה יודע היטב, על-ידי זירוז הבחירות והפריסה מחדש. עם כל הכבוד לרעיון של "ג'נין תחילה", "ג'נין תחילה" איננו תחליף להמשך המשא-ומתן על הסדר הביניים.

אבל אנו נמצאים כעת באיחור נורא מבחינת לוח הזמנים. את הבחירות צריך היה לקיים מזמן, אך לא הצלחנו להגיע להסכמה בנושא הזה. אפשרות אחת היא לזרז את התהליך במסגרת הצהרת העקרונות, לערוך את הבחירות בשטחים בהקדם האפשרי, ולהמשיך בתהליך הזה.

אפשרות שנייה, אדוני שר החוץ – וייתכן שהגיע זמנה – היא להגיע למסקנה, שתהליך אוסלו איננו קדוש, אך השלום כן קדוש. ייתכן שצריך כבר להקדים אלמנטים של הסכם הקבע, שצריך לזרז את העברת הגבול המדיני עכשיו, משום שלא נוכל להתחמק מטיפול בנושא ההתנחלויות ומטיפול בנושא הגבול. אני חושבת שכולנו ערים לעובדה, שאם לא מזרזים את תהליך אוסלו כלשוננו, עדיף היום להתחיל לעבור להסדר הקבע.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם ורדיגר, בבקשה. אחריו, אחרון אחרון, חבר הכנסת חגי מירום.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לבי לבי עם ראש הממשלה. איני מקנא בו על שנאלץ לפגוש לאחרונה כמעט שבוע אחר שבוע בארכי-רוצח ערפאת, אם זה בפגישה המרובעת בקהיר, אם זה בפגישותיו במחסום ארז ואם בכל מקום אחר. זכורה לנו התמונה, או ההצגה העגומה של מפגשם הראשון בווינגטון, בבית הלבן, תחת חסותו של קלינטון, כאשר רבין היסט והיסט, האדים והחוויר, כאשר נאלץ ללחוץ את ידו המגואלת בדם של הטרוריסט ערפאת.

ובכן, רבותי חברי הכנסת, התבשרנו על רעיון מופלא המכונה "ג'נין תחילה", ג'נין המרוחקת מעפולה כ-17 קילומטר, רעיון העומד להציל כביכול את התהליך, שיסיר את סכנת הקיפאון וההתפוררות של הסכם אוסלו. עקב תחושת שני הצדדים, כי ללא פריצת דרך, התהליך השקוע בבוחץ עלול להוסיף ולשקוע, ולאחר שצה"ל ומפקדיו הבכירים הביעו את דעתם, שאסור להוציא את צה"ל ממרכזי הערים הגדולות, כי זה יפגע ישירות בביטחון – עלה הרעיון של "ג'נין תחילה". על-פי ההצעה, יקבלו ג'נין ותושביה אוטונומיה מוניציפלית וכלכלית, פלוס פארק תעשייתי.

על-פי הדיווחים על השיחות עם אבו-עלא נראה, שההסדר מקובל על דעתו של היושב-ראש. למחרת, כך דיווח שר החוץ, בפגישתם במחסום ארז, הופתעו מנהיגינו לשמוע, כי ערפאת חזר בו מהסכמתו ל"ג'נין תחילה" על-פי הגרסה הישראלית, וכי היא לא מקובלת עליו. "מה רבין חושב לו", אמר ערפאת, "שאני אהיה ראש עיריית ג'נין? את ג'נין אני יכול לנהל מעזה או מכל מקום אחר". הוא צודק בהחלט.

חברי הכנסת, האם אין אנו מלומדי ניסיון דיינו עם הברייה המוזרה ששמה יאסר ערפאת? אישיות פתלתולה, אשר מדי פעם משנה את פרצופה, פעם מנסה לפרוט על נימי הרגש ולעורר רחמים – המסכן נמצא במצוקה, חבריו נוטשים אותו – ופעם מופיע כתקיף, כמאיים וכעקשן? הלוא ברור שמטרתו היא אחת: כינון מדינה פלשתינית שבירתה ירושלים.

האם עדיין לא ברור מספיק, כי כל משחקיו נועדו להגיע להתפשטות הדרגתית על כל שטחי ארץ-ישראל, גם אם תחת אצטלה של הסדר חלקי או הסדר קבע? מצד הפלשתינים, לא נעשה עד היום דבר כדי לקיים ולו סעיף אחד בהסכם אוסלו, כמו ביטול האמנה הפלשתינית, הפסקת הטרור הערבי, שמירת הביטחון של תושבי יש"ע ותושבי ישראל בכלל. כמה זמן ניתן לתעתע בעם עם סגר והפרדה? בא אירוע, מטילים סגר. עוברים כמה ימים, מרחמים על תושבי עזה ויהודה ושומרון הזועקים ללחם, ומסירים את הסגר. שוב פיגוע ושוב סגר. חולפים שבוע, עשרה ימים, נפגשים עם ערפאת – והסגר נפרם לאט לאט. האם זו המדיניות שעמה עלינו לחיות?

אינני מפקפק, חלילה, רבותי חברי הכנסת, ביושרו ובאחריותו של ראש הממשלה, מר רבין. אין ספק שבראש דאגותיו עומד ביטחון אזרחי ישראל. אבל במצב הנתון עומד מולו שחקן שיודע להחליף צבעים, ה"נעבעכל", המסכן הזה, ערפאת, בליווי מוסיקלי של מובארק הערמומי, שזה חודשים מסית ומדיח את העולם כולו נגדנו ואינו יורד מהנושא הגרעיני. הוא מצליח להכניענו לאט לאט, ומבחינתו בצדק, שכן איך יכול מי שמתיימר להנהיג את העולם הערבי – ומובארק הוא מנהיג העולם הערבי וראש המדינה הגדולה ביותר בו – להסכים להכרזתו של שר החוץ שלנו על תוכניתו הגדולה בדבר מזרח תיכון חדש? כלומר, ישראל היא אשר מתכוננת להוביל ולבנות את המזרח התיכון החדש, והוא ישב בחיבוק ידיים? איפה הגאווה והכבוד? וכמובן, כאשר מובארק כועס, אנו מתקפלים; כאשר ערפאת זועם, אנו נסוגים, ובלבד שלא נעצור חלילה את התהליך, שאינו מוביל לא לשלום ולא לביטחון.

נדמה לי, אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, שהגיע הזמן לעצור, כדברי נשיא המדינה, מר ויצמן. צריך חשיבה מחודשת, האם אומנם אנו צועדים בדרך הנכונה. תודה.

היו"ר ד' שילנסקי:

תודה רבה. חבר הכנסת חגי מירום, אחרון המשתתפים בדיון הזה.

חגי מירום (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר החוץ, חברי חברי הכנסת, המשך תהליך השלום מחייב גיבוש של אוטונומיה פלשתינית. בלי גיבוש של אוטונומיה פלשתינית לא נוכל לומר לעצמנו שאנו הולכים אל השלב השני בתהליך השלום, וטוב עושה הממשלה שהיא מתחילה עכשיו בהרחבת האוטונומיה המינהלית הפלשתינית, ותוכנית "ג'נין תחילה" היא תוכנית שבאה לממש זאת.

אבל, אדוני שר החוץ, כאשר שמעתי שאתם הולכים ל"ג'נין תחילה", התעצבתי אל לבי, שכן חשבת שצריך ללכת ל"חברון תחילה", על מנת שיהיה ברור לכל מי שצריך הדבר להיות ברור לו, כי אנו נחושים ללכת בתהליך הזה, גם במקומות שיהודים חיים בהם היום. צריך שיהיה ברור כאן, שאוטונומיה מינהלית פלשתינית הולכת ומתרחבת ותופסת לה שטח לא רק בעזה ובריחו, אלא גם בכל שטחי יהודה ושומרון. תוכנית "ג'נין תחילה" היתה נוחה לנו באופן יחסי, כי ג'נין שוכנת בצפון. הפלשתינים אשר חששו מאוד שמא נשאיר אותם בעזה ויריחו בלבד, מקבלים היום חיזוק של ממש בכך שהם תופסים גם את השטח של ג'נין, ומתחילים לקיים בה, בשלב זה לא שליטה ביטחונית אלא את השליטה המינהלית בחמש הנקודות הידועות, הקשורות בחינוך, בבריאות, בתיירות, בגביית מסים וכיוצא באלה.

צריך שידע כל מי שמתקומם היום נגד "ג'נין תחילה", כי "ג'נין תחילה" היא כל יהודה ושומרון אחר כך, והסמכויות האלה של אוטונומיה מינהלית פלשתינית עומדות להתרחב בעתיד הקרוב ביותר לכל שטחי יהודה ושומרון. זו ההתחייבות שלנו לפלשתינים, ואותה נצטרך לקיים. נכון, עדיין לא נתנו סמכויות הקשורות בביטחון, ולא הסכמנו למבנה הישות שתקום שם, אבל אנחנו – וכך עושה הממשלה, ואני חושב שהיא עושה נכון – נחויים בהחלטתנו ללכת בתהליך הזה אשר מרחיב אל מעבר לג'נין, ומחר יעבור גם לחברון. אם ג'נין תחילה, חברון שנייה, וכך צריך ללכת ולהגשים את התהליך.

אני רוצה להגיד לך, אדוני שר החוץ: אני חושב שבמקביל לכך, בשעה שאתם מרחיבים את הסמכויות הפלשתיניות האזרחיות לעבר ג'נין ואחר כך לעבר כל שטחי יהודה ושומרון, אני רוצה לקוות שלא תפתחו את הסגר. אמרתי זאת, ואני יודע, אדוני שר החוץ, שאינך אוהב את הארגומנט הזה, אבל הבטחתי לך – ואני אומר את מה שאני מאמין בו – שאפשר להחזיק את הסגר, כאשר דואגים מן העבר השני לכלכלה הפלשתינית ופותרים את הבעיה ההומניטרית. הדרך הנכונה לעשות זאת היא להעמיד באומץ גם כספים ישראליים למבצע הזה, נוסף על אלה של התורמים מאירופה ומארצות-הברית. אני מעדיף כספים שיעברו לבניית כלכלית השלום הפלשתינית מכספים שיעברו לבניית כלי משחית. זה חלק שני של בניית משוואת השלום. אם צריך להחליט על העברת כסף, במסגרת הביטוח הלאומי, לעובדים שהפסיקו לעבוד כתוצאה מסגר – הבה נחליט זאת באומץ ונעשה כך.

זה לא יקרה ביום אחד, אך כאשר נבנה כלכלה פלשתינית באזורי פיתוח תעשייה שאתה בונה, אדוני שר החוץ, ואני מברך אותך על כך, וכאשר נעביר כסף כדי להעסיק את העובדים שלא מועסקים, נוכל להתמיד בשמירה על הסגר ולמנוע פיגועים בשטחי מדינת ישראל, ונוכל להמשיך במטווה השלום שהתחלתם אותו.

הי"ר ע' מאור:

תודה. אני מתכבדת להזמין את שר החוץ שמעון פרס להשיב לכל המתדיינים.

שר החוץ ש' פרס:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אתמול סיירתי לאורך הגדר שבינינו לבין עזה, ובניגוד לכל מה שנאמר כאן על-ידי רוב חברי הכנסת, אנשי היישובים מהצד שלנו בירכו על הסכם אוסלו, בירכו על המציאות החדשה שנוצרה ואמרו, שהחדירות והגנבות ירדו כמעט לאפס, ולצערם הרב הסכם אוסלו בקטע זה הוא הצלחה מרשימה ביותר.

עם כל התביעות שלנו מערפאת, אי-אפשר להטיל עליו בלבד את עניין הטרור, לא עליו ובוודאי לא על הסכם אוסלו. חבר הכנסת משה פלד, טרור היה בשפע, וחבר הכנסת עוזי לנדאו מנה כאן את כל הקורבנות של הטרור. הוא שכח את חללי של"ג, הוא שכח את חללי האינתיפאדה. רק על בלוף ועל זיכרון קצר אי-אפשר לבנות מצב חדש. לא יועיל שום דבר.

דוד מנע (הליכוד):

וחללי יום הכיפורים, אדוני שר החוץ?

משה פלד (צומת):

אני מציע לך לא להתחיל עם אף מלחמה.

עוזי לנדאו (הליכוד):

אתה השר היחיד מממשלת המחדל שעדיין מכהן. אתה נושא הגנים של ממשלות גולדה-רבין.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, בבקשה.

שר החוץ ש' פרס:

לא נבחרתי על-ידך, ואיני חייב לך שום תשובה. אני לא מונה חללים, אני קובע, שהטרור היה קיים בתקופת הליכוד, ובשפע ניכר, בלי כל סיכוי. תודה לאל שיצאנו מלבנון, ושמעתי אותם נימוקים גם בעניין לבנון. הייתי אז ראש ממשלה ושמעתי את כל הטענות והמענות, איך הכול יתפוצץ.

העם אסיר תודה על כך שיצאנו מלבנון, עכשיו הוא אסיר תודה על כך שיצאנו מעזה, ועד כמה שאני יודע, אין לאיש מכם הצעה לחזור לעזה. על כן, עניין אוסלו היה דבר נכון ואמיץ. זה לוקח זמן עד שהדבר מסתדר. אתמול היו במקרה שני מוקשים אשר הונחו על דרך פטרול פלשתיני ופטרול ישראלי. שני הפטרולים ירו לעבר אותו מקור ירי, לא האחד כנגד השני.

אני זוכר כיצד אחדים מחברי הליכוד אמרו: כאשר אתם תמסרו את עזה, טילי "קטישות" יעופו לאשקלון, מרגמות תעופנה לאשקלון. איפה ה"קטישות"? איפה המרגמות? לפחות עד עכשיו, במשך שמונה חודשים. נביאים רטרואקטיביים שמעולם לא הוכחה צדקת נבואתם.

יש מציאות חדשה. ניגשו אלי חיילים ובירכו אותי, ניגשו אלי חיילים ושאלו שאלות נוקבות בעניין נצרים. עליתי על אוטובוס אשר הביא את האנשים מנצרים. היו באוטובוס חמישה בחורי ישיבה – כל הכבוד להם – שבאו ללמוד דף גמרא עם שיירה לכאן ושיירה לשם. דף גמרא אפשר ללמוד בכל מקום. שלוש פעמים ביום נוסע שם רכב עם ילדים בליווי. אני לא יכול להגיד שאני שקט – אני רחוק מלהיות שקט – אבל בעזה עצמה זו מציאות חדשה. יש גדר מפרידה, והיא עלתה יפה מאוד. נכון

שיש פגיעות בגדר, אך עדיף שהגדר תיפגע משייפגעו האנשים. זה הולך ממש עד העמוד האחרון של הגדר, מתנהל שם פיתוח מהצד העזתי, מפני שגם עזה נותרה ללא אדמה וללא מקורות פרנסה.

הגדול בתורה, מר ורדיגר, אומר שאנו מתקפלים.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

תודה על המחמאה.

שר החוץ ש' פרס:

רק במקום אחד התקפלנו – מסיני. מעזה השתחררנו, לא התקפלנו. אף יהודי לא יכול לומר, כי בשם הביטחון לא נדאג לכך שיהיה מזון למיליון אנשים. או שניפרד ונעזוב את עזה לנפשה, או שנישא באחריות גם לקו הרעב, לא רק לקו הביטחון. אחת מהשתיים: אם רוצים להיפרד עד הסוף, צריך לתת גם לעזתים להיפרד מאתנו, לא רק לנו מהם. יש גם ענייני מוסר וענייני צדק, גם בעניינים האלה, ולא רק צדק חד-צדדי.

על כן אני קובע, שההסכם של אוסלו שבוצע עד עכשיו היה החלטה נכונה, נועזת. החלטה זו זוכה אומנם כל פעם לציון אחר מהעם, הציון האחרון שזכתה לו הוא 56% – אליבא דכולם רוב מוחלט. אם כבר מסתכלים על סקרי דעת הקהל.

עכשיו אני רוצה להגיד גם בעניין יהודה ושומרון – יש לנו התחייבות להחיל את האוטונומיה גם ביהודה ושומרון. לא ניסוג ממנה. הרעיון שלנו הוא הפרדה מבחינה פוליטית ושיתוף פעולה מבחינה כלכלית. גם כשאנחנו נפרדים פוליטית אין לנו שום כוונה מכוח שלטוננו להרעיב אנשים אחרים. אנחנו נושאים באחריות לביטחון כל התושבים – גם לביטחונם הקיומי, גם לביטחונם הכלכלי. לא יעלה על הדעת דבר אחר.

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

איפה העולם הערבי עם הכסף?

שר החוץ ש' פרס:

אני נציגו? מה אתה שואל אותי?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה פוגש אותם.

שר החוץ ש' פרס:

איפה העם היהודי? מדוע לא עלה לארץ? מדוע העם היהודי לא עלה לארץ? מי שעלה לארץ זה העם היהודי? היו קומץ חלוצים. בכלל, יש לי טענות לכל העולם, להיסטוריה ולמי שאתה רוצה. מה אני עושה עם הטענות שלך? אני אחראי לעולם הערבי?

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

אתה פוגש אותם.

שר החוץ ש' פרס:

אנחנו – אני לא אוהב את המלה "אני" – נושאים באחריות לביטחונם הפיסי של כל התושבים ולקיום כלכלה קיומית. אתמול ראיתי סרט. אני חושב שהרבה חברי כנסת ראו אותו, על הימים האחרונים במחנה דכאו, איך הרעיבו את האנשים. אני לא רוצה להיות שותף לשום דבר כזה. אנחנו דואגים לביטחונם הפיסי ולביטחונם הכלכלי. אנחנו לא יכולים? עלינו לצאת.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

איזו השוואה זו?

שר החוץ ש' פרס:

אני לא משווה לשום דבר. אני אומר: אני לא רוצה לראות אנשים רעבים, תסלחי לי, חברת הכנסת סלמוביץ.

אסתר סלמוביץ (יעוד):

אפשר להשוות משהו לשואה?

שר החוץ ש' פרס:

השווית?

אסתר סלמוביץ (יעוד):

ודאי שהשווית.

שר החוץ ש' פרס:

במה?

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת סלמוביץ, תאפשרי לשר החוץ להשיב.

שר החוץ ש' פרס:

חברת הכנסת סלמוביץ, אל תהיי מחנכת שלי, אין לי שום השוואה. להיפך, היות שאנחנו שונים, והיות שאנחנו אחראים, והיות שיש לנו מצפון, והיות שיש לנו מוסר – אני לא משווה. אני אומר: אנחנו הפוכים מהם. אנחנו דואגים לביטחונם הפיסי, נדאג גם לביטחונם הכלכלי. בשם זה או אחר להגיד "תרעבו למוות", לא אתה ולא אני נגיד את זה, מפני שאנחנו שונים.

בעניין יהודה ושומרון – כמו בעניין עזה. אנחנו באמת רוצים להמעיט את מספרם של פועלים ערבים מהטריטוריות בישראל, ועדיף להעביר עבודה לשטחים. על כן הצענו – או הצעתי, איך שאתם רוצים – להקים חמישה פארקים לאורך הגבול בינינו, לאורך קו הפרדה בינינו לבין השטחים, לאורך יהודה ושומרון – אגב, כולם בצד הפלשתיני – וכן שלושה פארקים כאלה גם בצד העזתי.

עזה היא אחת הערים העתיקות שבעולם – בת 7,000 שנה. פעם ראשונה שהיא נמצאת תחת שלטון האנשים שחיים בה. כל הזמן היא חיה תחת כיבוש וברעב. אני לא רואה שום סיבה שאנחנו נשאף להיות שליטיה; שום סיבה שבעולם. אבל כל עוד לא ויתרנו על השליטה הביטחונית בעזה, חובה עלינו לדאוג לקיומם ההוגן של האנשים. למרות העובדה שלפעמים זה גם עומד אולי בסתירה לצרכים אחרים. מה לעשות? אנחנו לא רוצים לוותר על עזה.

אני רוצה להגיד גם בעניין יהודה ושומרון: פעם ראשונה בהיסטוריה שהפלשתינים אחראים לחינוך הילדים שלהם. אני לא רואה שהיה שום יתרון בכך שאנחנו חונכים את הילדים הפלשתינים. למה זה גרם? לאהבת ישראל? בשביל מה היינו צריכים לחנך אותם? העברנו להם את החינוך, העברנו להם

את הבריאות, העברנו להם את העזרה הסוציאלית, העברנו להם את התיירות, העברנו להם את גביית המסים. יסביר לי חבר הכנסת מדוע שלא נעביר להם גם את האחריות הכלכלית ליישובים שלהם, מדוע שלא להם נעביר גם את האחריות המוניציפלית. מדוע אנחנו צריכים להיות אלה שממנים את ראש עיריית ג'נין או את ראש עיריית חברון או את ראש עיריית שכם? בשביל מה? מה זה עסקנו? איזה תיאבון יש לנו?

משה פלד (צומת):

אם מדובר רק על אחריות מוניציפלית, יש לך תמיכה עצומה. אבל אתם מובילים – – –

שר החוץ ש' פרס:

חבר הכנסת משה פלד, אני מסתפק בתמיכת הרוב.

אנחנו הצענו להעביר בג'נין את העניינים המוניציפליים ואת העניינים הכלכליים. הודענו לערפאת – וערב קודם אמרתי לאבו-עלא – שהאחריות הביטחונית נשארת בידינו, גם בג'נין. אני לא רואה מה ההבדל בין העברת תחום החינוך ובין העברת עניינים מוניציפליים; בין העברת גביית מסים לבין העברת אחריות כלכלית. בכלל, הרעיון הזה, שקצת נעביר להם וקצת נשלוט בהם, לא נותן לנו שום דבר, לא שליטה לנו ולא סיפוק להם.

לנו יש עניין אחד יסודי לגבי האוכלוסייה הפלשתינית ביהודה ושומרון – האינטרס הביטחוני. אגב, מתוך 13 או 15 המקרים של פיגועי ההתאבדות, חלק גדול מהמחבלים האלה יצאו ממקומות שהיו תחת שליטתנו. כל הרעיון הזה, להטיל על אוסלו את הפעולה של המתאבדים, של הג'יהאד, אין לו שום יסוד.

אני גם רוצה להגיד לחבר הכנסת עוזי לנדאו: אמרתי, אכן, שאם אש"ף ייפרד מהטרור, ואכן אם אש"ף ייפרד מהאמנה הפלשתינית – צריך לנהל אתו משא-ומתן. לפי מיטב הכרתי, אש"ף, או לפחות פתח', שאתו אנחנו מנהלים משא-ומתן, נפרד מהטרור. יש אחרים שעוסקים בזה. ואכן, אלה שאתם אנו מנהלים את המשא-ומתן הודיעו, שבשבילם האמנה הפלשתינית לא קיימת.

גברתי, אני מציע להסתפק בדברי אלה בתשובה על הנושאים שהועלו פה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה, אדוני שר החוץ, השר שמעון פרס.

אם כן, חבר הכנסת מירום איננו, והצעתו יורדת. חבר הכנסת חי שאקי, האם אתה מסתפק בהודעת השר? כן. חבר הכנסת לנדאו, האם אתה מסתפק בתשובת השר? כן. חבר הכנסת פלד מסתפק

בתשובת השר? כן. חבר הכנסת עזרן – איננו; הצעתו יורדת. חברת הכנסת סלמוביץ? כן. חבר הכנסת סאלח סלים? כן. חברת הכנסת נעמי חזן? כן. חבר הכנסת אברהם ורדיגר? כן.

אם כן, אני קובעת שחברי הכנסת שנכחו באולם הסתפקו בתשובת השר. בזה אנחנו בעצם רואים, מבחינת הכנסת, את הנושא סגור, מאחר שהוא לא עובר לדיון. תודה רבה לשר החוץ על התשובה.

הצעות לסדר-היום שוק ההון, מדיניות הריבית ויתרות מטבע החוץ של ישראל

היו"ר ע' מאור:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום, הצעות לסדר-היום מס' 6202, 6216, 6232 ו-6213 בנושא: שוק ההון, מדיניות הריבית ויתרות מטבע החוץ של ישראל.

אני מזמינה את חבר הכנסת דן תיכון, ראשון הדוברים. בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, יום קשה לשוק ההון, ואולי ימים קשים, ואולי שבועות קשים, ואולי גם חודשים קשים ביותר.

אני רוצה לחרוג ממנהגנו ולקרוא לציבור במדינת ישראל, לעמיתים בקופות הגמל: אל תפדו את קופות הגמל, עצרו וחשבו. קופות הגמל אינן דומות לשוק המניות. שוק המניות, משהוא מתמוטט – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם. תודה.

דן תיכון (הליכוד):

שוק המניות, משהוא מתמוטט הוא יורד בעשרות רבות של אחוזים. לא כן הדבר כשמדובר בקופות הגמל. מדובר ב-2 מיליוני עמיתים שיש להם כ-4 מיליוני תוכניות; אנשים שחסכו במשך עשרות שנים, כשמדובר בצבירה של כ-105 מיליארד שקלים.

הר געש, כדור שלג שהחל לנוע לפני כמה ימים, ואולי לא רק לפני כמה ימים. במשך חודשים רבים אני עולה על הדוכן ואומר: רבותי, שוק המניות – זה משבר קטן לעומת מה שעשוי לקרות לנו אם הר הגעש, קופות הגמל, צבירה של כ-105 מיליארד שקלים, יתחיל לזוז. אם האנשים יאבדו את האמון שלהם במנהיגות הכלכלית, הר הגעש הזה עשוי להתפרץ ולגרוף את כולנו.

רבותי העמיתים, זו פנייה אישית. אין שוק המניות דומה לשוק קופות הגמל. קופות הגמל נסחרות על-פי תשואות, יש להן תחתית. נעשו הרבה שגיאות. כספי הצבירה של העמיתים שחסכו במשך עשרות שנים נשחקו שלא בצדק בשיעור של כ-10%. הוטל עליכם מס חובה ששחק את החסכונות שלכם ללא צדק, ללא אחריות. הממשלה מבולבלת, מוטרדת, מתקשה לקבל החלטות ואולי לא מבינה את חומרת המצב.

הזמן עבר כל כך מהר, אבל אני הייתי מספר כאן את סיפורה של משפחתי. ב-1957 פתח אבי את קופת הגמל הראשונה שלו, היא נפתחה בבנק לאומי, "עוצמה". בסוף שנות ה-80, משכנס לבית-אבות, הוא חי מן ההפרשות של קופת הגמל שהוא פתח 30 שנה לפני כן. אני פתחתי קופת גמל, "תמר", ב-1974, משרשתי ממשרד המסחר והתעשייה. בתי, שעבדה בכנסת, פתחה לפני חמש שנים קופת גמל. נכדי, שנולד לפני שנתיים, ביום הולדתו נפתחו לו שתי תוכניות גמל. וכל אלה שואלים, מדוע נגזר עלינו לרקוד על-פי קפיצות, ירידות, העלאות, התמוטטות של שוק ההון הישראלי. הרי הלכנו בסך הכול להפקיד את כספנו לעת זיקנה.

לסיכום, אינני רוצה להצביע על צעדים שצריך לעשות. הנושא מורכב, מחייב החלטות בתחומים רבים שהשתיקה יפה להם. אבל הגיע הזמן להחליט החלטות. אי-אפשר להשאיר את הספינה ללא קברניט. הממשלה אינה מתפקדת בתחום הכלכלי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, בבקשה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני שר האוצר, חברי הכנסת, בשבועות האחרונים היינו כולנו עדים לחרושת שמועות, שגובתה היטב גם בכלי התקשורת, על כך שמאות מיליוני, ואולי גם מיליארדי דולרים, מוצאים את דרכם אל תוך ישראל, הישר ליתרות מטבע החוץ של מדינת ישראל.

שמענו על כספים והון שחור שהגיעו על-ידי המאפיה הרוסית, וקראנו על ספקולנטים מחוץ-לארץ, שגילו בישראל את המקום הנכסף שניתן לזכות בו בריבית שקלית גבוהה, ועל כן הזרימו למולדת היהודית סכומי כסף עצומים.

חברי הכנסת, אדוני שר האוצר, לא עבר יום אחד במהלך השבועות האחרונים שבו לא התבשרנו על מגוון הנזקים הכבדים שכביכול נגרמים למשק הישראלי כתוצאה מאי-הורדתה של הריבית. בחגיגה הזו נטלו חלק כאלה המתיימרים להיות פרשנים כלכליים, המבינים את רוחו של המשק. כן נטלה חלק

בחגיגה זו צמרת המגזר העסקי, וגם הצד הפוליטי לא טמן ידו בצלחת. וכל זאת למה? כל זאת במטרה וכדי להכריח ולשדל את הנגיד להוריד את הריבית. טוב, אז הריבית הורדה ב-0.7%, וזאת שמענו מפי מר פרנקל, נגיד בנק ישראל, רק אתמול.

מדוע אני בא לומר לכם כל זאת? אני טוען, שהרבה מעבר להורדה של הריבית, 1% יותר או 1% פחות, אנו עדים לתופעה הרבה יותר חמורה, שנוטל בה חלק מגוון רחב של סקטורים בחברה הישראלית, וזאת במטרה להכפיף, להכתיב לאיש שעומד בראש מוסד כלכלי, בין החשובים ביותר למשק בישראל, ביצוע מדיניות שאין הוא רואה אותה כנכונה כיום. ומה לא מוכנים לעשות בעבור זה? להפיץ סיפורי בדים בסגנון הסוכן 007 ולשבץ בפנים את המאפיה הרוסית, ההון השחור והספקולנטים מחוץ-לארץ. מעניין, אדוני שר האוצר, שעדיין לא עירבו את אירן בסיפור הזה.

אני לא בא, חלילה, להמעיט בערכן של הסכנות הללו, אבל הפצתן של שמועות והשתלתן של ידיעות בכלי התקשורת היא כחרבו המפורסמת של דמוקלס. זוהי חרב פיפיות, וצריך לזכור, שמי שיזרע פניקה כאמצעי להשיג את מטרתו, יקצור בסופו של דבר אנדרלמוסיה שהוא לא ציפה לה. אסור לשתף פעולה, בשום אופן, עם בעלי אינטרסים סקטוריאליים צרים נגד הנגיד, ואפילו אם הם מנסים לשכנע ולמשוך לצדם את צמרת הממשלה והאוצר. אסור בשום אופן להסכים לכך שהנגיד יקבל החלטות בגלל מכבש לחצים שמופעל עליו, שכן שיתוף הפעולה לכיפוף הנגיד היום יכול להוביל מחר אותם גופים לכיפוף צמרת האוצר, שר האוצר ואחרים עם מדיניות זו או אחרת, או עם חוק זה או אחר, והמסר בדבר שמירת חוזקו של הנגיד חייב לצאת מן הבית הזה.

והיום, יותר מאי-פעם, יש הכרח בשיתוף פעולה בין האוצר לבין בנק ישראל, על מנת לתת לציבור אווירה של יציבות ושל רגיעה. בסופו של דבר, הם הדבק המלכד בין כל הווריאנטים הכלכליים החשובים. ואם צריך, אפשר גם להיפגש יותר מאשר פעם בחודש כדי להשיג את המטרה הזאת.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר האוצר להשיב למתדיינים, בבקשה.

שר האוצר א' שוחט:

גברתי היושבת-ראש, רבותי חברי הכנסת, אפתח אולי בהערה שקשורה ללוח הזמנים וללוח הפגישות שלי. אני יכול להגיד לחבר הכנסת זיסמן, כי אני נפגש עם הנגיד בזמנים רגילים לפחות פעם בשבוע. יש לנו פגישה קבועה, בארבע עיניים. פעמים רבות אנחנו נפגשים לאחר מכן בצוותא כאלה או אחרים של בנק ישראל ושל האוצר. ודאי שבימים שיש בהם חשש לגבי יציבות כזאת או אחרת – אז המפגשים הרבה הרבה יותר תכופים.

לפיכך, אני רוצה להרגיע אותך ולומר לך, שמערכת היחסים, מערכת הפגישות והתיאומים ביני לבין נגיד בנק ישראל, בין האוצר ובין בנק ישראל, הם בהחלט לא מקריים, בלי הפסקות גדולות, והם בהחלט רצופים. כמובן, אני לא מזכיר שיחות טלפון ודברים מהסוג הזה. לכן מבחינה זו, חבר הכנסת זיסמן, אתה יכול להיות רגוע. אנחנו בהחלט שוקלים דברים ביחד, בהחלט משוחחים על דברים

בתחום ההישגים, בהחלט משוחחים על דברים בתחום הבעיות. יודעי דבר וגם יודעי ח"ן אומרים, שמערכת יחסים כזאת בין נגיד בנק ישראל ובין שר האוצר לא היתה שנים רבות.

אני לא אומר שאנחנו מסכימים בכל הדברים. מובן שיכולה להיות בינינו מחלוקת כזאת או אחרת בנושאים כאלה ואחרים, אבל בסך הכול מערכת היחסים בינינו הוגנת וטובה, היא אינטנסיבית מאוד, ומבחינה זו אני יכול להגיד לך, ליושבת-ראש ולחברי הכנסת – כך הם פני הדברים.

אשר לעצם העניין: עלו כאן שתי סוגיות. שני חברים נוספים שהגישו הצעות לסדר-היום לא דיברו. עמדתו של אחד המציעים שלא העלו את הצעתם היתה הפוכה מעמדתך בנושא הריבית.

אני הייתי רוצה להתייחס לדבריו של חבר הכנסת תיכון בקשר לקופות הגמל, ואולי גם ארחיב קצת בנושא. קופות הגמל במדינת ישראל, שקיימות הרבה מאוד שנים, היו מכשיר חשוב מאוד בחיסכון לטווח ארוך ולחלק מהאוכלוסייה היה בהן חיסכון פנסיוני. כפי שנאמר, נכסי קופות הגמל הם כ-100 מיליארד שקל. הכסף שעבר את תקופת ההבשלה, הכסף שיכול להימשך בכל עת על-ידי החוסכים, הוא בסדר גודל של 50-55 מיליארד שקל. זה סכום גבוה מאוד, ויש לו משמעות רבה מאוד למשק הישראלי.

כפי שנאמר, כמעט לכל אזרח במדינת ישראל יש קופה מסוג כזה או אחר. משנת 1988 עד שנת 1993 נשאו קופות הגמל תשואה ריאלית של 5%, כלומר 5% לשנה מעבר להצמדה. אני יכול להגיד, שאכן בשנת 1994 היתה ירידה ריאלית של, כפי הנראה, 8%. אבל אם אנחנו לוקחים את הממוצע, כולל הממוצע של שנת 1994 שהיתה שנה לא טובה בגלל הירידות בשוק ההון, עדיין התשואה הריאלית במהלך כל התקופה שהזכרתי היא 3.6%. כלומר, החוסך בקופת הגמל בתהליך רב-שנתי – וכך אכן צריך להתייחס לקופת הגמל – אכן נהנה מריבית סבירה מאוד. אני מצטרף להערכה, שבקופת הגמל יש מרכיב של מניות, כנראה בסדר גודל של 12%, תלוי בסוג הקופה. יש בקופה יציבות מסוימת שמעגנת את החיסכון של הפרט. ואכן צריך להסתכל על קופת הגמל מזווית הראייה של חיסכון לטווח ארוך.

בעבר היו קופות הגמל ניזונות מאיגרות חוב מיועדות של הממשלה, שניתנו לקופה לכיסוי כספי החוסכים ולהבטחתם. בשנת 1986 נעשתה רפורמה בשוק ההון, והיא הוציאה את הממשלה מקניית איגרות חוב מיועדות בריבית קבועה כפי שניתנו לקופות הגמל – –

דן תיכון (הליכוד):

הרפורמה הוציאה את הממשלה ממכירה – –

שר האוצר א' שוחט:

– – – ממכירת איגרות חוב לקופות הגמל. כן, כן, ממכירת איגרות חוב לקופות הגמל, ולמעשה פנו קופות הגמל לשוק ההון. בשלבים מסוימים הן עסקו ברכישת איגרות חוב ממשלתיות, לאחר מכן – אם אינני טועה ב-1991 או ב-1990, אני לא זוכר את התאריך המדויק – ניתן להן היתר לקנות גם

מניות בשוק ההון, ואכן הקופות התנהלו כפי שמתנהלות בעולם קופות, כאשר השוק היה משוחרר והממשלה לא הנפיקה איגרות חוב מיועדות לאלמנט זה של חיסכון.

הזכרתי את התשואות שהיו במהלך חמש שנים ובמהלך שש שנים, ואכן החוסכים בקופות קיבלו תשואה בהחלט טובה. בגלל המשבר בשוק המניות בשנת 1994, באותו קטע שהקופות רכשו מניות, היתה ירידה בתשואה. התוצאה הנומינלית היתה אומנם חיובית, אבל מבחינה ריאלית היתה ירידה.

אנחנו כממשלה ערים מאוד לחשיבות של המשך החיסכון בקופות הגמל, אבל אנחנו נמצאים בתקופה מסוימת של חוסר שיווי משקל, זה מצטרף גם למה שאמר כאן חבר הכנסת זיסמן בעניין מטבע החוץ. יש לנו ריבית ריאלית גבוהה, יחסית, והדבר יוצר כדאיות של המרת מטבע חוץ, ואכן הסכום שנכנס לרזרבה של בנק ישראל הוא של למעלה מ-1.5 מיליארד דולר.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

זה לא גורם להגדלת הצריכה. זה לא הבאת מטבע חוץ מחוץ-לארץ. הבנקים מביאים מטבע חוץ מחוץ-לארץ משום שיש להם דרישה לפיקדונות – – זה לא מגדיל את הצריכה.

שר האוצר א' שוחט:

אני לא אמרתי שזה מגדיל את הצריכה. אני אמרתי שזה כתוצאה מחוסר שיווי המשקל בתשואות שאפשר לקבל באופן רגיל. ממירים מטבע חוץ לשקלים ומקבלים תשואות גבוהות, יחסית, שקיימות היום במשק. הדבר כדאי לאלה שעושים זאת.

בשיחה שנערכה השבוע ביני לבין אנשי בנק ישראל הם הביאו בפני את הניתוח – מי הם הגורמים שמביאים את הדולרים והופכים אותם לשקלים. הרוב המכריע הוא לא קבוצות מסתוריות בחוץ-לארץ, אלא הוא המגזר העסקי הישראלי, שכדאי לו יותר לעשות כך מבחינה כלכלית ואכן הוא עושה זאת. אין לי טענות. ברגע שיש אי-שיווי משקל מסוים, בוודאי כל מי שעוסק בדבר יעשה כמיטב יכולתו להרוויח יותר.

אתמול היו ביקושים לאיגרות חוב. היום היה היצע בחלק מן האיגרות, בחלק מהאיגרות היו ביקושים, בחלק עלה המחיר, בחלק ירד המחיר, לא בהרבה. באיגרות קצרות-הטווח עלה המחיר, ובאיגרות ארוכות-הטווח מאוד – גם בהן עלה המחיר. אין ספק שאנחנו צריכים להיות עם יד על הדופק כדי למנוע את הזעזועים בשוק ההון.

אני יכול להגיד, שאל שוק ההון צריך להתייחס במידה הנכונה. גם כשיש אופוריה, כשיש עליות, צריך להתייחס אליו בזהירות מרובה; וגם כשיש ירידות ויש דאגה מסוימת.

אני יכול להגיד לכם, רבותי חברי הכנסת, שהאוצר ובנק ישראל עוקבים ביחד אחרי המתרחש וערים לתופעות בשוק ההון. יש בינינו הסכמה להשתמש בכלים החוקיים הנתונים בידי בנק ישראל ולא לעמוד מהצד, קרי באמצעות בנק ישראל, אם אכן נצטרך לפעול.

לא הייתי רוצה להיכנס לפרטים של מתי ואיך, שכן אלה הם דברים שצריכים להיות בינינו לבין בנק ישראל. אבל אומר לכם, חברי הכנסת תיכון וזיסמן, שאנחנו מודעים לכך שצריכה להיות יד על הדופק, שצריכה להיות רגישות למתרחש, ואני יכול להגיד, שבסיכומו של דבר אנחנו פועלים ביחד בעניין.

העלית את עניין הריבית ואמרת, שהמגזר העסקי לא צריך לתבוע את הורדת ריבית וכו' וכו'. אני מנסה להימנע ככל האפשר מלהתבטא בעניין אף שנושא זה, כפי שאמרתי, עולה במפגשים הרבים ביני לבין נגיד בנק ישראל, ומטבע הדברים הוא צריך לעלות בהם.

יש לזכור, שעל-פי מה שקיים אצלנו במדינה, המדיניות המונטרית, קרי הריבית, מבוצעת על-ידי בנק ישראל. עם זה, אי-אפשר להתעלם מכך שלריבית המונטרית יש השפעה על כל המערכת הכלכלית, ולכן אני נוהג לשוחח רבות על העניין.

אני מברך, כך הודעת אתמול בפומבי, על הודעת הנגיד על הורדת הריבית, שנמסרה, אם אינני טועה, ביום ג'. אני מברך על כך. אני חושב, שהיתה לזה הצדקה מלאה גם בעקבות ניתוחי האינפלציה של חודש דצמבר, ובוודאי אלה של חודש ינואר. אינני רוצה להיכנס למינון ולעיתוי. כפי שאמרתי, אני מעדיף שדיונים מסוג זה יתקיימו ביני לבין נגיד בנק ישראל, במקום שבו הם צריכים להתקיים.

מכל מקום, באופן פומבי, ואני אומר את זה פה, מעל דוכן הכנסת – אני, בהחלט, בירכתי על הורדת הריבית שנעשתה על-ידי נגיד הבנק; שכן אני חושב שחייב להיות יתר שיווי משקל בין השווקים השונים במשק הישראלי.

אני גם חוזר ואומר, לסיכום, שהאוצר ובנק ישראל עוקבים, ביחד, ויש בינינו דיונים ויש בינינו הסכמה על הצורך להתערב במידה מסוימת, בזמן מסוים, בתנאים מסוימים, בהתאם למה שקורה בשוק, ואינני רוצה לפרט מעבר לכך.

גדעון שגיא (העבודה):

כבוד השר – – –

שר האוצר א' שוחט:

חבר הכנסת שגיא, אנחנו עורכים באופן קבוע דיונים – גם עם נגיד הבנק, ויש גם רמה של ארבעה-חמישה אנשים, ויש פורומים יותר רחבים – אנחנו דנים בכל מכלול הבעיות ששייכות – – –

גדעון שגיא (העבודה):

שר האוצר א' שוחט:

שמעתי את דבריך, אני אבדוק את העניין. אנחנו יודעים שיש היום תוכניות חיסכון שמשמשות אפיק גדול מאוד לכספים שמוזרמים במשק, אנחנו גם ראינו את היקפי הצבירה שם, הם גדולים מאוד, אבל אני אשמע לעצתך ואקיים אתם דיון בעניין. תודה.

דרך אגב, אם מסתפקים בהודעתי – בוודאי טוב, כיוון שהיום היה דיון בוועדת הכספים. אבל אם רוצים, למרות זאת, להעביר את ההצעות לוועדת הכספים – אין לי שום התנגדות.

היו"ר י' עזרן:

אם כן, רבותי, אני שואל את המציעים. חבר הכנסת דן תיכון מסכים? רוצה דיון במליאה. אני שומע. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אתה מסתפק – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

לא – – –

רפאל פנחסי (ש"ס):

הוא מסכים להצעה של – – –

היו"ר י' עזרן:

ועדת הכספים, בסדר, טוב.

רפאל פנחסי (ש"ס):

– – – שגם חבר הכנסת תיכון – – –

היו"ר י' עזרן:

אם כך, לוועדת הכספים לא מסכימים, אז נצביע.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע, יש הצעות אחרות.

היו"ר י' עזרן:

רק רגע, היכן ההצעות האחרות? חבר הכנסת מנע אינו נוכח.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

הוא נמצא.

היו"ר י' עזרן:

הוא מבקש להסיר את הצעתו של – – –

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני מבקש למחות על כך שציבור שלם נפגע ממדיניותו של נגיד בנק ישראל, שלמרות כל העצות אינו מוריד את הריבית, לפחות כלפי השקעות או חובות הציבור. היום אנשים משלמים ריבית גבוהה מאוד על אוברדרפט, בסכומים גבוהים מאוד. משפחות משלמות ריבית גבוהה על אוברדרפט. לא ייתכן שמשפחה שיש לה אוברדרפט תשלם 20%, 19%, או 22% ריבית. אז לוחצים על נגיד בנק ישראל, והוא בקושי מסכים להורדה של 0.7% בריבית.

הדברים האלה לא ייתכנו במדינה שמנסה לתקן את כלכלתה – – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת.

דוד מנע (הליכוד):

הדברים האלה פוגעים, ואני רוצה מפה לקרוא, בשם רבים אחרים, לנגיד בנק ישראל להוריד את הריבית במשק בצורה משמעותית. האזרחים לא צריכים לשלם ריבית גבוהה כזאת.

היו"ר י' עזרן:

תודה. חבר הכנסת דן תיכון, בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כשיש פניקה, ונראה שהמצב הוא כזה כרגע, וכשמדובר בחוסכים קטנים, התשואה הממוצעת איננה מעניינת איש. מה שברור הוא, שהאוצר שחק בשנה האחרונה את החיסכון במשק בעשרות אחוזים, כאילו הטילו היטל חובה על כמות הכסף במשק.

המשבר, לצערי, הולך ומעמיק. היו לנו מניות שקרסו, קרנות נאמנות שנפלו, איגרות חוב שירדו, קופות גמל בסימן שאלה, שערי ריבית ובעיות קשות במטבע חוץ. חבר הכנסת זיסמן – אליך.

ההסברים שמנפיקים לנו האוצר ובנק ישראל בתחום מטבע חוץ אינם סבירים. הם באים להצדיק את מדיניות שער החליפין השגויה של בנק ישראל. מה שאומרים לנו, שכביכול גופים עסקיים ישראליים מוכרים מטבע חוץ לבנק ישראל ומרוויחים באמצעות ריבית גבוהה – זה לא סביר, זה לא נכון, זה לא אמיתי. זה בא, פשוט – –

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

– – לענות על בעיות שאינן קיימות.

היו"ר י' עזרן:

אנא ממך, חבר הכנסת.

דן תיכון (הליכוד):

הבעיה הנשארת, כרגע – – –

היו"ר י' עזרן:

לסיים בבקשה.

דן תיכון (הליכוד):

אני כבר מסיים.

היו"ר י' עזרן:

תודה.

דן תיכון (הליכוד):

הבעיה שאינני רוצה להציג על סדר-יומנו קשורה במדיניות שער החליפין. תשובה צריכה להינתן. לא תינתן תשובה – הכול יקרוס. אחד יגרור את השני, לצערי הרב.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת.

עכשיו אני שואל שוב את המציעים: אדוני, חבר הכנסת זיסמן, אתה מסתפק בהצעת השר?

עמנואל זיסמן (העבודה):

היו"ר י' עזרן:

לוועדת הכספים. תודה. אדוני גם כן מסכים? תודה. אם כן, יש לנו בעד או נגד העברה לוועדת הכספים, נקודה, על שתי ההצעות ביחד. מי בעד? מי נגד?

הצבעה מס' 15

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 10

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכספים נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

עשרה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יידון בוועדת הכספים.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

רבותי, אנחנו עוברים לנושא הבא. יש לנו שאלות. בבקשה, שר המשפטים. שר המשפטים ישיב על שאלתא מס' 4483 – אינו נוכח, לפרוטוקול.

אלימות של שוטר כלפי מפגין

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר המשפטים ביום ח' באדר א' התשנ"ה (8 בפברואר 1995):

במענה על שאלתא שלי, מס' 3653, על אודות אירוע שתועד בקלטת וידיאו שנראה בה שוטר המניף חרדי וזורקו בכוח אל הכביש, השיבני שר המשטרה, כי האירוע הועבר לחקירת המחלקה לחקירת שוטרים. יצוין כי למרות קיומה של הקלטת, היתה תגובת דובר המשטרה, כי "האזרח החליק ונפל".

ברצוני לשאול:

1. מה העלתה החקירה עד כה?

2. האם זומן הנפגע למסירת עדות?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

במחלקה לחקירת שוטרים נפתחה חקירה בעקבות קבלת תלונה שגובתה בקלטת שבה נראה שוטר מרים בידיו חרדי השוכב על הכביש וזרקו אל כיוון המדרכה.

מדובר באירוע שהיה במהלך הפגנה ברחוב בר-אילן.

הנפגע זומן למסירת עדות, ונחקר גם השוטר.

עם סיום החקירה ולאור ממצאיה הוחלט על העמדת השוטר לדין משמעתי בגין שימוש בכוח שלא כדין, לפי סעיף 19(א) לתוספת השנייה לפקודת המשטרה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני ישיב בתור השר לענייני דתות.

שר המשפטים ד' ליבאי:

הזדמנות אחרונה.

קריאה:

עוד חזון למועד.

הי"ר י' עזרן:

למה? – כי היום השר, דומני, ישיב על הנושא של הגיורים. השר לענייני דתות החדש, בשעה טובה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבין שהמינוי עוד לא אושר בכנסת.

הי"ר י' עזרן:

המינוי עוד לא אושר?

שר המשפטים ד' ליבאי:

לא.

הי"ר י' עזרן:

אם עוד לא אושר – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

עדיין בחזקת השר המיועד.

הי"ר י' עזרן:

לא הייתי כאן ביום שלישי אז חשבתי – – –

קריאה:

היו"ר י' עזרני:

לא הייתי כאן ביום שלישי אז לא ידעתי.

תקן למשרת רב בכפר-חנניה

חבר הכנסת י' לוי שאל את השר לענייני דתות ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

אנשי כפר-חנניה בחרו להם לרב את נחשון כהן. אולם כהונתו בכפר-חנניה עדיין לא הוסדרה.

לאחרונה שוב לא אושרה מועמדותו של הרב כהן כרב בכפר-חנניה, למרות רצונם של אנשי המקום.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא תאושר מועמדותו של הרב כהן כרבה של כפר-חנניה?

2. האם עובדת היות הרב כהן רב מבית-המדרש הדתי-הלאומי לא עומדת לו לרועץ בקבלת המינוי?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. כפר-חנניה הוא יישוב במועצה האזורית מרום-הגליל, ומשום כך רב של יישוב כזה אינו נבחר אלא מעמדו דומה יותר לזה של רב שכונה.

על המועצה האזורית שכפר-חנניה נמצא בתחום שיפוטה לפנות אל המשרד לענייני דתות כדי לבקש תקן לרב היישוב.

ממילא עולה מהאמור לעיל שאין מדובר באישורו האישי של רב זה או אחר.

2. עובדת קיומו או היעדרו של תקן למשרת רב יישוב אין לה ולא כלום עם היותו של הרב שייך לזרם זה או אחר.

מוסדות הדת המוסלמיים

חברת הכנסת נ' חזן שאלה את השר לענייני דתות ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

בית-הדין העליון והנהלת בתי-המשפט השרעיים, שמעניקים שירות לאוכלוסייה בת 800,000 איש, שוכנים בבניין ישן ומוזנח, בדירת מגורים רגילה, בצפיפות רבה ובחוסר תנאים מינימליים. האימאמים מועסקים בשכר נמוך, ובתי-הדין השרעיים האזוריים ממוקמים במסגדים, בניגוד לרוח הדת. כמו כן אין די עובדים סוציאליים ויועצי נישואין, אין מחשוב, אין כוח אדם די הצורך ואין יכולת אירוח נאותה.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא התקציב המוענק למוסדות הדת המוסלמיים?

2. על-פי אילו קריטריונים הוא נקבע?

3. מה ייעשה בנדון?

תשובת שר המשפטים ד' ליבאי:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

התקציב שיועד לעדה המוסלמית מגיע לכדי 17 מיליון ש"ח. התקציב נבנה לפי הבסיס בשנים עברו. בסיס זה הוגדל בשנת התקציב שעברה.

היו"ר י' עזרן:

אני מודה מאוד לאדוני על המאמץ הגדול שעשה לעלות לדוכן. תודה.

מסכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר י' עזרן:

הודעה לסגן מזכיר הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ד' לב:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע, כי הונחה על שולחן הכנסת החלטת ועדת האתיקה בדבר מינוי חברי הכנסת לתפקידים ממשלתיים. תודה.

היו"ר י' עזרן:

בבקשה.

הצעה לסדר-היום מעמד הציבור החרדי ומוסדותיו בוועדה הציבורית לחלוקת עיזבונות

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6192 בנושא: מעמד הציבור החרדי ומוסדותיו בוועדה הציבורית לחלוקת עיזבונות – של חבר הכנסת רפאל פנחסי. בבקשה.

רפאל פנחסי (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אדוני השר, ביקשתי להעלות את נושא חלוקת כספי העיזבונות לאחר שהגיע לידי ילקוט הפרסומים 4264, מ-1 בדצמבר 1994, וראיתי את חלוקת כספי העיזבונות במשרדי הממשלה. התעוררה אצלי שאלה, האם יש שם אמות מידה שוויוניות לחלוקת התקציבים.

למה התעוררתי לזה? כי היו טענות, שמאז הוקמה הוועדה הציבורית בראשותו של שופט – ואנחנו, בשעתנו, כשמינו, כשהעבירו את זה מוועדת השרים לוועדה הציבורית, בירכנו על כך. חשבנו שוועדה ציבורית בוודאי ובוודאי תפעל על-פי אמות מידה שוויוניות ותחלק את כספי העיזבונות בהתאם לצרכים.

אבל מדי פעם נתקבלו תלונות מהציבור הדתי, החרדי; ומשום-מה אין ייצוג בוועדה הזאת לאיש דתי שמבין את הצרכים של הציבור הדתי והחרדי, ולכן יכול להיות שנגרמים פה עיוותים כאלה ואחרים. אבל לא האמנתי שיכולה להיות ועדה ציבורית בראשותו של שופט שתחלק את הכספים שלא על-פי אמות מידה שוויוניות.

כשקיבלתי את החוברת האחרונה, ראיתי חלוקה של עשרות מיליוני שקלים, ואני רוצה לתת רק דוגמאות אחדות בנושאים מסוימים. פתחתי את החוברת ורציתי לראות מה הסכומים שקיבל המשרד

לענייני דתות בעקבות המלצותיה של הוועדה לעיזבונות המנוהלת על-ידי ועדה ציבורית בראשותו של שופט. עניין זה מופיע בעמוד 891 – הסכומים מתחילים ב-10,000 שקל ומגיעים עד 50,000 שקל; מוסד אחד זכה, משום-מה, ל-100,000 שקל. בסך הכול – כמיליון שקל לכל שנת התקציב 1994. בבדיקה שעשיתי ראיתי שגם בשנה הקודמת לא זכה המשרד לשום תקציב.

נכנסתי לפרטים, כדי לראות אילו גופים מקבלים. נתקלתי במספר 354 – "היכל שלמה", מוזיאון לתשישי קדושה. ההקצבה למוזיאון היא בסך 25,000 שקל.

כשעברתי למשרד המדע – משרד שהוא, לפי דעתי, קטן הרבה יותר בהיקפו ממשרד הדתות – ראיתי שבסך הכול נתנו שם אולי לשישה-שבעה גופים. התקציב שקיבל אותו משרד הוא 1,248,800 שקל. בין הגופים יש שני מוזיאונים – מוזיאון המדע על-שם רקאנטי ומוזיאון המדע על-שם בלומפילד. כל מוזיאון זכה ל-300,000 שקל. שאלתי את עצמי – הייתכן? הרי למוזיאון במגזר הדתי, ב"היכל שלמה", מקבלים 25,000 שקל.

חשבתי שאולי הצרכים שם מועטים. הלכתי לבדוק כמה באמת ביקש אותו גוף, ומצאתי שהבקשה שלו היא מאות אלפי שקלים. אבל ההקצבה היא בסך הכול 25,000 שקל.

הלכתי למשרד אחר ובדקתי. התשובה היתה, שהוועדה הציבורית מתחשבת גם בהמלצות של משרד האוצר. המשרד המתאים מעביר את הבקשות למשרד האוצר, ומשרד האוצר מעביר את המלצותיו לוועדה הציבורית – למי הוא ממליץ להקציב ולמי איננו ממליץ. שם שוב התבררו לי דברים תמוהים מאוד. נמצאות בידי ההמלצות של האוצר בפני אותו גוף ציבורי שצריך להחליט, ואני מסתכל ורואה: שיפוץ בית-כנסת במועצה האזורית שער-הנגב – שם ממליצים להקציב. שיפוץ בעיר-דוד – לא ממליצים; שיפוץ בישיבה פלונית – לא ממליצים. אם הקריטריון הוא שלשיפוצים לא נותנים, צריך להיות דין אחד לכולם. אם הקריטריון הוא שכן נותנים, גם כן צריך להיות דין אחד. למה אין דין שווה לכל הגופים שהזכרתי?

קראתי גם את הקריטריונים, בדקתי עד כמה הם חלים על הגופים הללו – אם זה מתמשך וכו' – ראיתי שהדברים כמעט זהים, ובכל זאת יש איפה ואיפה.

לכן מצאתי לנכון להעלות את העניין כאן, בפני המליאה, ולבקש מכבוד השר – מבחינה פרוצדורלית, כמעלה הצעה אני צריך להגיד שאני מבקש דיון במליאה. אבל אם השר יאות לבקשה להעביר את ההצעה לוועדה מוועדות הכנסת, נזמין את הנוגעים בדבר ונדון לגופו של עניין. אולי כתוצאה מהדיון הזה יצא שכרנו – שיוכלו למנות איש דתי לוועדה הזאת, שיהיה מודע לצרכים הדתיים.

יכול להיות שבועדה הציבורית מודעים יותר לצורכי המדע ולדברים אחרים. למשל, נושא קליטת העלייה. לגבי מה שמשרד הדתות המליץ בתחום הזה, תשובת האוצר היא, שזה במסגרת פעילות המשרד, שיש במשרד תקציב קליטת עלייה. אבל ראיתי שבמשרדים אחרים, כשהדברים הם במסגרת פעילות המשרד – הקצו להם מאות אלפי שקלים לתחומים אלו ואחרים.

הדברים האלה, בעיני, קצת תמוהים. עד היום התמהמנו ולא העלינו את הנושא. עכשיו נאלצתי להעלות את הנושא. אני בהחלט מברך על כך שיש ועדה ציבורית, ואני חושב שהם עושים את

עבודתם נאמנה, אבל יש כמה שאלות תמוהות, ובעיני נראה שלא פועלים, לכאורה, על-פי אמות מידה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

מה נקרא ועדה ציבורית? הציבור בחר אותה?

רפאל פנחסי (ש"ס):

לא, הממשלה מינתה ועדה ציבורית בראשותו של שופט, אבל החברים בוועדה – – –

אברהם ורדיגר (יהדות התורה):

זו ועדה ממונה, זו לא ועדה ציבורית.

רפאל פנחסי (ש"ס):

הנציגים בוועדה נבחרו לא מהציבור הדתי, ואני מבין שאותה ועדה אינה פועלת כך במתכוון, היא לא מודעת לצרכים ולא יודעת מה קורה שם, ולכן אולי מדלגים על ענייני הציבור הדתי במשך שנים. הפרסום שבידי הוא הודעה שמינית, ומחלקים שם מיליונים רבים.

רק לתשומת לב השר, להערכתי הסך-הכול של חלוקת העיזבונות איננו נכון: כתוב פה 3,357,000, אך סיכמתי רק עמוד אחד ועברתי את 10 המיליון. לדעתי, אולי חסרה פה ספרה. הנה אני מסכם: 17 מיליון, 20 מיליון, 30 מיליון – חסרה פה ספרה קודמת. בחלוקה הקודמת היה סכום של 37 מיליון, להערכתי נפלה טעות בפרסום, חסרה פה הספרה של העשרות, זה לא 7 מיליונים אלא חילקו פה עשרות מיליונים.

לכן הייתי מבקש מכבוד השר, אם יאות, לנסות לבדוק את הנושא לגופו של עניין. אודה לשר על תשובתו.

היו"ר י' עזרן:

תודה, חבר הכנסת פנחסי; גם תרמת מזמנך לזמננו. אדוני השר, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, נראה לי שחבר הכנסת הרב פנחסי הציג את השאלות שלו בצורה הראויה והמכובדת, ומן הראוי להיענות לבקשתו לאפשר לו לקבל תשובה מוסמכת מאלה האמונים על הנושא, דבר שיכול להיעשות כמובן בישיבת ועדה מוועדות הכנסת ולא כאן במליאה.

בזמנה נעשתה חלוקת כספי העיזבונות של יהודים ואחרים, שהועידו את כספם למשימות שונות במדינת ישראל, על-ידי ועדת שרים, והיתה על כך ביקורת קשה. אנחנו ראינו לתקן את המעוות ולמסור את ההכרעה לוועדה נכבדה בראשותו של שופט או שופט בדימוס.

הוועדה פועלת באופן מסודר ביותר, ורשימת מקבלי ההקצבות בשלוש השנים האחרונות מתפרסמת כל העת עם אישור הבקשות על-ידי הוועדה הציבורית. עד כה התפרסמו בילקוט הפרסומים שמונה רשימות. בפרסומים מופיעים סכומי ההקצבה לכל מוסד ומוסד וכן המטרות שלשמן אושרו ההקצבות. כל פעולותיה והחלטותיה של הוועדה הציבורית מובאות באופן שוטף לידיעת הציבור, הן ביחס לרשימת העיזבונות וסכומיהם והן ביחס לדרכי הפנייה אל הוועדה הציבורית ובכל עניין אחר הקשור לוועדה הציבורית. רואים את פעולתה של הוועדה הציבורית כפעולה גלויה, פומבית, וממילא אם יש שאלות על אופן עבודתה, מן הראוי שהתשובות תימסרנה בפורום ציבורי כמו הכנסת.

במהלך השנים האחרונות העניקה הוועדה הציבורית סכומים ניכרים מכספי העיזבונות למוסדות צדקה, מהם מוסדות דת ומהם שאינם מוסדות דת. הוועדה הציבורית תומכת בכל המוסדות לעזרת הכלל ומעודדת אותם בכל התחומים, ללא הבדל. כשם שאין היא מעדיפה גוף פלוני על גוף אלמוני, כן אין היא פוסלת כל מוסד מלהגיש בקשות, והיא דנה אם להיענות להן לגופו של עניין, אם הן ראויות לכך. הוועדה דנה בבקשות של מוסדות שונים ולמטרות חברתיות שונות, ואם המטרה ראויה במסגרת זו ועל-פי הצוואה, הוועדה הציבורית מאשרת את הבקשה כולה או חלקה, הכול לפי הנסיבות הענייניות.

הוועדה איננה מתחשבת כלל ומוכן שאינה בודקת את השתייכותם של הנהנים מבחינה דתית, עדתית או אחרת. יושב-ראש הוועדה הציבורית הודיעני, כי הוועדה איננה מנהלת חשבונות וחישובים על בסיס כזה, שהוא פסול, לדעתה, ושיקולים כאלה, לדעתה, זרים לעניין.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, זה שופט – – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

כך, למשל, כשקבעה הוועדה שהיא תיענה ותתמוך בקליטת עולים מברית-המועצות לשעבר ומאתיופיה, לא עלה על דעתה לשאול כמה מהם דתיים ולאילו גופים הם משתייכים. הוא הדין ביתר ההקצבות: לזקנים וליתומים, לנכים ולחסרי כול.

אין בידי הוועדה, לפיכך, נתונים לגבי כל אלה שנהנו בשנים האחרונות מהקצבותיה של הוועדה, מבחינת השתייכותם הדתית, החרדית או העדתית וכיוצא באלה סוגים זרמים. אין הוועדה בודקת, כאמור, דברים אלה, ומבחינתה אין זה מעלה או מוריד אם יתברר שאנשים שונים המשתייכים למגזר זה או אחר זכו ביותר הקצבות מאנשים אחרים. השיקול הכללי הקובע הוא שיש להעניק לאנשים הזקוקים והראויים, תהיה הגדרתם האחרת אשר תהיה.

ממילא נובע, מכל הדברים שאמרת, כי אין לוועדה הציבורית סמכות – ולא לשם כך היא הוקמה – להעניק הקצבות ומענקים למגזר דתי או למגזר חרדי או לכל מגזר אחר באשר הוא. הוועדה מעניקה את כספי העיזבונות לנזקקים ולראויים, כנ"ל, ללא כל "מפתח" זה או אחר שעל-פיו יחולקו, כביכול, כל כספי העיזבונות בין מגזרים או מפלגות או תנועות אחרות. הוועדה הציבורית איננה מוסמכת ואסור לה לחלק את הכספים שבידה למגזר זה או אחר על מנת שהוא יעשה בכספים אלה כבתוך שלו או לפי ראות עיניו.

העובדה שמוסדות שונים, וביניהם מוסדות דתיים, זכו במענקים במהלך השנים האחרונות נובעת לא מאופיים של מוסדות אלה אלא מאופיין של הבקשות. מבחינה אחרונה זו שמחים חברי הוועדה, שהם אנשי ציבור, לעזור לכל מוסד ולתמוך בכל פעולה העולה בקנה אחד עם רצונו האחרון של המנחם ועל-פי כללי מינהל ציבורי תקין, וכל זאת לטובת כל הזקוקים לכך מכל חלקי הציבור.

מאחר שחבר הכנסת העלה שאלות מסוימות בעקבות הפרסום האחרון של הוועדה על אופן חלוקת הכספים, אני חושב שהדבר הנכון הוא ליתן לך הזדמנות לקבל תשובות על השאלות האלה והסברים בישיבת ועדה. מאחר שאין מדובר פה, כבוד יושב-ראש ועדת החוקה, בכספי המדינה, פה לא מדובר בכספי האוצר, אני מבקש ומציע שהנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. הכספים מועברים דרך האפוסטרופוס הכללי, הם עומדים לרשות הוועדה. לכן אני חושב שהנושא, מבחינת ההיבטים שאתה שאלת עליהם – הפעלת קריטריונים או בדיקת אופי הבקשות וההמלצות – מן הראוי שיתברר בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אדוני השר, אבל ועדת הכספים יודעת בדיוק את החלוקה, איך זה נעשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני חושב, שהמקום לבירור הוא ועדת החוקה, ואם מישהו יחלוק על כך, ודאי ועדת הכנסת היא שתחליט. זה לא עניין של אופן חלוקת כספי מדינה, זו כבר לא חלוקה שנעשית על-ידי הממשלה ושרים פוליטיים. אל תשכח גם, שאנחנו ממנים שופט כיושב-ראש הוועדה, ואנחנו משתדלים בדרך כלל להעביר עניינים מעין אלה בוועדת החוקה, חוק ומשפט.

לכן זו הצעתי, אדוני היושב-ראש, אבל בשביל זה יש תקנון בכנסת. ואם יש חולקים, העניין עובר לוועדת הכנסת.

הי"ר י' עזרן:

הוא רק שאל שאלה. הוא העיר כשאלה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מודה לך על השאלה ועל כך שאתה מוכן לקבל את תשובתי במקרה זה.

חבר הכנסת פנחסי, אתה הערת הערה ואני שמעתי. אתה אומר, 4 שכיוון שמדובר בוועדה ציבורית בראשות שופט, יכול להיות שלמגזר מסוים או לאנשים מסוימים יהיה יותר אמון בהחלטותיה אם ייראה שהיא גם מבינה את צרכיו של הציבור הדתי, במידה שזה מתקשר כמובן לרצון הנפטרים וליכולת להיענות לבקשות אלה או אחרות – בהנחה, כמובן, שהן ראויות.

אני אשקול את בקשתך זו בדבר הוספת חבר או חברים לוועדה, שאחד מהם יהיה אדם שלדעת הכול מבין בתחום זה ורגיש, הייתי אומר, לצורכי הדת. עד כאן.

רפאל פנחסי (ש"ס):

תודה רבה.

הי"ר י' עזרן:

לחבר הכנסת רביץ יש הצעה אחרת – להסיר. בבקשה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מה לעשות, ועדה זה לא דבר ערטילאי, ועדה בעצם בנויה מאנשים. אנשים הם אנשים, ומה לעשות, הנתונים שמסר בידינו חבר הכנסת פנחסי – ואני גם מכיר אותם באופן אישי, על-פי בקשות שהגיעו אלי ותלונות וטרוניות – הנתונים האלה אומרים דורשני.

אני רק רוצה לשאול: מה הועילו חכמים בתקנתם כאשר אמרו: לא עוד ועדת שרים אלא נעביר זאת לוועדה ציבורית? ראה, הבקשות, כפי שהוצגו כאן, על-פי דברי חבר הכנסת פנחסי, עוברות דרך שתי מסגרות: האחת – המשרד המדובר, והשנייה – משרד האוצר. גם שם, בשני המשרדים, יושבים אנשים.

אנחנו סברנו, כאשר הוקמה הוועדה בראשות השופט, שלא רק יוקרתו של השופט היא שתוביל את העניין, אלא גם קריטריונים ברורים יותר. כאשר מוסד או ארגון פונה לוועדה, הוא יודע מה הם סיכוייו לקבל סיוע לפי הקריטריונים, כי להגיש בקשה זאת טרחה רבה מאוד. לכן אני חושב, שמה שחשוב בנוסף על ההערה שלך, אדוני השר, שאכן תוסיף אדם, או אולי יותר מאדם אחד לוועדה הזאת. אני מציע, שאכן יהיו קריטריונים ברורים לכל אחד, אבל שיפעלו לפיהם.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה לחבר הכנסת רביץ.

אנחנו ניגשים כעת להצבעה. מי בעד העברת הנושא לוועדה, כהצעת המציע והשר? מי נגד?

הצבעה מס' 16

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 12

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר י' עזרן:

12 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הצעה לסדר-היום העדר נוהל לטיפול בעבריינות בקרב מתנחלים ביהודה ושומרון

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6235, של חבר הכנסת דוד צוקר, בנושא: העדר נוהל לטיפול בעבריינות בקרב מתנחלים ביו"ש. יש טענות על יו"ש. בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, רבותי השרים, לפני יומיים או שלושה ימים ראיתי, ככל קורא עיתונים, ושמעתי על אודות ההתנגשות החריפה שהיתה בין היועץ המשפטי לממשלה לבין ראש הממשלה. הסוגיה היתה – מי אחראי ומי עשה מה, ובעיקר מי לא עשה את המוטל עליו בכל הקשור להיערכות זרועות החוק לשם השלטת השלטון ואכיפתו בקרב המתנחלים ביו"ש.

זוהי סוגיה שאכן מצדיקה סערת רגשות, והיא מצדיקה ויכוח ואף הרמת קול, שכן אנחנו עוסקים, אדוני שר המשפטים, בסוגיה שזה שנים מדברים בה ועוסקים בה ומכינים בה נהלים, ומכינים בה עוד נהלים, ואחר כך אפילו עוד נהלים, והעניין נראה עלוב, בלתי משכנע, כאשר בעצם השלטון הישראלי ביו"ש בעשר השנים האחרונות, אולי יותר מזה, לא החליט אחת ולתמיד שהוא יאכוף שם שלטון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

על איזה שלטון אתה מדבר?

דוד צוקר (מרצ):

הוא לא החליט שהוא יאכוף שם שלטון.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יגאל ביבי, אתה רשום.

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יגאל ביבי, תענה בבקשה על השאלה שלי.

דוד צוקר (מרצ):

בסדר, מעכשיו אני אתבייש ואתה תהיה בשקט, חבר הכנסת ביבי, בסדר?

יגאל ביבי (מפד"ל):

— — — מה הם עשו — — —

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת יגאל ביבי, מה אתה רוצה, להשתלט על הדיון? אני מבקש ממך. אתה רשום. חבר הכנסת צוקר, אני שואל בכנות את אדוני — — —

דוד צוקר (מרצ):

צריך להבין, שמרגע שהמפד"ל סטתה ימינה, ליגאל ביבי יש בעיות במפד"ל והוא צריך עכשיו כמה דקות. לא אכפת לי לספק את הדקות האלה, זה בסדר. אין בעיה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

ברגע שאתם סטיתם לעבר אש"ף.

דוד צוקר (מרצ):

תן לו עוד עשר שניות על חשבוני, וזה יעזור לו במרכז המפד"ל. זה בסדר גמור מצדי.

היו"ר י' עזרון:

זה לא ילך ככה. אדוני המציע, בכנות אני שואל אותך שאלה. הרי אתה נגד הכללות. כשאדוני מדבר, הוא לא מדבר על כל המתנחלים. נכון?

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מדבר כבר שתי דקות, עד שכבוד חבר הכנסת ביבי הפסיק אותי, אני מדבר על הממשלה, אני לא מדבר על מתנחל, אני לא מדבר על מתנחלים. אני מדבר על המשטר הישראלי, על השלטון הישראלי.

הי"ר י' עזרו:

כל הכבוד.

דוד צוקר (מרצ):

אבל אמרתי לך, צריך לתת לאדם להיבחר עוד פעם, וכקולגה אני רוצה לאפשר לו זאת.

הי"ר י' עזרו:

לגופו של עניין, אני חושב שהוא מדבר על נקודה מסוימת.

דוד צוקר (מרצ):

לגופו של עניין: צה"ל שהוא הריבון – וצודקת בזה הגישה של היועץ המשפטי לממשלה ושל משרד המשפטים – צה"ל כריבון לא הכריע בשנים האחרונות, שהוא אוסף באמת את הסדר בקרב המתנחלים ביו"ש.

מי שמכיר את מצב הדברים שם – מצב גלי, ולשמחתנו אנחנו עכשיו בשקיעה של גל – יודע, שבתוך המערכת של צה"ל, בתוך מערכת השב"כ, בתוך מערכת המשטרה יודעים, שאחת הרעות החולות היא קשרי צה"ל עם המתנחלים. חוסר היכולת – ולעיתים חוסר הרצון – לכפות שם סדר, נעוץ, בין השאר, בגורם הזה של זיקה הדוקה מדי בין צה"ל לבין המתנחלים.

למשטרה קשה היה עד לחודשים האחרונים לעשות משהו, כי ב-15 השנים האחרונות בעצם לא היתה משטרה ביהודה ושומרון. ראו דוח-קרפ ועד דוח-שמגר שהוגש לראש הממשלה לפני חודשים מספר, אחרי הטבח בחברון – לא היתה משטרה בשטח. לא היתה משטרה.

הי"ר י' עזרו:

אולי מפני שלא היתה עבריינות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אין שם – – – אין שם גנבים.

דוד צוקר (מרצ):

לא היתה משטרה. על הדבר הזה התריעו בפני ראש הממשלה ראשי השב"כ, היועץ המשפטי לממשלה, ראשי המערכת השיפוטית, המשטרה, פרקליטות המדינה.

אני הייתי שמח מאוד לו שר הביטחון היה משיב על ההצעה לסדר-היום הזאת. זה, קודם כול, בראש ובראשונה, עניינו של צה"ל כנציגה של מדינת ישראל בשטח הזה, המוגדר ככבוש; קודם כול זה עניינו של צה"ל לכפות סדר ולכפות שלטון ולהפעיל את כל כלי הריבונות הישראלית.

היו"ר י' עזרן:

מבחינה חוקתית, האם זה החוק?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

קודם להשליט סדר ושלטון, או קודם להבטיח את ביטחונם? צה"ל צריך להבטיח ביטחון.

דוד צוקר (מרצ):

במערכת הזיקות בין צה"ל, המשטרה והפרקליטות נתגלו במהלך השנים הדברים הבאים – והם הוכחו בשלושה-ארבעה דוחות אמיתיים ובאין-ספור ישיבות במשרד המשפטים, במשרד המשטרה, בשירות, בפרקליטות, ואעמוד רק על הדברים העיקריים.

צה"ל לא אימן, לא חינך ולא הכשיר את חייליו לאסוף עדויות, לאסוף ראיות ולאפשר הוכחה של האשמות. מעולם, עד היום, לא עוגנה מערכת הקשרים בין המשטרה לבין צה"ל בנוהל המוסכם על שני האגפים האלה. כמה פעמים כבר היה הרמטכ"ל צריך להכריע בדבר נוהל מוסכם, ולא הכריע; כמה פעמים היו צריכים להגיע להסכמה, ולמרות ההשתדלויות של היועץ המשפטי הקודם והיועץ המשפטי הנוכחי לא הגיעו עד היום לנוהל מוסכם. יש אומנם נהלים שפועלים לפיהם, אבל אין נהלים מוסכמים, למרות השתדלויות היועצים המשפטיים, כפי שאמרת.

כך נוצר מצב, שעד להקמת מחוז ש"י – שומרון ויהודה – של המשטרה לא היתה משטרה, לא היה מערך חקירות, לא היה מי שיכול להביא ראיות. חיילים לא אומנו לא לצלם, לא לגבות עדויות, ורק תלונות מעטות אפשר היה להפוך לתיקים של ממש ולהביאם לידי הוכחות.

אני אינני מדבר על התופעה של הפגנות מחאה. זה סוג אחד של תופעות שצריך להתייחס אליו בדיון באופן הרבה יותר סלחני במשטר דמוקרטי. אני מדבר בעיקר על תופעות שנעשות בזדון, חלקן בירי.

אדוני היושב-ראש, בשמונה השנים האחרונות היו 70 מקרים שבהם נורו פלשתינים למוות בידי מתנחלים. מה, אנחנו מדברים בתופעה של מה בכך?

יגאל ביבי (מפד"ל):

והפלשתינים האלה בטח ישבו וקראו תהילים. הם זרקו עליהם אבנים, מה אתה רוצה שהם יעשו? אתה רוצה שייהרגו יהודים – – –

דוד צוקר (מרצ):

ביבי, נתתי לך הזדמנות לפריימריס.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אל תגיד שהם סתם ירו בפלשתינים – – –

דוד צוקר (מרצ):

אנחנו מדברים על תופעה שבה הצבא יודע שמקום כמו השוק בחברון הוא מקום מועד לפורענות, ומסתובבים שם חדשות לבקרים באופן מתמיד חלק מחבריו של ביבי, כמו כנופיית כהנא, והיא פורעת באזור הזה. היא משתלחת באזור הזה, היא הופכת את האזור הזה. מדוע צה"ל לא יכול להתארגן, לא יכול להציב שם חיילים?

יגאל ביבי (מפד"ל):

זו עלילת דם, אדון צוקר. אתה כמו שונאי ישראל שהעלילו על היהודים – – –

דוד צוקר (מרצ):

ואלה אנשים שביבי כמובן מנסה להגן עליהם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

דוד צוקר (מרצ):

אני אינני יודע אם זה עוזר לו, אבל על האנשים האלה הוא מנסה להגן. הם צדיקים? אני מבין. עכשיו תקשיב לי, הצדיקים האלה, שעליהם הוטלו מגבלות חמורות, אנשי כהנא, הגזענים האלה, שכפי שאתה העדת הם חבריך וידידיך ועמיתיך, ועליהם אתה מגן – הם מסתובבים למרות צווי ההגבלה. אסור להם להיכנס למערת-המכפלה, אבל הם משטים בשלטון הישראלי. הם משטים בכולנו. אז לביבי זה כנראה לא אכפת, כי כנראה לא אכפת לו השלטון הישראלי, אכפת לו הפריימריס במפד"ל.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

איך אתה יודע מה קורה שם?

דוד צוקר (מרצ):

מסתובבים שם אנשים מועדים. השבוע ראיתם צילום של מרזל, שאסור לו להיכנס למערת-המכפלה, שאסור לו להגיע לקבר של גולדשטיין, והוא בכל זאת עשה זאת. איפה המשטרה? איפה הצבא?

נכון, לאחרונה חל שיפור משמעותי עם הקמת מחוז ש"י. אדוני השר, אני מקווה שהקמת המחוז הזה תאפשר פעולה יעילה יותר של שלטון החוק, תקיפה יותר, נחושה יותר. זה יאפשר יצירת נוהל שהיועץ המשפטי לממשלה חותר להגיע אליו עכשיו, גם משרד המשפטים חותר להגיע אליו עכשיו. אני מקווה שהדבר יסתיים בהצלחה. על-פי נוהל זה ידע שוטר בדיוק מה סמכותו, חייל ידע מה סמכותו. יאפשרו לשוטרים – אני מקבל את המלצות ועדת-שמגר, וצריך רק לממש אותן, יותר נכון אני מסכים אתן כי אני לא צריך לקבל אותן – יש להטיל יותר משקל ויתר אחריות ולהטות את המאזניים לכיוון יתר אחריות של המשטרה בהשלטת שלטון החוק, מבלי שאנחנו פורקים בזאת את צה"ל, שהוא נציג הריבון, מאחריותו הכוללת, מאחריותו החוקית, להשלטת שלטון החוק.

אריאל וינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, יש חבורה שנמצאת שם כמעט כל יום. חבר הכנסת ביבי גר באזורים האלה והוא יודע מה קורה. מאין המידע שלך? אני באמת שואל אותך, איך אתה יודע? איך אתה יודע שחבורות פורעים עוברות שם יום יום?

דוד צוקר (מרצ):

אריאל, אם לא הייתי חושב שאתה מיתמם הייתי עונה לך ברצינות. אני נתתי לך דוגמה של מקום מועד לפורענות, השוק בחברון, שיש שם אנשים שבאופן קבוע, זדוני, בכל פעם שעולה על דעתם – לעתים כתוצאה מפרובוקציה ולעתים לא – יגיעו לשם, יהפכו דוכן, ישרפו לול.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אתה ראית את זה?

דוד צוקר (מרצ):

אני שמעתי עשרות עדויות של החברים הטובים שלך, המצוינים שלך, המשובחים שלך, שהם פורעי חוק בהגדרה. אתה יוצא מפה להגן על המרזלים? תתבייש.

אדוני השר, אני מבקש לדעת, מה יעשו בתקופה הקרובה היועץ המשפטי, המשטרה, ובעיקר מה יעשה צה"ל שעליו מוטלת האחריות. חבל שהשר הממונה עליו איננו משיב על הצעה זו. מה אתם מתכוונים לעשות, מה הממשלה מתכוונת לעשות בכל הקשור להשלטת שלטון החוק באזור?

יגאל ביבי (מפד"ל):

היו"ר י' עזרן:

אני אתן לך לדבר עכשיו.

דוד צוקר (מרצ):

תגיש הצעה אחרת לסדר-היום.

היו"ר י' עזרן:

הרי אתה רשום אדוני, מייד.

דוד צוקר (מרצ):

כשתהיה הצעה נגד ה"חמאס", אני אומר דברים דומים למדי לדברים שאמרת. לצערי, אני אהיה בחברה די גרועה, אבל אני אסכים אתך.

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת המציע, אני שואל אותך בצורה רגועה מאוד. אני רוצה להבין, 70 המקרים שאדוני הזכיר, אף אחד לא הועמד בהם לדין?

דוד צוקר (מרצ):

לא, לא, ודאי שהועמדו.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בתחום של ארבע שנים – – –

דוד צוקר (מרצ):

לא, שבע שנים.

היו"ר י' עזרון:

השתמע מדברך כאילו זה המערב הפרוע. אני רוצה שהדברים יובהרו.

דוד צוקר (מרצ):

בכמחצית המקרים לא התגלה חשוד. במקרים אחרים – למעלה מ-20 מהם הועמדו לדין. יש גם אנשים מספר שמבלים בכלא כתוצאה מהרשעה בדין בתיקים האלה. לגבי מאות אירועים אחרים, אם לא יותר, לא נתגלה חשוד, או שלא הושלמו התיקים. אדוני היושב-ראש, צריך להבין, שבמשך שנים לא היתה משטרה. באופן פיסי לא היה מי שיאסוף עדות, יכין תיק ויגיש תביעה. תודה, אדוני.

היו"ר י' עזרון:

אדוני השר, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי נרשם להסיר את ההצעה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

נכבדי היושב-ראש, חברי הכנסת, ראשית כול אבקש להדגיש, כי בהתאם להחלטת ממשלת מקדמת דנא, צה"ל הוא המשמש כנציגו של הריבון באזורי יהודה, שומרון וחבל-עזה, ועליו מוטלת האחריות הכוללת לשמירה על הביטחון ועל הסדר הציבורי באזורים הנתונים לשליטתה של מדינת ישראל; זאת גם לפי החוק הבין-לאומי. באזורים אלה אחראי צה"ל, בין היתר, גם לאכיפת החוק והסדר על ישראלים ועל ערבים כאחד.

בשל הבעייתיות הגלומה בסוגיית אכיפת החוק באזורים אלה – בעייתיות שמקורה בעובדה שכוחות צה"ל אינם ערוכים לעיסוק בהיבטים המקצועיים של אכיפת החוק, שהיא לחם חוקה של המשטרה, ואינם אמונים עליהם – נעשו ניסיונות רבים וממושכים, החל משנת 1988, לגבש נוהלי עבודה שיסדירו את תיאום העבודה וחלוקת הסמכויות בין כוחות צה"ל לכוחות המשטרה לשם שיפור אכיפת החוק באזורים אלה.

בנובמבר 1993, לאחר שהיועץ המשפטי לממשלה ופרקליטות המדינה גיבשו קובץ קווים מנחים להתוויית נוהל שכזה, חוברת טיוטת נוהל לאכיפת החוק על ישראלים באזור יהודה ושומרון וחבל עזה על-ידי הצבא והמשטרה. הנוהל הארעי שחובר התקבל, והוא בתוקף מדצמבר 1993.

הנוהל האמור העוסק באכיפת החוק לגבי ישראלים באיו"ש ובאזח"ע הוא הנוהל התקף גם כיום. נוהל זה עוסק בתיאום פעילות אכיפת החוק בין כוחות הביטחון העוסקים במלאכה – הצבא והמשטרה. בין היתר, הנוהל קובע דרכים לשיפור הסיוע שמקבלת המשטרה מן הצבא בפעילותה לאכיפת החוק ולטיפול באירועים בתרחישים שונים שמעורבים בהם ישראלים. כך, למשל, מגדיר הנוהל אמצעים ודרכים לשיפור מודעותם של חיילי צה"ל למשימות אכיפת החוק המוטלות עליהם ומגדיר את סמכויותיהם לביצוע המשימות האמורות.

בהחלטה מס' 3445 מיום 26 ביוני 1994 החליטה הממשלה לאמץ את דוח ועדת-שמגר לעניין הטבח במערת-המכפלה בחברון. בהמלצותיה לעניין שיפור אכיפת החוק ממליצה הוועדה כי "ייקבע בנהלים, כי האחריות והסמכות המלאות לנקיטת הליכי חקירה ומשפט לגבי מתיישבים יהודים וישראלים אחרים, היא של משטרת ישראל".

כמו כן ממליצה הוועדה, כי ייקבעו "נוהלי תיאום בין הצבא והמשטרה, שיבטיחו סיוע צבאי למשטרה במתן ליווי או בדרך אחרת, ינהיגו זרימה שוטפת של מידע על עבירות וקביעת הסדרים שיקלו על פעולת החקירה של המשטרה" – ראו עמוד 250 לדוח.

בדיונים שנערכו בלשכת היועץ המשפטי לממשלה מייד עם אימוץ המלצות ועדת-שמגר הוחלט, כי הנוהל הקיים ימשיך להיות בתוקף עד להקמת המחוז השישי למשטרה, מחוז ש"י, אשר יאפשר

התקדמות משמעותית באכיפת החוק והסדר באזורים. מחוז ש"י הוקם לקראת סופה של שנת 1994, והוא עדיין בחבלי לידה ובתקופת הקמה וגיבוש.

במקביל לתהליך הקמת מחוז ש"י, הוקם על-ידי היועץ המשפטי לממשלה צוות עבודה בראשותו של הפרקליט מיקי שקד מפרקליטות המדינה, ובו נציגי הצבא והמשטרה.

צוות זה גיבש בחודשים האחרונים טיוטה לנוהל חדש, מקיף ורחב לעניין שיפור אכיפת החוק על ישראלים באיו"ש ובאח"ע. הנוהל החדש ייתן דגש לתפיסה שעל-פיה יועתק מרכז הכובד של כל פעילות אכיפת החוק על ישראלים מצה"ל למשטרה. הנוהל ייתן ביטוי לתפקידה המרכזי של משטרת ישראל באכיפת החוק, יגביר את מודעותם של חיילי צה"ל לתפקידה זה של המשטרה ויסייע לצה"ל כשלוחו של הריבון בשטח לקיים את אחריותו הכוללת לשמירת הביטחון והסדר הציבורי.

חבר הכנסת דדי צוקר, מכל האמור לעיל אבקש להדגיש שני דברים: האחד – החל מדצמבר 1993, לאחר שנים של ניסיונות שלא צלחו, גובש נוהל לאכיפת החוק על ישראלים באזורים, והוא הנוהל התקף גם כיום. השני – עם הקמתו של מחוז שומרון ויהודה, ולאחר התארגנותו וגיבושו, ייכנס לתוקפו נוהל חדש, אשר ידגיש את מרכזיותה של המשטרה בתחום אכיפת החוק.

חבר הכנסת דדי צוקר, תרשה לי להוסיף, כי לאחר ששמעתי כאן את דבריך באשר לביקורו של ברוך מרזל ליד קברו של ברוך גולדשטיין, אני מבקש להבהיר, שאלוף פיקוד המרכז הוציא אומנם צו הגבלה על תנועותיו של מרזל לכל שעות היום, אבל נמסר לי שוועדת ערר צבאית קיבלה חלקית את ערעורו על החלטת אלוף הפיקוד, והיא אפשרה לו תנועה בשעה שביקש, והוא עלה לקברו של גולדשטיין.

כלומר, כשהוא עלה – אני לא אומר שהוא עלה על דעת ועדה או על דעת מישהו – הוא עלה בשעה שחופש התנועה שלו לא הוגבל. לכן אין לבוא בטענה אל המשטרה – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני אמנה בפניך תיכף את כל המקרים האחרים שבהם הוא הפר צווים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מדבר על המקרה הספציפי, כי לא רציתי שנבוא בטענה למשטרה ולצבא, שהם לא אוכפים צו כשאין צו. הם כמובן צריכים לכבד צווים. בין שאנחנו מסכימים עמם ובין שאיננו מסכימים עמם – הם הצווים.

אגב, למיטב ידיעתי, חבר הכנסת דדי צוקר, בעקבות המקרה תוקן שוב הצו לגבי ברוך מרזל. אני אומר – למיטב ידיעתי, לא ביררתי זאת אלא כך שמעתי.

אני השבתי היום לפי בקשת ראש הממשלה ושר הביטחון. אני מסכים עם חבר הכנסת דדי צוקר, שעקרונות האחריות לאכיפת החוק ולמצב בשטחים מוטלת, כמובן, על שר הביטחון. אבל בתחום זה נראה לי שעלינו, על היועץ המשפטי לממשלה, הפרקליטות, להיכנס עוד ועוד לתחום העניינים הזה, כדי למלא את המחויבות של כולנו לגבי אכיפת החוק בשטחים.

אני מציע להעביר את ההצעה – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני מוכן להסתפק בתשובתך, אדוני השר.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אתה מוכן להסתפק? אני מודה לך, אם כך, על נכונותך זו. תודה רבה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אני הרגשתי פגיעה אישית למשמע דבריו של חבר הכנסת דדי צוקר – – –

דוד צוקר (מרצ):

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני מבקש לממש את זכותי להגיב.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת יגאל ביבי, אני מצטער, מה לעשות?

דוד צוקר (מרצ):

היו"ר י' עזרן:

אתה רוצה להשיב במקומי? חבר הכנסת דדי צוקר, אל תתחרה בפורעי חוק להיות כאן פורע תקנון.

יגאל ביבי (מפד"ל):

אני רוצה למסור הודעה אישית.

רן כהן (מרצ):

אדוני היושב-ראש, אני מוכרח להגיד שאני ממש נעלב כי בכל שני וחמישי אני קורא על דדי צוקר כמה הוא מגן על רוב המתנחלים.

היו"ר י' עזרן:

חבר הכנסת ביבי, הודעה אישית אתה יכול למסור בכתב ובסוף הישיבה. מה לעשות? זה התקנון. אבל נתתי לאדוני תגובות ביניים, ובזה נסתפק.

דוד צוקר (מרצ):

גם אני נפגעתי אישית מדברים על הבורסה ---

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אולי מספיק כבר?

היו"ר י' עזרן:

מספיק כבר. אדוני, חבר הכנסת דדי צוקר, אתה פורע וקורע את התקנון. אתה לא נותן לי להתקדם.

אני חושב שהיו פה הבהרות. אני שאלתי את חבר הכנסת דדי צוקר והוא השיב. הוא לא כלל בדבריו את כל המתנחלים. צריך לתת לכל דבר פרופורציה נכונה.

שאלות ותשובות

היו"ר י' עזרן:

חברי הכנסת, אנו עוברים לנושא הבא: שאלות ותשובות לשרת העבודה והרווחה. גברתי השרה, בבקשה.

נוהלי אימוץ

חבר הכנסת פ' בדש שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

כיום ממתינים כ-1,196 זוגות להליך האימוץ, וילדים רבים ממתינים לאימוץ במוסדות שונים. זמן ההמתנה הממוצע הוא בין שש לשבע שנים, כשזוגות רבים פורשים בשל התור הארוך. יש תחושה, כי הנהלים לאימוץ מסובכים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע מתארך הליך האימוץ עד כדי כך, ומה ייעשה בנדון כדי להקל על המבקשים לאמץ?

2. מה הם הכלים שמשרדך משתמש בהם כדי למנוע מקרים שבהם נמצאים ההורים כבלתי-מתאימים?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. זמן ההמתנה לאימוץ תינוק בתור הרגיל הוא כיום חמש שנים וחצי. זאת כיוון שבישראל, ככל חברה מתוקנת, מספר התינוקות הרגילים שהוריהם אינם יכולים לגדלם והם מועמדים לאימוץ קטן בהרבה ממספר הזוגות המבקשים לאמץ.

זוגות המעוניינים לאמץ יכולים לבחור בין המתנה של פרק זמן ממושך לתינוק רגיל לבין אימוץ תינוק עם צרכים מיוחדים או ילד גדול. במקרה זה, המתנה יכולה להיות בת חודשים מספר בלבד.

נוסף על כך, זוגות המבקשים לאמץ בחוץ-לארץ מקבלים הדרכה וחווה דעת מן השירות למען הילד.

2. כל זוג הפונה לשירות מלווה על-ידי עובדת אישית, פקידת סעד לחוק אימוץ ילדים, המלווה אותו לאורך התהליך ולומדת להכירו. הזוגות המבקשים לאמץ עוברים גם אבחון בפיל"ת, מכון לאבחון פסיכולוגי, ונדרשים להמציא תעודות רפואיות בדבר בריאותם הפיזית והנפשית.

נטישת ילדים עם תסמונת דאון בבתי-החולים

חבר הכנסת א' גולדשמידט שאל את שרת העבודה והרווחה ביום ג' בשבט התשנ"ה (4 בינואר 1995):

יש בארץ ילדים שנולדו עם תסמונת דאון וננטשו מייד לאחר הלידה על-ידי הוריהם, והם גדלים חודשים או שנים בבתי-החולים.

ברצוני לשאול:

1. מדוע אין מוסד או גוף שדואג מיידית לילדים אלה?

2. האם נשקל מסע הסברה נרחב יותר בציבור לגבי הצורך לדאוג לילדים אלה?

3. כיצד מטפל משרדך במקרים כאלה?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1, 3. משרד העבודה והרווחה הקים, בשיתוף עם ה"ג'וינט", תוכנית למניעת נטישה של תינוקות פגועים בבתי-החולים.

השירות למען הילד הקצה עובדת מיוחדת לנושא זה. העובדת נמצאת בקשר רצוף עם בתי-חולים שונטשים בהם ילדים ועם הלשכות לשירותים חברתיים.

במסגרת זו נמסרו לאימוץ כ-60 תינוקות עם תסמונת דאון, ו-27 תינוקות הוחזרו להוריהם הביולוגיים לאחר התערבותה של העובדת ולאחר שיחותיה עם ההורים.

השירות למען הילד הקים גם קרן מתנדבים, שתפקידה ללוות משפחות מאמצות של ילדים עם תסמונת דאון.

2. כתבות מתוכננות בנושא מתפרסמות בכל אמצעי התקשורת, ברדיו, בטלוויזיה ובמקומונים. אציין כי התקשורת מלווה פרסומים אלו ברוח אוהדת מאוד.

תשלום דמי ביטוח לאומי לעצמאים תמורת שירות מילואים חד-יומי

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י' בשבט התשנ"ה (11 בינואר 1995):

עצמאים הנקראים לשירות מילואים פעיל חד-יומי נקראים לעתים לשירות לא ליום שלם כי אם ליום חלקי.

ברצוני לשאול:

1. כיצד מתגמל הביטוח הלאומי עצמאים הנקראים לשירות מילואים פעיל חד-יומי?

2. כיצד מתוגמלים בביטוח לאומי עצמאים המשרתים במילואים ימים חלקיים?

3. האם התחשיבים נעשים לפי מניין שעות השירות או לפי מניין הימים שעצמאי נעדר מהעסק שהוא מנהל?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

1. עצמאים, בדומה לכלל המשרתים במילואים, זכאים לתשלום על ימי שירות בודדים, וזאת על-פי הכללים שנקבעו לעניין זה בסעיף 127סח(ג) לחוק הביטוח הלאומי, ולפיו כל שירות חד-יומי, החל מיום השירות השלישי בכל שנת כספים, מזכה בתשלום.

2-3. המוסד לביטוח לאומי מתגמל את המשרתים במילואים לפי מספר הימים שמאשר צה"ל באישורים מיוחדים הניתנים לחיילים ביחידותיהם או נשלחים לבתיהם בדואר. המוסד לביטוח לאומי מחשב את תגמולי המילואים על-פי מניין ימי השירות שאישר צה"ל לחייל. לא נערכים תחשיבים של חלקי ימים.

קצבות נכות לילדים

חבר הכנסת א' ויינשטיין שאל את שרת העבודה והרווחה ביום י"ז בשבט התשנ"ה (18 בינואר 1995):

בכלי התקשורת דווח, כי המוסד לביטוח הלאומי לא מאשר קצבות נכות לילדים רבים אף שמדובר בילדים שנכותם קשה ביותר. הסיבה לכך היא, כי ילדים אלה לא עומדים בקריטריונים שקבע המוסד לביטוח הלאומי.

רצוני לשאול:

על-פי אילו קריטריונים קובע המוסד זכאות לקצבת נכות לילד?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

תשלום הגמלה לילדים נכים גילאי 0-18 מעוגן בפרק ביטוח נכות בחוק הביטוח הלאומי. גמלה לילדים נכים בגיל שלוש עד 18 משולמת בשל שתי עילות עיקריות: א. הילד זקוק, בגלל נכות רפואית, לטיפול יומיומי החורג במידה ניכרת מאוד מהטיפול שנזקקים לו בני גילו בתחומים של אכילה, לבישה, רחצה, הליכה בתוך הבית ושליטה בהפרשות, או שהוא זקוק להשגחה למניעת סכנת חיים, לעצמו ולאחרים. ב. הילד זקוק, בגלל מחלה קשה וממושכת, מאחת המחלות שנקבעו לעניין זה, לליווי צמוד וקבוע לטיפולים רפואיים קשים ומתמשכים, כמו למשל טיפול כימותרפי במחלת הסרטן.

עד 1991 לא שולמה גמלה לילדים מתחת לגיל שלוש. ב-1991 תוקן החוק ונקבעו קריטריונים לתשלום גמלה לילדים נכים עד גיל שלוש בהתאם לרמת הנכות ועומס הטיפולים המוטל על ההורים. בשנים האחרונות נוספו כמה תיקונים משמעותיים בתקנות. בין מקבלי הגמלה הוכללו גם ילדים עם תסמונת דאון, ילדים עם ירידה בשמיעה וילדים המאושפזים בבתי-חולים.

כדי לבחון את הנושא לעומקו עורך המוסד לביטוח לאומי בימים אלה מחקר מקיף, בשיתוף עם מכון ברוקדייל, מחקר שמטרתו לאתר את הילדים הנכים שאינם מקבלים גמלה, לבחון את הצרכים המיוחדים להם ולהציע, על בסיס המידע שיתקבל, קריטריונים שעל-פיהם תוקנה זכאות לגמלת ילד נכה.

אני מקווה שבתיאום עם משרד האוצר נצליח להגיע לקריטריונים שיאפשרו את הגדלת אוכלוסיות הזכאים.

דפוס החיים בקיבוצים

חבר הכנסת ר' נחמן שאל את שרת העבודה והרווחה ביום כ"ד בשבט התשנ"ה (25 בינואר 1995):

הקיבוצים בישראל רשומים כאגודות שיתופיות (מצורפת כתבה בנדון).

ברצוני לשאול:

1. הקיבוצים הנהיגו שכר דיפרנציאלי, מעסיקים שכירים ומחזיקים ברכוש פרטי. האם אלו פעולות חוקיות, ואם לא – מה נעשה בנושא עד היום?

2. האם הועמדו לדין חברי הקיבוצים?

3. אם לא – מדוע, ומה ייעשה בנדון?

תשובת שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

3-1. על-פי דין אין איסור להעסיק שכירים בקיבוץ, והחזקת רכוש פרטי מוסדרת בתקנוני הקיבוצים. קיבוץ עין-זיוון הוא הקיבוץ היחיד שהנהיג שכר דיפרנציאלי. בעקבות זאת הודיע רשם האגודות השיתופיות לקיבוץ, כי עליו לשנות את תקנונו.

היו"ר י' עזרן:

גברתי, סיימת בצורה מבריקה מאוד ומקוצרת. אני יודע, שגברתי השרה משקיעה מאוד בתשובות, וברצינות, וחבל שחברי הכנסת לא נוכחים כדי לקבל תשובה מפורטת. אני חושב שהם מפסידים.

הצעה לסדר-היום

הביטוח הלאומי והגיל החייב בדמי ביטוח

היו"ר י' עזרן:

רבתי, אנחנו עוברים כעת להצעה לסדר-היום מס' 6226, של חבר הכנסת סילבן שלום, בנושא: הביטוח הלאומי והגיל החייב בדמי ביטוח. בבקשה, חבר הכנסת סילבן שלום, הבמה לרשותך.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גברתי השרה, במסגרת מאבקך בעוני, במסגרת רצונך לצמצם את ממדי העוני, יש ברצונך לגייס כספים ממקורות חלופיים. אחת ההצעות שאת מתכוונת להביא כהצעת חוק היא ההצעה לגבות מגמלאים, שהגיעו לגיל הזכאות לקצבת הזיקנה, עברו אותו, והם ממשיכים לעבוד, סכומים נוספים, כדי שתוכלי לגייס אותם סכומים למלחמה בעוני. מדובר בגברים שעובדים והם בני יותר מ-70 ובנשים שעובדות והן בנות יותר מ-65. נכון להיום האנשים האלה פטורים מתשלום, ולפי הצעת החוק – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני לא האמנתי שהממשלה והשרה תומכות בהצעת חוק כזאת. זה יכול להיות?

סילבן שלום (הליכוד):

גם אני לא האמנתי, חבר הכנסת תיכון, ואני רוצה לומר לך, שכאשר פנו בנושא אמרו לי גם כן שמתקשים להאמין, בעיקר כשהשרה ידועה במשך שנים רבות – – –

דן תיכון (הליכוד):

כאשה רגישה.

סילבן שלום (הליכוד):

– – – כאחת שמגינה על הגמלאים. אני לא אומר את זה בלשון המליצה – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני אתן לך תלוש של מי שמנהל את המאבק הזה. זה לא שייך לחבר הכנסת סילבן שלום.

סילבן שלום (הליכוד):

— — כי זה באמת נכון. אבל אני חושב, שבעניין הזה היא הוטעתה, ואם לא הטעו אותה – אולי זה בגלל הרצון שלה לקחת מגמלאים חזקים יותר ולתת לשכבות חלשות יותר. אני חושב, שנעשתה טעות – טעות עניינית, טעות כשלעצמה. באמת, אחרי כל כך הרבה שנים של בניית דימוי – לא דימוי תקשורתית אלא דימוי אמיתי של מגינה על הגמלאים, הקשישים, המפגרים, של כל השכבות החלשות – אינני חושב שהיית צריכה עכשיו לספוג אותה סערה. הרי יש שאומרים: דווקא היא הציעה את החוק החדש?

אני חושב, שהיית צריכה לדאוג לצמצום העוני, אבל גם לומר לשר האוצר שיש מקורות חלופיים. אני יודע שקיבלת תוספות תקציב וזה קצת בעייתי, אני יודע שאת רוצה, בסופו של דבר, לעזור לחלשים יותר. אבל השאלה היא, אם צריך לקחת מהגמלאים. גברתי השרה, לדעתי – לא, לדעתי לא נכון לעשות את הדבר הזה.

הי"ר י' עזרן:

חבר הכנסת, למה אתה מתייחס בדיוק?

סילבן שלום (הליכוד):

נכון להיום, קצבת זיקנה ניתנת לנשים מגיל 60 ולגברים מגיל 65. אם אשה בת 60-65 עובדת, אם גבר בן 65-70 עובד – הם מקבלים קצבת זיקנה ופטורים מתשלום דמי הביטוח הלאומי כעובדים. מאחר שרוצים לממן את המלחמה בעוני, החליטה השרה להמשיך ולגבות מעובדים הזכאים לקצבת זיקנה תשלום זה. מה קורה? בלי קשר לכך שאני פוגע אולי בגמלאים ובקשישים שאין להם הרבה, אף שכאן מדובר אולי על סכומים גדולים יותר, הרי אנחנו רוצים להגיע למצב שבו ניתן תמריץ לעבודה, הרי אני רוצה שהאנשים האלה יעבדו.

הי"ר י' עזרן:

הם עובדים כמה שעות, אני חושב.

סילבן שלום (הליכוד):

הם עובדים כמה שעות, ואפילו אם הם עובדים יותר אני חייב לתת להם תמריץ חיובי לעבודה ולא תמריץ שלילי. העובדה שאני גובה מהם תשלום על זה שהם עובדים מהווה תמריץ שלילי לעבודה. אם אנחנו רוצים להגדיל את התוצר במשק, רוצים להגדיל את התפוקה, את הצמיחה – אנחנו צריכים לעודד עבודה של כולם. אם אנשים שעברו את גיל 65 רוצים להמשיך ולעבוד – הם רק תורמים.

הי"ר י' עזרן:

זזה לא בא על חשבון האבטלה? סתם אני שואל.

סילבן שלום (הליכוד):

לא, זה לא איזה מצב שהם תופסים מקום עבודה של מישהו אחר, כי העובדה שמוכנים להעסיק אותם היא סימן לכך שהם עובדים נדרשים, שהם עובדים שהתמחו בתחומם. זה לא מצב שמישהו אחר בגיל 18 או בגיל 21 מחליף אותם. הם כבר הגיעו לשיא הקריירה שלהם, והעובדה שרוצים להמשיך להעסיק אותם מעידה על כך שהם התמחו במקצועם. אפילו אם זו סתם עבודה חלקית, הם אינם תופסים מקום עבודה של מישהו אחר.

יש כאן מצב שגם לוקחים את הכסף הזה לא מאלה שעובדים עבודות חלקיות אלא מאלה שעובדים ממש ומקבלים שכר לא נמוך, יחסית. אותם אנשים הם דווקא אלה שהתמחו, הם דווקא אלה שבאמת עשו קריירה בתחום שלהם, ואם אנחנו רוצים שהם ימשיכו לתרום למשק, לא צריכים לפגוע בהם.

יש כל כך הרבה כספים שמוצאים על דברים אחרים. אני חייב לומר, אף שזה נשמע פוליטי, אף שחלק יגידו אולי שהטיעון הזה כבר נמאס, אבל אני אחזור ואומר אותו: לא יכול להיות שיש מיליארדים להעברות סקטוריאליות ואין עשרות מיליונים להעברות למען הדברים שהשרה רוצה לעשות מכל הלב ובאמונה בצדקת דרכה. אני מאמין לה, אני יודע מה כוונותיה, אני יודע מה האידיאולוגיה שלה בעניין הזה. אבל קשה לה, גם משום שהיא מקבלת סכומים מהאוצר וגם משום שהיא שייכת לאותה מפלגה. היא לא יכולה לומר את מה שאני משוחרר לומר, בצורה חופשית יותר.

הרי בסופו של דבר, אם היא אומרת שהיא תעביר 10,000 איש מעבר לקו העוני, או כמה עשרות אלפים, בסכום של 40 מיליון שהיא תגבה – הרי אילו הורידו 40 מיליון רק מההעברות לקופת-חולים ולקיבוצים, שזה מיליארדים, היא היתה יכולה להעביר 10,000 איש, כרצונה. אילו העבירו 80 מיליון או 100 מיליון מהמיליארדים הרבים האלה, לא היו היום עניים בישראל, היו פותרים את כל בעיות קו העוני. אבל מה קורה? לזה יש, ליום לימודים ארוך אין. ליום לימודים ארוך אין כסף, וכסף שיינתן לזה גם מעלה את האינפלציה. פה אין אפשרות לתת תקציב נוסף, גם כי אין כסף וגם כי זה מעלה את האינפלציה. לדברים האחרים יש.

אותי זה מטריד, אני חושב שאת כלל הציבור זה מטריד. הציבור, כשהוא רואה העברה סקטוריאלית – הוא לא אוהב אותה. אני חייב לומר: גם בתקופות שהיינו בשלטון והציבור חשב שאנחנו מעבירים כספים לגופים מסוימים, כאלה ואחרים, לא אהבו את הדבר, וטענו בפנינו שיש לנו העדפה כזו או אחרת על פני כלל הציבור. גם היום ברור שהציבור לא מבין למה יש מיליארדים לדברים מסוימים ואין לכלל האזרחים בדברים אחרים.

לכן, גברתי השרה, אני הייתי רוצה לבקש ממך שתשקלי שוב את האפשרות לממן את הדבר הזה ממקור אחר; יש אפשרות להגיע למצב שבו נממן זאת ממקור אחר. ואני בעד הגישה שלך, כי הגישה שלך בעצם אומרת: לא עוד אוניברסליות. את רוצה לקחת מהגמלאים החזקים יותר ולהעביר לעניים, לחלשים יותר.

דן תיכון (הליכוד):

למה מהגמלאים?

סילבן שלום (הליכוד):

מבחינה עקרונית גישה זו מקובלת עלי. זאת אומרת, אני לא חושב שצריך לתת קצבת ילדים לעשירים מאוד. אין שום סיבה שהם יקבלו עוד 500 שקל קצבת ילדים, שום סיבה שבעולם, וכך זה לגבי דברים רבים אחרים. הדברים אמורים גם לגבי קצבת זיקנה. יש כאלה שהם עשירים כקורח ומקבלים כל חודש קצבת זיקנה. הרי זה צחוק. זה קיים בגלל הכלל של האוניברסליות. נותנים לכולם בלי לבדוק את רמת ההכנסה – וזה נוגע לשכר לימוד חינוך, זה נוגע לקצבאות זיקנה וילדים ולכל מה שאתה רוצה, אדוני היושב-ראש. אני חושב, שהדבר היה צריך להיעשות על-פי אמת מידה של מבחן הכנסה, כי מי שנהנים מכך הם רק אלה שיש להם לעומת אלה שאין להם. הגישה העקרונית מקובלת עלי, אבל גמלאים – זה לא העניין. זאת אומרת, החלפת הכלל של האוניברסליות במבחן הכנסה לא צריכה לחול על גמלאים. הגישה האוניברסלית צריכה לחול על הרבה דברים אחרים, אבל לא על גמלאים.

לכן אני חושב, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרן:

מדובר על 21% של הביטוח הלאומי? כמה גובים?

סילבן שלום (הליכוד):

השרה תאמר את הסכום.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני אומר את הסכום.

סילבן שלום (הליכוד):

אומנם זה לא סכום רציני, זה נחשב סכום קטן כביכול, אבל בשביל גמלאי כל סכום הוא סכום. ועוד, אני לא רוצה בשום פנים ואופן להגיע למצב שאני מטיל מס על עבודה. מה עדיף לי, שהוא ישב בבית ולא יעשה דבר? לא. גם השרה לא רוצה את זה. לכן את צריכה לקחת את הכספים האלה ממקורות אחרים – ואני רוצה לעזור לך, וחבל ששר האוצר לא כאן.

אינני רוצה שתוותרו על המלחמה בעוני; היא מלחמה חשובה, וחשובה מאוד – לך, לו, לכולנו, לחברה הישראלית כולה, משום שאנחנו לא רוצים שיהיו עניים. למשל, אתמול היית בבאר-שבע, ולצערי הרב, העיר הזאת הפכה לעיר שמספר העניים בה הוא הגדול ביותר בישראל, אף שיש בה למעלה מ-160,000 תושבים וכמעט שאין שם אבטלה – אני רוצה שתדעי זאת, גברתי השרה. למרות זאת יש שם, לצערי הרב, שכבת עוני מאוד רחבה. אני רוצה שזה לא יקרה. אני רוצה שהם יעלו מעל לקו העוני, אבל את צריכה לעשות את זה באמצעים אחרים.

לכן, תעזבי את החוק הזה, תשקלי זאת שוב, תחשבי שמהבחינה הזאת יש לך אפשרות לעשות זאת בדברים אחרים. לא הייתי מציע לך לעשות העברות בתוך המשרד, אבל גם זה לא דבר שיש לפסול אותו על הסף, ואם תיתני גם לגמלאים את האפשרות להמשיך ולהיות פטורים מאותו תשלום וגם להעביר לעניים, נצא כולנו נשכרים. כפי שאני מכיר אותך, אני יודע שתשקלי שוב את העניין הזה.

היו"ר י' עזרן:

תודה. בבקשה, גברתי השרה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מתכבדת להשיב על הצעה דחופה לסדר-היום של חבר הכנסת סילבן שלום. בהצעתו מתייחס חבר הכנסת שלום לכוונת המוסד לביטוח לאומי לבטל את הפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי שהיה קיים עד כה לגבי עובדים – גברים בני 65-69 ונשים בנות 60-64, הממשיכים לעבוד. לא מדובר בגמלאים שחוזרים לעבודה לאחר שיצאו לפנסיה.

דן תיכון (הליכוד):

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

דקה, דקה. אני מבקשת.

היו"ר י' עזרן:

זו הבהרה חשובה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בוודאי. אני יודעת, אדוני היושב-ראש, שאתה גם רגיש לנושאים האלה וגם מקשיב, ואתה יודע את יחסי ואתה יודע את דעותי.

אני רוצה להדגיש: מדובר בעובדים ולא במי שיצאו לגמלאות.

אני רוצה לומר עוד דבר, אדוני היושב-ראש ורבותי חברי הכנסת: מס הכנסה – משלמים. אף אחד לא מערער.

עכשיו אני רוצה לחזור ולהביא עובדות לגופו של עניין. ראשית, אני רוצה להבהיר את מטרת המהלך. אני מבקשת להדגיש כבר עתה, כי מדובר בביטול חלק מן הפטור, ולא בביטול הפטור במלואו, ורק למי שהכנסותיו עולות על סכום מסוים, וזאת אפרט בהמשך.

מטרת המהלך היא לממן חלק מן התוכנית המשלימה לצמצום ממדי העוני, שאותה אביא בקרוב למליאת הכנסת לקריאה ראשונה. תוכנית זו היא המשך לתוכנית הראשונה, שכבר עוגנה בחקיקה והופעלה באוגוסט 1994. עלות התוכנית המשלימה כ-120 מיליון שקלים לשנה מלאה, ואני שמחה להודיע – וזה לא קורה כל יום – שהאוצר יישא ברובה, ב-80 מיליון שקלים.

רבתי חברי הכנסת, אני רוצה להבטיח ששקלנו היטב – היו לי הרבה היסוסים והרבה שיקולים – את החלופות השונות למימון התוכנית. כידוע, הצעתי, וזו היתה הצעתי, שמקור המימון העיקרי – ואתה הזכרת זאת, חבר הכנסת סילבן שלום – יהיה מיסוי קצבאות הילד הראשון והילד השני במשפחות שלהן עד שלושה ילדים, לא מעבר לזה, והמצויות בעשירון העליון, שלפי החישוב שלנו מתחיל רק בהכנסה של 12,000 שקל ברוטו לחודש.

לצערי, כך טוען האוצר – ואני קיבלתי את מה שאמר האוצר, וזו כבר פעם שנייה, ואני עשיתי את זה פעם שנייה השנה – מנגנוני המיסוי הקיימים אינם ערוכים לבצע את המיסוי שם בצורה יעילה וצודקת. לכן הוחלט, כאמור, כי רוב המימון יבוא מתקציב המדינה, וחלקו – משינויים במערך הגבייה של המוסד לביטוח לאומי.

בהשוואה לחלופות אחרות בתוך מערכות הגבייה של המוסד לביטוח לאומי, ביטול החלקי של הפטור מביטוח לאומי לעובדים האלה הוא, לפי דעתי, חלופה צודקת. כיום ניתן הפטור מתשלום דמי ביטוח למבוטחים: מגיל 65 עד 69 לגבר, ובגיל 60 עד 64 לאשה, הממשיכים לעבוד.

אני מבקשת לשים לב לנתון הזה: עובדים המשתכרים פחות מ-3,049 שקלים ליחיד, ו-4,178 שקלים לעובד שלו בן זוג התלוי בו, ימשיכו וייהנו מהפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי גם בעתיד, והם הרוב המכריע, אדוני היושב-ראש. על-פי התיקון המוצע, רק בעלי הכנסות העולות על סכומים אלה יהיו חייבים בתשלום דמי ביטוח.

אני מבקשת לציין, שמבוטחים אלה יהיו זכאים להנחות משמעותיות בדמי הביטוח שיתבקשו לשלם. כך, למשל, שכיר יחיד בגיל המותנה, המשתכר 4,178 שקלים בחודש – דהיינו, בגובה השכר הממוצע היום במשק – ישלם 109 שקלים לחודש בלבד, לעומת 158 שקלים ששילם לפני הגיעו לגיל המותנה.

נוסף על כך, אדוני היושב-ראש, מבוטחים אלה, הדוחים את פרישתם, צוברים זכות לקצבה מוגדלת בשיעור של 5% לשנה ותוספת ותק של 2% לכל שנה.

רבותי חברי הכנסת, נכון שיש בתיקון המוצע משום פגיעה מסוימת בזכויות העובדים. עם זאת, חשוב שכולנו נזכור, כי כאשר עומד על הפרק היעד של צמצום ממדי העוני וצמצום הפערים בהכנסות, העברת משאבים מקבוצות מבוססות לקבוצות חלשות יותר באוכלוסייה מהווה, לפי תפיסת עולמי, צעד סביר וצודק.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כמה כסף זה עולה?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אנחנו מדברים על 40 מיליון שקלים.

אני, כמובן, לא אוריד הצעה כזאת מסדר-היום, ויודע זאת חבר הכנסת סילבן שלום, ואמרת זאת גם לחבר הכנסת דן תיכון.

אני רוצה להביא עוד נתונים מספר על נושא הקשישים כולו, על איזה סדר גודל אנחנו מדברים, וכמה מהקשישים, רבותי חברי הכנסת, חיים מתחת לקו העוני. אני רוצה לומר לכם, ש-33 מרכזי-יום לקשיש פועלים היום ברחבי הארץ, ובמסגרת התוכנית הרב-שנתית שהתחלתי אותה בשנה שעברה, ב-1994, מוכפל מספר מרכזי-היום. מי שהיה במרכז-יום לקשיש יודע, שהוא השירות הקהילתי המעולה והטוב ביותר שאפשר לתת לקשישים בקהילה. אין רבים כאלה בעולם. המספר הוכפל. ב-1994 הוכפלו מספר המרכזים מארבעה לשמונה. עד 1997, כולל 1994, יוקמו 33 מרכזי-יום נוספים.

אני גם שמחה לומר לכנסת, שבפגישה שהיתה לי עם יושב-ראש מפעל הפיס ועם מנכ"ל מפעל הפיס נענה מפעל הפיס לבקשתי להגדיל ב-40% את תקציבו לבניית מועדונים חדשים לקשישים ברמה גבוהה יותר – בתקציבים לשיפוצים. רק השנה אנחנו עומדים להקים אתם 20 מועדונים.

אני רוצה לומר לכם, רבותי חברי הכנסת, שבמסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי נהנים כל הקשישים בישראל, כ-545,000, מהקלות משמעותיות.

אני רוצה, חבר הכנסת סילבן שלום, שתטה אוזנך בנושא הזה. 183,000 קשישים ושירים, מהם כ- 70,000 קשישים שחיים מתחת לקו העוני – אני רוצה שנדע על אלו מספרים בתוך אוכלוסיית הקשישים אנחנו מדברים – שהם כ-33.5% מסך הקשישים, מקבלים קצבות זיקנה ושירים עם השלמת הכנסה, כלומר שאין להם שום הכנסה אחרת, משלמים 50 שקל לחודש ביטוח בריאות. בעבר שילמה משפחה כזו 57 שקלים ליחיד ו-87 שקלים לזוג. אם הם היו מבוטחים באמצעות הביטוח הלאומי, הם שילמו 84 שקלים ליחיד ו-118 שקלים לזוג ולמשפחה. נוסף על כך, כ-362,000 קשישים, שהם כ-66.5% מסך הקשישים, המקבלים קצבת זיקנה ללא השלמת הכנסה, כלומר יש להם מקורות הכנסה אחרים, כמו פנסיה, או שהם עובדים, משלמים 94 שקלים ליחיד ו-136 שקלים לזוג. כולם. זו הורדה משמעותית לגבי כל אוכלוסיית הגמלאים והקשישים. אני רוצה לציין, שכל הקשישים פטורים מתשלום דמי ביטוח בריאות על הכנסה מכל מקור אחר, כגון פנסיה או משכורת.

אני רוצה להעיר משהו, חבר הכנסת סילבן שלום, ואני לא מכוונת את דברי אליך, כי היתה לנו באמת שיחה ארוכה, רצינית, לפני שעלינו לבמה, אתה ואני, על הנושא כולו. אתה יודע שהוא לא קל גם לי. אני קוראת גם את העיתונים. אתה יודע, גם כל איש פוליטי יודע לקרוא את הכתובת – מאין הרוח נושבת. לפני שעליתי לדוכן ביררתי. אחד ממותחי הביקורת הגדולים בנושא הזה עלי – – –

דן תיכון (הליכוד):

לפני שבוע תמכת בו.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

סליחה, אני עשיתי מה שהחליטה ועדת השרים לענייני חקיקה, חבר הכנסת דן תיכון. אני מצטערת שאני צריכה לומר זאת.

דן תיכון (הליכוד):

יש לי בקשה: אל תאמרי את זה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אני לא אומר שם, אני אומר את הסכום. שום שם אני לא אומר. הוא כבר היה אחרי גיל הפנסיה ועבד במוסד ציבורי.

דן תיכון (הליכוד):

הגדול מכולם.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

הוא השתכר 21,500 שקל לחודש. לא כל הגמלאים משתכרים שכר גבוה כל כך, אבל אנחנו נמצאים, אדוני היושב-ראש, בחברה שבה יש לנו 70,000 זקנים שחיים מתחת לקו העוני, ובמשרד שלי אין לי מאין לקצץ, חבר הכנסת סילבן שלום; המשרד שלנו ניצל 97.7% מתקציבו השוטף. אני רוצה לשבח את האוצר שעזר לנו, בייחוד שי טלמון, להעביר מסעיף לסעיף. אני הגעתי למסקנה, שגם איזו אחווה יכולה להיות בתוך אותה קבוצת אוכלוסייה, בתוך אותה מסגרת.

אני לא אסיר הצעה כמו שלך מסדר-היום. אני מציעה להעביר אותה, אדוני היושב-ראש, לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת. אני רק מציעה, דיברתי אתך גם קודם לכן, שנחבר אותה עם הדיון על הצעת החוק. תודה רבה.

סילבן שלום (הליכוד):

מתי יהיה הדיון?

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

בקרב. זה היה צריך להיות מובא ביום שני זה, אבל אני מבינה שיש הצעת אי-אמון ויש הודעת ראש הממשלה על מינוי שרים, לכן זה נדחה בשבוע ימים, לעוד שבועיים. אני לא מעלה על הדעת שממילא זה היה מייד מגיע לדיון, לפי ניסיוני כיושבת-ראש הוועדה, לכן אני יודעת שאני לא מבקשת ממך בקשה שקשה לעמוד בה. תודה.

היו"ר י' עזרן:

תודה רבה. יש הצעה להסיר – של חבר הכנסת דן תיכון. הצעתו של חבר הכנסת ונונו, להעביר את ההצעה לוועדה, נופלת, כמובן.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, גברתי השרה, אני פונה אלייך בקריאה של הרגע האחרון. נדמה לי שאת עושה טעות. כמרכז הליכוד בוועדת הכספים הרי אני צריך לשמוח כל פעם שהקואליציה, שהממשלה, עושה טעויות בממדים כאלה. אבל כאזרח המדינה עם קצת אחריות אני פונה אלייך בקריאה של הרגע האחרון: עצרי, עצרי, את טועה.

מה מצבם של הגמלאים במדינת ישראל? כשהם פורשים לגמלאות, נניח במיטבם, הם מקבלים 70% מ-40%, שהרי חלק ממרכיבי השכר נשמטים לצורך תשלום גמלאות.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אבל אלה לא גמלאים, הם עובדים.

דן תיכון (הליכוד):

זה נכון. כולם נזקקים לעבודה נוספת כדי להמשיך ולשמור על רמת חייהם. ומה את עושה? את ממסה אותם על-פי כללים משלך – 3,000, 4,000 שקל. אני אומר לך, שלעתים הסכומים הנוספים הללו מרחיקים אותם מרמת החיים שהם חיו בה לפחות עד גיל 60 ו-65, בהתאמה. אני בטוח שאת עושה טעות נוראית. בואי פעם אחת לישיבת ועדת הכספים ותראי לאן ועל מה זורם הכסף – לא היית מציעה את ההצעה שלך.

היו"ר י' עזרן:

אבל הוא לא זורם למשרד שלה.

דן תיכון (הליכוד):

אתן לך דוגמה. אנחנו מוכנים להירתם לעניין ולמצוא מקורות – – –

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אם תמצאו לי 40 מיליון שקל – – –

דן תיכון (הליכוד):

– – – באמצעות מס הכנסה. אני לא יודע אם 40 מיליון, אבל אנחנו מסוגלים למצוא לך מקורות למימון העניין. אל תיגעו בגמלאים. למען השם, אל תיגעו בגמלאים. זו טעות, טעות נוראית.

היו"ר י' עזרן:

תודה; "אל תגעו במשיחי ובנביאי אל תרעו".

אם יש לאדוני איזו טורייה רצינית והוא יכול להסיט קצת את אפיק הזרימה למשרד העבודה והרווחה, יאמין לי שהשרה לא תטיל שום וטו, והיא לא תעמיד סכר. נו, אז מה לעשות?

דן תיכון (הליכוד):

איך אומרים? יעשו את הטעויות האלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אתה צריך לשמוח.

דן תיכון (הליכוד):

להגיד לך את האמת? כאיש האופוזיציה אני צריך לשמוח.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

אלה שעושים את המהומה הם לא מצביעי הליכוד.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מצביעים כעת על הטעות...

דן תיכון (הליכוד):

מה זה חשוב? הם גמלאים.

היו"ר י' עזרן:

אנחנו מצביעים. מי בעד? מי נגד?

קריאה:

על מה?

היו"ר י' עזרן:

מי בעד העברת ההצעה לסדר-היום לוועדה?

הצבעה מס' 17

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 6

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

לא הספקתי להצביע.

דוד מנע (הליכוד):

לחצתי וזה לא נקלט.

סילבן שלום (הליכוד):

תצביע עוד פעם.

היו"ר י' עזרן:

לא, לא, אי-אפשר ככה. אני לא יכול לבטל סתם.

אם כן, יש עוד גברתי השרה, המציע כמובן וגם חבר הכנסת דוד מנע. הם שלושה.

אם כן, רבותי, אני קובע שההצעה של חבר הכנסת סילבן שלום בעניין הביטוח הלאומי והגיל החייב בדמי ביטוח אכן תעבור לוועדת העבודה והרווחה לשם ליבון ודין. תודה. ההצעה עברה בתשעה בעד, ללא מתנגדים וללא נמנעים. תודה, רבותי.

הצעה לסדר-היום

תוכנית כוללת לתחבורה הציבורית

היו"ר י' עזרן:

אנחנו עוברים לנושא הבא, הצעה לסדר-היום מס' 6204, של חבר הכנסת יוסף ונונו, בנושא: תוכנית כוללת לתחבורה ציבורית. ישיב שר התחבורה.

יוסף ונונו (העבודה):

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאני מגיע לנושא אני מבקש להגיד משפט אחד לשרה אורה נמיר בקשר לנושא הקודם, כיוון שהעליתי את הנושא בישיבת הסיעה והיתה לי שיחה עם השרה אורה נמיר בנושא הטלת דמי ביטוח לאומי על גמלאים.

שרת העבודה והרווחה א' נמיר:

זה יעלה לדיון ביום שני הבא.

יוסף ונונו (העבודה):

אני בטוח ברגישותה של השרה ובכוונתה הטובה שדמי הביטוח הלאומי לא יוטלו הפעם על הגמלאים.

אני מבקש לדבר על הצורך בראייה כוללת לגבי התחבורה הציבורית במדינת ישראל בחמש השנים הקרובות, על הצורך בתכנון כולל של כל סוגי התחבורה הציבורית – אוטובוסים, רכבת, מוניות, רכבת קלה, רכבת פרברים, בעוד מספר המכוניות הפרטיות הולך וגדל בצורה מדהימה, ובתורים הגדולים של המכוניות הפרטיות עדיין רואים את הנהג הבודד בתוך הרכב.

היו"ר י' עזרן:

אולי יטילו מס קילומטרז' וזה יפתור קצת את הבעיה.

יוסף ונונו (העבודה):

באירופה הוכח שרבים מבעלי הרכב הפרטי מוותרים על נסיעה לעבודה במכונית, כאשר יש להם אופציה של שימוש בתחבורה ציבורית הגובה מחירים זולים ועוקפת את פקקי התנועה גם באמצעות נתיבים בלעדיים.

היו"ר י' עזרן:

באירופה רכב פרטי הוא לא עניין של סטטוס, של מעמד. לצערי, אנחנו חיים בפרובינציה, ואני מדבר אתך בכל הרצינות – זו בעיה פסיכולוגית ולא בעיית תחבורה. כבוד השר לא יכול לחנך אותם.

יוסף ונונו (העבודה):

אבל בעל הרכב הפרטי יכול להחליט, שלעיר הפקוקה הוא ייסע בתחבורה ציבורית וישאיר את רכבו בבית או במקום חנייה שיוסדר לשם כך.

היו"ר י' עזרן:

ציבורי, שיראו את הרכב.

שר התחבורה י' קיסר:

הוא רק ירד מהאוטובוס, אני אומר לו: תחזור לאוטובוס. זה תהליך ארוך.

יוסף ונונו (העבודה):

המציאות היא, שבכל הערים הגדולות, בכל ערי הלוויין ובערים הבינוניות, החל מהשעות המוקדמות של הבוקר ועד לשעות המאוחרות שלו, אנחנו רואים את התופעה של הפקקים הגדולים, של הסתימה הגדולה של כל מבואות הערים מכל הצדדים ומכל הכיוונים. אנחנו רואים התפתחות של הפקקים

האלה, שהולכים ומתפשטים גם צפונה וגם דרומה, ועכשיו הגיעה התופעה עד לצומת-אשדוד. היום גם צומת-אשדוד, מכיוון תל-אביב דרומה, כבר סתום לחלוטין.

שר התחבורה י' קיסר:

התופעה תגיע גם לקריית-מלאכי.

יוסף ונונו (העבודה):

זו הדאגה עכשיו, שהתופעה מתקרבת במהירות גם לצומת קריית-מלאכי ועוד תגיע גם לבאר-שבע.

היו"ר י' עזרן:

אבל מלאכי הוא אחרון הנביאים, כבודו יודע את זה, אין יותר.

יוסף ונונו (העבודה):

התופעה של תורים ארוכים של המכוניות הנוסעות בקצב של מטר או כמה מטרים בדקה הולכת והופכת חזון נפרץ. אני כבר לא מדבר על הנסיעות בתוך גוש-דן עצמו, מפתח-תקווה לתל-אביב, מרמת-גן לתל-אביב, מראשון-לציון לתל-אביב. גם נסיעות אלה לוקחות הרבה זמן – ועצבים.

לכן, בתקופה המודרנית, עם הטכנולוגיה המתקדמת, אנחנו הופכים יותר ויותר שבויים, בני ערובה בידי הקדמה, וכאילו מהדבר הזה, מהפקק, אין מושיע. זה קורה דווקא בשנים, שבהן ההשקעות בתחבורה, בכבישים, במחלפים גדלו בצורה משמעותית ביותר. רק בשנה האחרונה אנחנו מתקרבים ל-2 מיליארדי שקל השקעות בתחבורה, וחשבנו שעם פתיחת המחלפים ועם הרחבת הנתיבים תהיה נחת רוח בנסיעה, אבל מסתבר שהישועה עדיין מאחרת לבוא בנושא הזה.

היו"ר י' עזרן:

אבל זה הוסיף הרבה.

יוסף ונונו (העבודה):

כמובן. אני אומר, למרות כל ההשקעות, למרות המחלפים והנתיבים שנפתחו, נושא הכניסה לערים והנסיעה לכל הערים – גם לחיפה, גם לתל-אביב וגם לירושלים – בשעות הבוקר, הולך ונעשה קשה

מיום ליום. אין ספק, שאם נחשב את הנזק של כל הדבר הזה בשקלים, הוא יגיע להרבה מאוד מיליארדים של שקלים – נזק כתוצאה מכל הפקקים.

לכן הפתרון יכול להיות במתן עדיפות, בדחיפה לפיתוח התחבורה הציבורית לסוגיה. סיירנו ב"אגד", ובעבר היינו אורחים של רשות הנמלים והרכבות, נסענו ברכבת החדשה שהוזמנה ובחלק מהנתיבים היא כבר נוסעת. אין ספק שתכנון משולב וכוללני של כל סוגי התחבורה הציבורית יכול לפתור את בעיית הפקקים בערים הגדולות. אין ספק, שהמשך המצב הקיים יכול להביא גם להתמוטטות התחבורה הציבורית, כי גם לתחבורה הציבורית לא יהיה מקום לנסוע, גם היא תיסתם.

אשר למדיניות התעריפים בתחבורה הציבורית, אנחנו עדים לכמה וכמה העלאות תעריפים, העלאות משמעותיות מאוד; ואני מבין, שלקראת מרס תהיה העלאה נוספת של תעריפי הנסיעה בתחבורה הציבורית. העלאות אלה עלולות להרחיק את הנוסעים הפוטנציאליים במקום לקרב אותם, ואף להרחיק את נהגי הרכב הפרטי, שרוצים, אולי, לנסוע בתחבורה הציבורית.

גם האירועים האחרונים, אירועי הטרור באוטובוסים, הוסיפו, לצערנו, רתיעה מנסיעה באוטובוסים; על-פי הנתונים של "אגד" יש ירידה במספר הנוסעים באוטובוסים.

כמובן, יש גם נושא המוניות – והשבוע העברת את התיקון לפקודת התעבורה – מס' 38 – לגבי המוניות, לגבי המכסות, לגבי האגרה למוניות – אין ספק שנושא זה יכול להוסיף, במיוחד כאשר שחררת 1,500 מספרים לשכירים ו-500 לשנה, אבל עדיין יש הרבה מאוד טענות לנהגי המוניות מבחינת התשתית, מקומות החנייה, כאשר הבעיה העיקרית היא שאין מקום חנייה למוניות סמוך לתחנות המרכזיות, דבר שיכול להפריע בבחירה החופשית של הנוסעים.

אשר לרכבת – אף שהתרשמנו בסיור מהמפות ומהחבורות היפות, נושא הרכבת עדיין מדדה; אין רואים פריצת דרך שבה תהפוך הרכבת להיות – – –

היו"ר י' עזרן:

במקום שאני מתגורר בו, בראשון-לציון, דומני שלמוניות שם יש זכות עצירה לשם הורדת נוסעים והעלאת נוסעים בכל תחנה של "אגד". אם כך, למה הטענות?

יוסף ונונו (העבודה):

הטענה היא שבאזורים של התחנות המרכזיות בערים הגדולות אין להן מקום משלהן.

היו"ר י' עזרן:

כלומר, ליד תחנות מרכזיות. זה משהו אחר. אבל אדוני יודע שיש להן זכות, וזה הישג גדול. היה מאבק על זה. אני רואה, שהמוניות עוצרות פעמים רבות, לוקחות את כל הקליינטים, והאוטובוס נוסע בבטחה פנים. יש להן זכות לקחת נוסעים. זה הישג גדול. לא שאני מתנגד, חלילה, רק רציתי להבין. אתה אמרת שאין להן זכות בכלל.

יוסף ונונו (העבודה):

יש הרבה זכויות, אבל יש גם הרבה בעיות. אחת הבעיות שעלתה היא, שבגלל העדר מקומות חנייה יש להם בעיות עם המשטרה, רפורטים, דוחות חנייה.

היו"ר י' עזרן:

אתה מדבר על מקומות שהם צמודים לתחנות המרכזיות. זה משהו אחר.

יוסף ונונו (העבודה):

אני יודע שיש פרוגרמה לגבי הרכבת בארץ, אבל אני מבין שזה עדיין לא מתקדם בקצב שנדרש.

שר התחבורה י' קיסר:

יוסף ונונו (העבודה):

כן, כן, בסדר, זה חלק מנתיב. אנחנו רוצים לראות שהרכבת תהיה חלק אינטגרלי בכל נתיבי הארץ בערים ומחוץ לערים, שבכל מקום ומקום אני אוכל להחליט אם לנסוע ברכבת, באוטובוס או במונית. הלוואי שנגיע למצב כזה, שבו נוכל להחליט באופן חופשי, ולא ניאלץ לנסוע 4 קילומטרים עד שנגיע לתחנה, ואז הרכבת תגיע אולי כעבור כמה שעות.

אם נוכל להציע תחבורה ציבורית שתשלב אוטובוסים, רכבות ומוניות ותהיה במחירים נוחים ובזמנים סבירים, אין ספק שנוכל לראות מעבר של נהגים רבים מרכבם הפרטי אל התחבורה הציבורית.

אני קורא לשר התחבורה לקבוע את הצוות, גם את צוות ההיגוי – אולי כבר הקמת, אני רוצה לשמוע – אשר יציג תוכנית כוללת לתחבורה הציבורית לסוגיה, תוכנית שתהיה בת-ביצוע, ובתוך חמש שנים נוכל להגיע לכך שהתחבורה הציבורית אכן זורמת, ונהגים רבים הנהגים ברכב פרטי עוברים לתחבורה הציבורית.

היו"ר י' עזרון:

תודה לחבר הכנסת ונונו. בבקשה, אדוני השר.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, יכולתי לומר שאני מסכים לרוב דבריו של חבר הכנסת ונונו בהצעתו לסדר-היום. אך אינני מסכים לדבריו בשאלתא שהוא שלח בכתובים – שאין תוכנית, שאין ראייה כוללת בנושא. זה היה נכון אילו הוא היה משתמש בלשון עבר.

אני לא נוהג למתוח ביקורת מעל במה זו, לא על ממשלות קודמות ולא על שרים קודמים אלא אני מתרכז בביצוע העבודה. כאשר באתי למשרד לא היתה למדינת ישראל, לצערי, תוכנית אב לתחבורה ולא היתה תוכנית לתחבורה ציבורית. גם להרבה יישובים, רשויות גדולות וקטנות, לא כולן, לא היתה תוכנית אב לתחבורה.

ראשית חוכמה – מחשבה תחילה. אין יישוב שאני בא אליו ונדרש לסייע לו ומממן את רוב העבודות בתחום התחבורה, שאני לא תובע ממנו שתהיה לו תוכנית אב לתחבורה – מה הן מטרותיו. לא ייתכן שקודם יבנו בתים ואחר כך יתברר שצריך כביש או צריך רכבת אך כבר מאוחר וכבר אי-אפשר לבצע זאת.

אנחנו ממהרים עכשיו להגיש תוכניות מגירה כדי לתפוס חלקות קרקע בטרם יהיה מאוחר מדי ובטרם נמצא את עצמנו במצב, שבו גם אם אנחנו רוצים לעשות אנחנו כבר לא יכולים, או שזה כרוך בהפקעות, בפיצויים ובהארכת הזמן. ברוך השם, היום עובדים על תוכנית אב לתחבורה לכל מדינת ישראל.

בחלקו נובע הדבר מכך שאפילו האחריות לרשת הכבישים איננה ממוקדת בידי גוף אחד, שלא לדבר על כל אמצעי התחבורה. לכן אנחנו היום בהחלט פועלים, כפי שאומר חבר הכנסת יוסי ונונו, בתפיסה כוללת. היום עובדים שלושה צוותים, קודם כולל לשלושת המרכזים הגדולים – אזור תל-אביב רבתי, אזור חיפה רבתי וירושלים – כדי לתכנן את מה שאני קורא אינטגרציה גיאוגרפית. שהרי לא די בכך שברשות מסוימת הכבישים מסודרים, כי המכונית נוסעת ואיננה יודעת גבולות. אם האיש נוסע במכוניתו מרחובות לתל-אביב דרך ראשון-לציון, ובה הכבישים מסודרים – זה לא עוזר לו כהוא זה, כי הוא רוצה להמשיך מראשון-לציון לתל-אביב נתקע. לכן אנחנו מנסים לחפש אינטגרציה גם גיאוגרפית וגם פונקציונלית. כשאני אומר אינטגרציה פונקציונלית, כפי שאמר חבר הכנסת יוסי ונונו, פירוש הדבר גם אוטובוס, גם מונית, גם שירות מונית וגם רכבת.

אגיד יותר מזה, אנחנו מפתחים עכשיו שימוש בהובלה אווירית כחלק מסיוע לרשת התחבורה. אומנם לא כל אדם יכול להשתמש במטוס – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא צריך להגזים. באמצעות מטוסים נחלץ את המדינה מן הפקק?

שר התחבורה י' קיסר:

אינני מגזים. סימנו 20 מנחתים, ואני גאה על כך שהיום אנשי עסקים ותיירים – נכון, זה לא ל"עמך", עדיין לא – משתמשים בהם. כשאדם רוצה להגיע מחיפה למשרדי הממשלה בירושלים – ויושב פה חברי חבר הכנסת שאול עמור ממגדל-העמק והוא יכול לספר, שבמקום לנסוע שלוש שעות הוא מגיע היום לירושלים בתוך חצי שעה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני השר, באירופה ובארצות-הברית מקובל היום מאוד, שעל גגות בתי-המלון המרכזיים הגדולים יש מנחת כדי להוביל לכל המקומות המרכזיים.

שר התחבורה י' קיסר:

תכננו 20 מנחתים בגליל ובנגב, ואנחנו מאשרים מוניות אוויר למי שיכול לעמוד בתנאים הבטיחותיים. כבר יש סידורים קבועים – ביום ראשון לוקחים קבוצה למפעל X וביום חמישי מחזירים אותם. אנחנו גאים על כך שזה ניתן לעובדים, לאנשי מקצוע, ובעיקר לתיירים; אנחנו רוצים שהם יראו את כל הארץ ולא רק את מרכזה, שיראו את הגליל, את הנגב ואת ירושלים, והם יכולים היום להשתמש אפילו במטוסים.

אנחנו גם עורכים סקרי תחבורה המיועדים לשמש בסיס ומידע לתכנון טוב יותר של התחבורה הציבורית. אני הקימותי מינהלה לתחבורה הציבורית באזור המטרופולין של תל-אביב, שכוללת את כל ערי הלווין של תל-אביב. יושב-ראש ועדת ההיגוי הוא ראש עיריית תל-אביב, רוני מילוא, ואתו כל ראשי הערים, כדי לתכנן ביחד תוכנית אינטגרציה של התחבורה הציבורית על כל חלקיה וגווניה.

אתן דוגמה – חיפה. יש שם ה"כרמלית". אתה נוסע ב"כרמלית", יוצא בתחנה הסופית, אתה יוצא לשום מקום, מסתכל לשמים – שום מקום. הולך 500 מטר – יש תחנה מרכזית, אבל איך מגיעים אליה? הולך עוד 500 מטר – יש תחנת הרכבת. אפילו בחיפה לא עשו אינטגרציה בין שלושה סוגי תחבורה. היו יכולים להעלות במאות אחוזים את מידת השימוש בתחבורה הציבורית, אילו רק חיברו את ה"כרמלית" עם הרכבת ועם התחנה המרכזית; ואמצעי תחבורה אלה כולם מצויים, לא צריך להמציא אותם, אלא שאיש לא חשב איך לחבר זה לזה ולא קירב זה אל זה והם רחוקים זה מזה.

לכן אנחנו החלטנו להקים מינהלות לתחבורה ציבורית, אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר י' עזרון:

אני מקשיב לך, אדוני, מלה במלה, תדע לך, רק מה? – יש לי פה הפרעות מהצד הזה.

דן תיכון (הליכוד):

העוזרים.

היו"ר י' עזרון:

לא, אבל לא אמרתי מלה. הכוונה שהפסקתי להקשיב לו, נכון?

שר התחבורה י' קיסר:

אני אומר, שבמקרה דן אנחנו החלטנו להקים מינהלות לתחבורה הציבורית, שתתכננה את התחבורה הציבורית על כל גווניה, כולל אוטובוס, מונית, רכבת ונתיבים מיוחדים לתחבורה הציבורית.

חבר הכנסת יוסף ונונו, השנה נכשיר 50 קילומטר נתיבים לתחבורה הציבורית, חלק מהם יהיו נתיבים בלעדיים, כמו שיש מול הקריה, מה שקוראים בלועזית: bus way, ויש לנו תוכנית של שלוש שנים – – –

דן תיכון (הליכוד):

זאת תוכנית ישנה – – –

שר התחבורה י' קיסר:

תסלח לי, לא ישנה. אני מצטער, אני לא יודע למה אתה מדבר על ישנה – – –

היו"ר י' עזרון:

החוכמה זה ליישם אותה.

דן תיכון (הליכוד):

יישמו.

שר התחבורה י' קיסר:

תסלח לי, קודם כול זה לא נכון. לצערי – – –

היו"ר י' עזרון:

היו מסלולים לתחבורה ציבורית.

שר התחבורה י' קיסר:

יש. אני מדבר על זה שעכשיו עשינו תוכנית. אתה לוקח קטע, יש לו תחבורה ציבורית, יש לו נתיב מיוחד, ובזה הוא נגמר. אנחנו רוצים, לדוגמה, לעשות מפתח תקווה בואכה תל-אביב כל המסלול – – –

היו"ר י' עזרון:

רצף.

שר התחבורה י' קיסר:

– – – אז אין לו ערך. אחרת אין יתרון לאוטובוס, או לאורך כל רחוב ההסתדרות בחיפה עד העיר עצמה. אם אין רצף – אין ערך לתחבורה הציבורית. לכן במקרה הזה לקחנו ותכננו עם המכון לתכנון התחבורה כדי לקבוע נתיבים מיוחדים לתחבורה הציבורית – – –

היו"ר י' עזרון:

חבר הכנסת, אני עובד לפי כרונומטר, ולשר יש עוד שלוש דקות, לידיעתך.

שר התחבורה י' קיסר:

מה קרה?

הי"ר י' עזרן:

זה נכון, גם השרים מוגבלים.

שר התחבורה י' קיסר:

אני עומד בזמן.

הי"ר י' עזרן:

זה מה שאני אומר לו. אדוני יש לו עוד שלוש דקות, ואולי קצת צ'ופר. מה יש? ההוא מאריך לנו נתיבים, אז אנחנו נהיה – – – נתיבים. חבר הכנסת, זה הולך לפי כרונומטר, לא סתם אני אומר. אם יש שאלה – אני עונה. חלילה, אמרתי אם יש.

שר התחבורה י' קיסר:

חבר הכנסת דוד מנע, למה תמנע ממני לתת תשובה?

דוד מנע (הליכוד):

אני מונע?

הי"ר י' עזרן:

הוא לא מנע, הוא גם לא יכול למנוע.

שר התחבורה י' קיסר:

אני רוצה להגיד – – –

היו"ר י' עזרון:

אל תמנע – טוב מבעליו.

דן תיכון (הליכוד):

כל עוד אתה מדבר, בינתיים סגרו את מגן-דוד-אדום. יש פחות מכוניות – – –

היו"ר י' עזרון:

סליחה, זה לא על חשבון הזמן.

שר התחבורה י' קיסר:

הרחבתי מאוד את השימוש בכרטיס "חופשי חודשי", כי כשאדם קונה כרטיס כזה הוא קשור כל החודש לתחבורה הציבורית. הרחבנו בשימוש בכרטיס "חופשי חודשי" והיום אנחנו הולכים לכרטיס משולב: "אגד" – "דן" – רכבת; כשאנשים ילכו על-פי אזורים. הסדרנו את ענף המוניות. אתה הזכרת, כבוד היושב-ראש יודע, שבראשון-לציון ובמקומות רבים עבדו אנשים ללא שום סדר, ללא חוק, "חאפרים", קווים לא מאושרים, ואני החלטתי לעשות סדר בכל המערכת הזאת ואני מכניס לאט לאט דבר שאיננו קיים ברוב ארצות העולם – המונית הופכת לשירות, לאוטובוס קטן. כשאתה רוצה מונית – אין, כי הוא הלך להתחרות עם האוטובוס. לכן יש ירידה בנסיעה באוטובוסים, על כל חלקיה, ומוניות נדירות, והרבה מחליפים את האוטובוס ומשתמשים במונית – – –

היו"ר י' עזרון:

מיני-אוטובוס.

שר התחבורה י' קיסר:

אני החלטתי לעשות, איך אומרים, בגבולות פתוחים ומוסכמים, להסדיר את הנושא הזה לאלה שמתקיימים שנים, לאפשר להם לנסוע בקו, לאפשר להם תחנות, כיוון שזה משרת את הציבור ומקל על התחבורה הציבורית.

אמרת, בצדק, רק השבוע אישרנו, אדוני – עוד שתי דקות. רק השבוע אישרנו את חוק המוניות, שיזרים 1,500 מוניות לציבור, ואני חושב שזה חלק מהמערך של התחבורה הציבורית.

אני רוצה להגיד מלה על הרכבת. אנחנו הולכים למהפכה, וראשיתה ישנה. הרכבת מנתניה לתל-אביב – פעם יצאו 28 רכבות ביום, היום יוצאות 59 רכבות ביום. כשאנחנו מכפילים את המסילות, הרי יש אפשרות להגביר את התדירות ולדייק בזמני היציאה, וזה אחד הסממנים של שימוש ברכבת. אנשים מעדיפים נסיעה ברכבת על נסיעה באוטובוס כיוון שמבחינה פסיכולוגית, כפי שאמרתי, האדם רק ירד מהאוטובוס, הוא לא רוצה לחזור לאוטובוס. לעומת זאת, השימוש ברכבת – גם המעמד הבינוני משתמש ברכבת. היום יש שני קווים מאוד פופולריים, רחובות-תל-אביב ונתניה-תל-אביב. אין לנו ציוד. גם פה יש מחסור, ואנחנו הזמנו ציוד – – –

הי"ר י' עזרון:

יש קיצור בזמן הנסיעה?

שר התחבורה י' קיסר:

20 דקות. היום ב-20 דקות מגיעים. בשבילם זה פשוט א מחיה, כמו שאומרים. לכן אנחנו הזמנו ציוד, והוא יגיע, אין לנו על המדף ציוד כזה, והוא יגיע רק בסוף 1995. אנחנו משפצים את כל הקרונות הישנים והופכים אותם למודרניים, בלי יוצא מן הכלל, כדי לעודד את השימוש של הציבור ברכבת.

דבר לפני אחרון; אנחנו סימנו 20 מרכזי תחבורה בארץ, הגדול ביותר בהם בצ'ק-פוסט, והוא יהיה על בסיס יזמות, לא מכספי מדינה, ותהיה בו תחנה לרכבת, אוטובוס, מוניות, בצ'ק-פוסט בחיפה. כמוהו יהיו לנו 20 מרכזי תחבורה בארץ, כמה מהם כבר ישנם, שמשלבים בהם את העסקים עם תחנה מרכזית על בסיס יזמות ולא תקציב מדינה.

דבר אחרון; נכון שיש בעיה עם הסובסידיה, אבל הכנסת אישרה, ואני כחבר הממשלה קיבלתי את ההכרעה. לשמחתי הגענו להסכמה לפחות עם "דן", עם "אגד" עדיין לא הגענו להסכמה, כיוון שאנחנו רוצים לקדם התייעלות של 2%, והממשלה החליטה רק לעדכן את זה פלוס 1% ריאלי – מקדם ההתייעלות. אנחנו לא נעלה, באופן ריאלי, את המחירים. ב"דן", הם אפילו ירדו קצת. עם "אגד" עדיין יש לנו ויכוח, כי יש להם הסכם חתום, ואנחנו צריכים לבדוק אם אפשר ללחוץ עליהם שיספגו את ה-1% הזה, ועל-ידי כך אנחנו רק נעדכן את המחירים ולא נעלה אותם.

אני מסכים, הנושא חשוב מאוד, אין לי שום בעיה אם חבר הכנסת יוסף ונונו יסכים שהמשך הדיון יהיה בוועדת הכללה. בלאו הכי שם דנים בנושאי תחבורה, וחוק שחתמו עליו 90 חברי כנסת, זה המקום הראוי להמשיך את הדיון בו.

הי"ר י' עזרון:

תודה, אדוני השר. בבקשה, חבר הכנסת דן תיכון, שרצה להסיר.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, זה היה תיאור יוצא מן הכלל מה עושים – – – ואני שואל את עצמי, מי יחליף אותי כל בוקר מן הפקק. אני בסך הכול רוצה להגיע כל בוקר מרמות לכנסת ונחנק – – –

היו"ר י' עזרן:

כמה זמן לוקח לך?

דן תיכון (הליכוד):

אני נלחם במשך 40 דקות פגוש מול פגוש כדי להשתלב בתחבורה שמגיעה מתל-אביב לירושלים – – –

היו"ר י' עזרן:

תגיע יותר מאוחר.

דן תיכון (הליכוד):

אני נוסע ב"נתיבי איילון", אני מחפש את הנתיב הפנוי, כל פעם מזיזים אותי מימין לשמאל, תאונות דרכים, אין תמרורים, אין שום דבר, ואני נוסע לחיפה – כביש מצוין, שלושה מסלולים – – –

היו"ר י' עזרן:

אז – – – בכנסת. הרי אתה מתמיד גדול.

דן תיכון (הליכוד):

רק רגע. פתאום מסלול אחד, השלושה הופכים לאחד, האחד הופך לשניים, השניים הופכים לשלושה, והשלושה חוזרים להיות אחד.

אדוני השר, אני יכול לתת לך עצה אחת, כמנוסה. בכל העולם מחירי הדלקים גבוהים ומחירי כלי הרכב, המכוניות, נמוכים. במדינת ישראל המצב הפוך: כלי הרכב יקרים מאוד והדלקים זולים ביותר.

ואני אומר לך, שהם אינם טיפשים ואנחנו איננו חכמים. אנחנו לא נמציא את הגלגל. הם יודעים, שכאשר הדלק יקר, אנשים מעדיפים להשתמש בתחבורה הציבורית. כל עוד לא תבינו את האל"ף-בי"ת בתחבורה, לא תוכלו להתקדם, ואנחנו נמשיך להיחנק, ומי יחלץ אותנו מן הפקק?

הי"ר י' עזרן:

מי? מי? מי יבנה לנו? מי יחלץ אותנו? זו שאלה.

ובכן, רבותי, יש לנו כעת הצעה להסיר והצעה להעביר – אני מבין שהמציע מסכים להעביר, תודה – את ההצעה לוועדה.

הצבעה מס' 18

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 7

בעד הצעה שלא לכלול את ההצעה בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

הי"ר י' עזרן:

שבעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שההצעה לסדר-היום מס' 6204, של חבר הכנסת ונונו, תעבור לוועדת הכלכלה לשם ליבון ודיון וחילוץ מהפקק.

הצעה לסדר-היום החלטות וביטויים הנוגעים לציבור הדתי במרכז פתוח בבית-שמש

הי"ר י' עזרן:

הצעה לסדר-היום מס' 6238: החלטות וביטויים הנוגעים לציבור הדתי במרכז פתוח בבית-שמש – של חבר הכנסת הרב רביץ. ישיב סגן שר הבינוי והשיכון אלכס גולדפרב.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני סגן השר, אינני יודע מה תשיב לי, אבל אני מברך אותך על כך שזו הפעם הראשונה שאתה משיב לי בשם המשרד. אני מקווה מאוד שהתשובות שלך יהיו טובות, הוגנות וחכמות.

אדוני היושב-ראש, יכול להיות שהיו כמה אנשים מאנשי השלטון במדינה שלא ידעו שאכן יש ציבור חרדי ודתי במדינת ישראל. השבוע כולם נוכחו לדעת, שבהלווייתו של מרן הגאון הרב אויערבך היו 300,000 איש, לפי הערכת המשטרה, והיו כמה יהודים שלא הגיעו להלוויה. 300,000 איש אלה רוצים לגור באיזה מקום, והם צריכים לגור, והם זכאים לקורת גג.

אני רוצה לומר לך, אדוני סגן השר – יש שתי שיטות התייחסות אל הציבור החרדי. ותרשה לי לומר לך, כסגן שר לשעבר אל סגן שר היום, דברים מספר שכדאי שאתם במשרד תיתנו עליהם את דעתכם. יש שתי אפשרויות – או שהמשלה תתכנן באופן מסודר שכונות, שיכונים וקריות עבור הציבור הזה, ובכך היא תאפשר לו איכות חיים הולמת ואולי גם תמנע חיכוכים בינו לבין ציבורים אחרים במדינה. אם המשלה לא תעשה כך, ומכיוון שהציבור הזה חייב לגור באיזה מקום וזכאי לגור באיזה מקום, הוא ימצא לעצמו את הדרך. כמו מים – כאשר אתה מנתב אותם, אתה עושה תעלה, המים יזרמו לתעלה; אם לא יצרת תעלה למים, המים יפרצו ויגיעו לכל מקום.

הי"ר י' עזרון:

ותימלא הארץ אותם.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כן. צריך לדעת זאת אחת ולתמיד – הציבור החרדי, ואולי גם הדתי, מעוניין לחיות את חייו בשקט בפנינתו ואיננו רוצה לכפות את עצמו על הציבור האחר באורחות חייו. הוא רוצה להשפיע באמצעות הכנסת, באמצעות הפוליטיקה, או, עוד יותר טוב, באמצעות החינוך; אבל הוא איננו רוצה לכפות את עצמו על האחרים.

לכן, בתקופה שבה זכיתי לשמש במשרד השיכון בראשותו של השר אריאל שרון, למדנו את הסוגיה הזאת ועשינו מחקרים במשרד בדבר מספר יחידות הדיור שהציבור הדתי זקוק להן לשנה. הגענו למספרים של אלפים לשנה, ומשום כך תכנן המשרד פתרונות, והפתרונות היו מגוונים מאוד וגם פזורים ברחבי הארץ לצורכי הציבור.

אולי אינך יודע, אדוני סגן השר – מאז עזבנו את המשרד ועד היום, המשרד שאתה משמש בו כסגן שר לא המציא אפילו דירה אחת חדשה כפתרון עבור הציבור הזה.

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון. בסטטיסטיקה הם מפרסמים את רכס שועאפט, כאילו הם בנו אותו.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הרי אתה עובר שם. הכול תוכניות שנעשו בתקופה הקודמת.

דן תיכון (הליכוד):

גם התחלת הבנייה.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כן, התחילו לבנות בתקופת השלטון הקודם. גם אלעד-מזור – זו תוכנית של שר הבינוי והשיכון הקודם, מר אריאל שרון.

היו"ר י' עזרן:

סליחה, חבר הכנסת, למה? האם החרדים גרים רק בהתנחלויות? הרי שם יש ייבוש טוטלי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אני לא מדבר על ההתנחלויות, זו פרשה בפני עצמה.

היו"ר י' עזרן:

אדוני בוודאי יבין את השאלה שלי. אם אתה טוען שלא המציאו אפילו דירה אחת, פירוש הדבר שיש החלטה לייבש – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

בתוך "הקו הירוק" לא המציאו אפילו דירה אחת נוספת. אני קובע זאת בוודאות, אני מכיר את הנושא.

והנה, בוא ניגש לבעיה שלשמה עליתי לדבר כאן. מה קרה בבית-שמש? בבית-שמש, כשאנחנו היינו במשרד – ותספר להם, אדוני סגן השר, אני מבקש ממך שתביא להם את "דברי הכנסת" – תכננו והקמנו קריה עבור הציבור הדתי, 1,100 יחידות דיור. תכננו ליד הקריה הזאת עוד 1,100 יחידות

דיור, ואז היו חילופי השלטון ומינהלת המחוז בירושלים החליטה משום מה, בלי לספר לשר – אני יודע, שזה היה בלי לספר לשר, כי השר אמר לי בתדהמה שהוא לא ידע על כך – להוציא את זה סתם כך למכרז. המכרז יצא והוא תקוע, והקבלנים לא יודעים מה לעשות עם זה; זה המכרז שנקרא "גבעת הבריכה". לפני שבועות מספר, חבר הכנסת דן תיכון, הוציא משרד השיכון למכרז 4,000 יחידות דיור בבית-שמש. עוד לא היה כדבר הזה, אף פעם לא קרה שמשרד השיכון יוצא בפרסומות ענק כדי שאנשים יבואו ויירשמו למכרז. הוציאו המון כסף כדי שאנשים יירשמו למכרז – פרסומות עם גרפיקה מאוד מוצלחת – ולא טרחו לתת אפילו פינה אחת, בתוך 4,000 יחידות הדיור האלה, לציבור החרדי, שגם הוא צריך לגור באיזה מקום. ביקשנו פינה של 500 יחידות, אבל לא נתנו כלום.

היו"ר י' עזרן:

ואם אנשים היו מתארגנים באופן פרטי ורוכשים דירות?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

יפה, כבוד אדוני היושב-ראש, מה עשוי? הרי אותם המים שלא תועלו לתעלה צריכים להגיע לאיזה מקום. מה עושה יהודי שצריך מקום להתגורר בו? התארגנו קבוצות ופנו אל קבלנים שניגשו למכרז ואמרו להם: אנחנו נרכוש אצלכם בבית-שמש לפי תנאי המכרז. זה לא מתוכנן, הם לא רוצים זאת; הם רוצים שיכון מתוכנן עם בתי-כנסת ומקוואות וכל מה שצריך לקהילה חרדית. אבל אין ברירה, צריך לגור באיזה מקום, לכן הם הולכים ועושים הסכמים עם קבלנים, וזה מותר לפי כל דין ולפי כל חוק.

ועכשיו, אתה לא תאמין, חבר הכנסת תיכון – אתה מכיר הרבה עוולות אבל אתה לא תאמין שזה קרה – אומר שר השיכון: "אני אקבל את כל המכרזים, אני אפתח אותם; אם אראה שיש שם קבלנים שעשו "קומבינות" עם הציבור החרדי, אני אבטל את המכרז".

דן תיכון (הליכוד):

איך הוא יכול?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

איך הוא יכול? משרד יכול לבטל מטעמים מקצועיים, אבל הוא אומר: "אני אבטל". הוא לא יודע שאנחנו כמובן נפנה לבג"ץ ואנחנו לא ניתן לו – – –

היו"ר י' עזרן:

הוא התכוון ל"קומבינות" או קומבינציות?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא אומר "קומבינות", אני מצטט אותו, מה לעשות?

הי"ר י' עזרן:

וקומבינציה זה דבר מקובל?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לצערי, מוסיף ואומר ראש עיריית בית-שמש – איש הליכוד, אבל אני מוכרח לבקר אותו גם כן – דני וקנין, בחור עם כיפה, שהוא ישכב מתחת לטרקטור אם הציבור החרדי יבוא לשם. כאילו הציבור החרדי מזיק לו. דרך אגב, הם גם בוחרים עבורו. הוא ישכב מתחת לטרקטור, הוא לא ייתן לציבור החרדי לבוא לשם. אילו מלים.

הי"ר י' עזרן:

הוא התכוון בשבת, כשהטרקטור לא נוסע, כי הרי הוא בחור דתי.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אילו מלים? איפה אנחנו נמצאים? היום, במדינת ישראל?

מה אומרים במשרד? יש לי כאן מסמכים שיצאו ממשרד השיכון. אנחנו פונים אליהם ואומרים להם: געוואלד, הרי אתם לא נותנים לנו לגור, תנו דרך. אז אומרים: יש פתרון לציבור החרדי. יש שני מושבים – זנוח ומחסיה, תלכו לשם. זה מתוכנן עבור הציבור החרדי. הלכתי ובדקתי ואמרת: טוב. הרי אנחנו לא מחפשים מלחמות.

מה קרה בזנוח ובמחסיה? משרד השיכון לא תכנן את זה עבור הציבור הדתי. אבל הלכו אישי ציבור מיזמתם אל זנוח ומחסיה, שנמצאים בהסדר המושבים ובתוך אותו עניין שנותנים להם קרקעות לבנייה, הם הלכו לשם ואמרו להם: תראו, אולי אתם מוכנים לעשות אתנו עסק? אומרים: כן, עסק עושים תמיד. תשמע, אדוני סגן השר, מה מבקשים אנשי זנוח ומחסיה, ואולי בצדק מצדם. הם אומרים: אנחנו מוכנים למכור לכם; אבל, כדרך סוחרים, אנחנו רוצים עסקת קומבינציה: 17% מהשטח המבונה אתם תיתנו לנו חוץ מהמחיר שתשלמו למינהל מקרקעי ישראל בעבור הקרקע. יוצא שמשפחות עניות, זוגות צעירים, ברוכות ילדים, יצטרכו – – – באותה בית-שמש, מצד אחד, לגור אנשים שהם בני אדם – – –

אומר שר השיכון – חבר הכנסת שאול עמור, אדוני ראש העיר – אני מצטט עוד מלה, תשמעו איזו פנינה – בית-שמש תוכננה עבור זוגות צעירים, לא עבור חרדים. שמעתם? משל חרדים כשהם מתחתנים הם לא זוגות צעירים, הם כבר זקנים ביום הראשון. למה? יען כי יש להם זקן, אולי.

יגאל ביבי (מפד"ל):

קטינים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

קטינים אולי.

היו"ר י' עזרן:

למה קטינים? זקן.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כך הוא אומר. ואני לא ארשה; אני תכננתי את זה לזוגות צעירים. והם לא מבקשים שום פריבילגיות. הם אומרים: אנחנו נירשם אצל הקבלנים. איפה אנחנו? הוא שולח אותם לזנוח, זנוח עושה עסקים ואומרת – תנו לנו 17% מהשטח המבונה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

הרב רביץ, אתה לא יודע שיש מדינות שבהן כתוב – לשחורים אסור להיכנס?

אברהם רביץ (יהדות התורה):

כן. מינהלת המחוז שולחת אותם ואומרת – יש איש עסקים שרכש קרקעות בשוק החופשי. חבר הכנסת תיכון, אני מאוד מבקש שתשמע מה קורה. איש עסקים, האחים גולובניץ רכשו קרקעות בכספם שלהם ליד המסגד בית-ג'מאל. הם אנשים דתיים, במקרה. מינהלת המחוז שולחת אותם ואומרת: אתם תקנו אצל האחים גולובניץ. למה? מה קרה? מפני שהאחים גולובניץ הם דתיים, אז דתיים צריכים לקנות אצל דתיים, וחילונים צריכים לקנות אצל חילונים? מה קרה?

אני דיברתי עם האחים גולובנצ'יץ. הם אמרו לנו: ודאי שאנחנו נמכור לכל המרבה במחיר. הם נמצאים בשוק חופשי.

אלה הם הפתרונות של משרד השיכון? אני אומר לך, אדוני סגן השר, אני – עם אנשי המשרד, כמובן – תכננתי בבית-שמש ל-40,000 יחידות דיור. הארכיטולוגים, שהם בעלי הבית של המדינה, כידוע, הורידו את המספר ל-29,000. מדוע עינם של אנשי המשרד צרה? תוציאו עוד כמה אלפי יחידות דיור לפי נוהל עמותות שקיים במשרד לציבור הדתי וננקוט את הכלל "חיה ותן לחיות". מדוע להשתמש במונחים שלקוחים ממאות חשוכות נגד ציבור האזרחים של מדינת ישראל? יותר טוב, כן אוהבים אותן, לא אוהבים אותן – הוא חי כאן, הוא עצם מעצמינו, בשר מבשרנו. זו הגישה?

אני ממש בוש ונכלם לדבר על הדבר הזה, על ההחלטות המוזרות ועל ההתבטאויות.

אני מבקש לומר עוד משפט אחד. אתה יודע, שהממשלה הזאת הפסיקה את הבנייה באזורים שהיו מיועדים עבור הציבור הדתי, ולא חידשה אותה. קריית-ספר היתה אמורה לתת פתרון של אלפי יחידות דיור. כ-2,000 משפחות נרשמו לפרויקט החדש ושילמו דמי קדימה, והממשלה הפסיקה שם את הבנייה. מה אתם רוצים שהציבור הדתי יעשה, שהוא יגור בשמים? למה באמת אתם מתכוונים? ואז, אם בירושלים ציבור דתי קונה בלית ברירה דירות באזורים שאינם דתיים, אומרים שהנחשול השחור הזה הולך ומתפשט וכובש, ומה יהיה עם ירושלים? אז לא ירושלים. בירושלים לא בונים היום. תנו לנו לחיות בארץ הזאת. תודה.

הי"ר י' עזרן:

תודה לחבר הכנסת רביץ. סגן שר השיכון ישיב. בבקשה.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת רביץ, חבר הכנסת גפני, נציגים נכבדים של הסקטור הדתי-חרדי במדינת ישראל, נציגים נאמנים, מייצגים אותם בכבוד. אנחנו מכירים את הסקטור של האנשים הדתיים-חרדיים, אנשים שקטים, אנשים שעושים את מלאכתם, וטוב שיש נציגים כמוכם בכנסת שמייצגים אותם נאמנה.

אבל, עם כל הכבוד, צריך לשים את הדברים בפרופורציה הנכונה. שר השיכון בן-אליעזר ידוע כאדם רגיש לנושאים החברתיים, אדם שאכפת לו מהמשפחות הגדולות, אדם שאכפת לו מהסקטור הדתי והחרדי במדינת ישראל.

דן תיכון (הליכוד):

אנחנו חשבנו שגם לך אכפת.

היו"ר ס' טריף:

הוא מדבר כרגע על השר. כשיגיע אליו הוא יגיד גם כן.

דן תיכון (הליכוד):

הוא סגן שר.

היו"ר ס' טריף:

הוא סגן שר אבל כרגע הוא מפרגן לשר שלו. מה לא טוב?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אם עמדת מעניינת את אדוני חבר הכנסת דן תיכון – אז גם אני רגיש לנושאים החברתיים.

היו"ר ס' טריף:

זהה לחלוטין לעמדת השר.

דן תיכון (הליכוד):

טוב לדעת.

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

אני רוצה להבהיר בכמה מלים את ההתייחסות של שר הבינוי והשיכון אל הציבור הדתי בהקשר של המרכז לשיווק קרקע בבית-שמש. הוא לא בא להביע עמדה על הציבור הזה, בהיותו דתי, אלא על צרכי הדיור שלו. ואתה הגדרת את זה יפה מאוד, חבר הכנסת רביץ, כאשר דיברת על הצרכים של הסקטור הזה. הבעייתיות נובעת ישירות מן העובדה, שלציבור הדתי יש צרכים ייחודיים בכל התחומים הקשורים לדיור, בתחום מוסדות הציבור, מוסדות חינוך, חינוך נפרד לבנים ולבנות, ובתחום מוסדות הדת.

לשם סיפוק הצרכים האלה יש צורך בתכנון מוקדם ובהתייחסות מתאימה, החל בתכנון השכונות וכלה בתכנון הדירה הבודדת. הבנייה בבית-שמש, הן הדירות עצמן והן מכלול מבני הציבור המתוכננים לצדן, אינה מתאימה לדרישות הציבור הדתי ולצרכיו ואינה מתוכננת על-פיהם. התאמת השכונה לאותם צרכים מחייבת שינוי תב"ע – תוכנית בינוי ערים – הכרוך בהליכים פרוצדורליים ארוכים לשינוי פני השכונה.

חשוב להדגיש, כי גם בשכונה הנבנית בבית-שמש, כמו בכל שכונה בארץ, חבר הכנסת רביץ, יהיו בתי-ספר ממלכתיים-דתיים ומוסדות חינוך ממלכתיים-דתיים ובתי-כנסת, אשר ישרתו את כל האוכלוסייה.

כשמדובר על הציבור הדתי, אנחנו מדברים על הציבור הדתי ועל הציבור החרדי. הציבור הדתי יכול להיות חלק אינטגרלי מאותה שכונה, וטוב עשית כשאמרת שהם רוצים לחיות בנפרד ולא רוצים להפריע לחיים התקינים של ציבור אחר. בכל מקום שבו התארגן הציבור הדתי לרכישת דירות בשכונות שלא תוכננו והותאמו לכך מראש, יצר הדבר קונפליקט עם התושבים האחרים בשכונה ומחסור בשירותים לאוכלוסייה הדתית וטענות על קיפוחה.

משרד הבינוי והשיכון, אשר ער לצרכים הייחודיים של האוכלוסייה הדתית, מודע למצוקת הדיור החמורה שממנה סובלת אוכלוסייה זו, והוא תכנן את היישוב ביתר, את שכונות רכס שועאפט ו"נחלת אבות" בבית-שמש עצמה. כל השכונות האלה הן שכונות המיועדות לציבור הדתי, כך שהן משופעות במבני ציבור ובמוסדות דת.

אשר לאתר הספציפי בבית-שמש – שר הבינוי והשיכון הכריז, בקשר למכרז שפורסם לשיוק קרקע לבניית הדירות בבית-שמש, כי בשלב השיוק הבא באתר תשווק שכונה של למעלה מ-3,000 יחידות דיור המיועדות לצורכי הציבור הדתי. זו שכונה שתותאם לצרכים המיוחדים של הציבור.

נוסף על כך אציין, כי בשנת 1995, חבר הכנסת רביץ, מתוכננות בעבור ציבור זה 900 יחידות דיור בביתר, כ-400 יחידות דיור בקריית-ספר ולמעלה מ-4,600 יחידות דיור באלעד.

דן תיכון (הליכוד):

איפה?

סגן שר הבינוי והשיכון א' גולדפרב:

באלעד, במזור.

תוכנית שיווק זו מוכיחה את ההבנה הרבה של השר לצורכי הדיור של הציבור הדתי. אני מקווה שבזאת סיימנו את הפרשה הזאת. לא תהיה לי התנגדות להעברת הנושא לוועדת הכלכלה, אם אדוני רוצה בכך. אבל אם אדוני יסתפק בדברים שלי – אודה לו.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אני רוצה לשאול אם אתם מסתפקים בדברי סגן השר.

קריאות:

לא.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

לא, אדוני. אני מציע להעביר את הנושא לדיון בוועדת הכלכלה, לפי הצעת סגן השר.

היו"ר ס' טריף:

אין בעיה.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את ההצעה מסדר-היום. בבקשה, חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת רביץ, בוודאי שמעת שאני גר ברמות. יש רמות א', רמות ב', רמות ג', רמות ד', 01, 02, 03, 04, 06. כמה מן הסדרנים הם שכנים שלי. אני שואל אותך – האם לדעתך הדגם של החיים המשותפים של חילונים ודתיים דוגמת ביבי עם דתיים חרדים דוגמתך, הצליח ברמות? צר לי לומר לך שהעניין לא כל-כך מצליח.

ההרגשה שלנו – – –

היו"ר ס' טריף:

אודה לחבר הכנסת תיכון אם הוא יצטמצם.

דן תיכון (הליכוד):

אני כבר מסיים. ההרגשה שלנו היא, שאנחנו נחנקים, הולכים ונחנקים, נחנקים והולכים. הרי אתה לא רוצה להבריח אותי מרמות. נכון? אבל ההרגשה של החילונים ואנשי המפד"ל היא, שאנחנו נצטרך במוקדם או במאוחר לארוז את החפצים ולהסתלק מרמות.

משה גפני (יהדות התורה):

למה?

היו"ר ס' טריף:

אין ויכוח. אני מבקש לסיים.

דן תיכון (הליכוד):

אני כבר מסיים. סבלנות, אדוני. אתה עלית רק עכשיו.

היו"ר ס' טריף:

נכון. אבל אתה מדבר במסגרת של דקה. מה הקשר? אני נותן לך לדבר לפנים משורת הדין ואתה עוד מעיר?

דן תיכון (הליכוד):

מותר להעיר.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת תיכון.

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל אותך – מדוע לא נפעל שנינו להקמת שתי מינהלות נפרדות ברמות, אחת לכם ואחת לנו? בצורה כזאת נשמור על דו-קיום בשלום. ולא – זה לא טוב.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. נצביע עתה על העברת הנושא לוועדת הכלכלה של הכנסת. ההצבעה החלה. חברי הכנסת הנכבדים, בבקשה.

הצבעה מס' 19

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 11

בעד ההצעה שלא לכלול את הנושא בסדר-היום – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

11 בעד, ללא מתנגדים, ללא נמנעים. אני קובע שהנושא יועבר לוועדת הכלכלה של הכנסת לדיון.

הצעות לסדר-היום

פרסום "מיין קאמפף" של היטלר בעברית

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, אנחנו עוברים להצעות לסדר-היום מס' 6169, 6212 ו-6230 בנושא: פרסום "מיין קאמפף" של היטלר בעברית. ישיב על הנושא הזה השר אפרים סנה, בשם שר החינוך והתרבות. אנחנו מתחילים בדיון. ראשון הדוברים – חבר הכנסת יגאל ביבי. אני מבקש מכם, רבותי – שלוש דקות לכל דובר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

עשר דקות. לא?

היו"ר ס' טריף:

שלוש דקות לכל דובר. תצטמצם בהתאם, בשלוש דקות.

יגאל ביבי (מפד"ל):

לא, אי-אפשר.

היו"ר ס' טריף:

תדעו שאני אקפיד, ושלא תגידו לי שקטעתי אתכם.

יגאל ביבי (מפד"ל):

רבותי, לפני שאני מדבר על הנושא הזה אני רוצה לציין, שהיום היתה הסתה מסוג אחר – אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מכובדי השר – על-ידי חבר הכנסת דדי צוקר, שהשמיץ את המתנחלים ואמר שהם פורעי חוק. אני חושב, שזו היתה הגזמה, שזו היתה חוצפה, שזה היה לא במקום, ואני מקווה שלאחר מחשבה שנייה הוא יחזור בו מדבריו.

אני חושב, שיש לנו הכשרון לעשות את הטעויות החמורות ביותר הגובלות בהרס עצמי. בגרמניה, אסור לפרסם את ספרו של הצורך; אסור להדפיס. אסור לפרסם. אבל דווקא עכשיו, כששם, בגרמניה, מתחילים להתווכח אולי בכל זאת להדפיס את הספר הזה, שאני לא רוצה אפילו להזכיר את שמו –

יוסף עזרון (ש"ס):

למה? תזכיר, תזכיר.

יגאל ביבי (מפד"ל):

שם מתווכחים אם להדפיס את הספר או לא. כאן, במדינת ישראל, לא אדם שרצה "ביזנס", אלא מוסד ציבורי, האוניברסיטה העברית, שמקבלת כספי מדינה, היא זו שמדפיסה את הספר הזה. איזו איוולת. איזו טיפשות. איזה טמטום. בגרמניה לא מדפיסים. כאן בישראל מדפיסים ונותנים להם הכשר להדפיס.

מה שמעניין הוא, שזכות הסופרים על הספר הזה היא של ממשלת בוואריה. ממשלת בוואריה תבעה את השבדים. השבדים הדפיסו את הספר הזה בלי רשותם, והם תבעו אותם משפטית. את האוניברסיטה העברית הם לא תבעו, כי הם מעוניינים שבישראל ידפיסו, כדי שיהיה לכל העולם הכשר להדפיס את הספר המתועב הזה, המשמיץ הזה, המסית הזה.

אבל יש איוולת נוספת – החוקרים צריכים את הספר הזה. אני למדתי את תולדות ישראל. למדתי היסטוריה. כתבתי עבודות. חוקרים צריכים את הספר הזה? איזו בדיחה. 90% מספרי המחקר על תולדות ישראל וההיסטוריה בכלל הם באנגלית ובגרמנית. אז מה? נדפיס את כל הספרים? עשרות אלפי ספרים?

שנית, אם צריך בספריות שלושה-ארבעה עותקים לחוקרים האלה, שלא יודעים אנגלית, צרפתית וגרמנית – אז נדפיס, נתרגם שלושה-ארבעה עותקים. אבל להדפיס בצורה המונית ספר שיהיה ספר להסתה נגד העם היהודי?

היו"ר ס' טריף:

אני מוסיף לאדוני דקה, לסיכום. בבקשה, אדוני.

יגאל ביבי (מפד"ל):

זהו ספר שהודפס ב-50 מיליון עותקים. היטלר עשה אותו ספר חובה, ספר לימוד. אנחנו – כאן, במדינת ישראל.

אני רוצה לבקש מכבוד שר הבריאות, למען בריאות העם, הבריאות הרוחנית של העם, לאסור זאת. אני שוקל גם לגשת למשטרה. יש חוקים לגבי המלחמה בנאצים, יש חוקים נגד הסתה גזענית. אני חושב שזה גם ספר תועבה. אני פשוט מתעמק בסוגיה הזאת ואני שוקל גם לגשת למשטרה ולהגיש תלונה נגד האוניברסיטה על הדפסת ספרי תועבה אלה.

אני חושב שממשלת ישראל צריכה לומר את דברה. ראינו מה הגרמנים עשו לגבי רון ארד, עם כל הכניסה שלהם לאירן והעטיפה של הדברים. אסור לנו לתת נשק של הסתה בידי האויבים.

אני מבקש מהשר שיאמר לשר החינוך לדרוש מהאוניברסיטה להפסיק את ההדפסה הזאת. אם יתחילו את הרוע הזה בארץ, הוא יתפשט כרעל בכל העולם.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו, אחרון הדוברים, חבר הכנסת שאול עמור.

אני מתנצל על שאני נאלץ להפסיק אתכם בנושא כל-כך חשוב. אבל קבלו זאת בהבנה.

דן תיכון (הליכוד):

אתה ממהר. אתה לא גר בירושלים.

היו"ר ס' טריף:

זה לא עניין של לגור בירושלים.

דן תיכון (הליכוד):

אני מסכים, אבל אתה צריך להגיע.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, מי שראה אתמול את "מבט שני" – הררי גוויות אדם בסרט שמתאר את שחרור מחנה ברגן-בלזן – יודע כמו שידעים כולנו שאנחנו עוסקים כאן בעניין שאין דומה לו.

אני מסכים עם דבריו של חבר הכנסת ביבי, אבל מסקנותי הפוכות. אני מודאג יותר מבנאליזציה של השואה אצלנו. אם אדבר על הטלוויזיה, שהיא דבר שכולם רואים – ה"חמישיה הקאמרית" בטלוויזיה הממלכתית עושה מהשואה בדיחה ופלייטון. אתאר בפניך אזרח ישראלי שנכנס למשרד נסיעות ובמשרד הנסיעות מציעים לו שלושה ימים בפולין עם שמונה מחנות ריכוז, ותיור אחר – יומיים בפולין עם 14 מחנות ריכוז. עושים את כל הצחוק כפי שהם עשו. אני הרבה יותר מודאג מזה.

יגאל ביבי (מפד"ל):

פארודיה.

יורם לס (העבודה):

כן, פארודיה, את זה אני מציין. מזה אני מודאג, מהבנאליזציה. אני יכול להבין שמדברים שם בתוכנית על דגדגנים וזיונים. הכול בסדר. זה כבר הפסיק לעניין, זה לא מעניין. אבל נושא השואה הוא נושא קדוש, ייחודי, שאסור לגעת בו בשום דרך שהיא, גם לא בדרך שלך. לא בדרך שלך. זה לא איזה דבר תועבה, איזו בחורה ערומה שצריך לסלק אותה מהפרסומת.

אני מסכים אתך בכול. מעולם לא נסעתי לגרמניה כתייר; מעולם לא. הייתי בהרבה פינות בעולם. מעולם לא נסעתי לגרמניה כתייר, ואני לא עברתי אישית שום דבר, נולדתי בארץ הזאת.

אבל המסקנות הן הפוכות. אני גם קורא כאן מסקנות של קבוצת חברי כנסת, בראשותו של חבר הכנסת עובדיה עלי, שעוסקת בנושאים האלה של מלחמה באנטישמיות. היא רואה את החשיבות של העניין הזה. אבל באילו מגבלות? אקרא את המגבלות, ובזה אסיים.

ראשית – שם הספר. אני שולל לחלוטין את השם "מאבקי". מה זה "מאבקי"? זה חילול השפה העברית. צריך להמשיך ולהשתמש במלים "מיין קאמפף". מי שיודע לעשות זאת בגרמנית-פרוסית, שיעשה זאת בגרמנית-פרוסית. אבל ה"מיין קאמפף" – זו החלאה שמשמעת. מאבקי? מלחמתי? לא. צריך להשתמש בשם הנכון.

נקודה שנייה – מדובר בצרכים של לימוד. אי-אפשר להתעלם מהרעל המפעפע הזה. זו לא תמונת עירום. צריך ללמוד את הדבר הזה. טוב עשתה הוצאת "אקדמון" באוניברסיטה העברית שהוציאה את הספר, כדי שסטודנטים יכירו את הדברים האלה, יסיקו את המסקנות. אפשר לערוך את הספר. מצדי אפשר לשים עליו "קרוס" בכל דף, כמו בשיק ששמים עליו "קרוס". אבל גישה של התעלמות מהעניין הזה? זה קצת חשוק, חבר הכנסת ביבי. זו לא הגישה הנכונה. אני בדעתך.

יגאל ביבי (מפד"ל):

בכל אירופה אסור להדפיס את הספר. בישראל מותר.

יורם לס (העבודה):

אין סכנה שבן העם היהודי יקרא את הספר הזה וילך שולל – –

יגאל ביבי (מפד"ל):

אבל מחר הם יעשו זאת כתעמולה.

יורם לס (העבודה):

אני לא רוצה לדבר בשם הגרמנים. את החלטותיהם – שיעשו בשביל עצמם. אני חושב, שבעניין שלפנינו צריך לנהוג על-פי ההמלצות, כפי שתיארתי. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. אני מבקש ממך, חבר הכנסת לס, למחוק מהפרוטוקול מלה שאמרת. זה לתוכנית פארודיה, לא לכאן.

יורם לס (העבודה):

לא, אפשר להשתמש במלים האלה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת שאול עמור, בבקשה.

שאול עמור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, גם אני נמנית עם אלה שצפו אמש בטלוויזיה בתוכנית של מיכאל קרפין, "מבט שני", תוכנית שחשפה שוב את זוועות הנאצים בצורה הנוראה והקשה ביותר. אני, עבדכם, שלא חווה את השואה, יכול להגיד לכם שלא עצמתי עין כל הלילה מחמת המחזות הנוראים האלה. לא כל שכן ניצולי שואה שראו את התוכנית אמש – מה עבר עליהם? קשה לתאר את הדבר הזה, קשה לתאר את הטראומה שהתעוררה בעקבות התוכנית של אתמול.

אי-אפשר לשלוח את כל הנוער, את כל הדור הצעיר, למחנות הריכוז ולמחנות ההשמדה. קבוצת נוער ממגדל-העמק נסעה לפולין. היא חזרה עם רשמים קשים, עם לקח ועם אהבת מולדת. אם אי-אפשר לשלוח את כולם לשם – אנחנו נביא את מחנות הריכוז לכאן, על-ידי סרטים דוקומנטריים. נראה לנוער בבתי-הספר, בבתי-האולפנא, באקדמיה, את זוועות הנאצים.

כאן אני מגיע לספר "מיין קאמפף". אני מסכים עם חברי שהשם צריך להישאר "מיין קאמפף" ולא משהו אחר. הספר הזה הוא גם בבחינת דע מה שתשיב לאפיקורס. אני לא אומר, חס וחלילה, שנהפוך אותו ל-best seller. אסור להפיץ אותו. מי שטוען שתנועה נאצית לא יכולה לקום כאן – טועה. גם פה יש אלמנטים קיצוניים אנטי-לאומיים ששואפים להשמיד את מדינת ישראל וחולמים לחקות, חלילה, את גדול הצוררים והרוצחים של העם היהודי.

לכן, אפשר להשאיר את הספר הזה אך ורק לצורכי מחקר, לימוד ולימוד מבוקר בבתי-הספר. אבל חלילה וחס מלהפיץ אותו בקרב הציבור. תודה רבה.

הי"ר ס' טריף:

אני מודה לך, אדוני. שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות א' סנה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, דומני שכל הבית על סיעותיו מאוחד בתחושת התיעוב והסלידה שאנו חשים כלפי ספרו של הצורר המכונה "מיין קאמפף". הקבוצה הפרלמנטרית למלחמה באנטישמיות ושנאת זרים, שעומד בראשה חבר הכנסת עובדיה עלי, דנה בנושא פרסומו של הספר בעברית. אצטט חלק מגילוי הדעת שלה: "הקבוצה סבורה כי הוצאתו של ספר זה מחדש בעברית או בכל שפה אחרת ראוי שתהיה מוגבלת לשימושים מחקריים ואקדמיים בלבד. לפיכך, מציעה הקבוצה ששם הספר יישאר כמקורו, לאמור 'מיין קאמפף' ולא 'מאבק' או 'מלחמתי'".

דן תיכון (הליכוד):

תשאיר את זה לדיון במליאה, טוב שזה יהיה כסמל – ולו בסדר-היום בלבד.

שר הבריאות א' סנה:

חבר הכנסת תיכון, לפנינו כמה תאריכי אזכור – של ציון 50 שנה למלחמת העולם השנייה, לשחרור מחנות המוות, ומן הראוי שאם המליאה תידרש לדון באזכור השואה היא תעשה זאת לא בקשר לספר הזה אלא בקשר למשהו מכובד יותר. על כן, שתי האפשרויות מקובלות עלי, כרצון המציעים – להעביר את ההצעה לוועדת החינוך או להסתפק בהודעתי.

הי"ר ס' טריף:

אני מודה לשר אפרים סנה.

הצעות אחרות – חבר הכנסת דן תיכון, במסגרת של דקה. בבקשה. חבר הכנסת דן תיכון מבקש להסיר את הצעתו של חבר הכנסת יגאל ביבי.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אני לא אומר לפרופסור צימרמן מה ללמד באוניברסיטה העברית וכיצד, אבל יש בזה משום חוסר טעם. אני קרוב כמותו אצל יחסי ישראל-גרמניה כמייצג הכנסת בתחום הזה. אני, למשל, למרתף הבירה במינכן לא נכנס. כשאני בא אל הרייכסטאג אני לא מרגיש טוב.

מנגד, לקחתי את חבר הכנסת אסעד אסעד לפני כחודש – היינו יחד עם פרופסור צימרמן בברלין – לאוניברסיטת הומבולט, ברחוב אונטר דן לינדן, והבאתי אותו אל הרחבה שבה שרפו את כל הספרים שיש בהם ריח יהודי, הרחבה מול אוניברסיטת אומבולט.

מצאתי לנכון להביא שלושה דברים, שיש בהם מן הסמליות. גם "מיין קאמפף" יש בו סמליות, וצריך לזכור את זאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת אברהם רביץ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, הייתי חבר באותה ועדה שהביאה להחלטות שקרא זה עתה שר הבריאות. אני רק רוצה לציין, ולחזור אולי על דברי חבר הכנסת שאול עמור: הובעה דאגה בוועדה הזאת שמא אחדים – ודאי שאלה אחדים – משולי המחנה מבני עמנו יקראו את הספר, וחלילה וחס, מתוך מאזוכים – שבא לידי ביטוי בדברים שונים, לצערנו, בחברה הישראלית – יכולים הם עצמם, באופן אבסורדי ונוראי, להזדהות עם כמה מסרים של ספר שפל ונבזה כזה. לכן חייבים לעמוד על כך שהספר, אם הוא אכן יודפס, יודפס באותם תנאים שהוזכרו על-ידי שר הבריאות ובאותן מגבלות. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן, בבקשה.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אני מודאג מאוד מהדיון הזה, כי עשינו פה לאחת הזוועות הגדולות ביותר של ההיסטוריה איזשהו פרסום. אני אומר את זה כמי שלא עבר את השואה, כמי שלא חי

אותה, אבל לבי ונפשי עם אותם אנשים, עם אותם מיליונים. אנחנו צריכים להוקיע כל חלק – כל גישה כזאת. הממשלה חייבת לראות בסוגיה הזאת הרבה מעבר לאיזשהו פרסום רגיל. אני פונה אליך, השר, ואני רוצה דרכך להעביר את הדברים לשר החינוך והתרבות: אנחנו רוצים כולנו בבית הזה למחוק את הסוגיה הזו, לא רוצים לזכור. אסור לתת לה בכל דרך להיזכר. אם לא נעשה זאת, נהיה אשמים כלפי הדורות הבאים. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה לחבר הכנסת רענן כהן.

דוד מגן (הליכוד):

אני נרשמתי, אדוני.

היו"ר ס' טריף:

נכון, אבל אתה הרי יודע את הכללים. היות שחבר הכנסת דן תיכון, חבר סיעתך, קיבל את רשות הדיבור, ניתנה הזכות למישהו אחר.

דוד מגן (הליכוד):

זה לא שייך לעניין הזה.

היו"ר ס' טריף:

אני אתן לך בכל זאת דקה בקטע הזה, אבל זה לא ישמש כתקדים. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מכירים את ההחלטה של הוועדה הפרלמנטרית בראשותו של חבר הכנסת עובדיה עלי. ההחלטה היא החלטה טובה, רק צריך להדגיש ולהזכיר ולומר, כי בשום תנאי, בשום מקרה, לא יתבקש חוקר וסופר, סטודנט ותלמיד, להפקיד תשלום כלשהו כדי לקבל עותק מהכתב הנאלח הזה. אם צריכים את הספר הזה לתחקירים היסטוריים, לעבודה אקדמית, יהיה אפשר להעביר אותו מסטודנט לסטודנט. צריך לוודא, שאם צריך להציץ בדבר התועבה זה, ההצצה תיעשה ללא תשלום כלשהו. יש לזה ערך סימבולי, רגשי, חשוב ביותר.

כאן אני רוצה לשתף את חברי הכנסת בחוויה שהיתה לי לפני קצת פחות מארבע שנים בביקור בבומביי. בחנות ספרים אני רואה את התועבה הזאת מופיעה באנגלית. הזדעזעתי. כשהגעתי לארץ פניתי למשרד החוץ, אז היינו במשא-ומתן על העלאת דרג הנציגות מקונסול לשגריר. אם ספר כזה, עיון בכתוב על הכריכה שלו, גורם לזעזוע וגורם לחבר הכנסת הממוצע לפנות גם לדרגים הפוליטיים כדי לבדוק את מערכת הקשרים הדיפלומטיים, הרי שאנו בינינו לבין עצמנו צריכים, לאחר שהזדעזענו, שהחלטה שהתקבלה תמולא כלשונה ולא תהיה סטייה ממנה.

היו"ר ס' טריף:

לפני שנצביע אני רוצה להצטרף ולהזדהות עם חברי הכנסת שהביעו סלידה איומה מהספר הזה. כמי שביקר לא פעם אחת בבית לוחמי-הגטאות, ב"יד ושם", אף שאני לא נמנה עם העם היהודי – היו בי גשות של הזדהות עמוקה, והמראות הקשים שראיתי כל כך השפיעו עלי, עד שהחלטתי לפנות ליושב-ראש הכנסת ולבקש להצטרף בפעם הבאה כשתהיה אזכרה במחנות בגרמניה ובפולין.

אני חושב, שהדיון החשוב הזה צריך להסתיים בכך שתהיה הסכמה כללית של כולם, שבאמת נעביר את הדיון לוועדת החינוך של הכנסת, שכן ראוי שהנושא יבורר שם. אני רוצה לבקש מחברי הכנסת כולם שיצביעו כאיש אחד בעניין זה.

הצבעה מס' 20

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 13

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת החינוך והתרבות נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

13 בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים – אני מצרף גם אותך, חבר הכנסת רענן כהן – ואני קובע שהנושא יעבור לדיון בוועדת החינוך של הכנסת.

הצעות לסדר-היום

גיור קונסרבטיבי לתינוקות מאומצים

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים, חברי הכנסת, בהצעות לסדר-היום מס' 6175, 6193, 6203, 6208, 6217, 6229 ו-6191, בנושא: גיור קונסרבטיבי לתינוקות מאומצים. ישיב על העניין הזה השר שמעון שטרית. ראשון הדוברים – חבר הכנסת שאול יהלום. אני מדגיש עוד הפעם: שלוש דקות לכל דובר. אחריו – חבר הכנסת אריה דרעי. בבקשה, אדוני.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני, אם השר שטרית משיב על כך, זה מחייב את חברי הכנסת להצביע ביום שני על העברת תיק הדתות.

היו"ר ס' טריף:

ללא ספק. זה רק יעודד.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

נראה אותך מצביע בעד. נאה דורש, נאה מקיים.

שאול יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הנושא שאנחנו מעלים עכשיו לסדר-היום, וישיב עליו השר שטרית – לפי תוכנית הממשלה, שאנחנו מתנגדים לכל קיומה ולכל ממשלותה – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל אם היא כבר קיימת, שזה יהיה.

שאול יהלום (מפד"ל):

אנחנו מאחלים, במסגרת קיומה, לשר שטרית הצלחה בתפקידו כשר הדתות, ואחד הנושאים שבוודאי הוא יצטרך לעסוק בהם יהיה הנושא של הגיור.

אני חושב שאנחנו עוסקים בנושא קשה, מורכב, אחראי ורציני. השאלה הראשית שעומדת בפני כל אדם ובפני כל אזרח בעולם היא, ראשית: מה הוא גיור? אני יודע שיש אנשים שחושבים שברגע שהם באים ואומרים – אני רוצה להיות יהודי, ייגשו לרב או למישהו אחר, ישים את ידו על ראשו, יברך אותו

ויגיד – אתה רוצה להיות יהודי? תהיה יהודי. אטבול אותך – לא אטבול אותך בצורה פורמלית. גם יש אנשים שלא אכפת להם אם יש נישואי תערובת. יש גם אנשים שרוצים להכניס לכאן את הזרם הרפורמי, כאשר הזרם הרפורמי מחתן בגלוי יהודי עם גויה או גוי עם יהודייה, בחתונה משותפת, ולא רואה בזה דבר יוצא מן הכלל, והפך את היהדות למין יהדות מלאכותית.

גיור לפי ההלכה היהודית – ואנחנו מוקירים את הדת היהודית ורוצים שכל מדינת ישראל תוקיר אותה – פירושו קבלת משהו ממצוות היהדות השורשית. אין זה אומר שצריכים להיות מחר מראשי הרבנים של היהדות, אבל המצוות האלה אומרות – אוכל כשר בבית, הן אומרות – שמירת שבת, ולגבי ילדים – חינוך דתי. חינוך דתי פירושו כל חינוך דתי – ממלכת-דתי, דתי עצמאי; מי שטוען שזה רק חינוך חרדי משקר במפורש.

ברגע שמדובר בגיור של תינוקות שאין להם דעה, יושב בית-הדין הרבני ואומר – בסדר גמור. מאחר שאני, בית-הדין, צריך לגייר אותו תינוק-ללא-דת ואינני מחכה עד שאותו תינוק יגדל, הרי שחיוו של התינוק עד לגיל בר-מצווה צריכים להיות במסגרת הזאת, מסגרת של שמירת כשרות, שמירת שבת וחינוך ממלכת-דתי. הורים שאינם מקבלים את הדין, יש להם בעיה, מבחינת ההתנגשות עם מערכת הגיור של ההלכה.

היור' ס' טריף:

אני מבקש לסיים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ההתנגשות היא בעייתית. אין כל ספק שהורים המנהלים אורח חיים חילוני לא תמיד מבינים את זה, ואם הם אכן רוצים, גם על-פי חוק, שהילד יהיה בן אותה דת, הם צריכים לבוא לקראת הדת.

היור' ס' טריף:

נקודה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל מכאן ועד לבוא ולומר – אנחנו מזלזלים בכל דרישות ההלכה היהודית והופכים את עניין הגיור לאקט של יחסי ציבור, לפעילות של יחסי ציבור, בעזרת זרם שאינו מוכר על-ידי הרבנות הראשית ובעזרת ארגון נשים, "נעמת", שכל תפקידו בעניין הזה הוא נושא של יחסי ציבור, לא רק שמתעתעים

היו"ר ס' טריף:

תודה, חבר הכנסת יהלום. אני מתנצל, יש לי פה שבעה דוברים, לא אתן לכולם לחרוג מהזמן. ביקשתי מכולם, גם בנושא הרגיש הקודם, לשמור על מסגרת הזמן. לכן – תודה.

שאל יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש – – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת אליעזר זנדברג, בבקשה.

אני מודה לך. אתה לא שועה לבקשתי. לא נעים לי להפסיק אותך. כולנו חברים, אבל נקבעה מסגרת, ושלוש דקות לא יהפכו לשבע.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אבל חבר הכנסת יהלום מדבר תמיד גם בשם חבר הכנסת אריה דרעי.

היו"ר ס' טריף:

בסדר. אני מבקש ממך, אדוני; אני מתנצל.

שאל יהלום (מפד"ל):

תן לי בבקשה לסיים.

היו"ר ס' טריף:

בבקשה, חצי דקה. אני לא רוצה שתהיה יוצא מן הכלל לעומת האחרים.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אבל זה נושא מאוד כאוב.

היו"ר ס' טריף:

נכון, כל נושא הוא כאוב, כל נושא הוא חשוב, חבר הכנסת יהלום. בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

לכן אני בא ואומר, שמי שהופך את הנושא המורכב והבעייתי לבעיה של יחסי ציבור פוגע קודם כול בילדים עצמם, בתינוקות עצמם, הורס את עתידם, משום שהם יחשבו שהם באמת מגירים וגם ההורים יחשבו שהם מגירים – והם לא מגירים, ויהיו להם אלף בעיות בעתיד.

לכן אני פונה מכאן קודם כול לכל משפחה מאמצת – ובזה אני מסיים, אדוני היושב-ראש – לבוא לקראת דרישות ההלכה של הרבנות הראשית, גם אם הן קצת קשות.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת זנדברג, בבקשה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

ובעניין אחר, אני פונה לממשלת ישראל להוסיף תקנים ותקציבים למערכת בתי-הדין הרבניים, כדי לשפר ולהאיץ את מערכת הגיור.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת זנדברג, אם לא תעלה, זה יהיה על חשבונך עוד מעט. חבר הכנסת יהלום לא יודע לסיים. בבקשה, חבר הכנסת זנדברג.

קריאה:

הוא לא יכול.

אליעזר זנדברג (צומת):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, קצת קשה לעבור מן הדיון בנושא הקודם, "מיין קאמפף", לדיון בנושא של גיור ילדים. אני קצת חושש שבעיני הצוררים גם ילדים אלה וגם ילדים אלה – איש לא היה מפשפש כיצד גיורו לו היו נופלים, חלילה, למלתעותיהם של אותם צוררים.

אני מבקש להתייחס לפרשה שזכתה לסיקור נרחב בכלי התקשורת, לא בזווית של גיור קונסרבטיבי או רפורמי או אורתודוקסי. זאת שאלה מורכבת שראויה לדיון מעמיק, לזיכוח, יש פה זוויות שונות, היבטים שונים. כל אחד מאמין באמונתו ופועל על-פי אמונתו בעניין הזה.

אני עקבתי אחרי הפרסומים בכלי התקשורת, ומה שקומם אותי, מה שהקשה עלי מאוד היה העובדה, שסיפרו סיפורים של אנשים, משפחות, שהביאו ארצה ילדים, תינוקות מאומצים, בני חצי שנה, שנה, שנה וחצי, שנתיים, שלוש שנים ואמרו – אנחנו רוצים שהם יהיו יהודים. והם פעלו לפי ההנחיות. עשו להם ברית מילה. אמרו להם לשמור בבית שבת, וכתוב באחת הכתבות, לפחות, שהם שומרים שבת. אמרו להם שיהיה אוכל כשר בבית – יש אוכל כשר בבית. ואז הסתבר והתברר שהדרישה היא לקיים אורח חיים חרדי, וזה הרבה יותר וגם שונה מהדברים שאמר חבר הכנסת יהלום. חבר הכנסת יהלום, היות שלא אני הייתי החוקר, אני מפנה לדברים שכתובים בעיתון, למובאות בכלי התקשורת.

שאלו יהלום (מפד"ל):

שאלתי. על-פי הנהלים זה לא קיים.

אליעזר זנדברג (צומת):

ואני רוצה להוסיף, חבר הכנסת יהלום, למען כל חברי הכנסת, שמחקר או לפחות נתונים שפורסמו – וצריך להביא את הדברים האלה בחשבון – מלמדים על החמרה בדרישות. יש כאלה שאומרים – ושוב, אני מצטט דברים – שזה קורה בגלל לחץ של גורמים חרדיים שמאוגדים בוועד הרבנים העולמי או בגופים אחרים, וכתוצאה מההחמרה הזאת נדרשים הורים לילדים שמובאים מחוץ-לארץ לקיים ולבצע דברים שהם לא נדרשו להם לפני כן. לפני שנים מספר לא היה גיור ילדים קטינים, פעוטות מאומצים, בעיה. העניין הזה זרם, העסק עבד ותפקד. והנה פתאום יש החמרה, והנה פתאום יש דרישות אחרות, והנה פתאום אותם ילדים, או ילדים במצבם, הוריהם ומשפחותיהם נדרשים לעשות דברים אחרים, חמורים יותר, ויש עיכוב בגיור.

זה המצב, רבותי, ואם זה המצב, אני רואה בזה לפחות – –

משה גפני (יהדות התורה):

שכתוב.

אליעזר זנדברג (צומת):

אם זה המצב שכתוב, אומר חבר הכנסת גפני – ותיכף אגיד מה, לדעתי, אנחנו צריכים לעשות או מה כדאי לעשות בעניין – ואם אלה הדברים כפי שהם מצאו את ביטויים, כשאתה קורא אותם, הלב נחמץ. כשאתה קורא את הדברים האלה, אתה אומר – מה יש פה? זו התעללות בפעוטות, התעללות בבני המשפחה. מה רוצים מהם? הלוא הם מוכנים ללכת כברת דרך. ושוב, הפרדתי בין אלה שאומרים, על-פי השקפת עולמם – אנחנו רוצים גיור קונסרבטיבי או רפורמי, וזה לא המקרה, לבין אחרים. אנחנו מדברים על כאלה שאומרים – אני רוצה לדאוג שהוא יהיה יהודי. והנה הם מגלים שמה שהם יעשו, תמיד יוסיפו עוד איזה פטנט, עוד איזה איסור, עוד איזו הגבלה, עוד איזה קושי.

לכן, אדוני היושב-ראש – ובכך אני מסיים – אני סבור שהכנסת צריכה להתאחד כאן בקריאה להגמשה ולהקלה של התנאים עד כמה שאפשר ולדיאלוג, לדו-שיח שמטרתו להביא לפתרון הבעיה – לא בדרך של החמרה, הכבדה והערמת קשיים, אלא בדרך של גישה חיובית.

היו"ר ס' טריף:

תודה.

אליעזר זנדברג (צומת):

אני רוצה לסיים במשפט אחד. נמצא כאן השר שטרית; על-פי יחסי הכוחות בבית, שר הדתות, כנראה מיום שני הבא, ואולי אם יהיה איזה אי-אמון בעניין – –

היו"ר ס' טריף:

בעזרת השם.

אליעזר זנדברג (צומת):

את זה אמר היושב-ראש.

בכל מקרה, אדוני השר, אני יודע שאתה יודע להתמודד עם אתגרים. בתפקידים הקודמים הוכחת את עצמך בעניין הזה, ואני קורא לך כאן – קח את הדברים לתשומת לבך, טפל בדברים, תן מענה למצוקה – – –

הי"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רענן כהן, אני מזמין אותך. תודה לחבר הכנסת זנדברג.

אליעזר זנדברג (צומת):

תודה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ס' טריף:

הברכות לשר שטרית מתחילות מהיום, ואני שמח על כך. אני התחלתי אתמול.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, ברשותך, ביום שני אברך אותך באופן רשמי, אבל מותר לי גם היום לעשות זאת, ואני עושה זאת ברצון רב. אני חושב שהבחירה היא בחירה טובה מאוד, ואני מאחל לך הצלחה. דווקא היום יש נושא די מעניין, וזה אולי אחד הנושאים שיונחו בפניך.

נושא הגיורים והמחלוקות העולות לסדר-היום מדי כמה חודשים בנושא זה, מעוררים בי צער רב בשל העובדה, כי הנפגעים העיקריים מן המאבק בין הצדדים המעורבים אינם אלא אותם ילדים, אשר עלולים להיפגע ולסבול במהלך חייהם כתוצאה מסכסוך, אשר אין בי כלל ספק שהוא ניתן לפתרון בצורה מכובדת, מוסכמת, ומעל לכול – אנושית.

כמעט כל אחד מהיושבים בבית הזה מכיר זוג אחד, לפחות, אשר אין ביכולתו להביא ילדים לעולם. אין מלים לתאר את הצער, את הכאב ואת תחושת התסכול. והנה בשנים האחרונות אנו עדים לפתיחתם של כמה אפיקים אשר לא היו קיימים קודם לכן, והם מאפשרים לאותם זוגות לאמץ ילדים במדינות מעבר לים, ובכך להביא לפתרון מכובד ואנושי של בעייתם.

אומנם נוכחנו לדעת כי בפעילות רחבת ההיקף הזו פועלים לעתים נוכלים, וראוי היה שהם יענשו בחומרה על מעשיהם. אך אני רוצה להאמין, כי רוב הפעילים בתחום אכן עושים זאת ביושר ובמטרה לסייע לזוגות חשוכי ילדים.

מעל הכול, ומעל במה זו, אני רוצה לפנות הן לזוגות המאמצים והן לרבנים האורתודוקסים ולומר להם – יש דברים אשר לא ישתנו לעולם. הרבנים האורתודוקסים לא יאמצו לעולם את שיטת הגיור הקונסרבטיבית או את שיטת הגיור הרפורמית, והזוגות המאמצים לא יחזרו בתשובה ולא ישנו את אורח חייהם החילוני לחרדי.

במצב עניינים זה עלינו להחליט אם מצוות האימוץ, אשר טמונים בה יסודות אנושיים עמוקים ואשר מכילה את מצוות הצלת הנפש של אותו ילד, אשר ללא אימוץ ייתכן שחיינו היו בסכנה, וגם הענקת אושר לאותם זוגות חסרי ילדים, חשובה דיה כדי שיוכלו הן הרבנים והן ההורים להגיע לפשרה ולהסכמה שיפתרו את בעיית הגיור.

ההתבטאויות של ההורים הקוראים למאבק חסר פשרות ברבנים והדרישות הקשות של הרבנים לשנות את כל אורחות חייהם והתנהגותם, הן הן שזרעות פירוד ומעמיקות את התהום שבין הדתיים ובין החילונים. דווקא במקרים מעין אלו צריכים לקום הרבנים הראשיים ולהיות גשר של הבנה ורצון טוב, גשר המסמל את אחדות העם. במקרה כזה אנחנו חייבים ליצור את האחדות.

בטרם אסיים את דברי אומר – מצוות הצלת חיים היא ערך עליון בתורתנו. מצוות הצלת חיים אינה מבחינה בין יהודי לגוי. לא בכדי מלווה אותנו הפתגם: כל המציל נפש אחת כאילו הציל עולם מלא. תהליך האימוץ מציל שלוש נפשות, לפחות: זוג ההורים והילד המאומץ. לכן מצוות הגיור של הילדים חשובה מכל מחלוקת. כפי שאיננו מהססים להציל נפש מסיכון חיים, אל לנו להתייחס לנושא הגיור כאל עוד נושא השנוי במחלוקת.

אני מקווה ומייחל כי הדברים יישמעו וייכנסו ללבותיהם ולראשיהם של הנוגעים בדבר, ונזכה לראות אותם ילדים מאומצים חלק ממשפחת העם היהודי. אני מקווה, שכולנו יחד בכנסת נעשה הכול כדי שיתקיים הדבר האנושי הזה. נתאחד כולנו למען הצלת נפשות והורים מהמצב הכאוב שהם מצויים בו. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ס' טריף:

תודה רבה לך. אני מבין שחבר הכנסת דדי צוקר איננו כאן. חבר הכנסת משה גפני, בבקשה.

משה גפני (יהדות התורה):

הברכות לשר שטרית הן לא במסגרת הזמן?

הי"ר ס' טריף:

אני ארשה לך.

משה גפני (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אני מודה לך. אני רוצה לברך את ידידי, השר המיועד, שר הכלכלה והתכנון, שאמור להיות שר, בעזרת השם, בשבוע הבא, שר לענייני דתות. אני מברך אותו שיזכה להגדיל תורה ולהאדירה ולאחד בין כל חלקי העם. משרד הדתות הוא צומת חשוב, ושם באמת אפשר לעשות גדולות ונצורות.

הנושא שעליו אני אמור לדבר עכשיו הוא אחד המוקשים הגדולים שבהם אנחנו נתקלים במדינת ישראל, ובמשרד הדתות הנושא מתנתב בדרך הטבע. הנושא שעליו אני רוצה לדבר הוא הנושא של הרפורמים והקונסרטיבים בהתייחס לגיור הפיקטיבי שעשו בקיבוץ חנתון לילדים המאומצים.

כולנו מעוניינים בפתרון הבעיה הזאת, ואנחנו סומכים על הרבנות הראשית ועל הדיינים שהם אכן מחפשים את הפתרון לבעיה, מתכוונים לפתור את הבעיה ומקווים שיימצא לה פתרון. כל מקרה לגופו של עניין.

אבל יושבת חבורה צבועה, שקרנית, והיא הופכת את כל הנושא של ההלכה היהודית לקרקס. הולכים ומייצרים מין גיור פיקטיבי כזה. באופן ציני מנצלים את מצוקתם של אותם הורים חשוכי ילדים, שאימצו ילדים, מנצלים את זה באופן ציני. הם יודעים שכל מה שהם עושים זה תרמית, זה זיוף, זה שקר, זה קרקס. הם יודעים זאת.

בכל נושא שבו אנחנו נתקלים בבעיה, ואנחנו נתקלים בבעיות במדינת ישראל, הם קופצים, הדיוט קופץ בראש, וממציאים פתרונות. עוד מעט הם יביאו, כמו שהם עושים בארצות-הברית, יביאו הנה כמרים שגם ישיאו גברים ונשים. זהו דבר של עבריינות, עבירה על החוק, על ההלכה, פגיעה במצפון, במוסר. פגיעה באנשים אומללים, ניצול ילדים, ומנצלים את זה לצורכיהם הפוליטיים של הרפורמים ושל הקונסרטיבים.

אני רוצה לומר, רבותי חברי הכנסת, אנחנו היינו עדים השבוע לבחירה של רפורמית למועצה הדתית בתל-אביב. אני מתפלא על חברי בש"ס, שהצביעו בעד המינוי הזה ואמרו שהיתה פשרה – הרב"ה הרפורמי לא יהיה, אבל נשיאת הקהילה הרפורמית כן תהיה. חבר הכנסת שאול יהלום, המפד"ל טוב יותר מש"ס, כי נציג המפד"ל לא בא, לפחות, להצביע בעד. אבל למה הוא לא בא? למה הוא לא בא להצביע נגד? אנחנו יכולים להתפשר על דבר כזה? האם למטה הכללי של צבא-הגנה לישראל היו מכניסים מחבל? זה בדיוק אותו דבר. מכניסים למועצה הדתית רפורמים שכל מטרתם לקעקע את התורה, את ההלכה, את היהדות. איך זה שנציגים דתיים לא באו להצביע? איך זה שנציג ש"ס הצביע בעד? איזו פשרה עשו? עולה על דעתו של מישהו, שבמשרד הביטחון יסכימו להכניס מחבל למטה הכללי? יעשו על זה פשרות? אני מתפלא על חברי.

אני מבקש, חבר הכנסת שאול יהלום, תאמר את זה לנציג של המפד"ל בתל-אביב. הוא היה צריך לבוא, להצביע נגד. אני קורא לחברי בש"ס – תחזרו בכם, אל תסכימו לפשרות. אתם תקרעו את העם. אנחנו לא נסכים לשום פשרה בעניין הקרקס הזה של הרפורמים, שהם מחבלים בקרן בית ישראל. כל המטרה שלהם היא לקעקע את ההלכה, את היהדות, לפלג את העם. זה לא מעניין אותם בכלל. לא מעניין אותם העם היהודי. הם מעוניינים רק בעצמם, לצבור כוח. יש להם כסף. הם עושים את זה עם הכסף שלהם. העם בישראל סולד מהם. אין רפורמים בארץ. רק כמה פוליטיקאים קטנים שמכנים את עצמם רבנים, והם מחבלים. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת יוסף עזרן, בבקשה. לחבר הכנסת עזרן יש, כמובן, שבע דקות, כי יש לו הצעה רגילה.

יוסף עזרן (ש"ס):

עשר דקות להצעה רגילה.

היו"ר ס' טריף:

אומר לי המזכיר שאותו דין – שלוש דקות.

יוסף עזרן (ש"ס):

רגילה.

היו"ר ס' טריף:

רגילה שמצורפת לדחופות – שלוש דקות.

יוסף עזרן (ש"ס):

תהיה כאן בעיה.

שאול יהלום (מפד"ל):

כמו שמקצרים את הליכי הגיור, מקצרים את הדין.

יוסף עזרן (ש"ס):

לקצר הליכי גיור – והרי אני נגד זה. תרשה לי, אדוני – להתחשב; אני מבקש מאוד, בכמה דקות.

כבוד היושב-ראש, אדוני השר, תרשה לי לברך אותך מקרב לב. אני מרשה לעצמי לומר שאני קצת נושא את דבר עשרות הרבנים שהתקשרו אלי וביקשוני אישית לברך אותך ולאחל לך הצלחה במשרד החשוב הזה. אין לנו שום ספק שאתה תעמוד על הדברים בצורה מעמיקה. לצערי הרב, כל מי שחשב לקחת את המשרד הזה – ואני מתכוון לחלופה – אולי היה לוקח את המשרד מבחינה אדמיניסטרטיבית אבל לא יורד לבין השיטין, לא יורד לעמקות; ולא רק בצורה רדודה. לכן יש תקוות רבות, ואין לי שום ספק שאדוני, עם המטען האישי שלו ועם החינוך שהוא קיבל, הוא אכן האיש הנכון במקום הנכון. בשעה טובה.

רבתי, הנושא שאנחנו דנים בו כעת הוא נושא כאוב מאוד, ואני רוצה באמת להחזיר את העניין קצת לרגיעה. לבי, ומי כמוני, כרב עיר, כואב ודואב על משפחות חשוכי בנים. והם עשו הכול. אני מכיר זוגות – לא רק דתיים, חילונים מובהקים – שהשקיעו מזמנם ומכספם והשתדלו בכל האפשרויות הרפואיות כדי שהאשה תצליח להרות ולהביא ילדים לעולם – דבר שהוא אנושי, מובן ומבורך.

אבל, עם כל הכאב, עם כל הצער וההתחשבות – וחייבים להתחשב, ואולי נמצא איזו דרך ואיזה פתרון – חייבים להבין שעניין הגיור, אדוני השר, הוא נושא מצפוני, ערכי וסגולי ממדרגה ראשונה.

נדמיין לעצמנו, להבדיל, יש היום ביפן כלכלה מאוד מתקדמת, מתפתחת, ויש להם אמצעים. זוג יפני, חשון בנים, החליט לאמץ ילד מסקנדינביה. הצליח, שילם כך וכך אלפי דולרים, והביא אותו. אבל בשכונה כולם תמהים, מסתכלים, זה דבר משונה – עם השערות הזהובות שלו, ממש כזהוב השיבולת בזמן הקציר, עם העיניים התכולות והעור הלבן הצח. הוא לא מתאים למסגרת. התחילו הוריו לתת לו דיאטה מאומצת של אורז ברציפות, אולי העיניים קצת יתלכסנו, וזה לא הולך. אולי לתת לו סושי. התחילו לתת לו סושי בלי הגבלה, וזה לא עוזר. מה לעשות והשערות נשארות זהובות, בלונד אמיתי, לא בלונד של צביעה, והעיניים תכולות. אני אומר את זה מתוך הרגשת אמת. כיפני יש לו כל הזכויות – תעודת זהות, דרכון, הוא יכול לשרת בצבא, בטח יישא את הדגל ביום העצמאות, הכול יעשה. אבל מה לעשות והנושא הביולוגי הטבעי – לא יכולים לשנות אותו בקלות, וכמעט לא ניתן לעשות זאת.

רבתי, מה זה עניין של יהדות? יהדות פירושה אמונה, פירושה התחייבות ונשיאה בעול של העם היהודי מבחינת קיום המצוות וכל ישראל ערבים זה לזה. וכי מה אומר לנו יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט? – לכל הורה הזכות לאמץ ילדים. מישהו חולק על כך? מישהו אמר שאם אדם לא גונב, חס ושלום, ולא שודד ילדים ממקום אחר, אין לו הזכות לאמץ אותם חוקית? מישהו טוען, חלילה, שאם אדם מאמץ ילד שאינו יהודי מחוץ-לארץ שהילד הזה יקופח, חלילה, בזכויותיו? מישהו טוען דבר כזה? ודאי שלא ולא. אבל אתה רוצה להכתיב נושא ערכי מצפוני.

אדוני, כבוד השר, אולי אתה זוכר מה שכתוב ברמב"ם – וזה חשוב מאוד. גיור של ילד קטן שלא הגיע לבגרות ולעצמאות חשיבתית משלו הרבה יותר קשה, כמעט בלתי אפשרי, כי כתוב: גר, מטבילין אותו על דעת בית-דין, אבל בתנאי שאמו הורתו, אמו הביולוגית, תביא אותו. למה? קודם כול ההורה הביולוגי הודאי ביותר הוא האמא, כי האבא מי יודע מה, ולכן הבן הולך אחרי האם. אם האמא שלו מביאה אותו, חזקה עליה שהיא רוצה בטובתו. לאחר שאמו הורתו מביאה אותו – ורק היא יכולה לבקש בשבילו להתגיר – אז בית-הדין טובלין אותו ומגיירים אותו, וכאשר יגדל יכול למחות. מה זה יכול למחות? יש מחלוקת בפוסקים, האם על-ידי זה שהוא אומר "אני לא רוצה להיות יהודי", כשהוא מגיע לגיל 13, שזו מחאה בפועל – או על-ידי שהוא ממשיך לקיים את המצוות, עצם העובדה שפסיבית הוא ממשיך להיות יהודי, ניחא לו ביהדות.

יש דברים שהם עניינים של מצפון, של שכנוע. אם אנחנו מדברים בישראליות ולא ביהדות, אז אולי נטבול בכינרת, שזה סמל הישראליות. ואם חס ושלום זו מחלת עור – בים-המלח. מה הסיפורים האלה? מה כל ההצגה הזאת?

לכן אי-אפשר כאן להשתמש במצוקתם האמיתית, האנושית, ההומנית של הזוגות האלה ולהפוך את כל עניין היהדות לקרקס. זה דומה לאותו זוג יפני, ושום דבר לא יוכל באמת לשנות את המהות הזאת, אלא על-ידי אמונה כנה ושכנוע אמיתי. אני מאמין, שההורים ידאגו לכך שהילד הזה יקבל חינוך יהודי, וכשהוא יגדל יחליט על גורלו. תודה.

הי"ר ס' טריף:

תודה רבה. אדוני השר, שמעון שטרית, בבקשה. אני שמח לראות שכל חברי הבית באים לברך את השר. היום הוא מתחיל את ההרצה. אני משוכנע שזה יהיה בסדר. אני מברך אותך מכל הלב בשם כל חברי הבית.

משה גפני (יהדות התורה):

הוא דווקא התחיל במוקש הכי גדול.

הי"ר ס' טריף:

לא נורא. אני סומך על חוכמתו ויושרו כדי לפתור גם בעיות כאלה. בבקשה, אדוני.

שר הכלכלה והתכנון ש' שטרית:

אדוני היושב-ראש, ראשית, תודה על הדברים החמים. חברי, חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אני מודה לכם על הברכות, גם על אלה שנאמרו מעל הבמה וגם על אלה שנאמרו באולם. אני מעריך מאוד את הדברים החמים, אני יודע שהם נאמרו מעומק הלב. אני מקווה, שאעמוד בציפיות, וכובד המשימה יביא לי את הכוחות ואת החוכמה להתמודד עם כל הדברים, ובכלל זה הדברים הקשים, כמו הסוגיה העומדת על הפרק.

אדוני היושב-ראש, חברי חברי הכנסת, הנושא הזה הוא אכן נושא אנושי; הוא נושא, כפי שאמר חבר הכנסת עזרן, שנוגע ליכולת של אנשים שאינם יכולים למצוא אפשרות לאמץ ילדים שהם יהודים מלידה. הם רוצים שהילדים שהם אימצו בחוץ-לארץ יהפכו ליהודים. לעומת זאת, יש הדין ההלכתי שפורט על-ידי חבר הכנסת הרב עזרן. וכאן עולות שאלות הלכתיות ומשפטיות.

ראשית, הנושא עומד לדיון בפני היועץ המשפטי לממשלה, על-פי פנייה של הרבנות הראשית, משום שגם במודעה שהתפרסמה והזמינה הורים לבחור בפרוצדורה של גיור בצורה הזאת שנעשתה ובה

אנחנו דנים היום יש שאלות משפטיות. ברור, לפי הדעה המקובלת כרגע, לפי חוקי מדינת ישראל, שהטקס הזה, הפעולה הזאת איננה יכולה להיות שלמה ללא קבלת הפעולות הנדרשות לפי פקודת העדה הדתית (המרה). לפי פקדת העדה הדתית (המרה), יש צורך באישורו של ראש העדה הדתית. אדם שהמיר את דתו – במקרה הזה מדברים על גיור, זו פשוט המרה לדת היהודית – אין הליך ההמרה שלם ללא אישורו של ראש העדה הדתית. אני מדבר עכשיו על חוקי מדינת ישראל, אני עוד לא הגעתי לעניין ההלכתי – לפי חוקי מדינת ישראל, יש צורך באישורו של ראש העדה הדתית הרלבנטית, ופה מדובר על הרבנות הראשית, שהיא על-פי חוקי מדינת ישראל הרשות שצריכה לאשר את ההסתפחות לדת היהודית, לעדה היהודית בישראל.

היועצים המשפטיים, היועץ המשפטי לממשלה וצוות עוזריו נתבקשו לתת דעתם על העניין הזה. יש לכך גם השלכות מבחינת השאלה האם אין כאן יצירת תקלה לציבור, כי אנשים מאמינים שעל-ידי אותו טקס שהם עושים, באמצעות ההליך שהם עברו, כמו בקיבוץ חנתון, בכך הם ישלימו את התהליך, ולא היא. ויש לכך גם השלכות משפטיות בתחומים אחרים, ולא רק בתחום של הדינים, של הדין האישי, של דיני ההמרה, המרת הדת, אלא יש גם טענה שיש לכך גם השלכות פליליות. היועץ המשפטי לממשלה עדיין לא נתן את חוות דעתו בעניין, והנושא עומד לדיון בפני היועץ המשפטי לממשלה.

יש גם סוגיה, כפי שהסבירו הרב עזרן והרב גפני, בדבר האפשרות לערוך גיור לקטין, קל וחומר לתינוק, כיוון שמדובר ברצון חופשי שאמור להתקיים בהליך של גיור. הרצון החופשי הזה, לגבי קטין, נעשה בהליך מסוים, ואחר כך יש באפשרותו של הקטין למחות. השאלה היא מה פירוש למחות – האם במשתמע או במפורש; האם באקט פוזיטיבי או באקט של שתיקה, בהמשך קיום המצוות.

אני מציע לבית, שנמתין ונשמע מה יאמר היועץ המשפטי לממשלה בעניין הזה, מצד דיני ישראל ומהצד החוקי. ושנית, אולי אפשר לבדוק עם המערכת האחראית להליכי הגיור, בתי-הדין לגיור, באיזו מידה ניתן להקל, באיזו מידה ניתן לזרז. אני אינני יכול להתעלם מכך שיש פה בעיה אנושית וההלכה היהודית ידעה תמיד לתת מענה במסגרת ההלכה ועל סמך הפוסקים. כל דור מצא את היכולת להגמשות במידת האפשר.

יכול להיות שמכיוון שהבעיה הזאת, הפרקטיקה של אימוץ ילדים לא-יהודים היא חדשה, יחסית, יכול להיות שבנוסף על הקריאה שחבר הכנסת יהלום דיבר עליה, להגיד לציבור לעשות מאמץ להיענות לתנאים אף-על-פי שהם אולי קשים יותר ולגלות אורך רוח והתמדה – יכול להיות שאפשר למצוא כמה פנים גמישות יותר במסגרת ההלכה.

אני חושב שהעניין ראוי לבדיקה נוספת ולשיקול נוסף. ואם העניין של התקנים הוא הקושי מבחינת זירוז ההליכים או למתן פתרון, גם את זה צריך לבדוק.

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, לפנות לחברים שהניחו את הנושא על סדר-היום הציבורי, בעקבות אותו טקס, שיש לו גם השלכות משפטיות, והן נדונות ונבחנות כרגע, ויש לו גם השלכות בתחום ההלכה והצדדים המינהליים, ולבקש מהם להסתפק בהודעת. אני מוסר לבית הודעה שנבדוק את הנושא הזה ונשתדל שהצד האנושי יילקח בחשבון גם במסגרת דיני מדינת ישראל, בתוך הדינים, וגם במסגרת השלכות המינהליות וההלכתיות.

היו"ר ס' טריף:

תודה לשר שמעון שטרית.

יוסף עזרון (ש"ס):

אנחנו מבקשים ועדה.

שאול יהלום (מפד"ל):

למה לא להסתפק בהודעת השר?

היו"ר ס' טריף:

אני מציע להסתפק בהודעת השר. אני מודה לכם מאוד. צריך לתת קרדיט. אני מבין את רחשי לבכם. אני מודה לכם ואני מודה לשר.

חברי הכנסת, נקווה שרק טוב יהיה. השר שמעון שטרית יחל ביום שני לתפקד במשרד הדתות, וגם בעיה זו תבוא על פתרונה.

משה גפני (יהדות התורה):

אנחנו יודעים שהוא יפעל באופן חיובי.

הצעה לסדר-היום

המתת חסד מול קדושת החיים

היו"ר ס' טריף:

אנחנו ממשיכים. הצעה לסדר-היום מס' 6168, של חבר הכנסת אלי גולדשמידט, בנושא: המתת חסד מול קדושת החיים. בבקשה. ישיב שר הבריאות.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, שלא על חשבון זמני, אם יותר לי, אני מבקש לברך בהזדמנות זו את השר שטרית שנכח באולם על קבלת התפקיד החדש. יש לי תחושה שזה יעבור בסדר ביום שני ותיכנס לתפקיד. מברוכ.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אנחנו נצביע נגד.

אלי גולדשמידט (העבודה):

זהו. יש לך פה תמיכה מקיר לקיר.

אני מודע לכך שהנושא שאני מעלה על סדר-היום הוא נושא רגיש, בעייתי ושנוי במחלוקת.

בשבועות האחרונים קראנו ושמענו על מעשה ההתאבדות של אותו זוג מקיבוץ מגן, בני הזוג אברהמי, שהחליטו לקחת אחריות על עצמם ועל חייהם ועשו מה שעשו. המעשה שלהם עורר, כמובן, מחלוקת ציבורית – מצד אחד הערכה לאומץ הלב ומצד שני ביקורת, מבחינת השאלה העקרונית של קדושת החיים ושל נטילת החיים בידי האדם עצמו.

אני מודע לכך שגם בכנסת הזאת, במסגרת התיקון שהתקבל בחוק העונשין, בחלק הכללי שבו, חלק ההגנות, יש אפשרות לפרשנות בנושא של עזרה במה שאנחנו מכנים המתת חסד, במצבים מסוימים, שעשוי לקבל לגיטימציה, ויש חברי כנסת שהגישו בעניין זה הצעות נוגדות.

אני לא רוצה להיכנס עכשיו לפן המשפטי המדויק אלא להעלות, ברשותכם, את הסוגיה המוסרית הסבוכה. לפני שעליתי לדונן החלפתי מלים מספר עם תלמיד חכם, עם הרב רביץ. אמרתי לו, שגם בהלכה היהודית, אם זיכרוני אינו מטעה אותי, יש התייחסות לנושא. ואכן יש בה התייחסות לנושא. גם ההלכה היהודית מכירה בכך, שבמקרה של חולה סופני שסובל ייסורים קשים מאוד אין חובה לעשות פעולה על מנת להאריך את ייסוריו. לעומת זאת, חל איסור לנתק אותו ממקור חייו. זאת אומרת, מבחינת ההלכה היהודית יש פה הבדל בין המעשה לבין המחדל. חבר הכנסת רביץ אף סיפר לי סיפור על רבי יהודה הנשיא, שלפני מותו סבל ייסורים קשים, ותלמידיו התפללו לשלומו. הלכה עוזרתו והשליכה חרס – נכון, חברי חבר הכנסת רביץ? אני נתלה באילנות גדולים – וכתוצאה משבירת החרס הופרעה תפילתם של תלמידיו, ויצאה נשמתו של רבי יהודה הנשיא. היא עשתה זאת על מנת להפסיק את ייסוריו.

השאלה הבסיסית העומדת כאן עולה במלוא חריפותה נוכח העובדה שגם פורסמה בכלי התקשורת בסוף השבוע – והרי רופאים בטרם היותם בעלי מקצוע, ואנחנו מתברכים בבעלי מקצוע מן הטובים בעולם בתחום הזה, הם קודם כול בני אדם. הם עומדים יום יום מול המצוקה האימה והקשה של

חולים – ושל בני משפחותיהם – שעל-פי כל התחזיות הרפואיות אין שום סיכוי שמחלתם לא תכריעם לבסוף, ואין חולק על כך שאיכות חייהם בימיהם האחרונים האלה היא איכות חיים ירודה ביותר, שכרוכה בסבל איום ונורא. לעתים קרובות מדובר באנשים חסרי הכרה, שמחוברים למכונות שמנשימות אותם באופן מלאכותי או מאריכות את חייהם באופן מלאכותי.

בסוף השבוע התפרסמה באחד העיתונים, נדמה לי שב"ידיעות אחרונות", כתבה שצוטט בה אחד הרופאים, שסיפר על אשה שהיתה במצב הזה, והיתה זקוקה באיזה שלב לטיפול החייאה, והוא נמנע מלבצע את טיפול ההחייאה. הוא הודה בכך ואמר: הייתי אז רופא צעיר. והוא לא הוסיף. אני מניח שהיו מקרים נוספים. אגב, נדמה לי שהפעולה שלו תואמת – שוב, אם אינני טועה – גם את ההלכה היהודית, כי פה לא היה מדובר על ניתוק ממכשיר הנשמה אלא היה מדובר באי-ביצוע פעולה של המשכת החיים.

יש מדינות בעולם שמכירות במצב המאוד-מאוד מיוחד שמעלה את הפרובלמטיות המוסרית הזאת, של אנשים, שבעודם בחיים, כאשר הם שלמים בגופם וברוחם, כותבים צוואה, מה שקרוי: צוואה בחיים. בצוואתם הם אומרים: אנחנו מבקשים בכל לשון של בקשה לשמור על צלם אנוש ולא להגיע למצב שבו מאריכים את ייסורינו ואת ייסורי בני משפחותינו בעת שאין אנחנו מסוגלים לקבל החלטה. כאשר הדבר הזה יגיע אלינו, חס וחלילה, וגורלנו יהיה כזה, במצב הזה הם בעצם מתחננים דרך אותה צוואה בחיים: אל תאריכו את ייסורינו, ואל תאריכו את ייסורי בני משפחותינו.

יש מדינות, אחת מהן היא הולנד, יש מדינות מספר גם בארצות-הברית – אני למדתי את הדברים מארכיון הכנסת – שנותנות גיבוי לצוות רפואי או לאדם בעל מקצוע רפואי, שברגעים כאלה מקיים אותה צוואה. כלומר, הן אינן מחשיבות זאת כעבירה פלילית, או כסיוע במעשה התאבדות. אם אנחנו מכניסים את העניין הזה לגדר – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

– – – הוא עושה פעולה – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא העמקתי במחקר עד כדי הבחנה בין עשיית הפעולה לבין – – –

היו"ר ס' טריף:

אני אוסיף לך דקה, חבר הכנסת גולדשמידט. אני מוסיף לך דקה, ואני אבקש ממך לסיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

תודה. אני יודע, שסוגיית החיים, קדושת החיים היא סוגיה שיורדת לשורש הדברים הפילוסופיים הקיומיים המוסריים ביותר, ואני יודע עד כמה הדבר הזה רגיש, אבל אני יודע – ואני נתלה פה באילן הזה של ההלכה, אף שאינני בקיא בהלכה ואינני מתיימר להיות בקיא בהלכה – שדווקא בסוגיה הזאת ההלכה היהודית, לפני אלפי שנים, צפתה את המקרים האלה והיתה מודעת לפרובלמטיות שהם מעוררים. תורתנו היא תורת חיים, אנחנו יודעים זאת – קדושת החיים, אדם נברא בצלם אלוקים, כל הדברים האלה נר לרגלי.

אלי דיין (העבודה):

במקרה הזה מדובר בזוג – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא. לא העליתי את הנושא דווקא כדי לדון בזוג. ניצלתי את ההזדמנות שהוויכוח התעורר כדי לדון בבעיה של חולים סופניים.

אברהם רביץ (יהדות התורה):

הוא לא מדבר – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני לא מדבר על הזוג שהתאבד – – –

אלי דיין (העבודה):

– – – משתמע – – –

אלי גולדשמידט (העבודה):

לא משתמע. אני לא מדבר על הנושא של הזוג שהתאבד. מה שאני מבקש – – –

אלי דיין (העבודה):

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש ממך. אתה שומע את השעון, מה אתה שואל שאלות?

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מציע לכולנו, לכל צדי הבית, לפנות אל הממשלה, אל שר הבריאות, אל שר המשפטים, אולי יחד ניזום הצעת חוק שכן תביא לידי ביטוי אותה הלכה שדיברנו בה, של רבי יהודה הנשיא, ובאמת ניתן את האפשרות לקיים ולו כשיש הסכמה, והסכמה ניתנה למפרע, או מלכתחילה על-ידי – –

היו"ר ס' טריף:

תודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – האדם בהיותו בריא, היא נתמכת בהסכמת בני משפחתו, והיא מצטמצמת לאותם אירועים שבהם מדובר לא על פעולה אקטיבית אלא על פעולה פסיבית או על אי-עשיית פעולה – –

היו"ר ס' טריף:

חבר הכנסת גולדשמידט.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – – לאפשר ולתת לדברים האלה הסדר נאות.

אני רוצה לומר, ובזה אני מסיים, אין זה הוגן – – –

היו"ר ס' טריף:

אני מבקש לסיים.

אלי גולדשמידט (העבודה):

יש בעייתיות עם זה – – – לשנות את החוק. אני מבקש לומר מלה אחרונה. אין זה הוגן שאנחנו, ככנסת, כמחוקקים, מסירים מעל עצמנו את האחריות הזאת, משאירים אותה לקביעתו האישית של כל רופא ורופא בחדרי המחלקות בבתי-החולים. יש עצימת עיניים, ובעצם אנחנו משאירים את הרופאים בהתמודדות מול הדילמה המוסרית הנוראית הזאת.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

לכן אני קורא גם לשר הבריאות וגם לשר המשפטים, מעבר למה שהיה כתוב והוסכם בחוק העונשין – –

היו"ר ס' טריף:

תודה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

– – לבוא ולהגיע להבנה בסוגיה הכל-כך חשובה.

היו"ר ס' טריף:

תודה, חבר הכנסת גולדשמידט. אדוני שר הבריאות.

שר הבריאות א' סנה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת גולדשמידט נדרש לאחת הסוגיות היותר קשות במעשה הרפואי, והיא מה דינו של חולה סופני. אין רופא שטיפל בחולים ולא התייצב מול הדילמה המוסרית הקשה הזאת.

בכל צוות שמטפל בחולה כזה תמיד אתה יכול לשמוע שתי דעות; דעה אחת האומרת: בואו נקצר את סבלו, ודעה אחת האומרת: לא לנו ההחלטה הזאת.

מניסיוני, כל מקרה הוא מקרה בפני עצמו, וקשה מאוד יהיה לקבוע איזו תקנה או הלכה פסוקה בעניין הזה, כי כל מקרה ונסיבותיו, ולכל חולה יש מידה שונה של רצון להישאר בחיים, למרות הסבל שהוא סובל, כאשר הוא בהכרה.

מה אומר החוק היום? החוק היום רואה בהמתת חסד לסוגיה עבירה פלילית חמורה שדינה מאסר של 20 שנה. זו לשון החוק היום. החוק אומר כך בעיקר בגלל דבר שאתה ציינת אותו – הפילוסופיה שלנו, המסורת שלנו, הדת שלנו, מקדשת את החיים; אבל הבעיה קיימת.

בתקופת כהונתה של הכנסת הקודמת הובאה הצעת חוק זכויות החולה. היא עברה קריאה ראשונה במרס 1992, והוחל עליה דין הרציפות. בסעיף 10 של הצעת החוק הזאת נאמר: הזכות למות בכבוד. חולה סופני זכאי למות בכבוד ועל-פי עיקרי השקפת עולמו ואמונתו, ככל שהדבר אפשרי, בנוכחות אדם שהמטופל רוצה בו, והרופא המטפל והמוסד הרפואי יסייעו לו במימוש זכותו זו וימנעו כל דבר העלול לפגוע בכבודו. זאת הצעה.

יש בכונתי, במהלך כהונתה – – –

אברהם רביץ (יהדות התורה):

אדוני השר, מאחר שהייתי נוכח כאשר החוק הזה עבר אני רוצה לומר לך, שהשר יאיר צבן, כאשר היה חבר הכנסת, היה אחד ממגישי החוק, ובהסכמה – זה מופיע ב"דברי הכנסת" – בהסכמה כללית של חברי הבית שהעבירו את החוק הוחלט, שסעיף 10 יימחק לקראת הקריאה הבאה. הדברים מופיעים ב"דברי הכנסת".

שר הבריאות א' סנה:

אינני אומר שההצעה היא הצעה מקודשת, אני רק מציין שהמחוקק נדרש לסוגיה הזאת. גם לולא ידעתי את מה שאתה מעיר עכשיו, ברור לגמרי שהדיון בנושא הזה לא תם ולא נשלם.

מה שאני רוצה לומר לחבר הכנסת גולדשמידט הוא, שבמהלך השנה הזו נשוב לכנסת עם החוק הזה ונדון בו שוב. אני מקווה מאוד שבסוגיות הקשות האלה – אולי לא בהכרעה של רוב ומיעוט, אלא דווקא מתוך הבנה והסכמה – נגיע לנוסחה משותפת ונוכל לעגן בחוק המדינה את מה שמוסכם עלינו.

אם המציע מעוניין, אפשר להחזיר את הנושא הזה, מבלי להמתין לחקיקה, לדין בוועדת העבודה והרווחה. ולא – נצטרך להמתין עד שהחוק יחזור לתהליך החקיקה, כיוון שכרגע הוא לא בתהליך פעיל של חקיקה.

היו"ר ס' טריף:

אני מציע שהוא יסתפק בדברך.

שר הבריאות א' סנה:

אני מציע לחבר הכנסת גולדשמידט להסתפק בהודעתי, כיוון שהנושא הזה יעלה השנה על שולחנה של הכנסת.

היו"ר ס' טריף:

אתה מסכים, אדוני?

אלי גולדשמידט (העבודה):

כן.

היו"ר ס' טריף:

אני מודה לך. אני מודה לשר, אני מודה לחבר הכנסת גולדשמידט, ואנחנו ממשיכים.

הצעות לסדר-היום

העיצומים במגן-דוד-אדום

היו"ר ס' טריף:

חברי הכנסת הנכבדים, נושא אחרון – הצעות לסדר-היום מס' 6184, 6186, 6197, 6200, 6206, 6222 ו-6224, בנושא: העיצומים במגן-דוד-אדום. ישיב על הנושא הזה שר הבריאות. יש

דוברים מספר; שלוש דקות לכל דובר. ראשון הדוברים, חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חבר הכנסת דוד מנע, בבקשה.

דוד מנע (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, מגן-דוד-אדום במשבר, מגן-דוד-אדום בעיצומים. שמחתי לשמוע מהשר, שהיום יש איזה פסק-זמן.

אני מבקש לבוא ולומר לפני חברי הכנסת – אזרחי מדינת ישראל אינם בני ערובה בידי מגן-דוד-אדום.

בשבוע האחרון היו אזרחי תל-אביב, למעשה כל אזרחי גוש-דן, בני ערובה. מחצית ממספר האמבולנסים הושבתו בשל מחלוקות שונות בתוך מגן-דוד-אדום, החל מפיטורי חובשים מלווים וכלה בסגירת מוקדים שונים ברחבי הארץ.

אני מחזיק מכתבים מראש עיריית קריית-מוצקין ומראש עיריית קריית-ים, שבאים בטענות על כך שסגרו את מוקד מגן-דוד-אדום בקריות ומאלצים את התושבים להזדקק למוקד מגן-דוד-אדום בחיפה; התחנה נשארת אבל המוקד עובר לחיפה. ראש עיריית קריית-מוצקין, מר חיים צורי, פנה אין-ספור פעמים לכל ראשי הרשויות באזור להתארגן ולפנות יחד לשר הבריאות; וכך עשה אף ראש עיריית קריית-ים, מר סיסו, ואחרים. אומר חבר מועצת עיריית קריית-מוצקין בכתבה ארוכה מאוד בגיליון "ערי המפרץ", שאדם אחד נפטר – מר נסים אוחיון, זיכרונו לברכה. הוא לקה בלבו מטרים ספורים מתחנת מגן-דוד-אדום בקריית-מוצקין, ובהעדר אמבולנס נמנע מאותו אדם טיפול מיידי שאפשר שהיה מציל אותו ממוות.

תושבים אינם צריכים להיות בני ערובה בידי מגן-דוד-אדום. אני מבקש להציע כאן לכנסת – אני יודע שמגן-דוד-אדום מבוסס על עקרון הוולונטריות, אבל אנחנו צריכים למצוא דרך כדי לנסות ולבנות את הארגון הזה מחדש, אולי לשים אותו כיחידת סמך ליד המוסד לביטוח לאומי תחת פיקוחו של משרד הבריאות. צריך למצוא דרכים שונות על מנת שמגן-דוד-אדום לא יוכל להחזיק כל פעם את אזרחי מדינת ישראל כבני ערובה.

אני רוצה לומר לך, אדוני השר, דבר נוסף – ואני שומע זאת מהרבה עובדים ומהרבה אזרחים – בתחנות מגן-דוד-אדום יש מכשירי קשר משנות ה-50, אביזרי קשר לקויים, יש מכונות עם ליקויים טכניים גדולים מאוד. אנשים מזעיקים את מגן-דוד-אדום ועובר זמן רב עד שהאמבולנס מגיע. תמיד יש בעיות של תקצוב מגן-דוד-אדום.

דבר נוסף – יהודה ושומרון. מדוע מגן-דוד-אדום אינו פעיל ביהודה ושומרון? הרי בנק הדם בא תמיד לקבל דם מאזרחים שונים, ובכלל זה מאזרחים ביהודה ושומרון. למה מגן-דוד-אדום מגיע רק עד גבולות "הקו הירוק"? מדוע הרשויות המקומיות והרשויות האזוריות ביהודה ושומרון חייבות להחזיק את השירות הזה בעצמן? מדוע הוא לא מגיע גם ליהודה ולשומרון ולחבל-עזה?

אדוני השר, אני סומך עליך שנוכל להביא את הנושא הזה לוועדת העבודה והרווחה לדיון, על מנת שנלבן אותו ואחת ולתמיד נביא מזור לנושא של מגן-דוד-אדום, כי לא יכול להיות שכל כמה חודשים יש השבתה, כל כמה חודשים יש סיכון לחולים, כל כמה חודשים יש דבר חדש; פעם זה מוקדים, פעם זה חובשים מלווים, וכל פעם האזרחים בערים שונות ברחבי הארץ צריכים להיות נתונים כבני ערובה בידי מגן-דוד-אדום. תודה רבה, אדוני היושב-ראש.

הי"ר ס' טריף:

חבר הכנסת רפאל פנחסי – איננו. חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה. אחריה – חבר הכנסת אלי ד"ן.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני שר הבריאות, המשבר הנוכחי במגן-דוד-אדום הוא המשך למשברים שהיו בעבר, אבל אני רוצה למחות על דבריו של חבר הכנסת דוד מנע, שניסה, בציניות, להטיל את האשמה לפתחם של העובדים: הנה העובדים מכריזים על עיצומים, הנה העובדים מוחים, הנה העובדים עושים פעולות, וכבר ניסה לתאר אותם כאויבי העם.

אני רוצה לומר, שעובדי מגן-דוד-אדום הם הנכס של הארגון הזה. בלי עבודתם המסורה יום ולילה, לא היה מי שיציל – בתאונות דרכים, באסונות אחרים, במחלות פתאומיות, התקפי לב וכו'. ולכן הדעת פשוט אינה סובלת את הדבר שעשה פה חבר הכנסת מנע. כאשר חבר הכנסת דוד מנע בא אחר-כך לתאר את עצמו מעל הבימה כדואג לעובדים ודואג לפועלים – אני חושבת שהציניות שלו אינה יודעת גבול.

אני רוצה לעסוק בנושא של המשבר הזה ולומר, שכאשר דנה, במאי 1994, ועדת העבודה והרווחה בתוכנית ההבראה והקיצוצים במגן-דוד-אדום, דובר על כך שיהיה שינוי בעבודת הארגון הזה, והוא יתבסס על עבודה של מוקדים. בהקשר זה נאמר שיהיו פיטורים של 160 עובדים. להערכתי, חלק גדול מהעובדים האלה בעצם חזר לעבודה, אולי בתנאים אחרים. אבל אחד התנאים להפעלת המוקדים האלה – תנאי שעליו דובר והוא הוסכם על דעת משרד הבריאות באותו דיון – היה, שבכל אמבולנס, נוסף על הנהג שאמור לדאוג לכך שהאמבולנס יגיע במהירות לבית-החולים, יהיה חובש שתפקידו לדאוג לחולה. כי אחרת זו פשוט הפקרות – יבוא הנהג, ייקח את החולה, והוא כל הזמן יצטרך להסתכל אחורה אם לא קרה משהו לחולה. ואם יקרה משהו לחולה, האם הוא יכול לעזור לו? לכן ברור שהדרישה של העובדים בנושא החובשים המלווים היא דרישה צודקת מבחינה רפואית ומבחינה ציבורית, וטוב שהעובדים מנהלים מאבק כזה למען הציבור.

עכשיו באים ואומרים – היכן התקציב? אני חושבת, שמשרד הבריאות ומשרד האוצר צריכים למצוא את התקציב, כי זה תקציב של הצלת חיים, ואני לא חושבת שהתקציב הזה ימוטט את מדינת ישראל.

עלתה הצעה שחיילים יעסקו בעבודה הזאת. אני רוצה להתריע ולהזהיר – לפני כחודש הובאה כאן הצעה כוללת יותר לגבי העסקת חיילים בכל מיני שירותים ציבוריים, והכנסת, ללא הבדל סיעה, התנגדה לסעיף הזה כל כך, שבסופו של דבר הממשלה לא העמידה את החוק להצבעה. עכשיו באים

– ולא בצורת חוק, אלא בצורת הוראה מינהלית – וחושבים להעביר חיילים לעבודה כזאת. אני בעד זה שחיילים יעסקו בעבודה שקשורה בצבא. אם הם לא נחוצים לצבא, יואיל הצבא לשחרר אותם, ואם מגן-דוד-אדום צריך אותם, מגן-דוד-אדום יעסיק אותם כעובדים של מגן-דוד-אדום, ולא בתור חיילים שדוחקים את רגליהם של העובדים. זה לא יעלה על הדעת, זה דבר שכל הכנסת צריכה להתנגד לו.

גם אני מצטרפת להצעה שהנושא יידון בוועדת העבודה והרווחה. תודה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. חבר הכנסת אלי דיין. אחריו – חבר הכנסת יצחק לוי, אחרון הדוברים.

אלי דיין (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, רבותי חברי הכנסת, את ההצעה הדחופה לסדר-היום הגשתי בגלל העיצומים והשביתה שפרצה בעקבות הודעת מגן-דוד-אדום על פיטוריהם של החובשים המלווים. ככלל הנני סבור שצריך לבנות את נושא מגן-דוד-אדום על תקציב ממלכתי מסודר.

כמי שגר בפריפריה, יחסית, אני יודע מה החשיבות והחיוניות של השירות הזה, במיוחד ליישובים ולעיירות הקטנות, שאין להם, כמובן, בית-חולים. הרי אנחנו לא רוצים לעודד הקמת בתי-חולים בכל מקום, אלא שיהיו בתי-חולים אזוריים, שהם יעילים ויכולים לשרת את כלל האוכלוסייה של האזור. השירות של מגן-דוד-אדום הוא חוליה מקשרת, חיונית וחשובה, שנתנת ביטחון מסוים לאותה אוכלוסייה, שיכולה להגיע במקרים דחופים מהר מאוד לבית-החולים.

היום אני רואה באזור שלנו כלי רכב מיושנים. אנחנו יודעים, שכלי הרכב האלה נקנים בדרך כלל מכספי תרומות; כתוב עליהם: תרומת פלוני. אגב, גם כשאנחנו רוצים לגייס תרומה לקניית כלי רכב כזה, צריך לשלם מס כשקולטים את הרכב. פעמים רבות בגלל המס, כדי לא לשלם – – –

היו"ר ס' טריף:

המס גבוה יותר מהתרומה.

אלי דיין (העבודה):

כן, ואז ויתרנו על התרומה ולא קיבלנו את הרכב. לכן, כשאנחנו מדברים על חוק ביטוח בריאות ממלכתי, זה צריך להיות חלק בלתי נפרד מהשירותים הממלכתיים שיוסדרו לפי התקנים שמקובלים במדינות המתוקנות, ואנחנו מדינה מתוקנת וטובה מאוד בשירותי רפואה. תמיד אמרתי – הלוואי שהיינו מצליחים בחינוך כמו שהצלחנו בתחום הרפואי. אין פה פערים חברתיים, כולם מקבלים את

השירות הטוב ביותר, הפערים הם בשוליים, ואפילו התשלומים האפורים הם בשוליים שבשוליים, וכלל האוכלוסייה מקבל שירות רפואי טוב שכולנו גאים בו.

בקשר לחובש המלווה, התופעה – ואני ראיתי אותה כשקוראים לאמבולנס להגיע לבית, לעתים בשעה מוקדמת בבוקר, בשעה 01:00, בשעה 02:00, על הנהג לעלות שלוש או ארבע קומות, אפילו במקרה של התקף לב, והוא צריך לעתים לחפש שכנים שיסייעו לו לקחת את החולה שאליו הוא הוזעק, להכניס אותו לאמבולנס. כשראיתי את התופעה הזאת, לא האמנתי. נהג מגיע לבדו, לעתים הוא צריך לחפש איזה שכן או מתנדב שיעזור לו.

תיכף נשמע את תשובתו של כבוד השר, מה יש לו לומר בעניין הזה. אבל לא נראה לי סביר שנהג יגיע לבדו בשעה 01:00 ויתחיל להעיר שכנים שיעזרו לו לקחת חולה שהיה לו התקף לב.

ראיתי מקרה קונקרטי, והוא ממש עורר תמיהות רבות. לכן, כשהתעורר העניין הזה של החובש המלווה, נזקקתי להגיש את ההצעה הדחופה הזאת לסדר-היום.

אני מצטרף בהחלט לדברי השבח לעובדים – הם באמת עובדים מסורים ונאמנים, והם עושים עבודת קודש במקרים קשים ודחופים ביותר של תאונות, של התקפי לב. ואנחנו, כמובן, נמצא את הדרך בוועדה, ביחד עם השר, ואולי גם בסיוע של האוצר, כדי לשפר את השירות הזה ובמיוחד לקיים אותו בצורה יעילה וטובה במקומות המרוחקים מהמרכזים הרפואיים. תודה.

הי"ר ס' טריף:

תודה רבה. חבר הכנסת יצחק לוי, אחרון הדוברים, בבקשה. אחריו – שר הבריאות יענה לכל המציעים.

יצחק לוי (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, רבותי חברי הכנסת, אצטרף קודם כול לדברי השבח וההערכה לעובדי מגן-דוד-אדום בכל מקום ומקום בארץ. אני חושב, שאל לנו לערב את העובדים, ואם העובדים מוצאים לנכון להשבית או לנקוט צעד, סימן שבאמת הגיעו מים עד נפש, כי הרי בדרך כלל מדובר באנשים מסורים מאוד שעושים עבודתם באמונה.

אני חושב, שאנחנו צריכים לתקוף את הבעיה לא דרך הזווית של העובדים; אולי כן דרך הטבת תנאיהם והקלת תנאי עבודתם, אבל לא דרך הזווית שלהם. לא הקשבתי לכל מלה ומלה בדברי חבר הכנסת מנע, אבל אם השתמעה מדבריו ביקורת על העובדים, אינני שותף לביקורת הזאת.

אדוני השר, מגן-דוד-אדום הוא שירות חיוני ביותר, שירות של הצלת נפשות – פיקוח נפש ממש. לפני זמן מה, אולי אתה תזכיר לנו – כששר הבריאות היה חבר הכנסת רמון, היו שביתות חמורות במגן-דוד-אדום, והוא הביא תוכנית הבראה לפני הבית. חלק מתוכנית הבראה שבוצע היה קיצוץ במספר

התחנות. אני זוכר שהיו אז דיונים סוערים מאוד בבית הזה ובוועדת העבודה והרווחה על אותם קיצוצים. אני, כתושב צפון הנגב, דאגתי מאוד בגלל אותה תוכנית, מכיוון שהתחנה ליד מקום מגורי נכללה באותה תוכנית קיצוצים. בנתיבות היתה תחנה גדולה, היא נשארה נקודה – – –

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

מוקד.

יצחק לוי (מפד"ל):

מוקד. אז התווכחנו אם כן יהיה חובש עם הנהג, לא יהיה חובש עם הנהג, אם יהיה או לא יהיה רופא, אם כך או אחרת. אני זוכר שהתווכחנו רבות על כל נקודה עם חבר הכנסת דהיום חיים רמון. שר הבריאות דאז, חיים רמון, אמר – אין ברירה, פעם אחת ולתמיד נבריא את מגן-דוד-אדום; צריך לקצץ, ונעשה סדר, ויהיו מוקדים כאלה, ויהיו שלושה אמבולנסים לנתיבות ולאופקים, הם ייסעו מפה ומשם. תוכנית שלמה.

אדוני השר, האמת היא שבזמני התנגדתי לאותה תוכנית. אבל בלבי אמרתי, נו, ואם הדבר הזה יביא באמת מזור למגן-דוד-אדום ולהפסקת המצוקה, והשירות יהיה אכן שירות סביר – בסדר. קורה שבא שר ועושה שיקולים. אני לא יכולתי לשים עצמי במקום השר, מכיוון שלשר בוודאי יש ידיעה רחבה יותר, לרשותו יותר נתונים וכדומה. והנה אנחנו רואים שתוכנית זו לא מועילה. העיצומים במגן-דוד-אדום נמשכים, נמשכת המצוקה. אז מה הפתרון? כלומר, מה הממשלה רוצה? היא רוצה לבטל את השירות הזה? הממשלה רוצה לשקם אותו – באיזו דרך?

אני רוצה לומר לכבוד השר, שחלק מתוכנית הבריאות הממלכתית צריך להיות מגן-דוד-אדום. העזרה הראשונה הדחופה הניתנת לאנשים חייבת להיות חלק מסל הבריאות.

היום, הממשלה גובה המון כסף מהאזרחים, אחוז גבוה מאוד מהמשכורת. רוב האזרחים משלמים הרבה יותר למען הבריאות מאשר שילמו קודם. ואני, שבא ממגזר ההתיישבות – פי כמה וכמה, כי הרי ידוע שלמושבים ולקיבוצים היו הנחות בדברים אלה.

אנחנו משלמים היום הרבה כסף, והדרישה צריכה להיות, אדוני השר, שכשם שאתה דואג שכל סל הבריאות יינתן, ובסל הבריאות יש סעיפים מאוד יקרים, אנחנו דורשים שיינתן גם שירות מגן-דוד-אדום בסל הזה.

לצערי הרב, לפני שבועיים בערך נפטר אבי מהתקף לב, ונזקקנו לעזרה של מגן-דוד-אדום; העזרה הגיעה מהר מאוד. הורי היו קשורים למוקד מסוים שאפשר להזעיק ממנו, בתשלום, עזרה מהירה וכדומה. אחרי השבעה שילמתי בעד השירות של האמבולנס. כלומר, שירות מגן-דוד-אדום ניתן בתשלום, לא ניתן בחינם. הייתי צריך ללכת ולשלם בעד השירות של האמבולנס סכום נכבד מאוד. לא אזכיר פה את הסכום – סכום נכבד. אני יודע את זה גם ממקרים אחרים, שייבדלו לחיים ארוכים ילדי, לקחתי אותם בלילה לרופא של מגן-דוד-אדום בנתיבות, ותמיד אתה משאיר שם תשלום.

אלי דיין (העבודה):

אין החזר?

יצחק לוי (מפד"ל):

פעמים יש החזר, פעמים אין החזר. פעמים יש החזר חלקי. למשל, על שירותשל אמבולנס ההחזר הוא חלקי. אבל מגן-דוד-אדום כן ממומן בחלקו על-ידי הציבור, והדבר הזה הוא מעבר לתשלום שאנחנו משלמים לפי חוק ביטוח בריאות ממלכתי.

אדוני השר, אתה צריך לעשות סדר בעניין זה. אנחנו מבקשים ממך שתפעל בנושא בצורה יסודית, לא בדרך של קיצוץ נוסף ולא בדרך של סגירת תחנות אלא בדרך של השקעה בשירות הכל-כך נחוץ הזה לעם ישראל. תודה רבה.

היו"ר ס' טריף:

תודה רבה. אדוני שר הבריאות, בבקשה.

שר הבריאות א' סנה:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, קודם כול אני מבקש לומר את מה שראוי לומר בשבחו של מד"א, מגן-דוד-אדום. להוותנו, דווקא בתקופה האחרונה, בפיגועים ההמוניים הקשים, שנגרמו על-ידי מחבלים, הוכיח מגן-דוד-אדום שהוא יכול באפס זמן ונוכח מספר גדול של נפגעים להתארגן, להגיע במהירות, לתת עזרה במקום ולפנות במהירות מספר גדול של נפגעים אל בתי-החולים. מגן-דוד-אדום מוכיח את יכולתו גם במקרי אסון, גם במקרי חירום, אבל גם בשגרה.

מהבחינה הניהולית נוח אולי היום להשמיץ את מגן-דוד-אדום, אבל חלים בו שינויים מאוד מאוד חיוביים. תוכנית ההבראה בוצעה, נעשו שינויים ארגוניים בשנה הזאת. מגן-דוד-אדום יסיים את שנת 1994 באיזון תקציבי, ואולי אפילו בעודף מסוים. האנשים שם הם אנשים טובים באופן יוצא מן הכלל. העובדים, המתנדבים, הם אנשים שעושים עבודה קשה מאוד, ברמה מקצועית טובה. כל מי שהזדמן לו לחזות בכך בנסיבות כאלה או אחרות יכול לומר את שבחם של האנשים האלה.

עכשיו אני רוצה להתייחס לסוגיית החובשים המלווים. צודקים העובדים באומרם, שחובש מלווה חיוני לפעולתו של האמבולנס. אמבולנס איננו מונית ואיננו איזה כלי רכב לשינוע של חולים, אלא הוא אמבולנס. מה שמייחד אותו הוא העובדה, שכאשר הנהג נוהג, ולפעמים הוא צריך לנהוג מהר, יש מי שמאחור מטפל, משגיח ורואה מה קורה לפצינט, מה קורה לחולה או לפצוע, אם חלילה איבד את

הכרתו, אם הקיא, אם הפסיק לנשום, או כל תקלה שיכולה לקרות בדרך לחולה שמצבו קשה. הנהג איננו יכול גם לנהוג וגם לטפל ולהשגיח מאחור.

לכן, עניין החובשים המלווים הוא עניין חשוב, הוא עניין חיוני. מסיבות תקציביות אנחנו, משרד הבריאות, נתנו תוספת – מלכתחילה העניין הזה לא תוקצב; מהרזרבה הקצבנו לעניין הזה 800,000 שקל. אבל הסתבר עכשיו, לאחרונה, שגם הסכום הזה איננו מספיק.

אלי דיין (העבודה):

מהי התוספת הדרושה?

שר הבריאות א' סנה:

סדרי הגודל הם לא גדולים. רק כדי לפתור את הבעיה עצמה מדובר במאות אלפי שקלים.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

האם חשבת שמדובר על מיליארדים?

אלי דיין (העבודה):

אני זוכר שפעם שר האוצר – – – עברה הסתייגות של מיליון שקל – – –

היו"ר ס' טריף:

זה לא יום חינוך ארוך.

אלי דיין (העבודה):

הסתייגות במיליון שקל – – –

שר הבריאות א' סנה:

הסכום הכולל מגיע למיליונים ספורים. הדבר שכרגע מדובר בו הוא בסדר גודל של מאות אלפים, חבר הכנסת דיין. זו הבעיה האקוטית כרגע.

אני מבקש להזכיר לחברי הבית, שלאחר הרפורמה אמור מגן-דוד-אדום להיות ארגון שמחזיק את עצמו מאוזן מבחינה תקציבית ולא נתמך על-ידי קופת המדינה. כדי לפתור את הבעיה לקחנו מהרזרבה, גייסנו כסף, ואנחנו נותנים. אבל זה לא מספיק.

אני רוצה לומר שהעובדים, עובדי מגן-דוד-אדום, הם ציבור עובדים אחראי מאוד, שנהג כל השנים באחריות; בכל אופן מזמן שאני מטפל בעניין. הם נוהגים בצורה מכובדת מאוד. הם הפסיקו היום את העיצומים. הם נענו לפנייתו של המנכ"ל החדש של משרדי, ד"ר אורן, והפסיקו את העיצומים.

אנחנו, מבחינתנו כמשרד הבריאות, פועלים עכשיו בעניין ומחפשים מימון תקציבי, מקור תקציבי, לטווח המידי הקרוב. אנחנו מקווים, שבמהלך המחצית הראשונה של השנה הזאת נגיע בנושא הזה להסדר שיפתור את כל בעיית החובשים המלווים. הסכום הדרוש כדי שבכל האמבולנסים יהיו מלווים בכל שעות היממה הוא סכום גדול, הרבה כסף.

היות שאנו רואים את מגן-דוד-אדום כשירות חירום לאומי, חיוני, החלטתי לפנות למערכת הביטחון ולבקש ממנה סיוע של חיילי חובה. זה לא דבר ראשוני. זה לא דוחק, חברת הכנסת גוז'נסקי, את רגליו של אף אחד. אתן דוגמה – בבתי-החולים משרתות חיילות יח"ס (יחידת סיעוד) וגם בנות שירות לאומי. איש לא טען שהן דוחקות את רגלי האחיות. אבל הן מגישות עזרה חשובה מאוד לעבודת המערכת בבתי-חולים, וכידוע תמיד הם במצב של חוסר כוח אדם, ויש חולים קשים שצריך לטפל בהם.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

הם לא עובדים מקצועיים. הם כוח עזר.

היור' ס' טריף:

גם בהוראה עוסקות מורות חיילות. יש הרבה תחומים.

שר הבריאות א' סנה:

ההוראה היא אחת הדוגמאות.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

אתה יודע באילו מקומות? רק במקומות שאין בהם מורות רגילות.

היו"ר ס' טריף:

לא רק שם.

שר הבריאות א' סנה:

השאלה היא מה אנחנו רוצים. אם אנחנו רואים את מגן-דוד-אדום בראייה הנכונה, שמגן-דוד-אדום הוא שירות החירום הלאומי, ניתן בהחלט – ולפני חודשים מספר הגעתי בעניין זה להסכמה עם סגן שר הביטחון – שחיילים, שיעברו הכשרה מיוחדת, יסייעו למגן-דוד-אדום וילוו את האמבולנסים. אני מקווה מאוד, שעבודת החקיקה בכנסת בעניין הזה תתקדם, כי רק זה מקדם את העניין. לו אושר הדבר על-ידי הכנסת, כי אז היתה היום הבעיה כבר מאחורי גבנו.

ועדת המשנה של ועדת החוץ והביטחון, ועדת המשנה לענייני חקיקה, בראשות חבר הכנסת משה נסים, נדרשה לעניין. לפי מיטב ידיעתי, לפני שבועיים היא הגיעה להחלטה חיובית בעניין הזה. אם יתקדם העניין הזה במסלול החקיקה, יהיה אפשר להתחיל, וגם זה לא מהיום למחר, בבניית המערכת הזאת של החובשים המלווים.

אינני אומר שכל הבעיות של מגן-דוד-אדום באו על פתרון ותבואנה על פתרון. אבל אני בהחלט בטוח, שמגן-דוד-אדום נמצא היום בתחילתה של דרך נכונה, שהתחילה – מי שזוכר – עם מסקנותיה של ועדת-רווח ועם יישום תוכנית ההבראה.

אם המציעים מעוניינים בכך, אני בהחלט בעד העברתה של כל שאלת מגן-דוד-אדום לוועדת העבודה והרווחה. יבואו אל הוועדה גם המנכ"ל, נציגי המשרד, ואשמח מאוד להציג בפני חברי הוועדה את מה שנעשה במגן-דוד-אדום ומה הן התוכניות ל-1995.

בסיכומי של דבר, אני מציע להעביר את העניין לוועדת העבודה והרווחה.

היו"ר ס' טריף:

תודה. אני מבין שהמציעים מסכימים לכך. אני מודה לכם מאוד.

אנחנו נצביע על העברת הנושא לוועדה. אני מדבר על שלוש ההצעות. מי בעד העברת הנושא לוועדה?

הצבעה מס' 21

בעד ההצעה להעביר את הנושא לוועדה – 5

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הנושא לוועדת העבודה והרווחה נתקבלה.

היו"ר ס' טריף:

ברוב של חמישה, ללא מתנגדים, ללא נמנעים, יועבר הנושא לדיון בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

אני מודה לכם מאוד, חברי הכנסת. היה לנו דיון מאוד מאוד מעניין.

הישיבה הבאה תהיה ביום שני הבא, 27 בפברואר, כ"ז באדר א' התשנ"ה, בשעה 16:00 – בעזרת השם. אני מודה לכם. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 20:10.